Celebrul scriitor polonez TADEUSZ KONWICKI s-a născut la 22 aprilie 1926. în timpul celui de-al doilea război mondial a luptat în „Armata Ţării", contra ocupanţilor hitlerişti. Debutează ca reporter în 1950. Romancier, scenarist şi regizor de film. Romane publicate: Gaură în cer (1959), Carte de vise contemporană (1963), Nimic sau nimic (1971), Cronica iubirii unor adolescenţi (1974), Calendarul şi clepsidra (1976), Complexul polonez (1977), Răsărituri şi apusuri ale lunii (1982), Rîul subteran (1985), Strada No\vy Swiat şi împrejurimile (1986), Bohiri (1987).
Mica Apocalipsă este romanul său cel mai cunoscut şi mai dramatic. A apărut în Polonia în mai multe ediţii succesive, prima fiind clandestină. A fost tradus în treisprezece limbi.
*
TADEUSZ KONWICKI
<titlu>MICA APOCALIPSĂ
Traducere din poloneză de
AURA ŢAPU
HUMANITAS
BUCUREŞTI .:

Coperta
IOANA DRAGOMIRESCU MARDARE
Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României
KONWICKI, TADEUSZ
Mica apocalipsă /Tadeusz Konwicki; trad.: Aura Ţapu
- Bucureşti; Humanitas, 2002
208 p.; 20 cm. - (Raftul întîi)
ISBN 973-28-0364-9
I. Ţapu, Aura (trad.)
821.161.1-31=135.1
TADEUSZ KONWICKI
MALA APOKALIPSA
© Tadeusz Konwicki, 1979
© HUMANITAS, 2002, pentru prezenta versiune românească
ISBN 973-28-0364-9
*

Iată, vine sfîrşitul lumii. Iată-l, vine, se apropie sau mai degrabă se tîrăşte încoace propriul meu sfîrşit al lumii. Sfîrşitul lumii mele personale. Dar pînă cînd va cădea în ruină, pînă se va risipi în atomi, pînă va exploda în neant, mă mai aşteaptă ultimul kilometru de Golgotă, ultimul tur din acest maraton al ultimelor cîtorva trepte în jos sau în sus pe scara nonsensului.

M-am trezit la ora aceea posomorită cînd începe o zi deznădăjduită de toamnă. Zac şi privesc pe fereastra plină de nori, mai bine zis de un singur nor, ca un tapet înnegrit de vechime. Este ora cînd se face bilanţul, ora socotelilor zilnice. Altădată oamenii îşi făceau calculele la miezul nopţii, înainte de a adormi cu greu, acum se bat în piept în zori, treziţi de vuietul inimii muribunde.

Alături, în dulap, sînt coli albe. Nitroglicerina scriitorului contemporan, narcoticul individului care suferă. Poţi să te afunzi în abisul alb şi subţire al colii, să te ascunzi de tine şi de universul propriu, care în curînd explodează şi dispare. Poţi mînji acest alb lipsit de apărare cu sînge rău, cu venin turbat, cu flegmă împuţită — dar asta nu place nimănui, nici chiar autorului. Poţi să storci pe acest alb neted dulceaţa unei artificiale armonii, ambrozia curajului fals, siropul greţos al linguşirii — iar asta place tuturor, chiar şi autorului.

în ce direcţie s-o cotesc în acest ultim tur? Spre amara stingă sau spre dulcea dreaptă? Dincolo de fereastră acelaşi nor sau o mulţime de nori uniţi. Peste parapetul aiginit a trecut în zbor ploaia pe picioare lungi, subţiri. Cîndva acolo ceva a fost. O mişcare violentă de forme, culori, fărîme de emoţii. Viaţa mea sau una străină. Cel mai sigur una închipuită. Un

5
colaj din lecturi, neîmpliniri, filme vechi, plăsmuiri neduse pînă la capăt, legende auzite, visuri nevisate. Viaţa mea — un cotlet din proteină şi praf cosmic.
în acest nor, sau în aceşti cîţiva nori de toamnă comasaţi înoată Palatul Culturii, care cîndva, în tinereţe, era Palatul Culturii şi Ştiinţei purtînd numele lui Iosif Stalin. Clădirea uriaşă, ascuţită trezea frică, ură, o groază magică. Monument al trufiei, statuie a nelibertăţii, tort de piatră al unui avertisment. Iar acum este o baracă mare, înfiptă ţeapăn, la vedere, mîncată de ciuperci şi mucegai, o latrină veche, uitată la răspîntia Europei centrale.
Clipeşte spre mine cu luminiţele firave ale gemuleţelor. Cochetează cu o familiaritate libidinoasă. Dar pe mine cine m-a înfipt să stau ţeapăn? Pe mine m-au pus la o parte. M-au pus deoparte. Zac pe partea stingă şi-mi ascult inima, care nu se aude. Mă gîndesc la firavul lanţ de reacţii chimice care face să mi se ridice pleoapa, să-mi ghiorăie maţele, să mi se încreţească pielea pe frunte, să mă ardă cu o durere înăbuşită ordinara băşică, să aibă loc în cap sau dincolo de el mişcarea cuvintelor, închipuirilor pe care le numim gînduri, să apară un talaz care este dor sau spasm de ură, să ţîşnească în spaţiul cosmic ghiuleaua spaimei faţă de veşnicul necunoscut sau încărcătura voluptăţii de a cunoaşte o fărîmă de adevăr. Multor prieteni de-ai mei le-a plesnit într-o zi micul lanţ de reacţii chimice şi nu ştiu pe unde sînt acum: ispăşesc într-un pumn de fosfor ce se descompune în cimitir, se depărtează în vibraţii convulsive proprii undelor, gonesc spre adîncul infinitului şi ricoşează de zidul negru de la capătul acestui infinit pentru a se întoarce aici, unde eu nu voi mai fi.
în casă se aud primele semne de viaţă. Acest mare locomobil în formă de imobil de închiriat intră încet în cotidian. Deci întind şi eu mîna după prima ţigară. Cea mai gustoasă este această ţigară de dinainte de micul dejun. Scurtează viaţa. De mulţi ani îmi scurtez anevoie viaţa. Şi toţi îşi scurtează existenţa pe furiş. Ceva trebuie să fie în asta. Vreun ordin superior sau poate dreptul naturii, al globului suprapopulat. îmi place ameţeala confuză după fumul amar inspirat adînc. Aş vrea să-mi iau rămas-bun în mod demn de la viaţă.
6
Că eu de copil mă tot despart de viaţă şi nu pot să mă despart. Mă mocăiesc la trecerile de cale ferată, merg pe sub zidurile de pe care cad acoperişurile, mă îmbăt pînă-mi pierd cunoştinţa, mă leg de huligani. Şi aşa mă apropii de linia de sosire, Sînt pe ultima sută de metri. Aş vrea să-mi iau rămas-bun într-un fel de la voi. Doresc să urlu cu glas neomenesc ca să fiu auzit pînă în cel mai îndepărtat colţ al planetei, poate chiar în constelaţiile apropiate şi poate chiar în sediul lui Dumnezeu. Asta-i oare vanitate? Este oare o obligaţie? Este oare instinctul care, ca unor epave, epave cosmice, ne ordonă să strigăm peste veacuri în spaţiul înstelat?
Ne-am familiarizat cu universul. Cu cosmosul se şterge la bot poetul vîndut, umoristul prostănac, ziaristul trădător, atunci de ce să nu-mi ridic şi eu capul sus, unde planează sputnicii ruginiţi şi excrementele îngheţate ale cosmonauţilor. Deci aş vrea să-mi iau rămas-bun într-un fel. Toată noaptea am visat dinţi. Ţineam în pumn o groază de dinţi, ca nişte boabe de porumb. Intr-unul era înfiptă chiar o plombă, plombă ieftină varşoviană, de dispensar stomatologic. Să spun ceva despre mine pînă la capăt. Nici spre a preveni, nici spre

învăţătură, nici chiar pentru divertisment. Să spun pur şi simplu ceva, ceva ce nimeni altul nu poate dezvălui. Fiindcă eu, înainte de a adormi, sau poate cuprins de primul abur trecător de somn, încep să înţeleg sensul existenţei, sensul timpului şi sensul vieţii de dincolo de viaţă, înţeleg această taină pentru o fracţiune de secundă, într-o clipită de amintiri îndepărtate, pentru scurta clipă a presentimentelor liniştitoare sau spăimoase şi imediat mă prăbuşesc peste albia cu pietre a viselor rele. Toţi cei cu creierul oarecum irigat îşi încordează forţele pentru a înţelege. Iar eu sînt foarte aproape. Adică mi se întîmplă să fiu aproape. Aş da tot ce am, pînă la ultima bucăţică, dar de fapt nu am nimic, deci aş da tot nimicul ca să văd taina în toată simplitatea ei, s-o văd o singură dată şi s-o ţin minte pentru totdeauna.
Sînt un biped zămislit în apropiere de Vistula din părinţi bătrîni, asta înseamnă că am moştenit prin gene întreaga lor experienţă bipedă. Eu însumi am văzut războiul, adică acel groaznic amoc al mamiferelor care se ucid reciproc pînă la

7
exterminare totală. Am observat naşterea vieţii şi capătul ei sub forma acelui act pe care-l numim moarte. Am cunoscut întreaga bestialitate a speciei mele şi întreaga-i dumnezeire. Am străbătut acest drum spinos al evoluţiei singulare căruia i se zice destin. Sînt unul dintre voi. Sînt un perfect anonim Homo sapiens. De ce atunci capriciul întîmplării nu mi-ar încredinţa mie taina, dacă dezvăluirea ei este, în general, hărăzită.
Ceea ce spun arată a ceva sărbătoresc, ca luxul unui trîntor sau ca devierile unui ins pervers. De altfel, voi toţi, cei care vă puneţi în mişcare din cînd în cînd leneşele circuite cerebrale, vă supuneţi aceloraşi dorinţe şi ambiţii. Aceloraşi spaime şi reflexe de autodistrugere. Aceloraşi revolte şi renunţări.
Două distribuitoare bete au trîntit o coloană înaltă de navete cu sticle de lapte. Acum, încremenite, urmăresc efectele cataclismului, trăind procesul complicat, dar totodată simplu, de transformare a groazei într-o veselie frivolă. Ploaia transparentă se poticneşte cu o aripă de casa noastră încremenită de bătrîneţe. De casa noastră varşoviană din epoca stalinismului tîrziu, din era stalinismului decadent, din perioada stalinismului polonizat şi rufos.
Trebuie să mă scol. Trebuie să mă scol din pat şi să fac cincisprezece activităţi la al căror sens nu-i voie să te gîndeşti. Blagoslovit cancer al ordinii iraţionale a tradiţiei. Ultimul război nu numai că a omorît cîteva zeci de milioane de oameni. Ultimul război a nimicit fără să vrea şi întîmplător marele palat al culturii moralităţii europene, al esteticii şi obiceiurilor. Omenirea s-a întors în Rolls-Royce-uri, Mercedesuri şi Moskviciuri înapoi în caverne şi peşteri îngheţate.
Dincolo de fereastră este oraşul meu sub norul ca un tapet vechi, înnegrit. Oraşul spre care m-a mînat destinul din propriul meu oraş, pe care nu mi-l mai amintesc şi-l visez tot mai rar. Soarta m-a alungat din urmă numai cîteva sute de kilometri, dar m-a îndepărtat de existenţa mea neîmplinită cu o veşnicie de reîncarnări. Acest oraş este capitala poporului care se evaporă în neant. Şi acest lucru trebuie spus. Dar cui? Celor care nu mai sînt sau care ies din uitare? Sau poate celor care devorează oamenii cîte unul şi popoare întregi?
8
Oraşul începe să vuiască precum o bandă de transmisiune. S-a mişcat din letargia nopţii. S-a mişcat spre destinul său pe care eu îl cunosc şi pe care vreau să-l preîntîmpin.
Un păianjen coboară pe un fir nevăzut de sub tavan. A slăbit sărmanul, s-a jigărit fiindcă sînt tot mai puţine muşte. Coabitează cu mine aşa din primăvară. I-am facilitat la timpul potrivit vînătoarea. Ne-am împrietenit de nevoie. El nu se ştie de ce nu are colegi, iar ai mei şi-au dat sufletul.
Deci mai întîi mă rog. Pentru mine, pentru cei apropiaţi şi pentru prietenii decedaţi. Rugăciunea mea, compusă practic de mine într-un mod coerent, arată ca un ultimatum plîngăreţ. Numai cereri, curtoazie mai puţină. Cînd mă rog îmi bîzîie în jurul capului gînduri timide, de hulă. Le îndepărtez cu zel, cu toate că ele măsoară modesta mea cunoaştere cu uriaşa şi învechita construcţie a axiomelor religioase încrustate în zidurile astea sumbre şi melancolice ridicate de oameni în epoci luminoase şi întunecate, bune şi atroce. Apoi îmi iau rămas-bun îndelung, disperat, îmi iau rămas-bun la nesfîrşit pentru ca prin acest gest ritual să îndepărtez gîndurile rele, dorinţele rele şi spiritele rele.

Sînt liber. Sînt unul dintre puţinii oameni liberi în această ţară a captivităţii transparente. O captivitate acoperită neglijent cu lacul modernităţii. Am luptat îndelung şi nesîngeros pentai această biată libertate personală. Pentru libertatea mea am luptat cu ispitele, cu ambiţiile şi cu foametea care-i mînă pe toţi, orbeşte, spre abatoare. Chipurile, abatoarele moderne ale demnităţii umane, ale onoarei şi a încă ceva de care am uitat de mult.

Sînt liber şi singur. Singurătatea este un preţ destul de scăzut pentru micul meu lux. M-am eliberat la ultimul tur, cînd se vedea cu ochiul liber linia de sosire. Sînt un anonim liber, înălţările şi căderile mele au plecat cu „scufii invizibile", ca în basme, succesele şi păcatele mele au plutit pe „corvete invizibile", iar filmele şi cărţile mele au aterizat în prăpastie, în „seifuri invizibile". Sînt un anonim liber.

Aşadar, îmi mai aprind o ţigară. Pe stomacul gol. Iată, se apropie sfîrşitul meu de lume. O ştiu cu siguranţă. Sfîrşitul meu prematur de lume. Cine va fi vestitorul? O durere bruscă

ce-mi străpunge sternul şi pieptul? Un scrîşnet strident de roţi frînate de maşină? Un duşman sau poate un prieten?
Babele alea pe care le zăresc de la fereastră tot mai comentează catastrofa cu laptele. S-au aşezat pe istoricele containere dintr-un plastic cenuşiu închis, şi-au aprins ţigările şi urmăresc cum se prelinge laptele apos spre canalul din stradă, din care ţîşneşte abur, deoarece, sigur din greşeală, au dat iarăşi drumul prin conducte la apa fierbinte din electrocentrală. Şi deodată conştientizez că nimeni nu mai aduce lapte de mulţi ani, că priveliştea unor muieri muncitoare de o vîrstă nedefinită care să împingă cărucioarele cu sticlele de lapte, o asemenea privelişte am uitat-o de mult, că un astfel de tablou se asociază în conştiinţa mea cu anii de demult, cînd eu eram tînăr şi lumea era tînără.
Sigur fac un film de epocă, mă gîndesc şi-mi sprijin famtea de geamul umed. Dar dincolo de fereastră este strada normală, zilnică, plină de noroi. Grupuri de oameni se grăbesc pe sub zidurile caselor spre treburile lor. Din Palatul Culturii, ca de obicei dimineaţa, cînd creşte temperatura, se desprinde cîte o bucată putredă din placajul de piatră şi cade cu zgomot jos pe jgheaburile ştirbite ale edificiului. Abia acum observ pe peretele acestei clădiri un vultur mare pe fond negru, adică roşu, dar înnegrit de ploaie. Vulturul nostru alb se ţine bine, fiindcă este susţinut la bază de un uriaş glob pămîntesc înfăşurat strîns de seceră şi ciocan. Un jgheab se face auzit cu un glas grav de ocarină. Vîntul, poate încă văratec, sau poate deja de iarnă, aleargă din Piaţa Defilărilor şi întoarce plopii cu partea argintie spre soarele care a fost întemniţat în norii umezi.
S-au terminat ţigările. Şi cînd se termină ţigările, atunci e omul cuprins de dorinţa bruscă să tragă un fum. Deschid deci pe rînd sertarele ascunzătorii mele cu comori în care ţin scrisori injurioase, note de plată vechi, brichete stricate şi chitanţe de la fisc, fotografii din tinereţe şi somnifere. Aici, între smocuri de vată şi sulurile de bandaj din vremurile bune de demult, cînd încă mai merita să mă supun operaţiilor, deci în aceste cotloane mucegăite de bătrîneţe găsesc o foaie îngălbenită de mulţi ani, o foaie ca o tăbliţă de monument, sau

ca o placă de mormînt, pe care începusem cîndva o proză nouă, niciodată terminată, începusem lucrarea în epoca aceea excelentă de Anul Nou, imediat după Revelion, într-o stare de plăcută mahmureală ce pulsa în capul meu sănătos. Am început-o de Anul Nou deoarece pe atunci eram adeptul superstiţiilor şi vroiam să cinstesc prin muncă noul ciclu biologic şi astronomic. Mai tîrziu am înţeles că Anul Nou al meu propriu începe la sfirşitul verii sau la începutul toamnei şi probabil de aceea am întrerupt scrisul şi n-am mai scris niciodată nici un cuvînt.
Deci foaia asta, cîndva albă, astăzi galbenă, a zăcut luni, trimestre şi ani lungi neterminată, neumplută, cu un motto spălăcit, ce avea să binecuvînteze, prin scene înduioşătoare, gînduri sublime şi splendide descrieri de natură. Suflu praful fabricilor varşoviene de pe cadavrul de ceară al imaginaţiei mele şi citesc cuvintele care constituiau deviza de viaţă a unui bătrîn magnat polonez din secolul al XlX-lea: „Dacă interesele Rusiei permit acest lucru, îmi întorc cu bucurie sentimentele spre patria-mi de origine". Ce voiam pe atunci? Vroiam ca în fiecare dimineaţă, pe nemîncate, să citesc

această mărturisire copiilor mei? Intenţionam oare s-o trimit în felicitările de sărbători magnaţilor ştiinţei, literaturii sau filmului contemporani mie? Am încercat oare să cîştig bunăvoinţa cenzorului pentru o proză deja moartă în pîntecele unei inspiraţii anemice?
Geamurile din ferestre zăngăniră dureros. De undeva din intersecţie ţîşni sunetul isteric al maşinilor de miliţie. M-am uitat la ceasul pe care mi 1-a adus cîndva, dintr-o excursie în Uniunea Sovietică, prietenul Stanislaw D. Era aproape opt. Ştiam ce înseamnă. Ca de obicei, la această oră gonea prin oraş, escortată de maşini de miliţie, maşina frigorifică, burduşită cu produse alimentare pentru miniştri şi secretari de partid. Cavalcada maşinilor a trecut pe lîngă casa mea împroşcînd băltoacele de lapte pe carosabil. Lăptăresele arhaice, scoase pentru ziua asta din vreo casă de bătrîni, lăsau urme în noroiul de pe trotuar luîndu-şi rămas-bun pe furiş.
Brusc răsună soneria de la uşa mea. Am încremenit lîngă fereastră necrezîndu-mi urechilor. Am fost convins că insta-

laţia aia nu mai funcţionează de mulţi ani. Dar sunetul rafinat de xilofon se repetă mai insistent. Punîndu-mi halatul vechi, cadou de la cumnatul meu Jan L., m-am îndreptat cu precauţie spre intrare. Am întredeschis uşa. în capul scării stăteau Hubert şi Rysio, amîndoi în costume de sărbătoare amintind de mijlocul blînzilor ani şaptezeci. Hubert ţinea în mîna dreaptă un baston, iar în stingă o servietă neagră ce arăta amenin-ţător. Inima începu să-mi bată repede şi nu fără pricină, deoarece amîndoi veneau la mine cam de două ori pe an şi fiecare vizită a lor marca schimbări radicale în viaţa mea.

— Se poate? Nu-i prea devreme? — întrebă pe un ton jovial Hubert.

Cunoşteam bine zîmbetele lor artificiale, îndărătul cărora se ascundea lovitura îndreptată spre confortul meu.

Am zîmbit, de asemenea, degajat, am deschis ospitalier uşa şi după ce au intrat, izmenindu-se, în hol, am ghicit imediat scopul vizitei lor. Datorită lor am semnat zeci de petiţii, memorii şi proteste trimise de-a lungul anilor regimului nostru necomunicativ în această privinţă. De cîteva ori mi-am pierdut slujba, de multe ori am fost lipsit pe tăcute de drepturile cetăţeneşti, aproape zilnic am fost supus unor şicane mărunte, neevidente, despre care e chiar ruşinos să aminteşti, dar care, adunate în ani, îţi creau un puternic dezgust pentru viaţă. Deci ne-am îmbrăţişat cordial înghesuindu-ne pe holul strimt, mereu cu acelaşi zîmbet de vechi amici, dar eu eram deja foarte încordat şi mi se uscase gîtul.

în cele din urmă am intrat în camera mea şi ne-am aşezat pe fotoliile de lemn, aşezate pe un singur rînd, ca într-un avion ce zbura spre nişte aventuri necunoscute şi excitante.

— Arăţi bine — spuse Hubert punîndu-şi alături sinistra servietă.

— Nici ţie nu-ţi lipseşte nimic — i-am răspuns binevoitor.

Ne-am privit o clipă stînjeniţi. Hubert îşi sprijinea mîinile cu vine proeminente pe baston. Ochiul chior stătea nemişcat, celălalt clipea şi mă privea nici prietenos, nici ironic. Cîndva, în vremuri apuse, fusese torturat poate de o conspiraţie anticomunistă, sau poate de ofiţerii anchetatori de la Securitate,

şi de la acel incident, uitat aproape de toţi, mergea mereu sprijinit în baston şi îşi pierduse sănătatea. Rysio, pe care mi-l aminteam de pe cînd era un înger cu părul ca aurul, era acum un ins blond, gras, cu început de chelie, capelanul romanelor lipsite de acţiune, fără semne de punctuaţie şi fără dialoguri. E drept, arătam bine pentru nişte bătrîni neputincioşi. Dar pauza tăcerii se cam prelungea şi trebuia spus ceva.

— Poate beţi un păhărel?

— Un păhărel nu strică — zise Hubert. — Dar ce ai?

— Vodcă. Din cartofi. Cartofi de import.

— Cu atît mai mult nu-i de refuzat. Vocea lui Hubert era răsunătoare, parcă potrivită pentru o încăpere mai mare decît camera mea plină de vechituri.

în timp ce scoteam din dulap glaja şi paharele, amîndoi cercetau discret camera. Lichidul din materie primă de import gîlgîi, mă furişai pe marginea fotoliului. Ţigara pe nemîncate nu-i sănătoasă, dar o sută de vodcă din cartofi e pur şi simplu ucigătoare. Poate că-i mai bine. Am ridicat paharul.

— Noroc.

— Sănătate — vorbi în sfîrşit Rysio şi înghiţi repede conţinutul paharului.

Dincolo de fereastră vîntul se potoli pentru o clipă şi plopii îşi întoarseră spre noi partea cu verdele închis, sănătos. Casa era, parcă în ciudă, foarte liniştită, şi tăcerea noastră devenea tot mai sonoră. Dar m-am decis să nu deschid gura şi să-i oblig pe ei să dea cărţile pe faţă.
Hubert puse cu grijă paharul jos.
— Ieşi rar din casă — zise.
— Aşa e. Toamna mă indispune.
— O mică depresie?
— Ceva în genul ăsta, poate.
— Scrii ceva?
— Tocmai începusem.
Mă privi cu neîncredere parcă. Rysio îşi mai tumă un gît.
— Şi ce-o să fie?
— Nimic revelator. Mi-a venit chef să scriu cîteva prostii despre mine însumi.
— întotdeauna ai scris despre tine.

— Poate ai dreptate. Dar eu am vrut despre alţii.
— E timpul.
— Să mă înăbuş.
Toate astea arătau a examen. Eu mă simţeam ca la bacalaureat. De fapt toată viaţa m-am simţit ca un bacalaureat, cel mult ca un student.
— Ei, Rysio — spuse brusc Hubert — cred că e timpul să trecem la subiect.
Rysio dădu din cap.
— Semnăm ceva? — ghicii binevoitor, privind spre servieta neagră.
— Nu, de data asta avem altă problemă. Poate începi tu, Rysio?
— Spune, spune, dacă tot ai început — răspunse zelos Rysio.
O căldură tîmpită mă cuprinse din interior. Am întins mîna automat după sticlă. Am vrut cu ocazia asta să-i torn şi lui Hubert.
— Mulţumesc, ajunge — mă opri parcă uşor oficial. Iar eu m-am gîndit că nu-i un semn bun.
De fapt îmi este totuna. Sînt un om liber suspendat deasupra oraşului şi care priveşte de departe cu o blinda mirare la oamenii ciudaţi şi la comportamentele lor ciudate. Am deschis fără să mă gîndesc televizorul de pe măsuţă. S-a auzit un vuiet de vînt, filfîirea unor pînze, iar peste o clipă, dintr-un punct strălucitor, a apărut imaginea aeroportului decorat de sărbătoare. Compania de onoare îngheţa pe diagonala ecranului, nişte civili se apărau cu paltonaşele de vînt, iar deasupra companiei şi a civililor se umflau ca nişte pînze de corabie steaguri roşii întreţesute ici, colo, oarecum cu jenă, de stindarde alb-roşii.
— Tocmai — se hotărî Hubert să rupă tăcerea. — De mult n-am mai vorbit cu tine.
Am răsuflat ruşinîndu-mă de această răsuflare. M-am aşezat mai adînc în fotoliu.
— Da, pierdem legătura dintre noi — am spus cu tonul unui om de lume. — Şi sîntem tot mai puţini.
— Fiecare îşi vede de ale lui — adăugă Rysio.

,, — însă vă urmăresc activitatea.
— Ce activitate — dădu din mînă Hubert. — întreţinem flăcăruia ce abia mai pîlpîie.
— E adevărat. Am impresia că ţara asta parcă ar fi murit — am spus, neştiind ce urmăresc.
— Atîţia ani de hărţuială. Am îmbătrînit şi ne-am secătuit publicînd buletinele, periodicele, manifestele noastre semilegale pe care puţini le citesc. De regulă, tineretul. Dar tineretul se căsătoreşte, face copii, îşi cumpără un Fiat mic, arendează o parcelă, sădeşte roşii. Ne inundă îmburghezirea, îmburghezirea sovietică.
— S-a terminat. Mormînt — adăugă Rysio, turnîndu-şi un pahar.
Pe sub uşa neetanşă de la balcon se prelingea apă pe podea. Ar trebui să găsesc o cîrpă să preîntîmpin dauna, dar nu prea am chef şi mi-e cam jenă de colegi. Greu ne merge cu conversaţia. Nu-i uşor să sporovăieşti despre chestiunile la care ne gîndim cît e ziua de lungă, pe care le şi visăm în nopţile proaste. Altădată era mai bine. Am fost copiii secolului al XlX-lea. Taţii noştri au făcut parte din legiuni sau din POW1, iar noi am fost în AK2 sau în ZWM3. Asta în-

seamnă, cum să spui astăzi, înseamnă, cum să explici asta după ani de zile, înseamnă, la dracu', nu înseamnă nimic la sfîrşitul minunatului nostru veac al XX-lea, secol al tiraniei şi al democraţiei dezmăţate, al sfinţeniei prostănace şi ticăloşiei geniale, al unei arte neghioabe şi al grafomaniei impertinente.

Văd ochiul sănătos al lui Hubert pironit asupra mea.

— Auzi? — întreabă.

— Da, bineînţeles.

— Vrem să-ţi propunem ceva. în numele colegilor.

<notă>

1. POW — Polska organizacja Wojskowa (Organizaţia Militară Poloneză) înfiinţată după izbucnirea primului război mondial (n.t.).

2 AK — Armia Krajowa (Armata Ţării) — principala armată de rezistenţă împotriva ocupanţilor hitlerişti (n.t.).

3. ZWM — Zwiazek Walki Mlodych (Uniunea de Luptă a Tinerilor), înfiinţată la începutul celui de-al doilea război mondial. A funcţionat pînă în 1948 (n.t.).

</notă>

Simt un fior de gheaţă pe spate. Pun jos foarte încet paharul nebăut.
— Ce vreţi să-mi propuneţi?
— Să-ţi dai foc astăzi la opt seara în faţa clădirii Comitetului Central al Partidului.
în imaginea din televizor nu s-a schimbat nimic. Vînt, filfîit puternic de steaguri şi aşteptare. Abia acum izbucneşte muzica transmisă din studio, respectabilă şi festivă.
înghit cu greu saliva amestecată cu vodcă.
— Glumeşti, Hubert?
— Nu. Nu glumesc — şi-şi şterse de pe frunte sudoarea nevăzută.
— Dar de ce eu? De ce veniţi la mine cu asta?
— Ei, na, dar la cine? Cineva trebuie s-o facă.
— înţeleg, înţeleg tot, numai nu înţeleg de ce eu?
Hubert se uită la Rysio.
— Ţi-am spus că aşa va fi.
Rysio priveşte în podea.
— Ascultă — spuse în cele din urmă, cu greutate — noi am discutat îndelung. Am analizat toate candidaturile. Ai ieşit tu.
La fereastră se vede pomişorul meu, al norocului. Abia acum observ cum s-a dezvoltat, cum s-a acoperit de frunze tinere, puternice. Atîţia ani a gogit, iar acum brusc fără nici o cauză exterioară a ţîşnit în sus, a dat multe crenguţe puternice, ramificate.
— Vezi — vorbeşte încet Hubert —, o asemenea faptă are sens numai dacă va zgudui lumea, aici în ţară şi pretutindeni peste hotare. Eşti cunoscut cititorilor noştri, dar şi în Vest s-a auzit ici-colo de tine. Biografia ta şi caracterul tău se potrivesc de minune acestei situaţii. Evident noi nu te putem sili şi nici n-o s-o facem. Treaba ta şi a conştiinţei tale. Vreau doar să-ţi transmit nu numai opinia mea sau a lui Rysio, ci a întregii comunităţi care încearcă să lupte. lartă-mă că nu folosesc cuvinte mari.
— Mă îndoiesc că moartea mea va îndeplini după aceea rolul scontat de voi. Sînt unii pe care o atare jertfă i-ar face un simbol de talie mondială.
16
Mă priviră cu interes. Hubert îşi freca stăruitor degetele învineţite.
— Sigur, te gîndeşti la Jan? — întrebă.
— Să zicem. Filmele lui sînt cunoscute de toată lumea şi cărţile lui sînt citite în multe ţări cu drept de literatură universală, în fiecare an aşteptăm cu palpitaţii să fie premiat cu Oscar sau Nobel.
Hubert schiţă un zîmbet vag.
— E un preţ mult prea mare pentru această ţară şi pentru această societate. Singur ţi-ai răspuns.
— Bine, dar cineaştii noştri, dar compozitorii noştri? Pot să enumăr imediat cîteva nume mult mai demne decît mine.
— Tu eşti tocmai potrivit, bătrîne — spuse Rysio şi se întinse după sticlă. A simţit, se vede, că mă lasă puterile, a căpătat curaj.
— Viaţa şi sîngele trebuie risipite cu înţelepciune — vorbi cu glas obosit Hubert. — Ei au de îndeplinit un alt rol. Pentru acest popor masacrat fiecare grăunte de geniu este de cel mai mare preţ. Moartea lor ne-ar îmbogăţi prea puţin şi ne-ar sărăci enorm.
— Dar de ce nu tu, de ce nu Rysio?

Se priviră cu dezgust. Smiorcăiala mea îi făcea să se ruşineze.
— Pentru ce-am mai fi venit atunci la tine? — întrebă Hubert. — S-o spunem deschis: moartea ta este cu mult mai spectaculoasă. Nu înţelegi acest lucru?
— Bătrîne, tu eşti exact ce trebuie — adăugă Rysio, care avea inimă slabă şi se chinuia acum împreună cu mine.
— Ascultă-mă Hubert. Nu m-am amestecat niciodată în funcţionarea organismului nostru artistic, în problemele voastre de opoziţie chinuită care nu interesează pe nimeni în ţară, în toate problemele astea ale voastre, de asemenea, nu m-am băgat niciodată. Acum însă trebuie să-ţi spun ce gîndesc. Aţi cultivat nişte demiurgi orbi şi surzi, care, în minunata lor exaltare artistică, în timp ce produceau o frumoasă artă universală, nu ne-au observat nici pe noi cei ce ne tîram în noroi, nici chinurile cotidiene ale oamenilor. Ei şi-au păzit cu străşnicie vîlvătaia geniului ce ardea în ei şi au profitat din plin

de aplauzele comandate de propaganda de masă a regimului care se fălea zilnic cu ei şi-şi hrănea complexele cu faima lor mondială. Voi, opoziţie pricăjită, nici voi nu v-aţi economisit aplauzele, investindu-i cu darul charismatic al consimţirii morale. Ei s-au îngrăşat din rătăcirile noastre, din umilinţele noastre, din anonimatul nostru. Au zburat slobod pe la festivităţile artei naţionale, pentru că noi am fost alungaţi de acolo, sau am plecat de bunăvoie. Atunci cînd v-aţi dus să cerşiţi de la ei o semnătură pentru cel mai modest apel umanitar, care nu era pe placul nerușinatei echipe guvernamentale, v-au expediat ramburs în mod arogant, făcîndu-le semn cu ochiul celor din suita lor că sînteţi nişte provocatori, agenţi ai Securităţii. Măreţia lor provine din nimicnicia noastră voluntară. Geniul lor a crescut pe mormintele noastre artistice. De ce să nu plătească unul dintre ei printr-o cumplită moarte fizică pentru măreţia supraomenească furată de zece ani?

Am închis televizorul unde civili şi militari aşteptau pe cineva şi aşteptau zadarnic. Pe balcon cădea grindină doborînd în gol prezervativul care putrezea pe balustrada de fier. Prezervativele erau bucheţelele de lăcrămioare pe care mi le dăruiau vecinii de la etajele superioare în zilele libere.

— într-o măsură mai mică sau mai mare fiecare din noi este ros de invidie — spuse cu jenă Hubert. Era palid şi-şi freca tot mai febril degetele vineţii. — Să nu vorbim astăzi despre asta, poate altădată.

— Cînd o să mai vorbeşti cu mine dacă dau ascultare ordinului tău?

— Ei, ştii bătrîne — Rysio puse paharul jos —, nu-s frumoase argumentele astea.

— N-am spus niciodată nimic, deşi mi se întorceau maţele pe dos. Să ţi-i enumăr, Hubert, pe toţi aceia care au mers toată viaţa mînă în mînă cu guvernul, prefăcîndu-se că merg separat? Iar cei mai ageri şi-au îmbrăcat „operele" în straiele modelor universale, ale frustraţiilor mondiale, ale melancoliilor apusene şi, chipurile, ale nevralgiilor stringente. Atunci cînd ne-am sovietizat în aşa măsură încît a izbucnit şi la noi cultul interzicerii, foamea ambiguă de a linge ce este oprit,

desfătarea jalnică cu pornografie politică îmbrăcată în juponul aluziei, atunci cînd şi la noi a apărut acea perversiune de a participa la contestaţia făţarnică pentru a te autojustifica de toate păcatele colaboraţionismului, ei, primii dornici de aplauze, avizi de succes, s-au agăţat de noua conjunctură şi au murdărit arta cu gesturi false de Rejtani1 şmecheri, au zăpăcit sărmana noastră artă, au călcat în picioare ultimele ei rămăşiţe de conştiinţă. De ce cazi pe spate în faţa lor în vreme ce ei se ridică pe crucea ta spre merele de aur care le satură orgoliul? De ce-i tămîiezi cu admiraţie cînd soarta lor este potrivnică soartei tale?

— Singur ţi-ai ales soarta. Nu-i momentul pentru astfel de discuţii. Ce zici Rysio, e timpul să plecăm, nu? — Hubert se aplecă cu greutate şi trase de sub masă servieta neagră în care putea să fie un apel pentru anularea pedepsei cu moartea, un volum de versuri nepermise sau o simplă bombă artizanală.

— Stai puţin, Hubert. — îi reţinui mînă. — Spune-mi în particular, ca de la om la om, de ce m-ai desemnat pe mine? îşi smulse mînă din palma mea.

— Eu n-am numit pe nimeni. Am aceleaşi drepturi ca şi

tine. Şi aceleaşi obligaţii.
— Trebuie să fie în mine ceva care face ca eu să fiu potrivit, iar alţii mai puţin.
Ploaia începţoşa geamurile. Un copil din vecini cînta la pian cu un deget o melodie pe care o ştiu de mulţi, de foarte mulţi ani.
— Doar trăieşti cu obsesia morţii — şopti răguşit Hubert.
— N-am tratat niciodată complexul tău ca pe o manieră literară. Tu eşti cel mai familiarizat cu moartea, n-ar trebui să te temi de ea. Te-ai pregătit cu cea mai mare grijă, pe tine şi pe noi, pentru moartea ta. La ce te gîndeai înainte de a veni noi la tine?
— La moarte.
— Vezi, ea este lîngă tine. Ajunge să-i dai mînă.
<notă>
1 Tadeusz Rejtan (1746-1780), deputat în Seim, s-a opus cu vehemenţă împărţirii Poloniei în 1773 şi a sfîrşit prin a se sinucide (n.t.).
</notă>

— Ajunge să-i dai mîna.
— Da, numai atît.
— Astăzi?
— Astăzi, la opt seara, cînd se termină lucrările congresului partidului şi delegaţii din toată ţara ies în faţa clădirii.
— Dar ei toţi?
— Cine?
— Ăia, necesari poporului.
— Ei, prin păcat şi sfinţenie, prin conformism şi revoltă, prin trădare şi răscumpărare, duc în eternitate spiritul poporului.
— Minţi. Te sufoci cu balivernele astea. Uite că-ţi ies ochii din orbite.
Rysio sări din fotoliu răsturnînd paharul.
— Dă-i pace! — urlă şi începu să-1 caute cu înfrigurare la piept pe Hubert care înţepenise, îşi întinsese picioarele de parcă voia să-şi vadă pantofii murdari de noroi. Rysio se apucă să-i îndese în gura vineţie nişte tablete mici albe. îi turnă cu forţa printre dinţii încleştaţi cîteva picături de vodcă. Hubert dădu din fălci, întredeschise pleoapele, apoi sparse o tabletă şi încercă să o înghită.
Cineva sună la uşă. Am deschis yala cu mîini tremurătoare, în prag stătea un tip ţinîndu-se de tocul uşii.
— Opriţi-vă apă că o închidem, spuse şi-i ţîşni din gură un damf de alcool nedigerat.
— Mie nu-mi mai trebuie apă.
— Strîngeţi în cadă şi în ce mai puteţi. O oprim pentru douăzeci şi patru de ore.
— Mulţumesc. Probabil a plesnit o ţeava?
— Totul plesneşte. Pot să stau la dvs. un sfert de ceas, că abia mă mai ţin pe picioare?
— Scuzaţi-mă, dar i s-a făcut rău unui prieten. Trebuie să chem „Salvarea".
— Pe toţi îi lasă puterile în vremurile de azi. Nu vă mai deranjez. Vă doresc sănătate.
— Asemenea.
S-a dus să sune la vecini. M-am întors fuga prin hol. Hubert stătea deja drept în fotoliu. Zîmbi cu amărăciune pentru a ascunde panica neaşteptată.
20
__ Să sun după doctor?
— Nu-i nevoie. Mi-e bine. Unde am rămas?
O pată de soare plutea pe acoperişurile oraşului ca un zmeu uriaş. O vrabie cunoscută sări pe marginea balustradei şi se miră că nu o salut.
— Hubert, are sens? Tu crezi în acest sens?
— Abia azi întrebi?
— De ce ai fost toată viaţa aşa de înverşunat? în toate privinţele. Chestiuni de hormoni sau de ordin superior?
— Lasă-1, trebuie să se întoarcă acasă — mă îmboldi Rysio.
— Nu e mai aproape sediul partidului?
— Vezi tu, o moarte nu seamănă cu alta — spuse cu voce înăbuşită Hubert. — Nouă tuturor ne trebuie una blîndă, maiestuoasă, sfîntă. Tu ne poţi oferi o astfel de moarte.
— Pentru păcate, bătrîne — adăugă Rysio şi încercă să zîmbească. — Ai multe păcate de ale tale şi de ale noastre pe conştiinţă.
— Dar ei toţi au la fel — zisei cu disperare, pentru a nu mi se transmite şi mie isteria acelei zile nesuferite de toamnă.
— Ei nu mai sînt. Rămîi faţă în faţă cu Dumnezeu sau

dacă vrei cu propria-ţi conştiinţă.
— Pe unde s-au împrăştiat?
— Au rămas departe, pe o mică planetă nefericită.
— Hubert, asta-i o glumă proastă. Vă manevrează cineva.
— Nu, nu-i o glumă. Ştii bine. Ne-ai aşteptat mulţi ani. Hai, fii cinstit, în cele din urmă, şi spune dacă ne-ai aşteptat.
Mă privi îndelung cu ochiul sănătos, apoi începu să caute servieta pe care o împinsese cu piciorul în timpul crizei.
— Răspunde-mi tu, Hubert, crezi că acest lucru este necesar?
Se apropie cu greu, mă îmbrăţişa şi mă sărută cu buze reci pe amîndoi obrajii.
— Să fii la unsprezece pe strada Wislana 63. Acolo te aşteaptă Halina şi Nadejda. Ele sînt cu tehnica.
— Cu tehnica autoincendierii?
— Nu îngreuna situaţia, bătrîne — se amestecă Rysio.
Mă cuprinse brusc furia.

— Ce faci pe săteanul vesel la chioşcul cu bere? Mai bine, începe, dracului, să pui virgule şi puncte.
Rysio se zăpăci, se retrase spre uşă.
— Te deranjează lipsa punctelor? — întrebă nesigur.
— Dacă ai fi folosit semnele de punctuaţie, poate n-ar mai fi trebuit să mori demonstrativ în ţara asta.
Un bubuit leneş se rostogoli de la un capăt la altul al oraşului. Uşa de la balcon se deschise cu zgomot sub presiunea vîntului. Am vrut s-o închid, dar s-a rupt clanţa.
— Bătrîne, împrumută-mi cinci mii pentru taxi. Pe o vreme ca asta el n-are să ajungă acasă. — Rysio îi luase lui Hubert servieta fermecată şi apucase să se uite în întunericul de pe hol.
Am scos din buzunar o bancnotă de cinci mii. O luară fără a mulţumi şi porniră spre vestibul. Aici ne salută un fel de şuierat, un sunet acut de cabluri de telefon ce anunţă vreme rea. Aşa zbîmîiau ele ca sticla cu ani mulţi în urmă, cînd lumea era încă normală şi liniştită.
Hubert se opri lîngă grămada de papuci vechi, care se strînseseră nu se ştie cînd de-a lungul vieţii.
— Cînd ai încetat să mai scrii? Nu-mi mai aduc aminte — spuse uitîndu-se cu ochiul chior la vechiturile grămădite pe podea.
— Dar eu scriu.
— Ai început să scrii din nou în acest moment, îţi scrii testamentul, eu însă te întreb de beletristică.
— Nu-mi amintesc, poate acum cinci ani sau poate acum şapte ani. Am anulat atunci dintr-o lovitură două cenzuri: pe cea personală şi pe cea de stat. Am scris o povestire pentru o fiţuică ilegală şi ăsta a fost ultimul meu text. Am devenit un impotent liber.
— Te-ai născut sclav. Sclavia te-a emancipat, ţi-a pus aripi şi te-a făcut un clasic de provincie, iar mai tîrziu ca pedeapsă, ca o vrăjitoare rea, ţi-a luat totul.
— Sclavia a fost înlăturată întotdeauna de mîna sclavilor — spuse Rysio. — Mă înţelegi, bătrîne?
Sunetul ăsta ciudat, un sunet ca şi cum ai fi omorît şobolani, a apărut în casa noastră acum cîteva luni. Săptămîni în-

tregi am căutat sursa lui, am cercetat podurile şi pivniţele, dar n-am găsit nimic. Se pornea din senin şi se potolea brusc după cîteva sferturi de ceas. Zi şi noapte, îi ţinea pe cei ai casei într-o permanentă stare de aşteptare isterică.
— Raportul ăsta îl voi scrie pînă la capăt. Nu raport, elegie de înmormîntare. Scriu în gînd şi uit imediat. O operă literară pentru un singur cititor,
— Cruţă-ţi cuvintele. Pe cele mai bune păstrează-le pentru diseară. Acolo trebuie să strigi din toate puterile. Numai cugetări celebre. Oamenii or să le noteze şi or să le păstreze ca pe versetele Bibliei. Capodopera ta literară.
îmi căută mîna prin întuneric şi mi-o strînse puternic. Mi se păru că disting rapide scînteieri ironice în ochiul lui sănătos. Iarăşi mă cuprinse furia.
— Cine v-a ispitit? Ce pui de căţea v-a asmuţit asupra mea?
— Cineva trebuie s-o facă. îţi dăm o şansă. Tu vei fi primul, îţi întreci toţi rivalii. Ei îţi vor minimaliza pe furiş fapta. Pentru prima oară îi vei învinge fără drept de apel.
— Merită? Trebuie să-şi dea foc zilnic acolo, la centrală, sub zidurile Kremlinului. Incendiile alea îi încîntă pe gură-

cască din toată lumea. Invitaţiile noastre regionale la foc irită publicul mondial, duc la complicaţii inutile în emoţionantul spectacol al luptei binelui cu răul. Ascultă, Hubert, poate sistemul nostru solar a ieşit din orbita sa stabilită de providenţă şi goneşte acum spre adîncul universului, unde pe noi toţi ne va împăca un destin cosmic, necunoscut. Poate că ne aşteaptă un cîştig comun sau o pierdere comună.

— Ce se poate cîştiga sau pierde dincolo de ce avem aici de cîştigat sau de pierdut?

— Bine, hai plecaţi!

Am deschis uşa. Parcă se mocăiau să iasă. Hubert începu să citească plăcuţa vecinului, întotdeauna i-a interesat puţin viaţa mea, deşi de bonton era să-mi dispreţuiască existenţa. Deci citea tăbliţa ca pe o firmă de secretar CC şi nu ştia că dincolo de uşa aceea murea de zece ani un bătrîn pensionar, murea cu mare efort în fiecare zi şi nu putea să moară. De sus, pe trepte şi pe marginea scărilor cădeau picături murdare

de apă. Portarul nostru, în zilele de azi denumit şeful casei, un ţicnit iremediabil, spăla casa scării. L-au arătat deja de atîtea ori la televiziune, 1-au descris în gazete, dar el spală mereu cu aceeaşi încăpăţînare, o dată pe trimestru, scările noastre, singurul preşedinte de bloc din toată ţara care practică acest lucru.
— Să nu dai greş, bătrîne — spuse Rysio.
— Trebuie să mă gîndesc.
— Ele te aşteaptă la unsprezece. Halina şi Nadejda — adăugă Hubert.
— Şi dacă n-o fac?
— O să trăieşti ca şi pînă acum.
Au luat-o pe jos pe scări susţinîndu-se reciproc ca doi sfinţi, curat Chirii şi Metodiu. Doar mi-1 aduceam aminte pe Rysio din anii de demult, cînd eram tineri, îmi aminteam de o noapte de beţie nebună într-un conac de lîngă Varşovia şi de cazarea comună, la rînd, pe paie. Rysio nu era pe atunci nici critic, nici filolog şi zăcea alături, iar între noi era o fată beată, pe care n-am mai întîlnit-o niciodată după aceea. Stăteam culcaţi semiconştienţi pe pardesiul meu verde din foaie de cort, pe care-1 întinsesem serviabil, fata gemea în somnul ei greu, Rysio moşmondea ceva pe lîngă ea gîfîind răguşit într-un icnet brusc, deci ea s-a întors cu faţa spre mine şi cu spatele spre Rysio. îi simţeam acum răsuflarea umedă, somnoroasă pe obrazul meu. Rysio n-a renunţat, incoştient, dar pus pe treabă, îi smulgea hainele, se strecura sub corpul ei inert gîfîind isteric. După aceea, cînd mă luaseră deja frisoanele, Rysio se vede că-şi atinsese scopul fiindcă se desprinse brusc şi se zbuciumă în paiele răvăşite. Ea, inconştientă de extazul vecinului, mă învăluia cu o respiraţie uşoară, liniştită. Abia dimineaţă, cînd mahmuri ne-am ridicat, ne-am adunat cu toţii desprinzîndu-ne din aşternutul ăsta ţărănesc şi mi-am pus balonzaidul din foaie de cort, am băgat maşinal mîna în buzunar şi am constatat cu groază că în întunericul nopţii buzunarul meu fusese victima pasiunii lui Rysio, că iubise cu dragoste pătimaşă, tinerească buzunarul meu, poate chiar cu prima lui dragoste.
24
Iar acum Rysio scrie o proză amorfă, fără semne de punctuaţie, îl secondează pe Hubert şi este o figură respectabilă a lumii literare. M-am întors în camera mea ca să mă uit la ei pe fereastră. Ca prin minune se nimeri un taxi liber, dar ei îl ocoliră şi merseră demni spre Nowy Swiat1. Eram curios dacă sînt urmăriţi, dar nici un automobil nu se mişcă de lîngă trotuar şi nimeni nu alergă după ei din umbra casei vecine. Agenţii aveau probleme mai serioase pe cap.
Hubert s-a spînzurat la vremea sa în şifonier, îl încolţiseră într-o acţiune, fiindcă atunci, la sfirşitul anilor şaizeci, regimul mai avea forţă pentru spectacole fioroase şi acţiuni criminale. Deci Hubert ăsta s-a spînzurat, dar o făcea cu siguranţă pentru prima oară în viaţa lui şi n-avea experienţă. Cuierul s-a rupt, şifonierul s-a răsturnat, iar Hubert a rămas în viaţă. Da, şi-a dus traiul, ca după ani să vină la mine cu condamnarea la moarte.
Din nou a bubuit în cerul ăsta strimt şi jos. M-am dus în baie să mă spăl. Conducta şuieră chinuit, sughiţă, dar se prelinse un rest de apă. M-am spălat maşinal şi mă gîndeam dacă fac bine spălîndu-ma şi îmbrăcîndu-mă, avînd în vedere perspectiva. Doar moartea trebuie primită ca o împărtăşanie, pe nemîncate şi curat. Totuşi trebuie să mor? Mă aruncă oare

cineva cu forţa de pe pod sau mă stropeşte cu benzină? Decizia se află în mîinile mele. Pot muri cu onoare şi pot trăi mai departe în dezonoare.
Din nou se auzi soneria. M-am gîndit că Rysio şi Hubert au uitat ceva sau că se întorc să anuleze sentinţa. Cu apa încă şiroind pe mine am alergat la uşă. Pe trepte stătea un bătrînel cu o geantă mare de piele.
— La mine? — am întrebat.
— Da, la dumneavoastră. Am ordin să întrerupem gazele.
— Doar le-aţi mai întrerupt de trei ori anul acesta.
— Domnule, eu nu ştiu, dau ordin, le întrerup, dau iar ordin, le dau drumul. Şi-au pierdut minţile, domnule. Zilnic sare cîte o casă în aer şi atunci, ca să fie o bază, ordonă să fie întrerupte. Şi aşa e un noroc că mai există apartamentul
<notă>
1. Una din arterele istorice principale ale Varşoviei (Lumea Nouă) (n.t.).
</notă>

dumneavoastră, am aici, domnule, numere care nu mai sînt în toată casa. Şi-mi arătă o hîrtie murdară.
— întrerupe, domnule şi lumina tot acum. Mi-e indiferent.
— Dumneavoastră v-o fi indiferent — spuse cu un zîmbet hîtru bătrînelul şi se strecură abil în baie. — Dar pentru mine nu-i totuna. Eu am autorizaţie numai pentru gaze.
Şi, într-adevăr, într-o fracţiune de secundă închise robinetul, demontă arzătorul de la sobă ba se şi aşeză pe marginea căzii aprinzîndu-şi o ţigară ruptă.
— Bine e să te scalzi în apă caldă, cel puţin, scuzaţi, măcar dosul să-l speli — bombănea moşul, uitîndu-se în baie.
— Da' ce să-i faci, ordinul e ordin. Numai dacă aţi vorbi cu şeful, mă înţelegeţi. Să vorbiţi direct.
— N-am chef să vorbesc cu şeful. Astăzi am să mor.
Bătrînelul-instalator chicoti vesel.
— Ce-aţi închis cercul tocmai azi? Nu-i păcat de ocazie? Azi soseşte secretarul lor rusnac. Tot oraşul e decorat, orchestrele cîntă pretutindeni, că are loc un festival, o mare sărbătoare de-a lor, ori poate şi a noastră. Au băgat marfă, pe tarabe peste tot, domnule, lîngă Palatul Culturii, pe Vistula, oamenii stau de dimineaţă pe la cozi, iar dumneavoastră vă duceţi să muriţi.
— Voi muri ca să le fac în ciudă.
Bătrînul meseriaş îşi şterse lacrimile de bucurie.
— Sînteţi comic, domnule. Dacă ar fi să mori ca să le faci în ciudă, atunci n-ar mai fi polonezi. Ştiţi ce, domnule, dau drumul la gaze, dar sigilez minerul de la robinet. O să fac aşa o buclă largă, încît veţi putea folosi gazele, numai cu atenţie.
— Nu-mi trebuie gaze. Ia sobiţa ca amintire.
— Sînteţi supărăcios. Dacă nu, nu. Semnaţi aici, vă rog.
L-am condus spre hol, cu care prilej bătrînul îmi pipăi paltonul agăţat lîngă uşă.
v — Bună stofă. Străină.
— Ia-l dumneata, să fie cu noroc.
— Asta-i, pot să-l plătesc. Dau cincizeci de mii.

— îl dau gratis. Numai că îmbrăcînd paltonul să te rogi pentru sufletul meu.
— Sînteţi probabil ateist, nu? Vă place să glumiţi, nu? împături însă cu îndemînare paltonul, îl îndesă în geantă şi se şi afla la uşa vestiarului. Apăsă pe butonul soneriei cu o expresie severă pe faţă.
Eu mă întorsei în camera mea, mă aşezai pe fotoliu, care nu se răcise încă în urma lui Hubert. într-adevăr vîntul purta peste oraş frînturi de muzică. Bine că am dat paltonul, mă voi îmbrăca mai uşor, va fi mai uşor de sărit pe lumea cealaltă. De parcă de la ei aş fi primit viaţa şi le-aş returna-o cu mînie. Un simbol, încă un simbol. Pentru eternitate sau pentru idioţii contemporani? Complicat şi ilizibil gest. Gest ce înfierează regimul nostru de marionetă implicat în servilism, sau un gest ce acuză eterna Rusie ascunsă după paravanul putred al Uniunii Sovietice? Protest împotriva robiei sociale sau împotriva robiei naţionale? Despre ce libertate e vorba aici, pentru care din multele libertăţi voi sări în foc, în focul sfînt al morţii?
Este o bufonadă sau o înălţare la ceruri?
Oricînd pot să mă vîr în ultima clipă într-o gaură de şoarece, îmi spun spre consolare, dar ştiu că nu mă voi băga

nicăieri altundeva decît acolo unde trebuie, unde mi-au poruncit. Mă îmbrac modest, dar curat. Mi-au recomandat să strig, dar asta-i pentru mine cel mai rău. Poate voi suporta focul, dar ruşinea n-o îndur. Un luptător trebuie să fie băgăreţ şi impertinent. Or, eu am scăpat multe ocazii erotice pentru că mi-a fost ruşine să-mi deschid pantalonii.
Dau drumul la televizor, trebuie să fac ceva, mîinile îmi tremură, nu pot să-mi adun gîndurile. în imaginea mică văd un avion şi sub el doi ţipi graşi care se sărută pe gură. îmi bag buletinul de identitate în buzunar. Fără ăsta nici o mişcare. Numele, prenumele, data naşterii, tata, mama, înălţimea, ochii, toate astea n-au importanţă. Important este codul meu, cîteva litere şi un şir de cifre. Aşa mă ştie poliţia, primăria, asistenţa sanitară. Aşa mă ştiu computerele şi mă păzesc să n-o şterg, să nu mă ascund de asupritor, să nu scap de agasantul protector. Ies din casă. Trebuie să ies dintre

aceşti patru pereţi. Ieşirea din casă nu înseamnă încă o decizie. Am în faţă toată ziua. în decurs de douăsprezece ore s-au născut averi şi au dispărut dinastii, în decursul a douăsprezece ore au apărut şi au dispărut imperii.
Coborînd scările, m-am uitat în cutia de scrisori, chiar am şi deschis-o pentru orice eventualitate. Scîrţîi, se răspîndi rugina, înăuntru era puţin păienjeniş putred. Ei şi, slavă Domnului. Poşta nu mai distribuie de mulţi ani scrisori bune.
Pe stradă mă izbi un vacarm de muzică. Urlau gigafoanele, scînceau nişte fanfare, o tobă militară bubuia pe undeva cu o sumbră îndărătnicie. Lîngă Palatul Culturii, care m-a fascinat cîndva ca o coţofană, ca un gorgan groaznic în care ispăşesc spiritele rele, deci lîngă acest Palat, pe o estradă, ţopăiau vesel multe perechi sprintene cu sumane şi corsaje cusute cu ţechini, cu pene de păun şi dantele. Cel care conducea jocul tropăind cînta cu accent stricat: Krakaviak, vot tak ia!
După un vechi obicei, m-am aşezat la coadă la chioşcul cu ziare, am cumpărat un pachet de ţigări, dar ziare nu mai erau. Tot semn rău. Norocul de a cumpăra ziarul dimineaţa a fost întotdeauna primul nostru succes. Cu ziarul sub braţ omul atrăgea atenţia. Odată chiar am legat relaţii intime cu o fată care se uita lacom la ziarul meu. Nimeni nu citea ziarele, deşi obţinerea lor costa multă trudă. Ziarul însă se cădea să-1 ai. Aşa s-a creat obiceiul.
Din clădirea de pe cealaltă parte a străzii a ieşit un ins cu ochi uşor suferinzi pe o faţă slabă, îl cunoşteam din vedere şi toată strada îl ştia. Era un demnitar original şi ciudat, care din pricini necunoscute nu şi-a construit o vilă-castel în cartierul rezidenţial şi locuia în continuare împreună cu noi, simple vite repepeiste. S-a uitat la mine şi eu m-am uitat la el, nu ne-am salutat deoarece pentru el nu se cădea, iar mie nu-mi permitea onoarea. S-a urcat într-un Mercedes negru şi a luat-o spre capătul străzii. După el ţîşni maşina din gardă. întotdeauna am avut un presentiment ciudat că soarta mea se împleteşte cu soarta lui. Presupun că şi el nutrea aceleaşi temeri. De aceea observam pe ascuns viaţa săracă a demnitarului, plecările şi cuvîntările lui, cuvîntările lui plicticoase, imprimate pe bandă, la televiziune, urmăream în ziare călătorii

riile lui oficiale, priveam cu bunăvoinţă apariţia maşinii frigorifice guvernamentale care-i aducea ceafă de porc, mărunţaie de pasăre şi brînză de vaci degresată. Presupun că şi el, atins de un gînd rău, se interesa discret de hrana mea la fel de insipidă.
Am ieşit pe Nowy Swiat împînzit de o puzderie de steaguri, steaguri roşii şi alb-roşii. Dar în steagurile noastre alb-roşii, de-a lungul anilor roşul a crescut cu încetul, iar albul s-a micşorat. Şi acum steagurile noastre erau tot roşii, dar cu o urmă uşoară de alb în partea de sus. Deci aceste case bătrîne, ca nişte larve de cărămidă ce se desprind permanent din coconii pieţei, au revărsat din ele sîngele stricat al steagurilor de sărbătoare şi picoteau peste canionul îngust al străzii pe care mărşăluiau copiii de şcolă şi personalul din birouri şi fabrici. Peste această mulţime festivă fllfiia o pancartă gigantică cu inscripţia: „Trăiască a patruzecea aniversare a Republicii Populare Polone".
Am căzut pe gînduri contemplînd sloganul, ceea ce atrase atenţia unui pensionar de boală cu un ziar sub braţ. îmi zîmbi cu înţelegere.
— Şi dumneavoastră aţi observat?

— Mă scuzaţi, ce?
— Hai, nu vă prefaceţi.
— Vă gîndiţi la a patruzecea aniversare?
— Şi-au adăugat cîţiva ani — chicoti —, eu am memorie bună.
— Credeţi că au adăugat?
— Eu nu cred, eu ştiu.
— Arătaţi-mi ziarul. Să vedem data. ;
— Nu prea aveţi spirit de observaţie. De multă vreme datele în ziare sînt aşa parcă strivite, ca şi cum cineva ar fi trecut cu tocurile de la pantofi peste litere. Uitaţi-vă şi dumneavoastră.
îmi întinse ziarul, iar eu îl apucai strîns.
— O, asta nu! — protestă pensionarul de boală. —Soţia nu l-a citit încă,
— Vă implor, domnule, trebuie să am ziarul. -

Vru să-mi smulgă din mînă ghemotocul de hîrtie din Trybuna Ludu.
— Dă-i drumul, dă-i drumul, chem miliţia.
— Sînt grav bolnav, poate mă duc la spital sau chiar voi muri.
— Toţi zic aşa.
în acel moment ziarul se rupse şi în mină îmi rămase preţioasa jumătate cu repertoriul cinematografelor, teatrelor, cu programul televiziunii, cu spitalele şi farmaciile de serviciu, cu anunţuri despre conferinţe şi desfiinţarea unor linii de comunicaţii. Lui îi reveni cealaltă jumătate pe care n-o citea nimeni niciodată: telegrame politice, cuvîntări, inclusiv cuvîntările cunoştinţei mele, demnitarul, eseuri despre putrefacţia capitalismului şi apeluri privind creşterea pregătirii ideologice.
— Lotrul, lotrul! — răcni bătrînul păgubit, dar nimeni nu-i dădu atenţie, deoarece toţi ţipau ceva în această zi de sărbătoare.
Mă amestecai iute în mulţime purtîndu-mi prada, îmi făcea plăcere că mă insultase cu o ocară veche pe care mi-o aduceam aminte din copilărie. Pe deasupra ţineam în pumn ghidul Varşoviei de azi. în acest moment mă salutară politicos doi miliţieni tineri.
— Poftiţi în gang, domnule.
Intrarăm într-un tunel scurt cu pereţii murdari de urină. Tocmai la vreme, că iarăşi începuse să plouă.
— Buletinul de identitate — vorbi miliţianul mai înalt.
I-am dat carneţelul ăla ferfeniţit care s-a dovedit a fi necesar în primul sfert de oră al călătoriei mele. Călătorie încotro? Mi se făcuse frig.
— în ce zi sîntem azi? — întrebai.
, — Da' de ce întrebi — zise neîncrezător cel mai scund.
; — Merită să ştiu.
Se uitară unul la altul şi cel mai înalt vorbi apăsat:
— Douăzeci şi doi iulie.
— Cum iulie? Doar e toamnă tîrzie. Cade grindina.
Fără să răspundă, cel mai înalt începuse să-şi noteze datele mele personale. Cel mai scund mă observa fără bună-

voinţă. Colegul îi arătă ceva în buletin, iar el dădu din cap că înţelege.
— Nu vă miraţi că notăm? — întrebă.
— Pe mine mă notează des. •>
— Nu e bine. încotro vă duceţi?
— La „Familial".
— Ce înseamnă asta?
— Lacto-barul meu preferat.
Am mai vrut să întreb despre anul curent, dar am simţit că aş fi întins coarda. Cineva se apropie din întunericul gangului.
— Zdarov, diadia1. — Mă bătu cu familiaritate pe umăr.
L-am recunoscut pe Kolka Nachalow.
— E cunoştinţa mea. Despre ce-i vorba?
— Vă rog să circulaţi — spuse apăsat cel înalt.
— Ei, maladieţ, patisze. Gdie tvoi nomier?2
— Poftim?
— Nomier doljen bît!3 îl trase de mîneca uniformei.
— Noi sîntem de la şcoala de miliţie din Goledzinowa.
— Vsio taki, nomier doljen bît.4
Uşor derutaţi, străduindu-se să-şi păstreze demnitatea,

mi-au dat buletinul înapoi şi au plecat.
— N-ai nevoie de cărămidă? Din cea bună, stalinistă.
— Ai înnebunit? Ce să fac cu cărămida?
— O căbănuţă, sau o privată. Se demolează combinatul siderurgic „Warszawa". Se poate cumpăra ieftin.
— Nu, mulţumesc.
— Am prezervative de la magazinul guvernamental. La preţ de stat, cinci sute de zloţi.
— Nu folosesc.
— Atunci, hai, poate dăm gata o juma de litru.
— Mulţumesc, sînt bolnav.
— Vrei, îţi vînd balsam Șostakovski. Direct din Pribaltica.
<notă>
1 Sănătate, bătrîne (în lb. rusă în original) — (n.t.).
2 Uşurel. Unde ţi-e numărul? (în lb. rusă în original) — (n.f.).
3 Trebuie să fie un număr! (în lb. rusă în original) — (n.t.).
4 Ei şi, număr tot trebuie să ai (în lb. rusă în original) — (n.t.).
</notă>

Nu se ştie de unde îl cunoşteam pe Kolka Nachalow. Se învîrtea prin Varşovia de ani de zile, făcînd nişte afaceri stranii. Se zice că taică-său, general KGB, a fost consultantul Securităţii din Szczecin. Cînd a ieşit la pensie, şi-a dat jos uniforma poloneză, şi-a pus-o pe cea sovietică, şi-a împachetat bulendrele şi a plecat cu familia acasă, la Moscova. Dar Kolka a rămas. I-a plăcut în Polonia, deşi uneori la beţie, o mai încasa peste mutră de la cîte unul.

— Trebuie să plec — i-am spus ca să zic ceva.

— Şi eu mă duc. în ce parte, la stînga sau la dreapta?

— înainte. Pe partea cealaltă a străzii.

— Să fii sănătos. Dacă ai vreun necaz mă găseşti întotdeauna la „Paradiz".

Plecă aproape în fugă, iar eu la ieşirea din gang observai un tînăr îmbrăcat provincial, care mă salută cu respect pe mine, sau pe cineva din spatele meu. Dar în spatele meu nu era nimeni, deci îi răspunsei la salut oarecum mirat. Flăcăul zîmbi timid, un flăcău blond cu ochi sinceri, în timpul războiului era plin de băieţi ca el în lupta conspirativă, în AK...

— Şi atunci veni deodată moartea, în noaptea aceea de iarnă cu stele scînteietoare a venit cumplita moarte — recită cu glas înăbuşit băiatul de provincie.

întîlneai tot mai des nebuni, nimeni nu-i trata fiindcă spitalele de psihiatrie erau pline de miniştri, secretari, directori. Mai demult se întîmpla să fie cei din opoziţie, care erau internaţi acolo ca avertisment. Curînd n-au mai fost locuri pentru ei, deoarece a apărut o modă printre demnitari să se apere de cădere, detronare sau de sentinţă în spitalele de nebuni. Simulînd indiferenţa am trecut de băiat şi am traversat strada. Am plonjat în interiorul supraîncălzit, mirosind a mîncare, al lacto-barului denumit „Familial". La casă era o coadă imensă. Acest nou insucces m-a dezorientat, m-am învîrtit nesigur în jurul meselor de sticlă crăpate şi mă hotărîsem să plec cînd din coadă mă strigă cineva cu prietenie:

— Domnule coleg!

Am vrut să fug pentru că-l recunoscusem pe fratele lui Rysio, dar era prea tîrziu.

— A, dumneavoastră? — am zis cu părere de rău.

— Ce să comand?

— Poate lapte fierbinte şi o chiflă.

— Azi nu e lapte, dar este zer.

— Fie şi zer.

Aşteptîndu-l pe fratele lui Rysio şi micul meu dejun, mă chinuiam să-mi aduc aminte numele lui mic. Nici pomeneală să-mi amintesc, îmi spuneam febril în gînd nume slave, vestice şi cele de origine antică, dar nici unul parcă nu se potrivea cu silueta severă a filozofului marxist, pe care Rysio îl ura atît de sincer. Fraţii nu întreţineau relaţii între ei, dispreţuindu-se reciproc.

După douăzeci de minute şedeam la o măsuţă plină cu veselă nedebarasată.

— Cum merge, domnule docent? — am întrebat ca să mă arăt politicos.

Filozoful se înecă cu o înghiţitură de zer.

— Scuteşte-mă de titlul ăsta!

— Scuzaţi-mă, dar n-am avut nici un gînd rău.

Muşcă din chiria uscată şi-şi începu din obişnuinţă cursul.

— Docent, în ziua de azi, sună jignitor.

— N-am ştiut.

— Te rog nu mă întrerupe. Această formă de răsplată prin acordarea Udului de docent în practică n-a trecut examenul. Avem în prezent o mare armată de docenţi şi multe greutăţi cu ei. Mă înţelegi, domnule, unii abia au trecut bacalaureatul, dar şi bacalaureatul ăsta, Dumnezeu cu mila. Şi ce ambiţii. Trebuie să-i şcolim, să-i perfecţionăm. Am înfiinţat un curs special pentru perfecţionarea docenţilor. Eu sînt directorul. Dumneata ştii ce înseamnă asta? Un program imens, un material gigantic, ar trebui să aibă cîte douăsprezece ore pe zi, dar ei chiulesc mereu. Concedii medicale, telefoane de la soţii, mai rău, de la Comitetul Central, îmi pierd deja răbdarea. A, tocmai. — Se uită la ceas. — Peste cinci minute începe cursul. Trebuie să plec. Păcat.
— La docenţi?
— A, nu. La cenzură. Am curs la cenzură.
— Şi acolo sînt docenţi?

— Sînt şi docenţi, dar nu despre asta-i vorba. Ţin nişte cursuri la cerere. Aluzia în opera de artă, aluzia în mijloacele de comunicare în masă. Te strîmbi? Voi sînteţi acri mereu.
— Zerul e rînced, numai din cauza asta.
— Eu, domnule, sînt adeptul aluziei. Am elaborat o teorie a funcţionării aluziei în societatea socialistă. Dar dumneata nu mă asculţi?
— Ascult, ascult. Am căzut puţin pe gînduri.
în fundul sălii şedea băiatul acela din provincie şi din nou zîmbea.
— Deci aluzia în condiţiile noastre — continuă filozoful — joacă un rol însemnat. Fără a spune lucrurilor pe nume, ea le scoate la iveală, le sugerează, şi le aduce în subconştientul receptorului. Prin urmare adevărul nedezvăluit devine un adevăr public. Tensiunea determinată de foamea de adevăr sau mai degrabă, cum să spun, complexul adevărului, această tensiune înfiorătoare este anulată eficient tocmai prin folosirea înţeleaptă a aluziei. De aceea este interzisă stîrpirea aluziei, dimpotrivă ea trebuie susţinută, ba chiar să se predea aluzia înţeleaptă, chibzuită. După o vreme receptorul va prezenta aluzia ca adevăr, ca pe adevărul-adevărat. Aluzia este un adevăr îmbrăcat în straie de metaforă.
— întotdeauna am avut o admiraţie pentru cenzură.
— S-o spunem deschis: la noi nu funcţionează încă totul cum trebuie. Resimţim mereu nişte lipsuri supărătoare. Evident, trebuie să recunoaştem că cenzura are unele ambiţii şi trebuie să-i dăm dreptate că se află în fruntea dinamicii transformărilor sociale. Şi asta nu-i întîmplător, domnule. Sistemul nostru este un sistem intelectual, creat de intelectuali. Cine poate inventa o cenzură mai bună, dacă nu un intelectual?
• • — Rysio a fost astăzi pe la mine.
i — Care Rysio?
— Fratele dumneavoastră.
— Un idiot. O spun pentru că la urma urmelor e fratele meu. Nu voi folosi deci un cuvînt mai greu — un provocator. Un idiot cu ambiţii deşănţate. Mă mir că n-a fost numit docent. El visează la o carieră mondială. Din pricina asta scrie

proză de opoziţie fără semne de punctuaţie. Nu înţelege însă teoria mea a aluziei în proză. De asta romanele lui sînt chipurile adevărate, dar total neadevărate, chipurile modeme, dar total anacronice. E un măgar, domnule.

Băiatul din provincie se uita mereu la mine mişcîndu-şi buzele fără sunet. Cineva făcu reproşuri la ghişeu pentru ouăle vechi. Bucătăreasa jignită începu să plîngă, îşi dădu jos şorţul şi scufia de serviciu, vrînd să părăsească locul de muncă. Casiera luă casa de bani şi cu ea în braţe alergă s-o liniştească pe bucătăreasă. Pe stradă bubui orchestra care trecea. Ne-am uitat cu toţii pe fereastra mată din pricina prafului. Era numai o orchestră de preşcolari.

— Nici măcar să nu-i saluţi — zise docentul.

— Pe cine?

— Pe opoziţioniştii ăia ai dumitale. Sînt din aparat, la fel ca cei de stat. Salariaţi, rutinaţi pe viaţă. Aşa regim, aşa opoziţie. Ei sînt sînge din sîngele regimului. Scrie, domnule, pentru cenzură. Ea te apreciază. Ea e singura care te place. Vă aduceţi aminte ce spunea Joyce? Că nici peste trei sute de ani scormonitorii de literatură nu vor descifra aluziile lui. N-a avut cenzură de stat, deci şi-a creat una proprie, şi-a impus-o singur.

Pe perete atîrna un calendar împestriţat rău de muşte. Arăta aprilie 1980. Şi nu vedeam dacă e un calendar vechi, uitat, sau unul nou care nu-şi începuse încă mandatul. Casiera se întoarse la casă. Bucătăreasa stătea la plita din bucătărie. Clientul învins mînca cu disperare ouăle vechi.

— Mi-aduc aminte de dumneavoastră de pe cînd eraţi un tînăr filozof genial — zisei peste o vreme, iar el încremeni atent cu o bucăţică de chiflă tare ridicată spre gură. — Vă învîrteaţi pe lîngă tinerii intelectuali catolici. Ce v-a împins către marxism? Lenea, aşa-i?

Aruncă chifla cu furie pe masă. Se lovi de solniţa goală şi căzu pe jos. O ridică imediat un clochard, cunoscut de al meu, care-şi avea cuibul pe strada noastră. Se sprijinea pe o bîtă de doi metri decojită proaspăt, ca un apostol.

— Ascult, spune mai departe — zise filozoful străduindu-se să-şi stăpînească agitaţia. Ne uitarăm amîndoi la tele-

vizorul care atîrna sub tavanul barului. Dintr-un bruiaj îngrozitor apăru imaginea unui automobil gigantic în care se aflau cei doi secretari, al nostru şi sovieticul. Tocmai erau opriţi de siderurgişti înflăcăraţi, îmbrăcaţi în alb ca brutarii. Cu un entuziasm apatic începură să-i sărute pe gură pe conducătorii noştri.

— V-a fost frică de responsabilitatea unei vieţi pe cont propriu — spusei terminînd de băut zerul — V-aţi temut de hîrtia neîntinată, v-aţi temut de cenzură, v-aţi temut de concurenţa altor filozofi dinamici. V-aţi ascuns deci după iconostasul partidului, v-aţi aşezat în colegii, comitete, v-aţi rezemat de fotolii de directori şi secretari. Acum dumneavoastră comandaţi, iar alţii muncesc. Acum dumneavoastră cenzuraţi textele altora. Acum dumneavoastră sînteţi un zeu apatic, leneş şi rău al colegilor talentaţi.

Am observat broboanele mărunte de sudoare de pe fruntea lui. Se aplecă spre mine cu un rictus de indulgenţă, dar mîinile lui, deşi sprijinite de masă, tremurau isteric.

— Şi dumneata eşti un prost. Nu înţelegi că trăim un al doilea potop? Un ocean de fecale ne-a inundat din răsărit, de la Bug pînă la Elba. Şi trebuie să supravieţuim acestui cataclism. Să ne salvăm biologic. Să ne salvăm propriul suflet. Norocul nostru că ruşii s-au revărsat pe acest pămînt sătui de lepra comunismului. Mulţumeşte în rugăciunea de fiecare zi zeilor dumitale pentru faptul că ruşii ăştia sînt inofensivi din cauza doctrinei idioate, stricaţi moralmente de o viaţă îngrozitoare, istoviţi de un sistem economic cretin. Mulţumeşte cerului în fiecare seară că au o artă grafomană, că le rătăcesc prin minte resturi din gîndirea idealiştilor din secolul al nouăsprezecelea, că stau la cozi, că jinduiesc după haine moderne, că citesc săptămînale mic-burgheze poloneze, că, într-un cuvînt se bălăcesc în mocirla din pivniţa umanităţii. Imaginează-ţi dumneata o Rusie liberă, democratică, cu un sistem economic capitalist. O astfel de Rusie dă în cîţiva ani o artă genială care îngenunchează lumea. O astfel de Rusie va întrece America din punct de vedere industrial. Iar pe noi o astfel de Rusie ne va înghiţi cum trage aspiratorul un păianjen. Fără tancuri, fără trădare, fără deportări în Siberia, ne absoarbe pe

baza superiorităţii culturale şi de civilizaţie. Toţi se vor repezi într-acolo, ca azi spre America. Şi dumneata o să-ţi cauţi printre strămoşi bunice şi bunici ruşi, şi dumneata o să ceri plecarea în Kamciatka în cadrul acţiunii umanitare de întregire a familiei. Vezi dumneata, ei sărută fals şi din constrîngere. — Arătă spre televizor unde acum tineretul îi săruta pe ambii secretari. — Ar trebui să-i sărute calmucului ăluia picioarele dintr-o recunoştinţă adevărată, înţeleaptă şi adîncă.

Şedeam aproape năucit de cursul filozofului. Am vrut să mă opun şi am regretat că nu este Hubert lîngă mine. Iar el se uita la mine ca şarpele la un şoarece de laborator. La colţurile gurii i se uscase o spumă gălbuie sau resturile băuturii.

— Dacă ai ocazia, spune-i toate astea lui Rysio — mă chinui văzîndu-mi epuizarea. — Măgarul ăsta împreună cu o bandă de prieteni zgubilitici şi tîmpiţi îşi taie singur, cu sîrg, craca de sub picioare. Craca se va rupe şi vor cădea cu toţii în uriaşul cazan rusesc, dar zburdînd în abisul ăsta ne vor scutura şi pe noi toţi ca pe nişte pere.

— Sînteţi o Casandră. O vrăjitoare rea a naţionalismului polonez — am spus cu glas obosit. — Şovinismul nostru e zero, nul, un scuipat în drumul mare al lumii. Pe aici nu răz-

batem, au fost filozofi începînd cu Pascal şi Sartre. N-am să spun nimănui de această discuţie. Să fie dată uitării.
— Dumneata ai mizat totul pe numărul lor şi te temi să nu pierzi — rîse sarcastic filozoful. — Pentru mine-i tot aia. Ţi-am demonstrat numai încă un punct de vedere. Eu sînt o picătură de proteină în oceanul de haos pe care-l numim univers. Mie mi-e indiferent.
Se sculă brusc de la masă, îşi luă paharul, farfurioara nefolositoare şi le duse la ghişeul cu veselă murdară. Apoi ieşi în stradă fără a spune la revedere.
Băiatul din provincie se aşezase acum mai aproape, la măsuţa vecină. Recită iarăşi, parcă în onoarea mea, un verset ce-mi era cunoscut de undeva.
Uşa se trînti surd în urma lui, ca o carte închisă sau ca un capac greu de sicriu.
Am ieşit din bar. Băiatul se smulse şi el de la masă de frică să nu mă scape din ochi. Nu arăta a golan. Şnapanii

noştri se îmbracă modern, sînt nişte europeni cu doctorate în sociologie sau drept. Pe cînd acesta avea numai cumsecădenie înscrisă pe faţa neatinsă încă de barbă.
Mergeam prin mulţimea densă, iar el se furişa după mine; o făcea neîndemînatec, lovindu-se de trecători ca un ţăran. Prin mijlocul străzii, împrăştiind copiii de şcoală cu steguleţe, gonea o maşină de miliţie. Aplecat peste geamul deschis un ofiţer de miliţie făcea nişte semne elevilor din Goledziowa. Un domn tînăr veni spre mine, înţolit în bejul la modă, cu ochelari de soare cu oglindă, deşi de o săptămînă, zău, nimeni nu văzuse soarele.
— Aveţi un foc? mă întrebă, frămîntînd între degete o gauloisă.
— Scuzaţi, nu fumez.
— Nu face nimic. Sînteţi amabil să veniţi în gang?
^ — Dar de ce în gang?
— De aia. — Şi-mi arătă insigna metalică de agent.
— Am fost deja înscris astăzi, în gangul de pe partea cealaltă a străzii.
— Nu face nimic. Vă mai trecem o dată. Buletinul, vă rog.
I-am dat documentul meu uzat, pătat la vremea lui cu ceai sau cu vreun sos. îl luă în mînă şi se făcu că-1 citeşte, în spatele acestei clădiri, o casă de pe Nowy Swiat în care se află două magazine cu animale, deci în spate înspre strada Gorski, în scuarul asfaltat, stătea o mulţime imensă de oameni care tăceau. Toţi ţineau în mînă borcane, pungi de plastic cu apă, acvarii, iar în aceste vase se mişcau somnoros peştişori. Roşii, aurii, cenuşii, negri, albi. Peştii tăceau şi negustorii sau poate experţii nu vorbeau nici ei. Deci stăteau aşa, cu amîndouă mîinile luminate cristalin de apă, şi se uitau la peştii celorlalţi.
— Interesant că întotdeauna şi pretutindeni numai pe mine mă legitimează — i-am spus agentului, care ar fi putut juca cu succes într-un film american.
— Aşa se întîmplă uneori — răspunse indiferent. Tonul lui putea fi considerat chiar binevoitor. Deci modernitatea lui

parcă ar fi avut o componentă de superioritate asupra inferiorităţii mele.
între timp, în spatele meu, pe stradă, vuiau maşinile de miliţie, se auzea urletul asurzitor al motocicletelor din escorta de onoare, se porniră slabe şi accidentale aplauze. Agentul se uita peste capul meu, privea fără surescitare şi interes, aşa cum se uită un mecanic la o maşină care merge cum trebuie.
— Arăt eu a atentator?
— întrebaţi-o pe soţia dumneavoastră — zise elegantul agent închizînd buletinul de identitate, — Mulţumesc, puteţi pleca.
M-am întors în stradă trecînd pe Ungă băiatul din provincie care de data asta declamă, evident pentru mine, şoptindu-mi scenic:
— Piere pămîntul vracilor şi prezicătorilor, moare pămîntul proorocilor şi mîntuitorilor care n-au reuşit să salveze lumea.
Aş fi putut să-mi pun capul că ştiu citatul. Arăta ca un fragment dintr-un poem al lui Hubert sau dintr-o proză amorfă de a lui Rysio, dar mai degrabă de Rysio, fiindcă lui îi plăcea să te sufoce fără a fi nevoie, apăsînd pe pedala patosului.

în şanţul îngust al străzii Nowy Swiat plutea un nor mare de reziduuri otrăvitoare de la motoarele prost reglate. Copiii de şcoală, conduşi de orchestra preşcolarilor, se îndepărtau spre strada Swietokrzyska. Ambii secretari, uniţi într-o îmbrăţişare, se zăreau undeva în perspectiva străzii Krakowskie Przedmiescie,

Am ieşit din casă sub impulsul unei decizii. Simţisem ceva clar şi dorisem ceva în mod hotărît. Acum totul se înceţoşase, îmi aminteam cu o neîncredere sufocantă de vizita lui Hubert şi a lui Rysio. Poate i-am visat numai?

Mi se mai întîmplaseră lucruri din astea. Acum cîţiva ani am sunat la editură rugîndu-i să schimbe titlul noii mele cărţi. Redactora a fost politicoasă, dar mirată. Afirma că nu ştie nimic de cartea asta, că n-o vede trecută în plan, dar că se duce imediat să verifice şi după aceea mă va suna. Dar cînd ea îşi terminase discursul amabil îndărătul căruia se afla o

mirare temătoare, am înţeles brusc că îmi realizez visul avut cu cîteva ore înainte. Un vis în care mă chinuia ruşinea privind titlul unei cărţi pe care n-o scrisesem niciodată şi pe care n-o voi scrie nicicînd. Am scos imediat telefonul din priză ca să nu mă poată suna.
în magazinul cu instrumente muzicale atîrnă un calendar între trombon şi cinele. Arată clar octombrie 1979.
— Domnule, în ce zi şi an sîntem astăzi? — îl întreb pe tipul de la sifoane din stradă.
— Domnule, n-am timp de prostii — îmi răspunde nepoliticos. — Vezi şi dumneata ce lume e şi nu ne-au adus gaz.
— Da, prea puţin gaz. în general e prea puţin gaz. Stai, ia stai. Am ieşit cu o hotărîre limpede. Să-mi dau foc diseară. De ce neapărat să-mi dau foc? Tocmai ieşise iarăşi soarele. Oraşul se înveseli pe loc. De ce le-am dat ascultare? Doar ştiu perfect, am înţeles de mult. Caracterul este lipsa de îndoială, caracterul este încăpăţînarea de a persista în planurile tale chiar dacă-s fără sens, caracterul este lipsă de imaginaţie, caracterul este nerozie înnăscută, caracterul este nenorocirea omenirii.
îmi lipsea caracterul. Am să merg aşa pînă diseară. Doar pot s-o dau cotită. Şi o voi face la un moment dat. Stăteam în staţia de autobuz. Pe lîngă stîlp se plimba o controloare de bilete, mai mult lată decît lungă, o femelă elefant oribilă a întreprinderii de Transporturi Locale, îi cercetează cu suspiciune pe potenţialii pasageri.
— Doamnă, vă rog — întrebai timid — mai merge autobuzul 155, fiindcă eu am auzit că a fost anulat?
— Ce ştiu eu. Alaltăieri 1-am văzut pe la rond. Stai şi dumneata de vezi.
Caracterul şi-a trăit traiul, în vremurile primitive de demult, în vremurile de luptă cu atotputernica natură şi cu slăbiciunea biologică a omului, caracterul a fost pozitiv, a adus avantaje, împingea înainte, în cazna de coşmar, stînca grea a neputinţei omeneşti. Am învăţat să lăudăm, să admirăm caracterul, să cădem laţi în faţa lui, să facem din el un fetiş. Iar astăzi nimeni nu mai are curajul să compromită caracterul, deşi a devenit categoria psihologică cea mai retrogradă,

pur şi simplu reacţionară, în lumea polisemantică de azi caracterul înseamnă despotism, tiranie şi totală intoleranţă. A venit în sfîrşit timpul să fie admirată lipsa de caracter şi slăbiciunea interioară a omului. Epoca noastră este o epocă de nobile îndoieli, o binecuvîntată nesiguranţă, o sfîntă hipersensibilitate, lipsa divină a deciziei.
Mă înghesuii în autobuzul supraaglomerat. Intoxicat de căscaturile oamenilor obosiţi mi-am amintit în sfîrşit ce-mi înrăutăţeşte starea sufletească, situaţia mea generală. Bine-înţeles mahmureala, O mahmureală imensă, clasa întîi. De unde m-a cuprins? în ce împrejurări?
în ţara mea nu există sărăcie. Puţini cerşesc pe la colţuri de stradă, iar dacă o fac, o fac oarecum fără convingere, fără acea forţă interioară, fără acele drepturi morale proprii cerşetoriei naturale. Nimeni nu împarte chibriturile în patru şi nimeni nu numără firele de sare. De altfel în vremurile noastre nici nu rentează să împărţi chibritul în patru. Abia tot al treilea se aprinde.
Sărăcia noastră contemporană este transparentă ca sticla şi nevăzută ca aerul. Sărăcia noastră sînt cozile kilometrice, este neîntrerupta dare din coate, este funcţionarul răutăcios,

trenul întîrziat fără motiv, apa întreruptă de forţe fatale, adică lipsa de apă, un magazin închis pe neaşteptate, vecinul înfuriat, este ziarul mincinos şi cuvîntările de ore întregi de la televizor în locul unei transmisiuni sportive, este obligaţia de a fi membru de partid, este maşina de spălat stricată vîndută din depozitul de stat, magazinele speciale în care poţi să-ţi cumperi ceva pe dolari, este monotonia vieţii fără nici o speranţă, sînt oraşele istorice ruinate, voievodatele în curs ele pustiire şi rîurile infestate. Sărăcia noastră este bunăvoinţa statului total, bunăvoinţă din care trăim.

Da, mahmureala asta mă slăbeşte. Iar ei s-au folosit de şantaj. Cum să numesc altfel indispoziţia aceea a lui Hubert? Au regizat cu grijă o condamnare la moarte irevocabilă. Probabil că un expert în psihologie a prevăzut toate reacţiile mele şi i-a învăţat cum să le neutralizeze. Poate că în mod intenţionat m-au adus şi în mahmureala asta. O mahmureală imensă, o mahmureală totală.

De la o vreme însă, am mahmureli uscate, mahmureli fără cauză, mahmureli în sine. După cea mai cuminte zi, după o seară plicticoasă la televizor, după un somn blînd mă trezesc dimineaţa cu o mahmureală grea. Mai mult, zăcînd liniştit în pat, printr-un efort susţinut în stimularea fanteziei, de-a lungul vieţii, într-o sferă total intelectuală, ajung la mahmureli extreme. Mahmureala este cel mai credincios tovarăş al meu, mahmureala este un alter ego al meu.
Abia am apucat să coborîm de pe Tamka pînă la Powisle, autobuzul s-a stricat fără vreo pricină. Pur şi simplu şoferul a tras spre trotuar, a întrerupt motorul şi cu o satisfacţie vindicativă ne-a anunţat că nu merge mai departe fiindcă are o pană. Mulţimea, ca nişte şoareci harnici de cîmp, părăsi tăcută, fără murmur, interiorul acoperit de lozinci sublime.
Am luat-o spre Vistula, gîndindu-mă că strada Vislana trebuie să se afle aproape de fluviu, îi fentez, în ultima clipă o şterg la dracu' în praznic. Pînă diseară însă trebuie să fac pe loialul. Voi trece dîrz prin aceste staţii de cazną pe care mi le-a desemnat areopagul misterios al răzvrătiţilor. Biroul politic nevăzut al celor din urmă, care suferă de insomnie în această ţară adormită.
Cu adevărat nu pot să-mi adun gîndurile şi încă nu ştiu cum voi acţiona. Cînd îmi aduc aminte de vizita lui Hubert şi a lui Rysio mi se pare că a fost un vis urît, în zori. Mă sufoc însă, îmi lipseşte aerul, vreau să fug într-un spasm de isterie. Dar încotro să fug?
Vistula aduce o apă plumburie, miloasă, de după ploaie. Cîteva bărci cu pînze, cu steaguri de gală, luptă în mijlocul curentului cu vîntul potrivnic. Pe partea cealaltă, peste jungla veştejită a grădinii zoologice se aprinde şi se stinge un neon uriaş. „Am construit socialismul!"
Pe malul fluviului am traversat multe clipe grele. Tufişurile astea rupte de huligani au fost cîndva locurile mele de sihăstrie. Priveam cu orele la suprafaţa limpede a apei, pe atunci curată încă, şi-mi digeram dulcea amărăciune a vreunor eşecuri în amor sau dureroasa acreală a înfrîngerilor literare. Păcatele mele, durerile mele, ofensele mele au plutit, ca nişte coroniţe de rusalii, spre îndepărtata mare.

Ar fi bine să sar pentru totdeauna în apă. Dar nefericiţii mei fraţi vor să sar în foc.
Doream să caut îndelung, cît mai mult, casa aceea de pe strada Vislana. Dar ea apăru, parcă în ciudă, dintr-o dată. O clădire din epoca stalinistă. Care-şi încheia viaţa. Destinată demolării. Obosită de îndelungata-i existenţă. Nemîngîiată de vreo reparaţie, niciodată curăţată de mucegai, lăsată în voia soartei, ca toate casele din oraşele noastre. Numai un etaj mai este folosit. La celelalte s-au spart geamurile, s-au scos uşile, s-au decopertat pereţii. Dar nu face nimic, fiindcă la orizont se văd doară aşezate vertical noile cutii de blocuri, cărora le este sortită viaţa scurtă şi grea a unui fluture.
— Polonia, Polşa, Polonia, Polşa — scanda mulţimea firavă de oameni care mărşăluia pe bulevardul riveran purtînd portretul uriaş al calmucului înfuriat, oaspetele nostru. Vîntul flutura deasupra capetelor lor drapelul naţional, roşu tot, cu o dunguţă albă sus. Pe malul opus mergea o coloană asemănătoare, mică, de manifestanţi. Se priveau reciproc, începură să-şi facă semne cu portretele şi steagurile, total în afara protocolului, uite-aşa, de-ai dracului.
La colţul străzii Vislana stătea băiatul din provincie şi

zîmbea nesigur. Mă însoţea ca un cîine. Ţinea în mînă o frunză galben-roşiatică de arţar.
Am traversat strada şi vroiam să intru pe uşa jupuită cînd se auzi fluierul strident al unui miliţian. Un plutonier de la circulaţie, cu şapcă albă murdară, se apropie de mine cu un mers apatic.
— Aţi trecut strada printr-un loc nepermis — spuse cu indiferenţă. — Buletinul, vă rog.
— Am fost verificat astăzi. De două ori.
Mă privi uşor batjocoritor.
— Credeţi că am chef să intervin? Şi eu sînt om. Se uita însă fără interes la bietul meu certificat. ,;
— Cît plătim? — întrebă.
— Cît ordonaţi.
— Ce sînteţi aşa grăbit? Aveţi bani prea mulţi?
— Am prea mulţi. Nu voi reuşi să-i mai cheltuiesc.

N-avea chef să deschidă servieta, să caute carnetul cu chitanţe. Se vede că avusese tot o noapte proastă. De pe cozorocul chipiului se mai scurgea încă apa de la ultima ploaie. Nici să vorbească nu avea chef. Mă ameninţă numai cu degetul şi-mi restitui documentul.
Cînd eram deja pe scări strigă totuşi după mine cu mare greutate :
— Fiţi atent, în general fiţi atent.
Undeva în mijlocul oraşului se auzea larmă de orchestră. Un bubuit răsună puternic pe malul cartierului Praga. Geamurile din vecinătate se sparseră. Probabil fusese o salvă de tun.
La mezanin trecu pe lingă mine un bătrîn uscat cu o servietă străveche legată cu o curea. I-am întîlnit pentru un moment privirea, tot posomorită, lucind cu un fanatism stins. Era tovarăşul Sacher, membru al Biroului Politic cu mulţi ani în urmă. Am rămas uimit lingă balustrada ciobită şi mă uitam la umerii bătrînului mizer care fusese cîndva purtat în limuzine blindate şi apărat ca un briliant regal. La un semn de-al lui se schimbau numele oraşelor, cădeau capete de oameni. Acum era numai un bătrîn la pensie, fără apărare, care se ducea probabil la coada de la magazinul cu macaroane simple. Se întoarse brusc şi mă privi de jos cu ochii aceia care odinioară hipnotizaseră bătrînele tovarăşe devotate revoluţiei.
— Bună ziua — spusei maşinal.
— Bună ziua — răspunse cu glas răguşit şi ieşi în stradă.
Am apăsat pe butonul soneriei de la o uşă vopsită într-o culoare cenuşie. Multă vreme nimeni nu deschise, deşi auzeam dincolo de uşă o voce autoritară care îndruga cuvinte mari şi scurte explozii de entuziasm, în cele din urmă uşa se crăpă de lungimea unui lănţuc şi văzui o fată anemică, incoloră.
— Eu sînt din partea lui Hubert. Pentru doamna Halina şi doamna Nadejda.
Desfăcu lanţul, îmi dădu drumul în antreul plin de lucruri vechi, coşuri cu boarfe inutile, reproduceri proaste pe pereţi şi multă pînză de păianjen.
— Dumneavoastră? în problema tehnicii?

— Da. S-ar putea numi şi aşa.
— Intraţi, vă rog.
Nu era deloc interesată de mine. De parcă aş fi venit de la spălătorie după lenjeria murdară. Am resimţit o părere de rău. O binecuvîntată părere de rău. Am să opun rezistenţă. O rezistenţă pasivă.
încăperea amintea în mod ciudat de camerele amenajate provizoriu din anii ocupaţiei germane. Nişte chilimuri populare pe pereţi, ceva mobilă de artizanat, cîteva flori ofilite într-o vază de lut. într-un colţ licărea televizorul, în celălalt, pe un divan, stătea culcat un om cu barbă albă.
— V-am pregătit cîteva broşuri — spuse fata. Era subţire, măruntă, jigărită, ca tot tineretul de azi care a găsit socialismul gata construit de noi.
— Ce broşuri? — am întrebat mirat.
— Referitoare la tehnică. Ale predecesorilor dumneavoastră. Din diverse părţi ale lumii. Merită să le vedeţi.
Am luat în mînă cîteva cărticele neştiind ce să fac cu ele. Ştiam numai că nu le voi răsfoi niciodată. De pe raftul lipit de perete rînjeau spre mine cotoarele rufoase ale operelor clasice ale disidenţilor ruşi.

— Atenţie! O să se despoaie! — urlă omul cu barbă albă arătînd spre televizor.
Ne-am apropiat de aparat mai mult, fata mişcă de butonul potenţiometrului pentru a da mai tare sunetul. Pe ecranul mare al televizorului străvechi se vedea prezidiul adunării festive, în mijloc şedeau: secretarul nostru şi cel sovietic cu trăsături asiatice şi se ţineau de mîini. Deasupra lor se zărea o enormă cifră romană XL, dedesubt curgea în polonă şi rusă lozinca: „Am construit socialismul!".
Prin spatele prezidiului tocmai se apropia de tribună următorul vorbitor şi am recunoscut dintr-o dată pe cunoştinţa mea, demnitarul care locuia vizavi de casa mea. Mergea fără să se grăbească spre tribuna împodobită cu stea, nu chiar o stea sovietică, dar uşor asemănătoare.
— Tovarăşul Kobialka — zise surescitat omul de pe divan. — Eu îl observ de multe luni. O să vedeţi, astăzi se despoaie.

Sala congreselor amuţi şi noi ne ţinurăm respiraţia. Era o fatalitate îngrozitoare, o contagiune de neînţeles, o epidemie de nestrunit care cuprindea întregul partid. Nimeni, pînă în acest moment, nu ştia cum s-o preîntîmpine. Le gonea tuturor somnul de pe pleoape, le accelera bătăile inimii şi în acelaşi timp îi făcea inofensivi. Pe participanţi şi pe observatori. Pe securişti şi pe reacţionari.
Tovarăşul meu Kobialka ajunse la tribună ţinînd în faţă, ca alibi, un maldăr de hîrtii cu cuvîntarea. Privi cu ochi mari, suferinzi în tavan, iar după aceea îşi mută privirea în sală şi încet, abia perceptibil, începu să-şi desfacă gura într-un zîmbet oribil, indecent, înspăimîntător.
— Nu! Nu! — strigă cineva cu glas neomenesc în sala congreselor.
Dar tovarăşul Kobialka, ca şi cum ar fi fost condus de forţe nepămînteşti, se leagănă la microfon şi lent, prelungind această acţiune, rupse cuvîntarea dactilografiată în patru bucăţi şi le dădu drumul cu veselie, iar ele zburară cu o grabă agresivă spre primele rînduri de delegaţi şi exact în rîndurile astea izbucni imediat un hohot de plîns ciudat, isteric.
Tovarăşul Kobialka deschise gura, tortură o clipă prin tăcere sala îngheţată de o presimţire rea şi după aceea vorbi sonor şi puternic:
— Tovarăşi trădători! Tovarăşe scroafe!
în acest moment interveni un bruiaj violent. Dungi albe tăiară ecranul, ceva scrîşni, imaginea apărea şi dispărea ca şi cum cineva ar fi vrut s-o întrerupă şi nu putea s-o întrerupă dintr-o cauză oarecare. Deci tovarăşul Kobialka apărea pentru o scurtă clipă şi dispărea imediat. Cînd apărea îşi mişca violent buzele, dar nu se auzea nimic, fiindcă sunetul reuşiseră să-l deconecteze. Deci tovarăşul Kobialka îşi ţinea cuvîntarea mută, cuvîntarea sa acuzatoare, pentru care se pregătise timp de un sfert de veac, crezul său compus în multe nopţi nedormite, spovedania sa smulsă din gîtlejul uscat de toate înjosirile, deci tovarăşul Kobialka striga cu glas mut, iar sala murise pentru cîteva secunde într-o letargie supranaturală.
46
În sfîrşit, ca în vis, cineva se ridică lent de pe strapontină, altcineva se desprinse de perete, nişte mîini se întinseră uşor rugătoare, uşor ameninţătoare din zidul imobil al prezidiului şi imaginea îşi reluă viteza normală ca-n viaţă. Tovarăşul Kobialka, strigînd mereu fără glas, îşi scoase haina şi-o aruncă pe scările acoperite cu purpură, îşi desfăcu cravata, o agăţă de microfon, fără să-şi desfacă nasturii îşi scoase de pe el cămaşa albă de sărbătoare şi la sfîrşit începu să-şi dea jos pantalonii. Dar agenţii erau aproape. El se încurcă în veşmintele ce-i căzdeau, se clătină periculos, ei îl prinseră, îl apucară de mîini şi de picioare, îl traseră prin spatele prezidiului în culise. Iar el se zbătea, le scăpa din mîini, scuipa cu bale în toate părţile, zvîrlea din picioare, dădea din cap ca un epileptic şi aşa dispăru după draperia roşu deschis încă licărind cu izmenele albe ca neaua, import sovietic.
Apăru deodată o planşă cu doi porumbei cioc în cioc. Unul era roşu şi celălalt era tot roşu, dar cu coada albă. Sub ei se afla acea cifră romană magică: XL. Răsunară acordurile maiestuoase ale Simfoniei a cincea de Ceaikovski,
Am tăcut un moment, ca lîngă un mormînt în care se băgase defunctul.
— E vecinul meu — spusei în cele din urmă.

— Mie-mi plăcea de el — zise omul cu barbă. — Sigur era un mare beţiv.
— Toţi beau — vorbi Halina.
— Dar el bea sincer. De aceea a terminat-o aşa. — Omul cu barbă vroi să se întoarcă pe partea cealaltă, dar după un scurt efort renunţă.
Halina se duse spre uşa care ducea spre interiorul apartamentului.
— Scuzaţi-mă o clipă.
Am rămas singur cu omul de pe divan. Mă privi îndelung, în cele din urmă îşi mişcă buzele şi spuse:
— Dumneavoastră sînteţi?
— Da. Eu, • . ';
— Veniţi mai aproape. Staţi vă rog lîngă mine. Sînt pa* ralizat. — După ce mă aşezai pe marginea divanului adăugă:
— Parţial. Vă amintiţi războiul?

, — Care război?
— Ăsta al nostru. Marele nostru război.
— Am participat la el. Mi s-a părut că nu-l voi uita pînă la sfîrşitul vieţii. Dar l-am uitat de mult.
— Eu mi-amintesc. Pentru mine a durat mult. încă zece ani după război. Am fost în lagărele sovietice.
Mă cercetă cu atenţie.
— Nu, nu-i ce vă închipuiţi. Nu m-au închis pentru comunism. Am fost în lagărele pentru cei din AK, adică nu numai pentru cei din AK, pentru toţi. Lagăre ca turnul Babei. Noi însă, cei din AK, eram mulţi: de aceea am spus aşa.
Ceaikovski devenea tot mai patetic în spatele celor doi porumbei roşii, dintre care unul avea coada albă. Bătrînul AK-ovist îşi mişcă nervos degetele mîinii drepte ce zăcea pe o cută a păturii. M-am gîndit că hemoragia i-a atacat emisfera dreaptă a creierului. Mîna aceea îşi trăia viaţa ei proprie.
— Vroiaţi să vă întoarceţi pe partea cealaltă? — întrebai.
— Da. Aţi băgat de seamă?
Am ajutat corpul slăbănog şi îngrozitor de greu să se răstoarne pe partea cealaltă. Acum se uita la peretele cu tapetul rupt. Şi aşa era mai bine.
— Probabil că vă temeţi — vorbi încet.
— Nu ştiu încă dacă o voi face.
— Frica e un lucru omenesc. Şi mie mi-a fost frică pînă în momentul în care mi-au spus că soţia şi fiica au murit în închisoare. Din momentul acela nu mi-a mai fost frică. Torturile sînt un lucru mai groaznic decît moartea.
— De dimineaţă nu pot să-mi adun gîndurile. Vreau să mă concentrez, să văd clar situaţia mea, vreau să mă decid şi nu pot.
— Dar soţia şi fiica n-au murit. Trăiau în libertate. Au vrut să mă frîngă, dar m-au îndreptat numai.
— Oare trebuie să fac eu asta?
— Nu ştiu. Pe atunci ştiam totul, acum nu ştim nimic.
Pe atunci lumea era simplă. Acum s-a învîrtejit. S-a învîrtejit singură, sau a învîrtejit-o curentul ăsta de ideologii, ca nişte uragane. Poate e o slăbiciune, dar poate asta va fi şi forţă.
— Ce va fi slăbiciune sau forţă?

— Moartea dumneavoastră.
__ Moartea mea neprematură. Moartea mea la vreme.
— Şi aşa murim lent, minut cu minut. Şi Lumea moare cu noi, nu-i aşa?
— Lumea nu poate muri. Multor generaţii li s-a părut că Lumea moare, dar murea numai lumea lor proprie.
—- Bine aţi spus. Dar dacă Lumea nu moare atunci din ceva trebuie să trăiască.
— Cum adică?
— înseamnă că are nevoie de moarte de om.
Planşa dispăru. Apăru imaginea sălii congreselor. Cineva vorbea, sala vuia de aplauze, iar altcineva înălţa strigăte entuziaste. Totul revenise la normal. La o normalitate nenormală pentru o vreme.
— Dumneavoastră zăceţi aici şi observaţi mîna asta de tineri, acest grup mic care a fost bîntuit de ceva. Ceva ca o mustrare de conştiinţă pentru păcatele părinţilor, ceva de genul furiei faţă de scîrboşenia existenţei, ceva similar spasmului moralei colective a speciei. Ei doar înoată contra curentului, dar stau pe loc.
— Groaznică noapte. Un vis de coşmar. Trebuie să strigi

ca să se trezească oamenii.
— Fratele meu din pădure, din lagăre, de pribegie, de disperare, de viaţă belită, frate, ce trebuie să fac?
— Vei şti cînd se va apropia ora.
Se deschise uşa şi am văzut-o pe Halina care cu silueta ei acoperea vederea spre cealaltă cameră.
— Vreţi să veniţi?
Am intrat acolo, iar ea a închis uşa. La fereastră, în lumină stătea o fată cu un păr imens, des ca o pîslă parcă, peste care se aprinsese un reflex roşcat.
— Ea e Nadejda — spuse.
Am făcut o plecăciune, dar fata cu părul roşcat rămase nemişcată. Umbra cenuşie îi ascundea faţa.
— Ştiţi unde va avea loc? — întrebă Halina.
— In faţa sediului partidului.
— Nu, s-a schimbat decizia, în faţa Sălii Congreselor unde are loc congresul.

Cine a schimbat decizia? mă gîndeam. Copiii ăştia, loja masonică sau un demiurg necunoscut ţintuit în beciurile Varşoviei?
— Mie mi-e indiferent — am spus şi imediat mi-am dat seama că sînt cuvintele filozofului, fratele lui Rysio.
Peretele se zgîlţîi, bubuise dinspre Vistula. Ultima salvă întîrziată. Cineva a scăpat din vedere ceva sau s-a înfundat bateria.
— Trebuie benzină şi nişte chibrituri sigure. Văd că n-aveţi nimic cu dumneavoastră.
— M-am gîndit că se poate cumpăra de la benzinărie.
— Trebuie să aveţi bonuri, în afară de asta, înşală. Pun apă.
— Atunci ce facem? — am întrebat cu oarecare speranţă.
— Rămîneţi aici. Cu Nadejda. Ea vă va introduce în detalii. Eu mă duc la chimicale şi cumpăr un dizolvant.
— Dar astăzi e sărbătoare naţională.
— Nu face nimic. Au inventar. Avem bani pentru bacşiş.
— Şi eu am ceva bani. Poate să fie pe contul meu?
— Pînă diseară e mult. Reuşiţi să-i cheltuiţi.
Şi zîmbi brusc complet pe neaşteptate, adăugind:
— Bunica Nadejdei a fost iubita lui Lenin, ştiaţi?
— Nu. Acum aud. — Din nou o salutai pe fata nemişcată de la fereastră.
îşi puse o scurtă fiindcă vîntul ataca iarăşi ferestrele şi ieşi, închizînd încet uşa. Viforul făcea să zăngăne geamurile prost chituite. Aducea, de asemenea, îndepărtate şi vagi sunete de muzică sau de aclamaţii ale mulţimii. Stăteam faţă în faţă, ea mă vedea, eu nu reuşeam să-i disting trăsăturile feţei. Am tăcut îndelung, dar eu, în mod bizar, nu mă simţeam jenat. Aş fi putut sta aşa pînă seara, în cele din urmă ea începu să vină spre mine, la început încet, ca în vis, apoi tot mai repede şi în sfîrşit căzu în genunchi, îmi luă mîna, îşi apropie gura de ea şi spuse cu o voce ciudat de joasă:
— Vî ghenii.1
<notă>
1. Sînteţi un geniu (în lb. rusă în original) — (n.t.).
</notă>

Am înţeles că este un compliment nemeritat, am vrut s-o ridic, dar n-am făcut decît să mă încurc în părul ei uscat, învolburat şi roşcat, ca al lui Lenin în tinereţe.
Oftă din rărunchi şi se ridică singură brusc de pe podea, fugi în cealaltă cameră unde zăcea barbă-albă.
— Uite-aşa — îmi spusei singur, fiindcă trebuia să spun ceva şi nu-mi trecuse nimic altceva prin cap. Privii în jur pe furiş. Era probabil camera Nadejdei, fiindcă de pe pereţi mă priveau figurile bărboase şi dure ale disidenţilor ruşi.
Reveni peste un moment zîmbind radios, dar ştergîndu-şi cu dosul palmei colţurile ochilor.
— Nu vă supăraţi pe mine? — întrebă cu voce, cum am mai spus, joasă, guturală.
— Da' de unde, nu.
— Eu mereu mă prostesc aşa şi pe urmă mi-e ruşine. Nu mă pot obişnui cu obiceiurile voastre. La noi e direct. Dacă cineva iubeşte, atunci iubeşte. Iar dacă urăşte, urăşte.
— Cîte bordeie, atîtea obiceie — spusei diplomatic.
Scoase din bufet o sticlă cu un lichid negru şi două pahărele.
— Bem pentru înţelegere? întrebă mai plîngînd un pic,

dar rîzînd deja molipsitor. Evident, avea ochii verzi, obraji cu gropiţe şi era destul de plinuţă.
— Doar nu ne certăm?
Turnă cîte o porţie zdravănă în ambele pahare.
— E băutura mea siberiana. Am adus-o de la Moscova şi mi-am zis că o voi bea cu o ocazie deosebită. Ştiţi, eu am fost îndrăgostită de dumneavoastră.
— Eu vă iubesc şi acum.
— La voi totul e ironic, pe cînd eu spun adevărul. Mai demult mi-aţi fost arătat de departe şi m-am îndrăgostit ca o nebună.
— Poate mă confundaţi cu cineva?
— Nu. Eu chiar citit la dumneavoastră. Aveţi sufletul nostru. Numai că în el este ceva-ceva de aici. Parcă neautentic.
Printr-un ciudat concurs de împrejurări, undeva pe aproape, de pe o stradă de pe malul Vistulei, fanfara cînta vechiul

vals „Peste micii vulcani ai Manciuriei", pentru mine o lucrare frumoasă şi fatală.
îmi dădu paharul cu misterioasa licoare din plante fără să-şi retragă mîinile. Deci ţineam amîndoi paharul meu cu apa de foc siberiana. Ascultam valsul de modă veche şi ceva îmi strînse inima.
— în sănătatea dumneavoastră, domnule.
— în sănătatea dumneavoastră, doamnă.
— în sănătatea noastră.
Mă arse o părere de rău timp de o secundă. Da, toastul nu-şi avea locul. Puţin îmi păsa şi dintr-o înghiţitură îmi dădui cucuta pe gît.
— Poate luaţi loc. — Arătă spre un pat de fier acoperit cu o blană. Probabil siberiana. — E nesănătos să tot stai în picioare.
— La drept vorbind, sănătatea nu-mi mai este de trebuinţă.
Am privit pe fundul paharului unde erau resturi de plante. Dumnezeu ştie cum acţionează.
— Aveţi katzenjammer?1 Am văzut dintr-o dată. Nu v-aţi supărat pe mine, nu-i aşa?
— Doamnă Nadejda, în poloneză Speranţa...
— Ah, ce frumos aţi spus. Cred că vă sărut.
Ceea ce şi făcu. Şi am simţit pentru un moment gura ei fierbinte, destul de mare, atingîndu-mi buzele. Orchestra cînta întruna „Peste micii vulcani ai Manciuriei", melodie în sunetele căreia după cît se pare, am văzut lumina zilei sau a nopţii, adică am venit pe lume.
— Ce-o să gîndiţi despre mine? — zise Nadejda acoperindu-şi ochii verzi, uşor oblici. Am observat întîmplător că sub ciudatul veşmînt transparent, ce amintea de o basma enormă sau de un poncho de scenă, dar mai degrabă de un anteriu destul de riscant, că sub acest veşmînt nu poartă sutien. Se cam stricase de la semi-Vestul nostru.
— Gîndesc foarte bine, fiică a stepelor şi pîrloagelor.
— în voi, polonezii, nu-i voie să crezi.
<nota>
1 Mahmureală de după un chef (germ.) — (n.t.).
</nota>

— îmi mai daţi un pic din ambrozia aceea a poporului rus?
Ne-am ciocnit paharele. Melodia bătrînului vals survola casa noastră ca o lebădă albă caucaziană, deşi nu eram sigur dacă în Caucaz sînt lebede.
— Ah, cum v-am iubit.
— Mereu la timpul trecut, frumoasă Nadejda, sau Speranţa.
— Am vrut chiar să mă sinucid.
Iarăşi îmi trecu un fior de gheaţă pe spate. Sau este cam nedelicată, sau, oricum ar fi, prea familiarizată cu moartea.
— Proza dumneavoastră acţionează asupra mea fizic.
— Dar eu nu mai scriu.
— Ah, Dumnezeule, de ce?
— M-am plictisit.
— Cum te poţi plictisi de literatură! Dumneavoastră n-aveţi voie să vorbiţi astfel. Dumneavoastră sînteţi un creator, un geniu, la dumneavoastră priveşte întreaga lume.
Băutura siberiana îşi făcuse efectul. Camera se clătina în lături invitîndu-mă parcă la un cazacioc. Iar orchestra terminase valsul „Peste micii vulcani ai Manciuriei" şi începuse

încă o dată „Peste micii vulcani ai Manciuriei". De data asta însă mai lent, ca şi cum ar fi intenţionat să-mi înfigă fiecare notă în creierul meu tot mai moale.
— Cum te simţi, copilo, în semi-Europa noastră? în fosta noastră semi-Europă?
— Nu prea bine.
— Altfel îţi imaginaseşi Polonia?
— De unde ştiaţi?
— Fiindcă eu vă cunosc.
— Pe noi, ruşii?
— Nu, pe rusoaice, îi ştiu şi pe ruşi.
— De unde ştiţi dumneavoastră rusoaicele? Din Turghe-
• niev, Tolstoi, Leskov?
— Doar ai spus că am sufletul vostru.
— Eu am spus-o?
— La început. f
— Sînteţi totuşi altfel.

— Şi Polonia e alta?
— Alta.
— Mai bună sau mai rea?
— Şi-aşa, şi-aşa.
— Ce înseamnă?
— Mi-e dor de Moscova.
— Poate să-ţi fie dor după oraşul ăsta?
— Eu aş pleca desculţă pe zăpadă.
— La Moscova?
— Da, la Moscova.
îmi sta pe limbă s-o întreb de ce nu pleacă încălţată cu „Aeroflotul", dar n-am întrebat.
— Nadejda, eşti patrioată?
— Voi, ăştia, naţionalişti polonezi!
— Vezi tu, copilă cu ochii oblici, aşa-i soarta noastră. Indiferent ce v-am spune, întotdeauna ni se va răspunde că sîntem şovini.
Brusc se cuibări lîngă mine. înduioşătoarele acorduri ale valsului copilăriei mele se învălătuceau, ca fumul de ţigară, prin camera asta de domnişoară rusificată.
— Ah, la ce bun certurile astea mereu între noi şi voi: doar sîntem cu toţii slavi. N-ar fi fost mai bine dacă v-aţi fi alipit de noi de bunăvoie? Am fi uitat împreună toate resentimentele, pretenţiile, repulsiile astea inutile ce ne-au despărţit atîţia ani. Noi reuşim să vă iubim, numai voi iubiţi-ne.
— Doar voi, ruşii, nu mai sînteţi. Pe ultimii slavi, adică păturile superioare, le-a omorît diaduşka al tău, Lenin. De la Bug la Habarovsk zburdă Asia.
Mă împinse aşa de puternic încît am căzut pe pernă.
— Am ştiut eu că voi fi deziluzionată. Doamne, ce nefericită sînt.
Şi iarăşi fugi din cameră. Mă ridicai cu greutate, mă aşezai pe marginea tăioasă a patului. Afrodisiacul ăsta siberian m-a biruit de tot. A căzut pe un teren bun. Adică a picurat pe sărmana, neajutorata mea mahmureală, pe boala mea de om bătrîn. De, mi-aduc aminte, ieri am băut de unul singur. Am aşternut faţa de masă, am pus o farfurioară, tacîmuri şi o bucată de brînză. Fără grabă, cu demnitate, ca la o recepţie

respectabilă, am ras o jumătate de litru de „czysta" din cartofi autohtoni. Am discutat cu mine, la început politicos, cu umor, mai tîrziu se pare am înjurat puţin. Afară, pînă la miezul nopţii s-au încercat gigafoanele. Se auzea o muzică sălbatică, urmată de scuzele unui speaker anonim pentru zgomotul la o oră aşa înaintată.
Se întoarse din nou, rîzînd şi ştergindu-şi ochii verzi, oblici.
— Eu iau totul în serios, dumneavoastră sigur aţi glumit.
— Poate am glumit, Nadejda mea.
— Iar eu am să vă sugrum şi o să fiu liniştită.
— Nu-i voie să fiu sugrumat înainte de vreme.
N-a acordat însă atenţie aluziei mele. S-a apropiat de mine, s-a sprijinit cu genunchii delicaţi, da, într-adevăr delicaţi, de genunchii mei şi şi-a pus palmele pe gîtul meu care zvîcnea.
— Vă este frică?
— Ca fiecărui om. Mă tem că-mi va fi tot mai frică.
— Un coleg de-al meu de la Universitate a făcut acelaşi lucru, în faţa Kremlinului.
— Mulţi oameni au făcut-o deja.
— Vreţi să spuneţi că nu merită.
— Nu ştiu dacă nu merită. Poate a nu ştiu cîta oară se

dovedeşte că merită.
— N-aţi simţit niciodată că eu mă gîndesc la dumnea-voastră?
— Nici n-am ştiut că exişti, Nadejda!
— Ah, vorbiţi urît. Sînteţi aşa de obişnuit, iar eu mă gîn-deam...
— Obişnuitul — asta-i toată forţa mea.
— Vă complăceţi în obişnuinţă?
— M-am resemnat de mult.
— Nu-i voie. Omul este o fiinţă ciudată, neobişnuită, splendidă.
— în special omul rus cu frica lui Dumnezeu?
— Iarăşi începeţi?
O prinsei de încheieturile mîinilor care-mi strîngeau uşor gîtul. Şi orchestra cînta mereu, spre pierzania mea, „Vulcanii Manciuriei".

— în ţara asta trebuie să te obişnuieşti cu ceea ce este comun. Poate să ţi se pară plat, burghez, fără avînt, dar există şi unele calităţi, care adesea se dovedesc a fi necesare. Scrii versuri, Speranţa?
— Scriu.
— Săptămînal?
— Se întîmplă chiar şi mai des. Nu pot trăi aşa de normal j Cum trăiţi voi toţi aici.
— Noi nu trăim normal. Trăim cum ni se ordonă.
— Credeţi în Dumnezeu?
— Cred. Adică mă străduiesc să cred.
— Vedeţi? Dumneavoastră numai vă străduiţi. Ca voi toţi. Mi-e ruşine să spun, dar dogorea dinspre ea căldura corpului mare, rusesc. Mi se părea că printre petele colorate cu care era bălţat veşmîntul ei, că printre ochiurile pastelate văd de asemenea ochii larg deschişi ai sfîrcurilor ei. Bănuiam sub ţesătura transparentă sînii masivi, feminini, fierbinţi. Astfel de sîni care la vest de Vistula nu se mai poartă. Şi am simţit deodată în corpul meu netînăr, maltratat de mahmureală, un abur dubios.
— Eu pe dumneavoastră v-aş lua la noi, în vechea Rusie, unde orizontul e îndepărtat ca nicăieri altundeva şi cerul înalt, cel mai înalt. Vă temeţi de măreţie fiindcă nu aveţi curaj. Scuipaţi pe toate şi plecaţi în căutarea lui Dumnezeu.
— E prea tîrziu, Speranţă întîrziată.
Ea îmi simţea pulsul, dar şi eu îi prinsei zvîcnirea sîngelui la încheieturile mîinilor ciudat de subţiri şi de fragile. Constatai cu jenă că mi se cam amestecă gîndurile, că străpung cu privirea mătasea sau poate batistul acestui ciudat veşmînt. Disidenţii priveau la mine dojenitor de pe toţi pereţii.
— Ştiţi ce, să fugim — spuse deodată Nadejda.
— Despre ce vorbeşti?
— Haidem, nimeni n-o să ne observe. Să fugim de oameni.
— încotro, nepoată a lui Genghis-Han?
— O să vedem. Se va găsi un locşor pentru amîndoi.
— îi laşi singuri? Şi cine va izbăvi lumea?

__ Sînteţi cinic, Doamne, de ce a trebuit să vă iubesc? Dacă aş f i ştiut...
Norii se împrăştiară pe neaşteptate descoperind cerul albastru intens. Ardea un soare uriaş, curat şi s-a făcut cald ca în august. Un dreptunghi mare de lumină înroşea podeaua. Şi orchestra tot mai cînta valsul „Peste micii vulcani ai Manciuriei".
— Sînt un cinic pozitiv. De aceea sînt potrivit.
— Nu sînteţi capabil să faceţi o nebunie, aşa-i? Niciodată n-aţi fost în stare.
— Dragă Nadejda, nu-i frumos să-mi faci asemenea reproşuri din moment ce Halina a plecat să cumpere dizolvant.
A vrut să spună ceva, dar a tăcut. Mă privea cu ochii aceia oblici, care nu erau deloc verzi, deşi ar fi trebuit să fie verzi. Ochii ăştia aveau o adîncime intens violetă şi mi se părea că sînt uşor fosforescenţi. Se lăsă pe vine în faţa mea.
— Păcat că n-am îndrăznit să vă cunosc mai devreme.
— Tu mă confunzi cu cineva.
— Nu, o Doamne! întrebaţi-o pe Halina.
— Te-ai simţit pierdută printre noi şi ai căutat un suflet apropiat. Un suflet sălbatic, nebun.
— De ce nu ne iubiţi?

— Eu nu iubesc pe nimeni. Sau dacă vrei, îi iubesc pe toţi. Chiar şi pe sărmanii ăştia de secretari, al vostru şi al nostru, care poate în clipa asta se sărută fără chef pe gură, iar pe tine, Speranţa, pur şi simplu te îndrăgesc. M-am îndrăgostit de tine de la prima vedere.
— Tu eşti totuşi un polski pan. Bielopolonez.
— Vino, aşază-te lingă mine.
— Şi mai ce? Mi-a trecut deja.
— Dar aşa va fi mai comod.
— îmi sînteţi indiferent.
— în regulă. Cu atît mai mult poţi să te aşezi în patul tău de domnişoară.
— Dar de unde ştiţi că-s domnişoară? Poate că am avut deja trei bărbaţi.
— Primul a fost artist, al doilea şef de secţie în CC şi al treilea un polonez care te-a scos din patrie.

— Vorbiţi mai departe. Mi-e scîrbă. Cel puţin mă vindec de ameţeală.
Mirosea a henna1 sau a altă plantă siberiana. Şi părul ăsta ar putea fi nişte alge din tainicul rîu Ussuri. Se aşează lingă mine cu o mină furioasă.
— Nadejda scumpă, tu îţi rîzi de mine. Voi toţi vă bateţi joc de un om bătrîn, care este potrivit numai ca să aţîţe focul.
— N-am chef să discut!
— Trebuie să vorbeşti cu mine, este de datoria ta. Trebuie să mă înăbuşi, să mă zăpăceşti, să mă anesteziezi.
Observai cu mirare că părul acela bogat, ca o scufie de aur curat, îi tremură uşor, iar ea îşi ascunde faţa în desişul lui.
— Haide, Nadejda, aşa nu se poate. De ce plîngi?
Am luat-o în braţe, am tras-o spre mine.
— Nici eu nu ştiu... — se smiorcăi. — Sînt atît de iritată.
O sărutai pe obraz, pe dîra de lacrimi.
— Te iubesc. Am iubit într-o oră pe spaţiul întregii epoci, a ultimei ere a infinitului meu pămîntesc. Mă crezi?
Dădu ascultătoare din cap. îi simţeam greutatea fierbinte în mîinile mele. Aşa a fost de multe ori. Aşa cum au fost multe nopţi, răsărituri, înserări. Acum însă mi se părea că ţin un corp blagoslovit de providenţă, corpul magic al femeii la care visezi toată viaţa. Corp de copil şi femeie, corp-aventură, corp-adăpost. Pur şi simplu m-a cuprins pentru prima dată un dor ascuţit de o femeie tînără unită cu mine într-o îmbrăţişare de soră sau poate numai omenească.
într-un cuvînt, mă cuprinse o stare necunoscută mie pînă atunci de înduioşare şi de nelinişte, de plăcută uşurare şi de rele presimţiri. Muzica aceea de fanfară se înteţi la fereastră şi în mine creştea o dorinţă haotică. Ea se lipea de mine tot mai tare, de parcă ar fi vrut să strivească de un perete transparent inevitabilul.
O căutai deci prin acel veşmînt şi găsii pe neaşteptate o crăpătură cu franjuri şi constatai că este goală sub acest şal-
<notă>
1. Plantă care creşte în ţările tropicale (n.t.).
</notă>

poncho. Vroiam să gîndesc ceva lucid pe această temă, dar n-am reuşit, fiindcă am zărit în faţa mea colinele blînde ale sinilor ei şi mi s-a părut că văd pentru prima dată în viaţă nişte sîni frumoşi de femeie şi m-am mirat grozav şi mi-am lăsat capul cu o desfătare liniştitoare în trecătoarea întunecată dintre sîni.
Undeva în fundul capului meu se învîrtejea conştiinţa eclipsată de participare la un ritual magic şi acea panică, acea întunecare, acea febrilitate care mă întovărăşeşte întotdeauna în acele clipe de păcat, întregul animalism ambiguu dispărură în melodia şoaptelor noastre haotice şi a sărutărilor.
Pe urmă am vrut să intru în ea şi n-am putut. Surprins, am luptat cu împotrivirea ei, dar nu era împotrivirea ei, fiindcă ea mă vroia, era rezistenţa purităţii ei. în cele din urmă pătrunsei în întunericul cald, tulburător.
— O, Doamne — şopti ea.
Şi în momentul acesta răsună strident telefonul deasupra capetelor noastre. Mi se păru ca duduitul unui ciocan pneumatic. Stătea ascuns trădător pe parapetul ferestrei şi ne alarma din toate puterile sale mecanice.
— Ridicaţi receptorul! — urlă bolnavul din cealaltă ca-

meră.
Mă ridicai, o acoperii cu veşmîntul acela, iar ea îşi acoperi faţa cu braţul înmărmuritor de frumos, cum nu mai văzusem altul pînă atunci, într-adevăr mîna tinerei femei îndoită de la cot mi se păru în acea clipă de o perfecţiune dureroasă. Fără să-mi iau privirea de la acele uimitoare ovaluri încadrate de umbre aurii transparente, ridicai receptorul greu ca o vîslă. Părul Nadejdei, un păr roşiatic, extraordinar de viu şi de nesăţios, se revărsa pe pătura gri ordinară de pe acel pat de spital sau de închisoare.
— Alo — zisei cu glas răguşit.
— Aici Halina. Totul e în ordine. Numai să-mi spuneţi ce canistră doriţi. Sînt la alegere. Roşu, galben, albastru?
— Canistră?
— Ştiţi pentru ce. Deci ce culoare?
— Are vreo importanţă?
— Nu ştiu. Poate să aibă. Am preferat să întreb.

— Bine. Să fie albastră.
— Pe curînd. Mă întorc repede.
Pe cer goneau iarăşi nori înmuiaţi de negrul furtunii. Orchestra mea tăcuse nu se ştie cînd. Pe sub fereastră mărşăluia o grămadă de cîteva zeci de oameni care scandau cu glasuri inegale:
— Polonia, Polşa!
Purtau o pancartă şifonată cu litere atîrnînde, care formau lozinca: „Trăiască 22 iulie 1999"1. Am pus receptorul în furcă. Nadejda se sculă brusc şi fără să se uite spre mine, ieşi ca o lunatecă din cameră. Mă uitam cam prostit la geamul crăpat cu linie argintie. Am zărit un rest de licoare siberiana în paharul meu sau al Nadejdei. L-am dus automat la gură, am băut o înghiţitură dulce-amăruie de bohotină granuloasă. M-am străduit să-mi stăpînesc gîndurile haotice, să raţionalizez cumva această situaţie ciudată.
Jos, lîngă un felinar de stradă spart, stătea băiatul din provincie şi se juca cu o frunză galben-roşiatică de arţar. Mă aştepta.
Cel mai bine ar fi fost să ies de aici pe furiş şi s-o aştept pe Halina pe scări. Dar cum să fac? Camera avea numai o singură uşă, în spatele căreia era Speranţa mea neîmplinită şi bătrînul paralizat care mă stînjenea cel mai mult. Mă aflam într-o cursă, cum spuneau literaţii de demult, în cursa propriei mele superficialităţi, în cursa farmecelor rusoaicei cu ochi piezişi. Şi mahmureala mă făcea să tremur, buimăceala aceea de care m-am molipsit aseară.
Uşa se deschise cu zgomot. A intrat Nadejda ţinînd în ambele mîini pahare cu ceai. Zîmbi ca şi cînd nimic n-ar fi fost, deşi în ochii oblici avea urme de lacrimi.
— Bei un ceai? — întrebă cu glasul ei normal, adică neobişnuit de jos.
Am luat în tăcere paharul meu. Dreptunghiul de lumină solară începuse să se caţăre pe peretele opus. Undeva cîntau iarăşi orchestre, dar printre ele nu mai era melodia noastră, cea cu „Vulcanii Manciuriei".
<notă>
1. 22 iulie — Sărbătoarea naţională a R.P. Polone (n.t.).
</notă>

— Halina vine imediat — spuse Nadejda.
— Eşti supărată pe mine? — am întrebat nesigur.
— Poate că mă şi supăr — spuse, după care adăugă grăbit: — Sînt supărată că te-am întîlnit.
Mă uitai la ea cu inima strînsă. îşi aruncă pe umeri vălul greu de păr roşu şi bău îngîndurată ceaiul tare, fierbinte, cu privirea pierdută în paharul aburit.
— Speranţa, ai înnebunit? — grăii în sfîrşit.
— De ce? Ce vrei?
Privii încurcat în paharul meu.
— Ştii ce vreau. Eu sînt un trecător. Mîine voi fi deja foarte departe. De ce ai făcut-o? De ce ai fost de acord?
— Poate de aceea.
— Cum de ai rămas în viaţă în lumea de azi?
— Vezi, eu sînt o barîşnia1 rusoaică — rîse şi amestecă ceaiul cu linguriţa, în care nu mai era zahăr.
— Altădată ţi-aş fi spus: ce păcat, fetiţo, că nu ne-am întîlnit mai devreme.
— Dar acum ştii că ne-am întîlnit cînd a trebuit.
— Nu ştiu nimic, Speranţa, îmi vîjîie capul şi mă gîndesc

că nimic nu este adevărat. Mi s-a întîmplat să visez foarte real.
— Azi nimeni nu mai crede în vise. Visurile sînt gunoaiele unei zile proaste. Visurile sînt versuri grafomane, nescrise.
— Vorbeşti tot mai bine polona.
— Dacă vreau vorbesc foarte bine în polonă.
— Am atîtea să-ţi spun. Dacă nu m-aş ruşina şi dacă am avea timp.
— Ştiu tot ce vrei să spui.
— Mă cunoşti aşa de bine?
— în general nu te cunosc. Astăzi te-am văzut pentru prima oară în viaţă.
— Mi-ai spus că citeşti lucrările mele.
— Aşa am spus? Toţi polonezii şi ruşii scriu. Puteam s-o spun, dar n-am habar că scrii.
<notă>
1 Domnişoară (în Ib. rusă, în original) — (n.t.). , ;
</notă>

— Speranţa, ce înseamnă asta?
— Asta înseamnă că m-am îndrăgostit de tine într-un sfert de ceas, ca şi tu de mine.
— Glumeşti şi se spune că ruşii nu glumesc.
— Mai sînt cîteva secunde pentru a reflecta. Ai curaj să fugi?
— I nie osvobodivsii1 lumea din sclavie?
— Noi vom fi liberi.
— Eu sînt deja liber.
— Deci şi eu voi deveni liberă. Doi oameni înseamnă începutul unei societăţi.
în interiorul apartamentului se trînti o uşă. Nadejda puse jos paharul, se apropie de mine. Privi în ochii mei cu irişii enormi, care erau totuşi verzi ca sticla de vin cîndva. Mă îmbrăţişa brusc.
— Ce zici iubitule, ce?
— Crezi că am fost predestinaţi, deşi nu ne-am întîlnit cîteva zeci de ani?
— Noi sîntem predestinaţi unul altuia.
— Dar în ce mod, copilule?
— Avem în faţa noastră încă şapte ore. Şapte ore de eternitate. Un titlu bun, rău.
Mă sărută tandru pe gură.
— Acolo este bine.
— Unde?
— Acolo. Ştii tu. Eu am fost acolo.
— Ce băsmeşti iarăşi?
— Am îngheţat în taiga, dar m-au salvat. Cîteva minute, dar eu am crezut că a fost o viaţă.
— Speranţa!
— Ce-i, iubitule?
— încă nu se ştie nimic. Totul e în mîinile mele, totul e în mîinile tale.
— Nu mai reuşim să fugim. Am pierdut ultimul moment. Ne-am sărutat cu guri sărate.
<Notă>
1 Fără a elibera (în lb. rusă, în original) — (ut.).
</notă>

— Vrei, merg cu tine pe rug.
Dar în momentul acela a bătut cineva la uşă. Ne-am îndepărtat unul de celălalt. A intrat Halina cu o canistră albastră de plastic în mînă. Şi-a scos bascul, a început să-1 scuture cu sîrg de spătarul scaunului.
— Iarăşi plouă? — am întrebat ca să spun ceva.
— Au amestecat chiar şi anotimpurile — spuse. Toate trec odată: zăpadă, soare, vifor, ploaie. Cel mai bun dizolvant importat din Noua Zeelandă. Chibrituri cumpărăm de la shop şi le aducem după aceea. Nadejda v-a introdus în detalii?
— Da, m-a introdus!
— Aveţi cumva întrebări sau nedumeriri?
— Nu ştiu ce să fac cu mine.
— Doar v-am dat broşurile,
— Da, dar nu ştiu ce să fac pînă la opt seara.
— Nici eu nu ştiu. Poate vreţi să vă luaţi rămas-bun de la prieteni, de la oraş.
— Nu-i oraşul meu.
— Cel mai bine e să luaţi un somnifer şi să adormiţi. Vă trezim noi.
— Mulţumesc, mă descurc eu.

— Nadejda, ce stai aşa şi te uiţi pe fereastră?
— Mă gîndeam.
Am luat canistra albastră în mînă. Atîrna greu bagajul meu de mînă pentru călătoria îndepărtată.
— Eu plec — am spus nehotărît.
— Veţi fi sub protecţia noastră. Să n-aveţi teamă de nimic, vă rog. La opt fix la Sala Congreselor. Venim şi noi acolo.
Am salutat, iar benzina bolborosi surd în recipientul de plastic. Nadejda stătea întoarsă cu faţa la fereastră. Din părul ei răzbătea un roşu blînd ca din cărbunii arşi în sobă iama. Am trecut în cealaltă cameră.
— Plecaţi? — întrebă bolnavul.
— Da. E timpul.
— Iar eu rămîn. Dumnezeu a uitat de mine. Mi-am trăit traiul şi propria-mi legendă. E cel mai mare chin şi doar ştiu ce înseamnă chin. Vă invidiez.

— Acum mi-aduc aminte că am auzit despre dumneavoastră la vremea respectivă.
— Puteaţi să auziţi. Amintirile mele au fost traduse în treisprezece limbi, în ţară se făcea comerţ cu ele pe piaţa neagră. Au trecut apoi cîteva generaţii şi au fost călcate în picioare. Nimeni nu-şi mai aminteşte.
Am clipocit vesel din canistra mea albastră.
— Şi pe mine mă vor uita.
— Ferească Dumnezeu. Credeţi că sîntem martorii exterminării poporului?
— Nimeni nu ştie. E minunat şi îngrozitor că nimeni nu ştie ce semnifică gesturile, faptele, nebuniile lui. Ne întristează moartea popoarelor, dar între timp întreaga galaxie se duce în abisul neantului. Iarăşi grindină. Ce mai toarnă!
— După mine este încă vară. Nu-mi place, domnule, să urmăresc sistemele planetare. Atîta vreme cît sîntem pe pămînt să ne ţinem de el cu ghearele. Mie mi-e permis să vorbesc aşa, fiindcă eu mă ţin numai cu o gheară ruptă.
— Deci mă binecuvîntaţi pentru drum? — Am bătut în peretele zgrunţuros al canistrei.
— Nu merită să trăieşti aşa mai departe — spuse şi-şi închise pleoapele. Cu toată barba albă şi părul cărunt arăta surprinzător de tînăr.
— Ştiţi ce, domnule? Am un presentiment, că mulţi oameni din întreaga lume cumpără benzină şi caută canistre ca mine, fiindcă eu am un neobişnuit instinct de a imita. Indiferent ce-am făcut vreodată s-a dovedit că au mai făcut-o şi alţii. Ăsta-i nenorocul meu de-o viaţă.
— Nu puteţi fi primul, fiţi ultimul. E tot o poziţie bună.
îl privii fără simpatie. Ştiam că şi el mă observă printre gene. Poate că a fost pus aici ca şi el să mă împingă cu un deget spre destinul meu? Poate că zace sub pătura mototolită în cămaşă de gală şi în pantaloni de seară gata în orice clipă după plecarea mea să ţopăie la un mic banchet festiv?
La televizor se transmitea în continuare congresul. Secretarul sovietic tocmai înmîna, cu o mină onctuoasă, un stindard sau un drapel secretarului nostru, care îngenunchease şi săruta cu prosternare marginea materialului brodat, în sală,

pe care o arătară îndată, explodă un entuziasm spontan. Toţi au sărit în picioare şi aplaudau cu ardoare, unii ridicaseră mîinile în sus şi strigau ceva în extaz, dar ce strigau asta nu ştiu, pentru că după obiceiul tuturor şi în casa asta se întrerupea sunetul la aparat în timpul transmisiunilor sublime. Omul acesta cărunt, o relicvă vie sau un simplu hăitaş, această imagine de sfînt ridică mîna dreaptă într-un gest de bun-rămas sau de binecuvîntare.
— Asta-i — spusei şi am ieşit.
Pe scări am examinat recipientul cu balsamul inflamant. Avea cam cinci litri. Am încercat să-i deşurubez capacul. Funcţiona bine. Culoarea albastră, culoarea nevinovăţiei. Nevinovăţia nu sare în ochi. Se poate merge, trebuie să merg. încotro? O să vedem pe drum.
La mezanin am rupt o bucată de geam. Dintr-o pricină necunoscută era afumat. M-am uitat prin el la cer unde străluceau iarăşi reflexe grăbite de soare, în timpurile astea însă, nimeni nu mai cerceta eclipsele de soare şi de lună. Oamenii au încurcat datele şi termenele în toate regimurile şi blocurile militare. Nici eu n-am observat nimic interesant pe cerul obosit, pe cerul istovit de anomaliile climaterice, deci mi-am

aruncat ochii pe zid, dar şi acolo am găsit numai inscripţiile antistatale bine cunoscute de ani de zile şi pe care statul nu a avut putere să le şteargă şi să le vopsească.
Am luat-o în jos şi acolo, la intrare, m-am ciocnit de Sacher, revoluţionarul în vîrstă cu ochi fanatici. Se întorcea de la cozi şi ducea o captură fiindcă bătrîna lui servietă plesnea ca un piton sătul.
— Eu vă cunosc de undeva, aşa-i? — se opri Sacher baricadînd uşa de la ieşire.
— Da, mă cunoaşteţi. Ne-am întîlnit numai o dată, dar în împrejurări dramatice.
— V-am înmînat o medalie, un premiu sau o numire?
— Nu. M-aţi dat afară din partid.
Zîmbi stingîndu-şi recile străfulgerări de fanatism din ochi. Un fanatism inactual, ca o cicatrice uitată.
— Eu n-am dat afară pe nimeni din partid. Vă înşelaţi.

— O singură dată aţi dat afară. O grupă de discipoli ai profesorului de marxism.
— Ah, da. Cum îl chema?
— N-are importanţă. Important este că nu vă port pică.
— A trebuit să procedăm astfel. A fost just pentru acea etapă. După aceea a urmat confuzia. Pe atunci puteam să mai salvez ţara.
— Cum vă merge?
— Mulţumesc. Am revenit la filozofie. Mai exact la istoria doctrinelor filozofice. Am revenit la locul meu. Sînt liber, în sfîrşit liber.
— Şi dumneavoastră sînteţi liber?
— Dar ce, şi dumneavoastră?
— Desigur, întîlnesc tot mai mult oameni liberi.
— Liber cu adevărat poţi fi numai în sclavie. Scuzaţi-mi banalităţile, domnule. Vă place să umblaţi?
— Cred că da.
— Plimbaţi-vă. Mult. Cel puţin zece kilometri. Atunci se gîndeşte cel mai bine. Observarea naturii, a comportamentelor oamenilor şi chiar a cerului. Şi pe cer este mişcare. La propriu şi la figurat. Iar mişcarea, domnule, dacă facem apel la filozofii clasici... Poate vă plictisesc?
— Sînteţi fericit? Nu regretaţi puterea, inviolabilitatea ce rezultă din stăpînirea oamenilor, exaltarea trufiei egale trufiei divine?
Sacher rîse sincer, îşi scoase o batistă nu prea curată ca să-şi şteargă ochii.
— Sînt filozof, iar un filozof este în stare să se ierte şi pe sine şi pe cei apropiaţi.
— Ce să ierte?
— Că n-au trecut examenul. Este păcatul nostru originar.
— Ştiţi, eu mi-aduc aminte exact de seara cînd, pipăiţi de zeci de agenţi, trecuţi prin rontgen, adulmecaţi de paznici, am pătruns în sanctuarul partidului unde veghea Biroul Politic, îmi amintesc de toate fizionomiile din jurul mesei rotunde pe care în mod obişnuit le vedeam plate, atîrnate pe pereţii birourilor. Erau judecătorii noştri.
— Dar dumneavoastră nu purtaţi pică.

— Bineînţeles că nu. Gestul dumneavoastră spre mine şi cuvintele „îi ridicăm calitatea de membru de partid" mi-au redat libertatea.
— Cincisprezece ani mai tîrziu am trecut şi eu prin asta. La jumătatea interogatoriilor nu s-a cerut o pauză pentru cină?
— Ba da, dumneavoastră v-aţi ridicat şi aţi spus pe un ton neoficial, omenesc: „Tovarăşi, e timpul să luăm o gustare."
— în cazul meu tot aşa a spus cineva, aceleaşi cuvinte. Ce meniu a fost la dumneavoastră?
— Nu la mine, ci la dumneavoastră. Am trecut în altă sală unde pe mesele împodobite cu aranjamente de flori ikebana erau muşchiuleţi, sturioni, şunci, poate chiar şi caviar. Am băut sucuri imperialiste. Ne-am strîns laolaltă, victime şi călăi, ne ştergeam pe furiş maioneza de pe bărbii, rupeam în sferturi portocalele suculente, deşi în oraş nu era mai nimic, lipseau chiar şi lămîile pentru gripaţi.
— la te uită, domnule, acelaşi meniu a fost şi în cazul meu. De caviar nu-mi amintesc. Poate acesta-i umanismul socialist, pe care nici dumneavoastră, tinere, nici eu n-am ştiut să-l remarcăm. Cum e, sîntem chit?
— Mi-e indiferent. Şi am privit la canistra mea pe care

se tîra aiurit un păianjen.
— Plimbaţi-vă mult. E sfatul meu. Fug acasă la televizor, fiindcă astăzi după-amiază este „Grădina zoologică", emisiunea mea preferată cu prietenele mele, animalele care apar acolo.
— N-o să vedeţi neprihănita dumneavoastră „Grădină zoologică" fiindcă azi e congresul partidului. De dimineaţă pînă noaptea. La televizor, în ziare, la cinema, în fiecare casă.
— Maică precistă, m-aţi întristat. Asta e, mă duc la plimbare. Succes în viaţă, tinere.
I se aprinseră din nou ochii de smoală, ca ai pisicii în întuneric şi gemînd începu să urce pe scările ştirbite.
Am ieşit în stradă. O doamnă, cherchelită, împingea un cărucior cu un copil. Ca să se distreze dădea drumul la bara căruţului apoi îl ajungea din urmă, prefăcîndu-se că vrea să dea cu piciorul în cutia din foaie de cort. Era puternic atrasă de carosabilul acoperit cu resturi de hîrtie colorată şi cu litere rupte de la lozinci.

Atunci am observat brusc că de pe podul Poniatowski se înalţă un nor mare de praf şi arcada din mijloc se lasă ca un ascensor uriaş maiestuos în apa care clocoti pentru o clipă. Abia acum am auzit sunetul scufundării surde. Siluete mici de oameni fugeau de pe resturile podului în toate părţile.
— La naiba — spuse cu încîntare doamna pilită. — Ce-a bubuit! — Legăna copilul în cărucior. — E prima oară cînd văd aşa ceva.
— Şi eu la fel. Au căzut case sub ochii mei, dar poduri niciodată — spusei politicos. — Probabil că demonstranţii au mers la pas.
— N-are nimic, au mai rămas cîteva poduri. Dar ce aveţi în bidonul ăla?
— Benzină.
— Păcat. Aşa mă arde. Sif'oneriile sînt închise, n-au primit bioxid. Dormi micuţule, dormi, că-ţi ard una.
Şi naviga în blînde volute spre Vistula unde în mijlocul curentului plutea o lozincă alcătuită din coroniţe şi luminări aprinse: „Am construit socialismul!" Sflrşitul lozincii era deja masacrat, fiindcă ajunsese în raza catastrofei de la pod. Ultimele două litere, tare distruse, pluteau spre malul opus. Semnul exclamării se scufundă prins în vîrtej.
— Dar poate pe mine m-au creat, ca pe un nor de praf cosmic, visurile, torturile, tristeţile, nenorocirile voastre.
M-am întors brusc. Băiatul din provincie stătea în faţa mea cu frunza de arţar în mînă şi zîmbea timid.
— Ce-i asta?
— Textele dumneavoastră. Le ştiu pe dinafară.
— De unde ai apărut?
— Am venit de la Starograd.
— Ai venit la mine?
— Da, la dumneavoastră. Numai că n-am avut îndrăzneala să vin acasă. Vă rog să luaţi. — îmi întinse raniţa soldăţească plină cu mere domneşti. — Sînt din grădina noastră.
Muşcai din fructul dulce, suculent, necunoscut, sau mai degrabă uitat în ţara noastră.
— Probabil că scrii versuri.
— Nu, proză.

— Eu însă nu te mai pot ajuta. Am ieşit din scheme.
— Nu-mi trebuie ajutor. Am vrut numai să vă cunosc. Serile citim din cărţile dumneavoastră. Toată familia. Tata spunea că vă ştiţi din copilărie.
— Cum te cheamă?
— Skorko. Tadzio Skorko.
— Nu-mi aduc aminte. Se poate. Şi ce vrei de la mine?
— Nimic. Permiteţi-mi să merg împreună cu dumneavoastră.
— Proastă zi ai ales.
— Ştiu. Permiteţi-mi. Diseară plec.
îl cercetai critic pe acest Tadzio din Starograd şi în sufletul meu nu seinei vanitatea, nu gemu orgoliul, fiindcă eram vulpe bătrînă. îi ştiam eu bine pe aceşti tinerei talentaţi, delicaţi, cinstiţi care ajungeau repede mitocani, trădători şi brutali.
— Vă duc eu bidonul.
— Cum vrei, poţi să-l duci. Dar tu Tadzio ai ales prost. Pot să-ţi dau adresele unor artişti mai importanţi, pe lîngă care poţi profita mai mult.
— Permiteţi-mi, vă implor. Pentru mine este foarte im-

portant.
Şi se întoarse şi-şi şterse pe furiş o lacrimă. Dar eu nu puteam fi cumpărat. Am devenit şi mai atent. Dacă vrea, să meargă. Pe mine însă nu mă va înmuia. în vremurile astea nimeni nu mai citea cărţi cum se citeau acum o sută de ani. Sub ochii mei se digerau, cu aceeaşi impresie, broşurile regimului şi Proust, povestioarele de senzaţie americane şi Joyce. Se devorau aceste maţe umplute cu litere negre şi imediat erau îndepărtate. Nimeni nu-şi mai trăgea un glonte în cap din cauza finalului trist al unui roman, în general nimeni nu-şi mai amintea de el în ziua următoare. Şi ăsta-mi vine cu citate, care pot fi ale mele, sau pot fi de asemenea proprietatea oricărui scîrţa pe hîrtie.
Zomăi geamul unei ferestre deschise.
— Domnule! domnule! — striga cineva după mine.
Mă întorsei şi o văzui pe Halina aplecată peste parapetul mucegăit.

— Aşteptaţi vă rog! Cobor la dumneavoastră!
Poate au renunţat, mă gîndii. Şi-mi păru deodată rău. Păcat de dizolvant, păcat de nervii mei şi păcat de ocazie. Deja mă obişnuisem puţin. Şi tocmai la timpul potrivit. Vin zilele de iama, groaznice, negre şi scurte amestecate cu nopţile şi mai negre, mai lungi, fără sfîrşit.
Iar abonamentul meu de viaţă a expirat de mult. Trăiesc dincolo de limită, îi irit pe toţi şi pe Domnul Dumnezeu.
— Daţi-mi bidonul — spuse încet Tadzio.
—r Ia-1, dar ai grijă să nu-1 verşi — spusei fără convingere.
îl dăm înapoi la magazin, poate ne returnează banii, înainte cu o clipă mai era un lichid înfiorător, aducător de moarte. Acum mi se părea că face tot atît cît o limonada fermentată.
Halina ieşi alergînd din casă, trăgîndu-şi în grabă puloverul verde ce amintea încă de marele război. I se alătură un cîine care lătra fioros, de parcă ar fi vrut s-o apuce cu dinţii de pulpă.
— Lui Hubert i s-a făcut rău — spuse sufocată.
— Unde?
— La cinematograful „Volga".
— Şi dimineaţă a mai avut o criză.
— E pe moarte. Am primit un telefon. Trebuie să ne ducem acolo.
Şi o luă la fugă spre stînca de pe malul Vistulei. Iarăşi apăru soarele, ca şi cînd, răzgîndindu-se, venea primăvara. în oraş scîrţîie orchestrele, bolboroseala de bas a gigafoanelor bubuie trezind un ecou ciudat, de parcă ar fi avut glasul lui Dumnezeu în Ziua Judecăţii de Apoi. Căţelul ni se alăturase de-a binelea. Dintr-o dată şi-1 alesese pe Tadzio drept tovarăş.
Ne opri însă un fluierat de miliţian. Evident, doi tineri funcţionari arătau cu degetul spre mine.
— Le ard una în plex — am spus. — întîmplă-se ce s-o întîmpla.
— N-aveţi voie să vă lăsaţi provocat — şuieră Halina.
— Vă interzic. Eu răspund pentru acţiune.
— Atunci le dau peste bot. Mi-e totuna.

— Vă interzic — gîfîia Halina.
Nu se mişcau din loc. Stăteau aşteptîndu-mă. M-am apropiat leneş cu un pas provocator, cu ochii la cerul florentin de deasupra Varşoviei. In mod intenţionat mi-am închis ultimul nasture de la scurtă ca să ştie că n-am de gînd să-mi caut buletinul de identitate.
Dar ei salutară politicos şi unul spuse bîlbîindu-se:
— Scuzaţi-mă, sti-stimate do-domn, cum se ajunge la-la Piaţa Defilărilor?
— Drept înainte. Pînă la stînca şi pe urmă tot înainte pînă la Piaţă. Da, ce, nu cunoaşteţi oraşul? — am întrebat impertinent. — Ce vă învaţă prin şcolile alea?
îmi fulgerase prin minte că dacă m-ar aresta, atunci problema s-ar rezolva de la sine. E tot o ieşire, într-un anume fel chiar onorabilă.
Dar miliţienii în loc să-şi desprindă de la brîu bastoanele de un metru, introduse cu ocazia vreunei aniversări, se zăpăciră şi mai rău, iar bîlbîitul îşi scoase chipiul şi se înclină politicos, smerit ca un ţăran.
— Noi nu sîntem de aici. Scu-scuzaţi-ne şi mulţumim.
— Pe viitor fiţi mai atenţi — spusei întorcîndu-mă spre

Halina, care-şi apăsa nervos degetele.
Alergarăm la deal pe o străduţă veche, pavată, pe care creştea de mulţi ani o iarbă agresivă denumită prin părţile mele „călătoarea", în frunte trăgea în lesă Halina. îi vedeam picioarele goale, urîte, prea subţiri, acoperite de un păr scurt, aspru. Se trăgea din generaţiile astea din urmă, prăpădite fizic. Ei erau toţi mici, slabi, păroşi. Dar numai în ei mocnea împotrivirea faţă de conducere, care, de asemenea, cu anii, se urîţise în sens invers, adică se îngrăşase, se lăţise şi se bătrînise.
Alergînd deci în urma Halinei mi-am dat seama cu uimire că şi ea este o femelă, dar o femelă de altă rasă, care pe mine nu mă priveşte. Se uita din cînd în cînd la noi şi-i vedeam faţa, de fapt nu arăta rău deloc, poate altcineva din rasa ei ar fi întrezărit trăsături gotice, sau bizantine. Pentru mine însă era o străină, cum străin îmi era tot tribul ei, posibil tribul primilor creştini ai comunismului din Roma în decădere.

Şi mă simţii deodată bătrîn, dar conştiinţa acestui fapt nu mă supără deloc. Lumea mea a fost mai pitorească, o lume ierarhizată, o lume a nedreptăţii sociale, o lume a luptei brutale pentru existenţă. Şi lupta mea a fost alta şi pasivitatea mea a fost alta. Şi căderile parcă mai profunde şi înălţările parcă mai avîntate. Ştiu că asta-i starea de spirit a generaţiei ce pleacă în nefiinţă. Ştiu că vremurile contemporane îi constrîng la micime şi măreţie, probabil la fel cu ale noastre, f deşi sînt adaptate la dimensiunile viitorului. Martor mi-e Dumnezeu, însă de ei îmi pare rău, de mine nu.

Ei, şi-am ajuns la cinematograful „Volga", care pe vremea mea se mai numea încă „Stînca". Pe frontispiciu era anunţat cu un neon ştirbit o comedie satirico-muzicală sovietică Viitorul luminos, dar eu ştiam că sub această firmă se proiectează în acest moment aici premiera filmului autohton Transfuzia în regia lui Wladislaw Bulat. în ultimii ani se || împămîntenise practica aceasta, ca filmele poloneze de care regimul se ruşina din diverse pricini faţă de Moscova să fie date pe ascuns sub paravanul unui afiş sovietic. Ele rulau în acest fel în multe cinematografe cu o mare afluenţă de public, iar regizorii veneraţi de regim, de străinătate, precum şi de opoziţia locală, se dădeau în vînt după o asemenea difuzare. S-a auzit chiar de cazuri de mită în acest sens.

Testamentul meu. Ultima mea voinţă. Un document incomod, fiindcă moştenire nu, succesiune nu. Nimic n-am agonisit şi nimic n-am dobîndit. Nici măcar rebuturile de amintiri nu s-au ţinut de mine. Nici un fel de scrisori interesante de la oameni de vază. Nici un fel de suveniruri de călătorie, nici urmă de vegetare literară. Singurul bun material, dacă poate fi denumit aşa, cadavrul meu pe care-1 las cu plăcere Academiei de Medicină pentru lucrările tinerilor chirurgi. Doar că e ruşine să pleci fără a lăsa nimic. Se cade să las ceva celor vii, ca să fie măcar un pic de folos de pe urma vieţii mele, a scurtei mele prezenţe pe pămînt, unde am ocupat locul altora, unde le-am luat celor apropiaţi bucăţile gustoase de la gură, unde le-am făcut sînge rău contemporanilor. Scotocesc în gînd prin cele cîteva sertare care ascund moştenirea mea spirituală şi materială. Cîteva fotografii

vechi, nişte documente inactuale, pixuri uscate, un stilou stricat care cîndva mi-aducea noroc şi pe urmă nu mi-a mai adus. Butoni de manşetă primiţi la una din onomastici, beculeţe mici nu se ştie pentru ce, o lucrare de diplomă a cuiva despre mine, de pe cînd am fost la modă pentru scurtă vreme, o scrisoare, nedistrusă din neglijenţă, cu complimente de la o persoană infirmă, o tabletă expirată pentru hiperaciditate, fire de tutun, urme de arsuri de la ţigările uitate.

Totuşi văd ceva ce aş putea oferi cu oarecare timiditate urmaşilor. Sînt două reţete vechi, reînnoite de multe ori, două panglici de hîrtie roz cu un înscris tipărit, demodat, antediluvian. Mi le-a scris cîndva, nu-mi amintesc cînd, un prieten doctor, care a plecat de mult din ţară, a dispărut fără veste, a pierit din viaţa noastră. Cele două reţete se referă la o suferinţă neimportantă, ruşinoasă. De aceea vorbesc despre ele cu oarecare jenă. Cu toate astea ştiu că aceste beteşuguri respingătoare, neapetisante, neonorabile ne fac cele mai mari supărări. Oamenii delicaţi nu îndrăznesc să caute poveţe şi se zbat ani de zile cu o astfel de infirmitate neplăcută. Deci neputînd prea mult, vreau să fiu după modelul maeştrilor mei — folositor în mic.

Trecînd la fapte, las moştenire urmaşilor mei sărmani ce suferă de mătreaţă un remediu încercat care-i va elibera de complexe, îi va face măcar pentru o scurtă vreme fericiţi.
Iată reţeta pentru cremă:
Ac. Salicyl. 2,0
Lig, carb. deterg.
Sulfuri ppt. aa. 4,0 .;
Ol. Ricini 6,0
Aelops suiele ad. 40,0
Şi iată reţeta pentru mixtură:
,Ac. Salicylici 2,2
Ac. Biborici 2,2
T-rae chinae 5,0
; Ol. Ricini 1,5
Spir. vini 70grade ad. 100,0
73
La început despre cremă, împuţenia asta trebuie masată pe pielea capului în cantitate destul de mare şi cel mai bine noaptea. Pentru a nu murdări faţa de pernă sfătuiesc a se lega capul cu un prosop vechi sau să se pună pur şi simplu o cască de baie din plastic, veche, sau ceva de genul ăsta. Unsoarea trebuie lăsată pe cap toată noaptea. Dimineaţa făcînd baie rog să se spele capul cu grijă, chiar de cîteva ori. Atenţie la ochi. Ochii să fie feriţi de cremă.
O astfel de cură, făcută chiar o singură dată, dă cu siguranţă un rezultat pozitiv. Pentru a avea o piele a capului dichisită recomand să se aplice o dată pe săptămînă cea de-a doua mixtură. Dacă după o vreme boala revine trebuie repetată cea cu cremă. Mixtura o recomand săptămînal la jumătatea perioadei dintre două spălări pe cap.
Mai abordez discret încă o indispoziţie. Chiar şi cele mai strălucitoare, mai frumoase şi mai spirituale persoane se întîmplă să fie constipate, uneori pe durată scurtă, sporadică, alteori pe o perioadă îngrozitor de lungă, durînd cu lunile. O astfel de constipaţie stăruitoare, ţi-e ruşine să spui, e în stare să şicaneze şi cea mai sublimă existenţă. De aceea şi în această privinţă mă grăbesc cu un ajutor discret. Bineînţeles că sfatul meu nu-i va ajuta pe toţi, dar poate aduce uşurare multor oameni respectabili.
îi îndemn deci pe aceia care au încredere în mine să bea dimineaţa, pe stomacul gol, după ce se trezesc, un păhărel cu apă fiartă şi răcită. Mult bine fac şi prunele uscate îngurgitate seara înainte de culcare, în momentele critice, cînd viaţa devine într-adevăr dezgustătoare, trebuie să-i tragi o tărie într-o companie plăcută, dar subliniez, nu mai puţin de două sute, iar cel mai bine aşa, în jur de trei.
Dacă reţetele mele nu vor aduce rezultatele scontate într-un caz anume, ceea ce se poate întîmpla, îmi cer scuze şi drept consolare dăruiesc celui lezat o reţetă eficientă pentru succesul la jocul de cărţi numit „ochiul". L-am învăţat în copilărie şi mai tîrziu am strălucit de multe ori printre jucătorii ce-şi încercau norocul. Trucul ăsta mi 1-a arătat un vraci din popor, un vagabond misterios sau un bătrîn ţigan înainte de
74
a muri. Era în orice caz un personaj magic şi parcă de pe altă lume.
Dau două modalităţi, fiindcă prin părţile mele „ochiul" se juca în două variante: cu o talie pînă la nouari şi cu o talie întreagă. Deci, frăţioare, cînd devii bancher la talia cu nouari separă în două pachete diferite toate figurile şi, aparte, decarii

şi nouarii. Apoi amestecă ambele pachete cu nonşalanţă. E limpede, unul dintre jucători va observa manevrele tale şi-ţi va reproşa că ai aranjat cărţile, deci propune-i să le amestece singur. Şi el, cu un zîmbet vindicativ, le va amesteca îndelung, uneori cîteva minute, pentru a elimina efectele manevrelor tale. Priveşte-l cu prefăcută teamă, dar fi liniştit. Cu cît le amestecă mai mult cu atît mai categoric îşi apropie înfrîngerea, deoarece aproape în fiecare partidă, sau cel puţin în majoritatea lor, statistic vorbind, adversarul tău va avea aşa-numita „carte grasă".

Cînd sînt toate cărţile adunate trebuie să le împărţi în două pachete diferite: figurile împreună cu decarii şi nouarii, iar restul de la optari în jos. Se amestecă la fel ca mai sus.

Vă spun sincer că nu ştiu în ce constă acest truc. Şi niciodată n-am încercat să aflu. Consider chiar că este mai bine să nu te laşi ispitit de indiscreţie. Ajunge că metoda este eficientă.

în schimb, unii pot avea îndoieli întrebîndu-se dacă se cuvine să trădezi în testament secretele escrocheriilor de la jocul de cărţi. Mă gîndesc însă cu smerenie că cei care toată viaţa au avut noroc vor rîde de aceste vrăji naive. Ghinioniştii, în schimb, vor încerca o dată sau de două ori metoda mea şi-i vor bate uneori pe norocoşi la cărţi, tacînd pentru o clipă să se echilibreze talgerele balanţei lui Nemesis.

*

în faţa cinematografului stătea o mare mulţime şi aştepta nu se ştie ce, deoarece reprezentaţia începuse. Pe partea cealaltă a străzii, la magazinul de carne fereastra uriaşă era umplută de marea cifră 50 făcută din cîrnaţi. Industria cărnii sărbătorea a cincizecea aniversare a R.P.P. Cîrnaţii erau însă

butaforie, din unii, deterioraţi se vede, curgea rumegușul, în faţa uşilor de cristal aurit moţăiau la coadă nişte femei bătrîne. Azi magazinul era închis din cauza sărbătorii, în faţa uşilor stătea schimbul unu al clienţilor pentru ziua următoare, în apropierea străzii Foksal se legăna şi se încolăcea coada beţivilor care aşteptau un taxi. Aici veneau taximetrişti care lucrau în sectorul alcoolicilor.
Deci aceste trei grupuleţe de oameni zumzăiau apatic, înecate în cenuşiul hainelor şi deznădejdea sărbătorii indiferente tuturor. Jos, deasupra acoperişurilor zbura un avion cu turişti, care înconjura oraşul în zilele festive. Astăzi însă ceva nu se lega, intervenise probabil vreun defect şi maşinăria argintie, mîncată de rugină venea în picaj în direcţia plajei de pe partea cealaltă a Vistulei cu intenţia vădită de a capota în nisipul auriu al malului întins.
Am intrat în cinematograf împreună cu cîinele vagabond şi cu Tadzio care îmi căra canistra. Şi aici în hol, un mare jubileu, deschiderea expoziţiei fostului ministru al culturii şi membru al Comitetului Central. Toată viaţa activă şi-o petrecuse în vestejirea artiştilor şi urmărirea artei mizere, acum, cînd a ieşit la pensie, l-a cuprins deodată invidia pe victimele sale şi s-a apucat de pictură. Reprezentaţia începuse, dar grupuri mici de admiratori ai muzei ex-ministrului se mai îngrămădesc în jurul tablourilor ca de iarmaroc, iar pe fiecare cadru o duducuţă goală avînd păsărică retuşată cu falsă pudoare, o dată cu minutele puse sub cap, altă dată ridicate în sus, altă dată susţinînd sînişorii netezi. Şi titlurile concepute în timpul nopţilor de insomnie ministeriale: „Vis", „Presimţire", „Chemarea simţurilor".
Autorul însuşi se învîrte cu un păhăruţ în mînă în jurul oaspeţilor săi, priveşte pe furiş, libidinos, la nişte domnişoare prăpădite care au reuşit să intre la film. Şi oaspeţii ăştia erau tot demnitari: generali de securitate, secretari de voievodate, şefi de la cenzură, miniştri adjuncţi. Intraseră şi ei în componenţa elitei artistice. Scriu memorii şi romane de aventuri, se ocupă cu cioplirea rădăcinilor, compun şlagăre, sculptează busturile colegilor morţi. Pe copiii lor, aceia care n-au vrut o carieră politică, i-au băgat în şcolile de artă. Regimul are

deci deja arta sa proprie. Singur îşi creează realitatea şi singur şi-o reflectă în artă.
— Scuzaţi-mă — mă apropii de autorul tablourilor. I s-a făcut cuiva rău aici?
Mă ia cordial de braţ.
— Da' de unde. Ne simţim excelent. Poftiţi la masă. Vă recomand vinul sovietic de Caucaz. Noi ne cunoaştem de undeva, nu-i aşa?
— Poveste veche. Am fost cîndva clientul domnului ministru.
— Aşa m-am gîndit şi eu. Mulţi oameni vin la mine pe stradă, îşi aduc aminte şi sînt recunoscători. Putea fi mai rău, nu? Multe prostii au fost evitate în mod fericit, pentru că eu întotdeauna, dragă colega, am fost înainte de toate om.
— Eu nu mai sînt artist.
— Iar eu abia încep — rîde fostul ministru. — O să-şi mai aducă aminte de mine. Nu-mi purtaţi pică?
— Doamne fereşte.
— Să ne tutuim, sînt Lutek.
— Scuze, dar mă grăbesc. I s-a făcut rău unui coleg.
— Nu la noi. Poate în sală. Acolo e o atmosferă încinsă.

Șmecher, Bulat ăsta. Știe să-i ia. — Și arătă cu degetul în sus, acolo unde locuiește Dumnezeu și guvernează Biroul Politic.
Mă strecurai repede printre palmierii care fuseseră puși cîndva la inaugurarea trimestrului filmului sovietic și pe urmă i-au uitat. Cîinele se ținea slugarnic la picioarele mele.
— Domnule — îl agățai pe plasator. — Caut pe un coleg căruia i s-a făcut rău.
— Nu ține la mine cu chestii din astea. Și așa e aglomerat. Afară din cinematograf, că altfel chem poliția.
— Am primit un telefon, jur. Sîntem din familie. Fiecare minut este prețios.
Șovăi, cercetîndu-ne cu privirea bănuitor. Cîinele îi făcu, se pare, o impresie bună fiindcă dădu în lături fără chef draperia roșu-deschis și spuse aspru:
— Acolo, la stînga. întrebați-l pe director. Numai să nu-mi intrați în sală.

Din hăul negru al sălii de proiecţie duduiau dens dialogurile filmului. O luarăm pe vîrfuri pe coridor la stingă. O uşă era întredeschisă şi o fîşie de lumină cădea pe podea.
— O, Doamne — şopti Halina.
în interiorul biroului stătea culcat pe nişte scaune unite Hubert, cu capul aşezat pe propria-i servietă neagră care dusese în lume atîtea apeluri nobile. Rysio, palid şi festiv, stătea pe vine lîngă bolnav, de parcă i-ar fi sorbit cuvintele stinse. Directorul cinematografului forma monoton trei de nouă, numărul „Salvării".
— Ştiu un număr special, secret, la şeful turei de la „Salvare" — şoptii intrînd în mijlocul acestei celule de funcţionar.
— Toţi îl ştim — se răţoi directorul. — Dar petrecăreţul ăla a pus pe automat. „Aparatul defect. Vă rog să sunaţi la nouă sute nouăzeci şi nouă. Mulţumesc."
— Cum e, Rysio? — îngenuncheai la picioarele bolnavului.
— L-au omorît — spuse solemn.
— Cine 1-a omorît?
— Domnule, acolo pe ecran spun asemenea lucruri, că şi mie, om sănătos, mi s-a făcut rău — zise directorul învîrtind cu îndemînare discul telefonului. — Cum i-au putut da drumul?
De partea cealaltă îngenunchie Halina. Dincolo de draperie, la vernisaj, răbufniră hohote de rîs şi se stinseră repede.
— L-au omorît — repeta cu încăpăţînare Rysio.
Cîinele mirosi picioarele lui Hubert încălţate cu ghete vechi, scîlciate.
— Nu permit! Mă voi adresa Comitetului Central — răsună o voce din ecranul nevăzut.
Mă uitai la faţa întunecată, incendiată de un păr cărunt, a lui Hubert. Arăta de parcă ar fi moţăit. Sub pleoape îi tremurau, din cînd în cînd, globii oculari. Barba neagră îi crescuse peste zi. îi subţia cu umbra-i neagră obrajii şi aşa supţi. De unde avea întotdeauna atîta putere în trupul ăsta slăbănog?
— I-am prins, lichelele dracului — răbufni surd directorul.
Hubert îşi desfăcu foarte lent pleoapele şi mă văzu.
— Cît e ceasul? — întrebă abia auzit.

— N-are importanţă. Cum te simţi? — spusei.
— Aici — îmi arătă pieptul — gol, frig.
îşi revenea încet în simţiri. Cîinele chelălăi puternic, dar nimeni nu-1 potoli. Pe lîngă capul bolnavului plutea pe un fir nevăzut un păianjen cu cruce.
— Poate vrei să spui ceva important? — gemu Rysio. \
Hubert mă privi cu un efort dureros.
— Te duci acolo?
— Da.
— Nu dai înapoi?
— Am deja tot ce-mi trebuie. — îl arătai pe Tadzio care ţinea cu ambele mîini canistra albastră. Ca şi cînd ar fi intuit discuţia noastră, băiatul agită recipientul. Hubert îşi închise pleoapele.
— Vezi, ţi-o iau înainte — şopti.
— Nu. Vine imediat salvarea pentru reanimare. Vei scrie o elegie la moartea mea.
încercă să zîmbească.
— Unde-i Bulat?
— Are grijă de proiecţie — spuse plin de zel Rysio. — Vrei să vină?

Hubert făcu semn cu pleoapele că da. Rysio se ridică din genunchi.
— Cu toţii sîntem răspunzători — se desprinse dintre efectele cinematografice vocea baritonală a unui actor.
— îl iubeşti? — întrebai încet.
Din nou se strădui să zîmbească. Halina ştergea cu batista broboanele mici de sudoare de pe fruntea bolnavului.
— L-ai ferit de moarte. Mă trimiţi pe mine în locul lui.
— Sînt fericit că am trăit în timpul lui — şopti.
Mă cuprinse iarăşi părerea de rău. Nu-i suficient că sînt mai rău, trebuie să mă termin. Oamenii m-au şi pierdut din vedere. De mult am pierdut prin abandon restul sorţii, îşi amintiră totuşi. De mine îşi aduc aminte întotdeauna în clipele grele.
— Vine ambulanţa! — strigă triumfător directorul. — 1-am speriat că la premieră se află ataşatul sovietic.
79
Halina aduse de undeva un pahar cu apă. Iarăşi căzu o grindină măruntă ca sarea. Ne uitarăm fără voie la ferestrele zgîlţîite de vîntul îngheţat.
— Trebuie construite nu numai case noi, ci şi o nouă moralitate — răsună vocea de pe ecranul nevăzut, îl salutară numeroase aplauze din sala învăluită în întuneric.
— Ei vin la cinema ca la spovedanie. Să se spele de păcate prin împărtăşania comună sub formă de aluzie, în întunericul ocrotitor al sălii îi fac cu ochiul autorului, iar el le face cu ochiul. Pe pînza întinsă de regizor brodează propria lor condamnare a violenţei. Este o reprezentaţie magnetică unică care-şi atinge scopul în clipa cînd ies de la cinema eliberaţi de mustrările de conştiinţă, de chinul moral, de spectrul responsabilităţii. Se întorc pentru a păcătui din nou prin interesul personal, slugărnicie, trădare.
Se uita la mine, dar nu auzea. Adică auzea, dar nu lua la cunoştinţă.
— Teroarea se intensifică ca apoi să decadă — spuse abia auzit. — Cîte îngheţuri şi dezgheţuri am trăit, furii ale regimului şi stări de apatie neaşteptate. Cel mai important este ca oamenii să aştepte.
— Cine aşteaptă? Un mic procent de apucaţi, de neadaptaţi şi de infirmi cu predispoziţii schizofrenice, în orice sistem şi-ar fi căutat locul potrivit pentru metehnele lor. S-ar fi înscris în Armata Salvării, ar fi activat în secte religioase extremiste, s-ar fi alăturat grupurilor anarhiste. Majoritatea tăcută doarme letargic. S-a aranjat cumva, şi-a găsit cotloane calde, s-a învăluit în coconul unei bunăstări relative. Această mare epidemie a mitei a salvat sistemul. Bacşişurile şi plocoanele au umanizat un sistem inuman. De la cel mai înalt secretar pînă la paznicul de noapte toţi iau mită şi toţi fură. Plutim pe un ocean nemărginit de hoţie autorizată. Nava noastră nu se va lovi niciodată de stîncile de pe mal fiindcă nu-l vom vedea niciodată. Acest sistem şi-a început cariera de la lozinca leninistă: „A se fura unul pe altul".
— Auzi, iar aplaudă — şopti Hubert. — încă mai văd şi mai aud. Tu îi vei face să reînvie prin moartea ta sau îi vei răscumpăra.
80
Plasatorul se uită în încăpere. Verifica dacă l-am înşelat. Cîinele se culcase lîngă mine şi începuse sa-şi caute puricii cu dinţii în zona de reproducere. Halina îşi aplecase capul cufundată în rugăciune sau în căinţa pentru toate păcatele

noastre.
— Domnul ăsta-i din opoziţie? — întrebă directorul apropiindu-şi confidenţial gura de urechea mea.
— Da, dar toţi ştiu acest lucru. Nu vă faceţi probleme.
— La naiba, nu-i bine. Au cîteva cuie împotriva mea. Dacă-i aşa de slăbit la ce mai vine la cinema? Să stea dracului la televizor. — Şi de ciudă dădu drumul la televizor. Maşinăria hunii, se iviră dungi albe şi negre, apăru imaginea congresului partidului. Cei doi secretari — al nostru şi cel sovietic — îşi înmînară reciproc nişte medalii, apoi se sărutară pe gură.
— Va veni timpul cînd îl vom întreba pe fiecare: cine ai fost şi cărui stăpîn i-ai slujit — se auzi vocea de pe ecran. Din nou izbucniră aplauze. Cineva ascuns pe aproape, după draperia roşu-deschis, aplauda cel mai tare. Poate plasatorul sau poate pictorul-fost ministru.
în cameră intră Rysio pe vîrfuri, conducîndu-1 pe Bulat. Nu-1 mai văzusem de mult pe artist, îmbătrînise, dar se şi înnobilase, îşi purta capul sus cu o coamă de păr lung, cărunt. Nişte cute amare îi încadrau de ambele părţi gura încleştată. Se apropie de catafalcul din scaune, ridică mîna vlăguită a lui Hubert.
— Sînt aici, dragul meu, sînt aici. Acum vine ajutorul. Scuză-mă că a trebuit să plec,
— Ştiu, înţeleg. Excelent reacţionează, aşa-i?
— Da, receptarea nu-i rea. Mă bucur că am nimerit unde trebuie.
— Nu, nu vorbi aşa. Este cel mai important film din ultimii ani, sau poate din toată viaţa noastră. Pentai prima oară o operă de artă este mai deşteaptă decît mine, decît noi toţi. Ar fi trebuit să mă ascund într-o scorbură şi să aştept pînă seara. Mă demobilizează, mă deposedează de credinţa în sensul faptei mele de diseară. Mi-a pierit brusc cheful de eroism şi nimicnicie, de sacrificiu şi laşitate. Pur şi simplu mi-a pie-

rit cheful de orice. Privii cu silă la recipientul ăla din plastic albastru pe care-l ţinea prostovanul din provincie.
— Dă-te la o parte — şuieră Rysio. — Nu vezi că vor să vorbească fără martori?
Mă retrasei cu un pas călcînd cîinele pe coadă. Sări cu urlete şi-mi arătă colţii furios. Da, trufia mă omoară, mă demobilizează şi mă chinuie ca o boală. Toţi sînt în felul lor mulţumiţi de locurile ce le-au fost hărăzite de soartă şi de lanţul genetic. Execută simplu, ca la comandă, Marea Entropie. Iar eu mă supăr pe soartă, pe limitele mele, pe Domnul Dumnezeu. Rîvnesc la ceva ce nu se poate. Visez la ceva ce nu va fi. Mă înec în propriii mei şaizeci de litri de apă otrăvitoare, eu, mamifer biped defect.
Nu-i clipa potrivită pentru a lovi în smerenie? Să-ţi presari ţeasta cu un pumn de cenuşă şi să te urci pe rug?
Intrară brusc doi sanitari cu targa şi un doctor băietan. Doctorul desface ceremonios cămaşa lui Hubert, îi ascultă inima, apoi îi ia tensiunea. Noi ne uităm cu evlavie.
Face semn sanitarilor care îl aşază cu îndemînare pe targa.
— La clinica guvernamentală sau la un spital obişnuit? — întreabă doctorul.
Ne privim cu jenă. Bulat întrerupe primul tăcerea.
— Poate mai bine la clinica guvernamentală. Sun imediat la Comitetul Central.
— Aha — conchise doctorul, înseamnă că merge deocamdată la camera de gardă. Pacientul nu are dreptul la clinică.
Bulat îl ţine tot timpul pe Hubert de mină.
— îţi mulţumesc, Wladek, mulţumesc — spune încet Hubert.
— Eu îţi mulţumesc. Mi-ai dăruit mult din tine, Hubert.
— Sînt fericit dacă este adevărat.
încep să-l ducă, n-are loc pe uşă. Targa trebuie aplecată. Alerg în ajutor. Atunci bolnavul mă observă şi pe mine.
— Ne întîlnim curind — şopteşte.
— Dacă ne întîlnim.
— Iar dacă nu ne întîlnim, e ca şi cum totuşi ne-am fi întîlnit.

Au forţat uşa şi pătrund în întunericul coridorului.
— Hubert, nu-ţi promit nimic! Nici eu nu ştiu încă! — strig după el în întunericul roşiatic de cinematograf.
— Linişte, nu ţipa. Altcineva o va face — aud încă şoapta dispreţuitoare a lui Hubert. — Ţi-am dat o şansă. Una din multele şanse pentru o scurtă nemurire.
Am alergat după el.
— Hubert, numai atît ai să-mi spui?
— Ascultă, întotdeauna ai avut istericale.
— Fiindcă isteria este rezervorul meu de energie, este combustibilul meu.
— Mi-e rău. La revedere. Rezistă. Doar trebuie să fie vreun sens. Eu nu te părăsesc. Voi fi lîngă tine. O Doamne, deja mă scufund.
îl purtară prin holul cu duduile goale din tablourile fostului ministru. Pînă să cadă marginea draperiei îi mai zării încă pe oaspeţii ce se preumblau cu paharele de vin sovietic în mînă. Priviră fără curiozitate specială la targa murdară şi la trupul nemişcat, paralizat de neputinţă al luptătorului care de veacuri le tortura conştiinţa, le producea insomnie, le strica apetitul. Sau poate că nu-i tortura, nu, nu le producea nimic,

nu le strica nimic. Era numai un punct, o referire în dările de seamă periodice ale poliţiei, ca un cuib de beţivi, ca un accident de maşină, ca un butoi de scrumbie furat, ca fiecare zi a unei ţări mici, nefericite ce agonizează la nesfîrşit.
Cineva stătea lîngă draperia ce acoperea intrarea în sală. Ţinea strîns în pumn o margine a perdelei de pluş. Prin deschiderea largă se putea vedea ecranul, iar pe el umerii uriaşi ai unui bărbat ce privea pe fereastră.
— Tu eşti? — şopti cineva şi-l recunoscui pe Bulat.
— Eu.
— De mult nu te-am mai văzut. Am crezut că ai plecat.
Cineva s-a jurat cîndva la o vodcă că ai murit în străinătate.
— Mai trăiesc încă. E finalul filmului?
— Ultima scenă. Nu-mi place, dar aşa trebuie să fie.
Pe ecran se deschide o fereastră văzută din exterior. Pe parapet se caţără un bărbat de o vîrstă nedefinită, cu barba crescută, scăldat într-o sudoare de moarte. Iar în spatele lui

ticăie un ceas sau picături de apă prelinse în chiuvetă. Undeva sub el, în hăul curţii interioare strigă copiii care se joacă. Bărbatul stă pe pervaz ţinîndu-se de cercevea. Priveşte la cer şi vedem norii înaintînd grăbiţi peste oraş, priveşte în jos şi vedem lumea de piatră precum şi un copil pe bicicletă. Pe urmă omul încearcă să-şi înghită saliva, se îneacă cu scuipatul, se uită în fundul camerei, în sfîrşit îşi şopteşte:
— Minciuna m-a ucis.
Cu un gest somnolent se îndreaptă spre aparat, ca şi cînd s-ar fi smuls din mîinile cuiva şi zboară spre noi. Şi vedem de sus cum cade rotindu-se smuls de vînt, cum cade îngrozitor de lent, ca în vis, cum se apropie de pămîntul ca de piatră şi cum încremeneşte chiar deasupra betonului, oprit pentru totdeauna în stop-cadru.
Se aşterne o tăcere tulburătoare de o clipă, pentru că şi efectele s-au stins. Se aprind treptat candelabrele şi aplicele. Izbucneşte entuziasmul sălii, spectatorii se ridică de pe locuri, strigă ceva, roagă ceva, cineva aleargă de-a lungul ecranului neacoperit încă.
— Pe tine te cheamă, Wladek. — îl împing dincolo de draperie. — Ieşi, vor să-ţi mulţumească.
— Nu-i nevoie, aşa va fi mai bine.
Se retrage în coridorul întunecos, trăgîndu-mă după el. Stăm după stelajul cu fotografii din filmul sovietic Viitorul luminos.
Mulţimea se revarsă spre ieşire, se înghesuie, împinge vitrina de sticlă, dar pe noi nu ne vede.
— Este triumful tău — îi spun cu jumătate de glas.
El îşi piaptănă maşinal părul său alb de bătrîn tînăr.
Eu singur ştiu adevărul, dar nu ştiu dacă este un adevăr bun sau rău.
Cîndva fuseserăm prieteni. I-am scris cîteva scenarii. Am curtat-o pe una din soţiile lui. Cine ştie dacă n-am participat şi eu la triumful lui.
— Ţi-aminteşti întîia ta premieră?
— Ah, nu-mi aduce aminte. Cînd îmi trec în revistă filmele, în gînd, mă cuprinde o panică sufocantă, subită. De fapt, mulţimea asta ar trebui să dărîme vitrina şi să mă lin-

şeze în mijlocul vernisajului fostului nostru ministru. Iată, am început cu un film care a defăimat AK. Atunci cînd ţara agoniza în marasm, strivită de o semiocupaţie deznădăjduită, de

semilibertate, am făcut film psihologic, am prins una, alta, m-am străduit să mă menţin pe lîngă nişte curente mondiale. După aceea am făcut filmul-pamflet pentru elita intelectuală, mai tîrziu am făcut ceva ce mirosea a antisemitism, deşi cu adevărat n-a fost asta. Oare nu descoperi în acest drum al meu o logică de fier?

— Ai făcut ceea ce au făcut şi alţii.

— Ah nu, te înşeli. Biografia mea artistică este un curriculum vitae de tip ţinut sub papuc. Mi s-a părut întotdeauna că fac ce se poate la momentul dat. Examinează însă mai îndeaproape şirul consecvent al tezelor şi constatărilor mele. Eu am realizat în mod colorat linia partidului, am şchiopătat împreună cu el din greşeală în greşeală.

— Nu, Wladek, ai o zi proastă, deşi ar trebui să fie bună. Nu-i adevărat. Publicul te-a iubit întotdeauna, iar spectatorii nu se înşală.

Coridorul se golea pe încetul. De undeva se făcu auzită iarăşi o orchestră, croindu-şi drum prin monotonia gigafoanelor de pe stradă. S,e auzi, de asemenea, lătratul cîinelui pripăşit. Halina şi Tadzio din provincie mă căutau prin cotloanele cinematografului.

— Spectatorii mă iubesc fiindcă sînt unul dintre ei. Ştii ce, ştii, îţi spun ca o profanare: Polonia a fost siluită. S-a apărat îndelung, a sfişiat cu dinţii, cu ghearele pînă ce a cedat în sfîrşit. Şi şi-a găsit desfătarea în această cedare pasivă, silită. Şi a simţit un strop de mîrşavă plăcere în siluire. Stă la răscruce de drumuri europene şi o terfelesc mitocanii. Şi eu am fost violat. Mă pun în mişcare nişte dobitoci, iar eu mă predau şi nu mă predau dintr-o dată, gem pe tăcute şi muşc unde pot. Sînt violat şi nu ascund faptul că mă violează. Poate de asta mi-au fost iertate filmele, poate de asta au fost îndrăgite. Am descoperit o nouă perversiune din constrîngere, o nouă deviaţie din voinţa divină. Dar tu, de ce nu aud despre tine? Tu ce faci?

Dincolo de geamurile mari, murdare soarele străluci ca un flash.
— Scriu. De fapt abia am început să scriu din nou. De astăzi dimineaţă.
Bulat dîrdîia, observă că-i tremură mîinile şi le băgă în buzunarele smochingului vechi pe care mi-l aminteam de la întîile premiere şi de la primele succese timide, trunchiate, ce nu prevesteau o mare carieră.
— Abia Hubert — spuse privind pe fereastră. — Abia Hubert m-a ispitit pe un nou drum, alunecos, periculos.
— Te gîndeşti la Transfuzia!
— Mă gîndesc la Transfuzia, care este opera lui, deşi n-a scris pentru mine nici un cuvînt, nu mi-a pasat nici cel mai tîmpit gag. Acum o să sap şi o să muşc cît voi putea. Adică atît cît o să-mi permită cenzura. Şi o să-mi permită mai mult decît altora, fiindcă mi-am făcut un nume, fiindcă ţara îmi aşteaptă filmele. Vezi ce conexiuni reversibile s-au creat aici? Pot să scobesc partidul în dinţi, fiindcă am dreptul deoarece am servit partidul. Ce-mi ascunzi?
— Nu ascund nimic, Wladek. La ce te referi?
— Hubert m-a conjurat să vin cu actorii seara la Sala Congreselor. N-a cerut niciodată vreo semnătură, nu ne-a constrîns niciodată spre gesturi riscante. Astăzi însă a cerut insistent să fiu prezent la Palatul Culturii.
— Poate se aşteaptă ca viaţa să confirme filmul tău?
— Vorbeşte mai clar. Astăzi sînt bulversat, mi-am uitat medicamentele acasă. Şi pe deasupra criza asta a lui Hubert. O să iasă din ea, aşa-i?
— Poate scapă.
— Astăzi m-am gîndit pentru prima oară, agăţat de draperii, că poate sînt totuşi necesar acestor oameni. Trebuie să mă apuc de treabă. Munca mă înalţă şi, cînd sînt în această stare, lucrez mai bine. Iarăşi apare conexiunea. S-a prins şi nu se lasă. Sînt enervat, încep să înţeleg mai mult, Dumnezeu va judeca tot, că doar Dumnezeu există. Aşa am gîndit mereu, pe tăcute, în clipele rele şi în cele bune.
— Iar eu m-am supărat, Wladek.
— Pe cine te-ai supărat?

— Pe toate. De mulţi ani nu mai scriu. Mi-am pierdut credinţa. Nu-i pentru mine. Prea multe etaje.
— Ce fel de etaje?
— Ei, alea, diversele etaje ale existenţei. La noi jos şi acolo departe sub tavanul universului. Am ales nimicnicia.
— Doar scrii.
— Scriu, îmi scriu testamentul. Nu ştiu dacă-l voi termina. Am ales altă cale. Poate mai proastă decît a ta, poate mai bună. N-o s-o aflăm niciodată.
— Ai ceva să-mi reproşezi?
— Uneori mi s-a părut că am. Alteori, nu.
— Am să-ţi arăt calea mea. Mergi pe ea. Este foarte simplă. E suficient să-i priveşti pe oameni în ochi şi să vezi dacă acceptă. Fă ceea ce doresc oamenii.
— Prea tîrziu. Voi face ce vreau eu.
— Tu faci gîndindu-te că aşa vor ei, dar ei nu vor. Ascultă-mă şi încetează să mai faci pe supăratul. Vino la mine, te ajut cu plăcere. Dacă bineînţeles accepţi.
— Tocmai că nu ştiu dacă pe tine te accept.
— Frig. Doamne, ce frig.
Atunci se stinse brusc lumina. Se făcu cenuşiu, posomorit

pe coridorul spaţios. Jurnalul de actualităţi ce prefaţa reprezentaţia următoare, normală, se poticnise la jumătatea unui cuvînt,

— Au întrerupt lumina! — răcni de undeva de sub tavan, dintr-o galerie îngustă, proiecţionistul.

— Să-i ia dracu'! — urlă în întuneric directorul cinematografului,

— Alo! — strigă Halina rătăcindu-se în labirintul draperiilor.

— Maestre! — ţinea tira Tadzio din provincie.

Şi deodată îmi veni în minte un catren al prietenului meu mort, Wilhelm M., care cîndva, într-o dimineaţă îşi ridicase capul deasupra paharului nebăut şi spusese privind spre un cer nevăzut:

Se duc zorii dimineţii
Tot mai lung e gîtul vieţii ;
Totu-n jur e futărie
Noi robie, tot robie.

— Ştii ce, Wladek?
— Ce? — răspunse din semiîntuneric, frecîndu-şi degetele amorţite.
— Nu este aşa. Eu nu m-am supărat. Pur şi simplu nu ştiu sau poate nu vreau să joc cu cărţi măsluite. Sînt un tip de modă veche.
— Nu prea înţeleg la ce te referi.
— Totul se petrece împotriva mea. Lumea mea, nu ştiu, bună, rea, dar propria mea lume, care la început m-a născut şi m-a învăţat regulile, lumea asta s-a risipit în minele de după marele război. Scîrba asta de război a încheiat un ciclu, o tură pe pista infinitului. Acum e finişul în patru labe, decadenţă, un sfîrşit înaintea unui început necunoscut.
— Ah, toţi au deplîns întotdeauna imoralitatea lumii.
— Asta nu mă consolează. Eu sînt mereu un băieţel mic din provincie. Mi-e dor de bărbaţi, de bărbaţi adevăraţi, cu onoare, cu demnitate. Cumpătaţi, virili, ascetici, cavaleri. Pe cînd pretutindeni în jur sînt doar femeiuşti în pantaloni. Femeiuşti masculine cu păr lung, cu jabouri, cu decolteuri. Muieri lacome, ahtiate, cu penisurile ascunse în chiloţi cu dantelă. Wladek, mie mi-e dor de bărbaţi. Generaţia mea de bărbaţi a murit. Am rămas singur cu femeiuştile, şi mor, fiindcă totul este împotriva mea. Totul mă pălmuieşte, mă jigneşte, mă elimină din viaţă.
în sală se fluiera. Dincolo de fereastră vîntul gonea nori de frunze aurii spre cele două cozi de la magazinul de carne şi de la staţia de taxi. Personalul cinematografului alerga disperat pe culoare.
— Tu eşti pur şi simplu slab — spuse încet Bulat. — Nu ştii să trăieşti într-o lume lipsită de ierarhii. Nu ai curajul să-ţi construieşti propriul sistem de valori, te agăţi de ruine pe care moara timpului le macină în atomi, care devin începutul următoarei civilizaţii, dacă mai apare vreuna. Dar pe mine mă biciuieşte. Vezi, aşa am trăit cele două ore ale naşterilor mele repetate.
— Wladek, ştii unde mă duc acuma?
— Acasă sau la masă.
— Doar ţi-a spus Hubert, de ce te prefaci?

îşi pieptănă cu degetele coama căruntă şi-şi ascunse din nou mîinile în buzunarele smochingului.
— Astăzi după-amiază plec în America de Sud. Mi-e teamă să nu fac gripă.
— Vrei să faci schimb cu mine? ;
— Dar tu nu poţi să pleci în locul meu în America.
— Dar tu poţi în locul meu, acolo, la Sala Congreselor.
— Aşa crezi? — întrebă tărăgănat.
— Pur şi simplu întreb.
— Iartă-mă, dar e treaba ta. A ta şi a lor. De la mine vor filme. Eu o să le fac. Pe urmă voi vedea. Poate o să iau urma ta, dar poate că atunci nimeni nu va mai reclama astfel de jertfe.
— De ce eu?
— Nu ştiu. întreabă-i pe oamenii aceia de la coadă sau din sală, întreabă-l pe Hubert sau la Comitetul Central. Cel mai bine întreabă-te pe tine. Eu toată viaţa am votat împotriva pedepsei cu moartea: de mînă proprie sau de mîna călăului.
— Rămîi cu bine.
Mă trase spre el, mă cuprinse cu mîinile tremurătoare. O

clipă stăteam aşa într-o îmbrăţişare frăţească. El se gîndea probabil la următorul său film, poate chiar i-am sugerat ideea unei secvenţe bune, iar eu tot nu puteam încă să-mi adun gîndurile în aşa măsură încît din magma lor să extrag conţinutul unei poante clare şi simple ca un proverb.
Cîinele latră. Era corcitura noastră multirasială, pe picioare scurte ca nişte franjuri. Toate culorile armoniei canine împodobeau blana lui. Şi-am ştiut că-i voi spune Pikus în amintirea căţelului pe care l-am cunoscut cîndva, dar care a dispărut undeva fără nume, un adevărat cîine necunoscut.
— Pe unde v-aţi ascuns? — întrebă mînioasă Halina. — Şi în pivniţă v-am căutat.
— Scuzaţi, este vina mea — se înclină Bulat, iar ea se îmblînzi dintr-o dată. înfăţişarea plăcută a unui bărbat îmblînzeşte femeile. Şi invers. — Nu ne-am văzut de mult. Amîndoi pornim în călătorii lungi. Este prietenul meu. Prietenul tinereţilor mele.

Mă cuprinse încă o dată în braţe, în sală se bătea cu furie din picioare, lumina străluci pentru o clipă şi iarăşi se stinse.
— Pot să vă rog să-mi daţi un autograf? — Tadzio îi întinse lui Bulat carneţelul boţit. Acesta oftă cu disperare, apoi scrise ceva îndelung.
— Salut, am spus.
— Salut.
Dar nu ştiu cum, nu puteam pleca. Pikus îmi lingea cu frenezie vîrfurile degetelor sărind pe picioarele sale scurte.
— Deci la revedere — repetai.
— Rămîi cu bine, dragă.
— Toate cele bune.
— Şi ţie toate cele bune.
Ridicarăm mîinile cu salutul căpitanilor de nave ce se scufundă. Adevărat, a mea se scufunda, dar a lui pornea pe apele oceanului. Ne despărţirăm vigilent, ca doi pistolari din vechile westernuri.
Din nou mă aflam în holul unde era expoziţia. Ultimii oaspeţi, deja în paltoane, se tachinau lîngă uşă. Mă zări autorul, ministrul la pensie. Se apropie alergînd cu pas vioi. Trăsese puternic la măsea. Mă luă de braţ cu o amabilitate prietenească.
— Ce-i, dragă prietene, mergem împreună cu tovarăşii la fetiţe?
— La ce fetiţe?
— Lîngă Varşovia. Ştii dumneata, colega, în provincie se mai pot găsi fetişcane care se dau pe iubiţii noştri zloţi polonezi.
— Iau mult?
— Acceptabil, pînă la o sută de mii, dar se pot găsi şi cu cincizeci de mii.
— Scump, domnule ministru.
— Fac cinste astăzi. Să mergem la maşini. Şi expoziţia, ce impresie?
— Pozitivă.
— Şi eu mă gîndesc la fel. Oamenilor le plac azi astfel de lucruri. Puţină estetică, puţin piper şi, principalul, fără politică. Noi mi se pare că sîntem deja per tu.

— Bineînţeles, domnule ministru.
— Hai, frăţioare, mergi cu tovarăşul Makolagwa. Poate îţi trebuie paşaport, el ţi-l rezervă pe loc.
— Nu, mulţumesc, poate altă dată.
— Altă dată fetişcanele or să fie pe valută. Cum vrei. Ai telefonul meu?
— Lutek, Lutek! O să îngheţăm la uşă. Haide, nu încerca s-o ştergi! — îl strigară tovarăşii din uşă.
— Ai să regreţi. Asta e. Salut, ai grijă! — şi alergă cu pasul lui mărunt şi sexy spre grupul de tovarăşi ce iniţiau expediţia spre populaţia suburbiei varşoviene.
îl privii fără mînie. Se stinseseră de mult emoţiile, ca o febră avută în copilărie. El nu-şi amintea de vremurile trecute, şi noi nu ni-l aminteam pe el. în noul context era un domn în vîrstă, amuzant, cu blînde înclinaţii erotice.
— Vă cam eschivaţi — spuse cu repulsie Halina.
— Eu mă eschivez? Dar ce, surioară, eşti cu supravegherea?
— Fiindcă tot mergem, mergem şi nu putem ajunge.
— încotro, dacă se poate şti?
— La magazinul pe valută, să cumpărăm chibrituri.

— Scuze, am uitat.
Ieşirăm pe treptele ciobite din faţa cinematogafului. Tovarăşii îşi ambalau maşinile cu motoare în doi timpi. La noi erau la modă din nou cele în doi timpi, fiindcă erau mai ieftine şi mai uşor de folosit. Trezeau de asemenea speranţa că se va putea folosi zevuli drept combustibil.
Pe strada Kopernic, desfundată nu se ştie de ce, mergea o bandă de puşti care imitau manifestaţia. Purtau o pancartă veche sau poate nouă, fiindcă toate astăzi erau zdrenţuite de vînt, deci purtau o pancartă cu „Trăiască a treizeci şi cincea aniversare a RPP" şi strigau cu voci subţiri, răguşite:
— Polska, Polşa! Cemodan! Polska! Polşa! Baraban![1]
0 luarăm cu această minicoloană spre strada Ordyancka.
Pe lîngă ziduri zăceau resturi de zăpadă proaspătă sau de
<notă>
1 Combinaţie de strigături în poloneză şi rusa cu caracter peiorativ (n.t.).
</notă>

grindină, care se topeau repede. Tadzio bălăngănea neglijent canistra mea.
— Dar Nadejda? — întrebai. Nadejda de unde a apărut aici?
Halina se uită la mine prelung.
— Cum de unde? La fel ca toate celelalte. S-a măritat cu un diplomat de-al nostru şi a venit în Polonia împreună cu el cînd şi-a terminat mandatul, în Varşovia a divorţat şi s-a măritat a doua oară cu un ziarist. Acum este logodnica unui inginer silvicultor, dar nu ştiu ce va ieşi de aici, fiindcă s-a îndrăgostit de Rysio Szmidt.
— Nu cred în toate astea.
— De ce nu mă credeţi?
— Fiindcă ea n-a fost niciodată măritată. Poate a adus-o aici tipa aia de care s-a îndrăgostit Lenin.
Halina merse îngîndurată o bucată de vreme.
— Poate a adus-o — spuse în cele din urmă. — Vă interesează acest lucru? în Polonia sînt tot mai mulţi ruşi.
— Şi tot mai mulţi polonezi în Rusia.
Mă gîndeam că tinerii ăştia urîţi fac şi ei dragoste între ei, deşi pare de necrezut. Abia acum băgai de seamă că Halina îşi aminteşte cumva de obligaţiile sale feminine. Ochii ei erau discret fardaţi, iar pe buzele subţiri era dată cu un strat de ruj incolor. Cu cît o priveam mai mult cu atît mă convingeam că poate totuşi să placă. Avea în ea chiar un pic de necuviinţă, ca la tinerele călugăriţe. Şi ea mă privea acum cu mai multă bunăvoinţă, într-un cuvînt ne apropiasem prin firul nevăzut al unei înţelegeri ambigue din care nu va rezulta nimic, dar care te ajută să-ţi suporţi reciproc prezenţa.
— Dumneavoastră sînteţi un pic şovin.
— Puţin. De modă veche. Voi nu?
— Noi nu. Ba chiar ne ruşinăm de un strop din toate concepţiile şi complexele retrograde, de traumatisme, visuri.
— Voi sînteţi universali, aşa e?
— Iar dumneavoastră sînteţi ironic, aşa e?
— Nu, sînt pur şi simplu scrupulos. Aş vrea să înţelegi bine.

— Pe noi ne interesează omul. Indiferent unde ar fi şi în ce timp ar trăi. Omul înainte de toate. Izolat, nedescurcăreţ, solitar.
— Acesta-i portretul meu. Izolat, nedescurcăreţ, solitar.
— Mare ticălos sînteţi. V-am citit anecdotele.
— Trec drept un moralist moderat.
— Bine, bine. Părinţii mi-au smuls din mînă romanele dumneavoastră şi m-au bătut la palmă.
Undeva după colţ răsunau orchestrele de sărbătoare. Pe cer pluteau ciudate formaţiuni de nori coloraţi.
— Poate ne oprim la o cafea, Halinka — întrebai. Nu mi-e bine. Ieri am avut un accident, dar nu-mi amintesc nimic.
— Poate că acuma v-aţi trezit?
— Nu. îmi placi de la început. Cînd mergeam pe deal în sus m-am uitat la picioarele tale.
— Ştiţi ce, aş prefera un ton mai oficial.
— Probabil că ai un prieten?
— Am avut mulţi prieteni. Nu vă scandalizează?
— Mai degrabă mă decepţionează.
Pe fundal, dincolo de nori, se tîra o inscripţie lungă formată din balonaşe colorate: „Am construit socialismul. Mî pastroili soţializm". Păsările consternate dădeau roată neli-

nişte pe sub această caravană stridentă.
— Halinka, nu-ţi pare rău de mine?
Grăbi pasul. Eram aproape de Nowy Swiat, unde se instalaseră pe timpul festivităţii gherete sub formă de cîrciumi populare, temple păgîne slave şi dovleci ruseşti. Tarafurile ţărăneşti cîntau cu foc ciastuşki îndrăgite.
— Un moş — mormăi Halina, privindu-mă fără răutate.
Am avut o întrerupere de ani şi ani de zile şi iată acum, cînd îmi scot în lume capul mahmur, atîtea ispite neaşteptate. Bine, să cumpere chibriturile alea. Le vom folosi la aprinderea unui foc pe malul Vistulei.
Ne-am oprit în faţa magazinului pe valută, deschis pe locul fostei măcelării. Halina se uită în geantă.
— Iarăşi dai o grămadă de bani pentru mine.
— Ştiţi ce, remarcile astea au ajuns de prost gust.

Şi intră în magazin, iar noi rămaserăm lîngă uşa de cristal crăpată de-a curmezişul. Pikus se aşeză pe piciorul meu, începu să mă examineze de parcă ne-am fi cunoscut din vremuri vechi. Pe ambele părţi se revărsau mulţimile în sărbătoare. Dar nu mergeau mîndru, cu capetele înălţate privind binevoitor în jur, cum bine îmi aminteam din copilărie. Mulţimile astea goneau de parcă ar fi fost la cules de ciuperci. Adulmecau pe la tarabe, se uitau prin spatele standurilor, formau cozi spontane şi din pricini necunoscute le lichidau într-o clipă, ireversibil. Aceste mulţimi îşi căutau hrana, ocazia de a cumpăra ceva indispensabil pentru viaţă, o întîmplare fericită pentru fraieri într-un stat viclean.
O, Doamne, unde au dispărut fizionomiile compatrioţilor mei de altădată? Unde-i acea diversitate de feţe? Superbe şi colţuroase, chipeşe şi slute, plăcute şi uşor strîmbe. Şi cele colţuroase, slute şi strîmbe puteau să pară interesante şi atrăgătoare. Unde-i acea diversitate a trăsăturilor, a tipurilor, a coloritului? Unde-i acea garanţie şi acel farmec al plăcuţilor locuitori crescuţi pe malurile romanticelor fluvii din centrul Europei?
Iată, se scurg într-o parte şi într-alta nişte mutre dezagreabile. Rele, neîngrijite, pecetluite cu o urîţenie ereditară şi ireversibilă. Din cînd în cînd apare printre ei mutra ovală de pepene a vreunui activist de stat sau de partid. Ei se deosebesc printr-o buhăială alcoolică, printr-un păr mizerabil şi rar aşezat în bucle scîrboase pe ţestele asudate. Pe ei îi scot în evidenţă ochii mici, iuţi şi bănuitori, obrajii durdulii buretoşi, pe ei îi deosebeşte lipsa gurii care este înlocuită cu o deschizătură pentru expunerea referatelor. Isuse Cristoase, cînd s-a întîmplat acest lucru, cînd a preschimbat o vrăjitoare rea această societate într-o turmă de troglodiţi?
îmi amintesc de vremea aceea, îmi amintesc de acea perioadă îngrozitoare, de stadiu larvar. Era spre sflrşitul anilor şaizeci sau la începutul anilor şaptezeci. Atunci au păşit în viaţă contingentele de secretari zămisliţi, şefi, miliţieni, cenzori, docenţi numiţi, directori de închisoare şi artişti trădători. Pe fizionomiile progeniturilor lor genele nemiloase au transferat respingătoarea profesie a părinţilor, pecinginea mîrşăviei morale, furunculele coruptibilităţii. Nimeni nu mai exaltă

în cîntece farmecul polonezelor, nimeni niciunde nu mai admiră nobilul cavalerism al polonezilor.
— Şi am înţeles că nu mai există ţinutul copilăriei mele. Că el trăieşte numai în mine şi că o dată cu mine se destramă în pulberea vreunei ore ce se îndreaptă grăbită spre neant — se făcu auzit baisc provincialul Tadzio.
— E un citat din mine?
— Da, din dumneavoastră.
— La voi acasă se pune probabil varză la murat. Tata aşază merele în fin pentru iarnă.
— Prea devreme. De-abia este mijlocul verii.
— Care vară, băiete? Nu vezi zăpadă la rigole?
— Anomalie a climei. Pe la noi se zice că se apropie gheţarul.
— Poate că gheţarul va rezolva totul? Gheţarul este drept, ce crezi?
— Sînteţi bolnav. Mai bine să mergem acasă. Nu-i departe.
— Trebuie să mîncăm ceva, ca să avem putere. Eşti invitatul meu, băiete care scrii versuri.

Halina ieşi din magazin cu un pachet mare de chibrituri. Pikus o salută ca pe o bună cunoştinţă.
— Suedeze, cele mai bune din tot ce aveau — spuse.
— Şi suedezii au început să facă lucruri proaste.
— Am întîrziat pentru că n-au avut rest. Mi-au dat în valută indoneziana. Să verificaţi înainte chibriturile.
— O să le încerc pe mine, Halinka.
— Acum vă las, dar veţi fi sub protecţia noastră. La revedere.
— Ne mai vedem? — întrebai cu o ciudată speranţă.
• Zîmbi pentru prima oară cu bunătate.
— Nu vă fie teamă, sigur ne mai vedem.
— Halina — îi reţinui mîna. — Voiam să-ţi spun ceva, dar nu ştiu ce. Trebuie să pleci?
— Trebuie.
— Ce-i cu Hubert?
— Am sunat de la magazin. Este la reanimare. Stare critică. Şi deodată întoarse capul.

— Dumneata, dumneata — ezitai —l-ai îndrăgit?
— Puneţi prea multe întrebări.
— Pe mine mă leagă multe de el. Pe el mai puţine de mine. Astăzi mă simt groaznic şi ar trebui să am mîna unui ceasornicar, Halinka, ce înseamnă toate astea?
— Duceţi-vă. Tuturor ne este greu, foarte greu.
Se întoarse şi o luă înainte în mulţimea care nu ştia nimic despre ea şi n-o să afle niciodată. Scurta ei cenuşie dispăru repede în gloata spălăcită.
— Te-am invitat la prînz? — îl întrebai pe Tadzio.
— Da, mulţumesc foarte mult.
— Te invit şi pe tine, Pikus. Mergem la „Paradiz", care cîndva se numea „Paradis" cînd mi-am început în el viaţa de căcat. Nu te rănesc cuvintele urîte?
— E puţin neplăcut — ripostă Tadzio. — Familia mea vă respectă foarte mult.
— Vezi, nici mie nu-mi plac cuvintele urîte, dar uneori un cuvînt ordinar este ca o gură de aer proaspăt. Ştiţi, băieţi, este aşa, ca o subită schimbare de dispoziţie, ceva în genul unei reîmprospătări neaşteptate. Dar, fiindcă v-am îndrăgit pe amîndoi voi evita deci unele expresii, deşi, zău că mi se îngrămădesc pe buze.
— Poate-i mai bine să ne aşezăm puţin. Vă odihniţi.
— Nu-i nevoie, îmi cunosc organismul. Vezi, băiete, am băut dimineaţă zer, şi mai tîrziu am fost tratat cu licoare siberiana, în mod normal ar fi trebuit să dau chix, dar eu, vezi, stau pe picioare, deşi mă simt ciudat. Să mergem la masă. Ai grijă de bidonul meu.
— Am grijă, am grijă.
Şi o luarăm în direcţia pieţei Trzech Krzyzy, dar ne conducea Pikus, verificînd mereu dacă ne ţinem după urma lui strîmbă.
Dinspre Aleile Jerozolimskie gonea o turmă de ţipi travestiţi în vînzători de ziare. Era un fel de activ, probabil de tineret, împărţeau ediţii speciale, suplimente la Trybuna Ludu, strigînd timid:
— Polonia distinsă cu titlul de onoare de Prim Candidat pentru a intra în componenţa URSS.

— Ediţie specială! Polonia candidează pentru Uniunea Sovietică.
— Mare eveniment în istoria noastră în pragul noului mileniu. Ediţie specială.
Nimeni nu ridica de pe jos aceste ziare, dar nici nu le călca cu furie. Prezbiţii, aplecîndu-şi capul, încercau să citească pe furiş telegrama introductivă tipărită cu litere roşii. Nowy Swiat arăta vesel acoperit de flamurile colorate. Nu se mai vedea tencuiala căzută şi jgheaburile rupte. Numai clădirea aceea Ungă care crescuse vestitul mesteacăn ce amintea de vremurile ocupaţiei nemţeşti, numai clădirea aceea, sub presiunea nevinovatului pomişor, se afundase, se cam stricase, dar în această breşă neagră se amplasase un chioşc cu articole populare şi un olar din provincie, un bătrîn îndobitocit învîrtea frenetic cu piciorul desculţ roata alunecoasă de olar.
Aşa ajunserăm la rondul de la încrucişarea străzii Nowy Swiat cu Aleile Jerozolimskie. Aici îi văzui deodată pe prietenii mei, Andrzej M. şi Josef H., care mergeau la plimbarea tradiţională în direcţia Okolnik. Josef H. gesticula, îl împingea cu umărul pe Andrzej M,, îi tăia calea. Andrzej M., preocupat de modestele lui revelaţii cotidiene, era uşor încovoiat,

de parcă i s-ar fi scos stomacul, şi asculta argumentele colegului lui cu o mină suferindă, scufundat evident în propriile gînduri. Aşa trecură pe lîngă mine la o distanţă de douăzeci de paşi şi nu ne observară pe noi care trecuserăm pe partea cealaltă, întotdeauna mergeam împreună la aceste plimbări. Astăzi plecaseră fără mine. Şi nu se întîmplase nimic. Poate se simţeau chiar mai puţin jenaţi.
Lîngă Casa Partidului, îmbătrînită, crăpată ici-colo, domnea o atmosferă sărbătorească şi liniştită. Agenţi de securitate, deghizaţi în miliţieni de circulaţie, se mişcau apatic pe lîngă colţurile clădirii. Pe un zid lung se zvîrcolea o inscripţie enormă: „Am construit socialismul", care, de bună seamă, repetată de multe ori, trebuia să risipească îndoielile membrilor de partid.
Brusc şi fără vreun motiv mi se făcu chef să privesc la lumea din jur şi la natura de toamnă sau de primăvară, la acel ceva care se spune că moare şi care a fost deplîns cu

ani în urmă, pînă s-a căzut într-o indiferenţă totală. Deci stă-
team lîngă clădirea cenzurii, o casă îngrijită, zugrăvită nu de
mult pe dinafară în ulei şi priveam spre podul Poniatowski
care, ghinion, se prăbuşise acum cîteva ore. N-o să fie însă
o nenorocire pentru că mai sînt şi alte poduri. Deci priveam
spre Vistula şi vedeam acoperişurile înnegrite ale caselor din
Podwisle, vedeam revărsarea toxică a fluviului, plajele din
Praga1 şi vegetaţia chircită, gălbejită din Grochow şi Gocla-
wek2, marea luncă răscolită, care nu se supusese. Micşorîn-
du-se încet în fiecare an, dădea năvală în oraşul înţesat de
lume. Acest peisaj infirm, urît, dar şi frumos totodată, fiind
singurul care ne rămăsese, deci această privelişte tristă, su-
pusă vijeliei, bătută din sfert în sfert de ceas de grindină, îmi
dădu curaj. Pikus se învîrtea printre picioarele mele, scheuna
şi cerea de mîncare.
Da, după masă voi citi ruptura aia de ziar pe care i-o
smulsesem bătrînelului. Mă uit peste necrologuri, fiindcă din
necrologurile noastre cenzurate se poate afla mai mult despre
viaţă decît din amarele statistici. Pe urmă vom vedea.
Prietenii mei se topiseră în semiîntunericul străzii Smol-
na, îndărătul micuţului monument al mamei unui partizan,
după cum se pare, un mic monument care aminteşte de press-
papier-ul de alamă de pe biroul unui secretar, în oraşul nostru
arareori vreun monument semnifică ceva, este destinat cuiva
cunoscut sau vreunei împrejurări apropiate tuturor. Monu-
mentele noastre au fost ridicate pentru o idee, pentru ceva
abstract, pentru o metaforă. De aceea nimeni nu-şi aduce
aminte de ele, sărmanele; chiar şi regimul, fondatorul distrat,
uită de obicei de aceste jalnice tone de fontă.
— Dă-mi canistra — spusei.
Tadzio îmi dădu vasul, vasul cu ce? Agitai recipientul.
Benzina bolborosi indecent. Ne îndreptarăm spre uşa de sti-
clă a localului „Paradiz", actualmente spartă.
Da, ultimii doi colegi au trecut pe lîngă mine fără să mă
salute. Iar restul e mormînt. încet, pe neobservate, am rămas
<notă>
1 Praga — cartier din Varşovia pe malul Vistulei (n.t.).
2 Cartiere varşoviene (n.t.).
</notă>

singur pe lume. Cînd mă apucă deprimarea n-am la cine să
sun. Iau receptorul telefonului în mînă, mă joc cu şnurul, fac
un număr la întîmplare şi pun înapoi bucata albă de ebonită,
în cele din urmă, toţi, sau aproape toţi, rămîn singuri pe lu-
me, într-un fel rezistă. Că nici nu ai cui să te plîngi. Cei ce-ar
fi înţeles au plecat de mult, cei ce au rămas încă nu ştiu.
Garderobierul salută politicos, deşi ar fi putut oricum să
nu răspundă la salut. Asta pentru că garderobierii în ţara
noastră sînt milionari. Stăpînitorii tainici ai slăbiciunilor noastre
nocturne.
— Dle maior — zic — vreau să-mi las butelca şi cîinele.
— Sticla de la piept — rîse garderobierul ascunzînd ca-
nistra sub bufet.
— Aproape. Poate s-o găsi vreun osişor şi pentru cîine?
Du-te, Pikus, la domnul. Domnului maior îi plac animalele.
— Parcă aţi fi ghicit. Am acasă un baset. Un prieten mi-
nistru mi 1-a adus dintr-o călătorie de serviciu. Nu-i fac nici
un rău lui Pikus.
Mă privesc în oglindă. Am avut nişte părinţi cumsecade,
dar cu toate astea fizionomia nu-i cine ştie ce. M-am adaptat

la mediu. Cel puţin, nimeni nu-mi poate reproşa că-s prea bătrîn sau prea tînăr. Prea frumos sau prea urît. Pur şi simplu, tocmai potrivit pentru vremurile astea. O, Doamne, se apropie seara, în ce m-am băgat. Capul greu, circuitul mental tulburat. Doar m-am trezit într-o anume aură psihologică, poate mizerabilă, dar bine cunoscută, elaborată prin rutină şi în cele din urmă sigură. Acum, un provizorat groaznic, un haos de îndoieli şi de consolări nefondate, în final un întreg ilogic, lipsit de credibilitate, neserios. Neserios? în buzunar chibriturile suedeze, la garderobă cinci litri de benzină. Cu atît mai rău că-i neserios.
Tadzio se întoarse de la toaletă trăgîndu-şi pe el spenţerul de provincial.
— Vă poftește un domn — zice cu un zîmbet timid.
— Pe cine poftește? — întreb.
— Pe dumneavoastră. Acolo, pe culoar.
— Aşteaptă-mă. Şi tu, Pikus, reapărut în chip atît de fericit, aşteaptă şi tu. Pikus, tu care te-ai găsit să mă întovă-

răşeşti în ultimele ore. Nu vorbesc prea mult, domnule maior?
— O, dumneavoastră vă place să vorbiţi — rîde garderobierul botos. La noi se iveşte mereu o ocazie de vorbă. Ciudat a spus-o. Pe un ton profetic. Iar eu vreau pur şi simplu să abat vorba de la înghiţitura ghimpată care creşte în mine. înghiţitura pe care n-am mîncat-o.
— Mă întorc imediat, băieţi — zic şi mă cufund în întunericul albastru de beci al micului coridor. Lîngă tipa tînără, cochetă, de la closet, stă un tip cu faţa tumefiată, într-un costum standard.
— Poftiţi, vă rog. — îmi arată o uşă roşie de parcă ar fi crezut că sînt iniţiat în toată chestiunea.
împing uşa întredeschisă, intrăm într-un coridor alb cum se mai văd în subsolurile clădirilor varşoviene mai îngrijite. El mă depăşeşte, întoarce o închizătoare de metal într-o uşă metalică. De-al meu sau străin. Gardă sau agent care verifică documentele bişniţarilor. Mă împinge într-o sală spaţioasă unde cîţiva domni, dincolo de o masă mare, se uită la sala de lucrări a congresului pe un televizor color, străin.
— A, dumneavoastră? — se miră un ins masiv, chipeş, dar cu dinţi stricaţi. E îmbrăcat într-un harris-tweed, care este iarăşi la modă. Arată ca un artist ce suferă de depresie. Melancolie şi neglijenţă pe faţă.
— Ceva bun? — adaugă fără să-şi ia ochii de la televizor.
— Toate vechi. Am venit pentru prînz.
— Ai venit pentru prînz? — întrebă retoric şi cu afabilitate rău prevestitoare elegantul acrit.
O clipă ne uităm cu toţii la vorbitor care citeşte sîrguincios dintr-un maldăr mare de hîrtii. Accentuează prost cuvintele, se slujeşte de un ciudat accent popular, pe care poporul nu-l foloseşte. Dar este angajat. Bunăvoinţa aproape că-i ţîşneşte din ochii ageri. Elegantul îşi mută privirea de gheaţă spre mine. Priveşte îndelung şi e greu de ghicit diagnosticul lui.
— Caută-l pe oaspete, Zenek.
Ăla care m-a condus e un maestru, într-o fracţiune de secudă m-am aflat lîngă peretele zgrunţuros cu mîinile sus. Ceva îmi trecu pe spate, pe sub braţ, chiar între picioare.

— Bani, cheile de la casă, o bucată de ziar şi chibrituri de import suedeze — constată ca la un proces-verbal Zenek,

— Dar ţigări? — întrebă elegantul.
— Nu are.
— Atunci de ce chibrituri?
— Mi s-au terminat. Am vrut să cumpăr de la garderobă — am spus pe un ton indiferent ca să nu aţîţ incidentul.
— Arată ziarul — spuse elegantul şi luă fără chef crîmpeiul de ziar din Trybuna Ludu. încearcă să pună bucăţelele alea cu marginile spre el ca pe o ţidulă de puşcărie secretă.
— Eh, ce să fac cu tine? — oftă renunţînd la ziar.
Am tăcut cu precauţie, încăperea de subsol nu avea geam deşi arăta a fi locuită provizoriu, în colţ era chiar o sofa acoperită cu o pătură. M-am gîndit că este un local de contact.
— Cum credeţi, prieteni, să-i dăm drumul cetăţeanului? — îşi întrebă tovarăşii.
Ei zîmbiră fără expresie, obişnuiţi, se vede, cu stilul şefului.
— Bate cîmpii sulă bleaga ăsta. Zenek, dă-1 mai încet.
Zenek se apropie ascultător de aparat şi mişcă butonul de reglaj.
— La naiba, nici să vorbească curat nu e în stare. Pe tine probabil te deranjează? — mi se adresă.
— N-am ascultat.
— Aha! Scrii ceva interesant?
— în gînd.
— Scrii în gînd? — rîse elegantul. Şmecher, nu? Despre ce va fi?
— Ca de obicei, despre viaţă.
— Ei, ei, a fost o pauză lungă. Noi ştim, te-am vizitat de cîteva ori. Ţi-aduci aminte cînd ai anunţat la comisariat de spargeri? O dată ţi-am băut coniacul, altă dată ţi-am luat revistele pornografice. Ei?
— Ce, ei?
— Nu te-au mirat nişte spărgători aşa de glumeţi? "!
— Pe mine nu mă mai miră nimic. Nici chiar faptul că-mi spuneţi pe nume, deşi aţi putea fi fiul meu.
* Se uită la colegi, aceştia zîmbiră fără convingere.
— Eu aşa le vorbesc tuturor. Din obişnuinţă.

— Altădată i-aş fi dat cuiva peste bot pentru un asemenea obicei, dar acum mi-e indiferent.
Zenek şi suita de la masă încremeniră de groază. Alături, la closet, se trase apa cu zgomot. Muierea de la closet strigă după cineva cu glas revoltat:
— Pentru două sute de zloţi vrei să te căci, zgîrcitule!
Şeful elegant se ridică leneş, aşa cum le place lor, lor din întreaga lume, deci se ridică încet cu acel ceremonial rău prevestitor al poliţaiului bestializat, se apropie de mine, o clipă mă privi îndîrjit.
— De ce te prefaci, domnule? — spusei somnolent. — Am avut plăcerea cu Gestapo-ul, cu NKVD-ul şi cu vechea şi cumsecadea noastră miliţie, care-i ura pe aşa-zişii intelectuali. Mă plictisiţi.
— Deci ne comparaţi cu Gestapo-ul?
— Singur aţi spus-o.
Mă trosni pe neaşteptate în falcă şi imediat simţii gustul cald-sărat al sîngelui în gură. Mai de mult aveam gingii mai bune. Acum sîngerează chiar şi de la periuţa de dinţi.
— Zenek, leagă-l pe deţinut. Se comportă ca un huligan.
Atîta obţinusem, că a încetat să mă mai atingă. Subordonatul îmi puse cătuşe cu o rutină de specialist.
— La ce rămăsesem? — zise elegantul întorcîndu-se la masă.
Vorbea încet ca şi mai înainte, dar ştiam că-şi ieşise puţin din ritm. Probabil că nu ştia că-mi lăsasem la garderobă frînghia. Pe mine mă cuprinsese o satisfacţie perversă, vindicativă faţă de acest sărman care juca ceva anacronic faţă de sine şi faţă de colegi, precum şi faţă de atotputernicii mei care mă împinseseră pe drumul sfinţeniei.
Suita tăcea cu respect. Dar tăcerea asta era într-un fel împotriva lui. „O dată tolba ulanului fără cartofi", răcnea cineva dincolo de perete. Şeful aruncă cu îngîndurare prefăcută nişte hîrtii nescrise pe birou.
Şi dacă m-ar omorî aici, mă gîndii cu ciudată speranţă. Cu dibăcie, fără durere, într-o secundă.
Pentru ei este un fleac, iar pentru mine o uşurare. Ai mei n-ar pierde prea mult. întotdeauna ar ieşi un profit din moar-

tea unui literat închis. Iar eu sărmanul, mahmurul n-ar mai trebui să hoinăresc pînă diseară şi să trăiesc de mii de ori viitoarea mea moarte.
— Ce aţi făcut astăzi? Vă rog să povestiţi totul pe rînd — zise, în sfiişit, stînd la birou.
— M-am trezit într-o dispoziţie proastă. Am zăcut în pat gîndindu-mă la mine, la insuccesele mele şi la faptul că în fond nu merită să trăieşti, îmi Imaginam ce bine ar fi dacă întîmplarea sau o persoană pricepută, dacă cineva sau ceva m-ar lipsi de viaţa asta plicticoasă şi parşivă.
— Ei, şi mai departe?
— Pe urmă am început să mă spăl, să mă îmbrac, cufundîndu-mă din ce în ce mai mult în reflecţii pesimiste.
— V-a vizitat cineva?
— Da, la început administratorul blocului. Mi-a reco^-mandat să opresc apă fiindcă au întrerupt-o.
— După aceea?
— Pe urmă instalatorul ca să închidă gazele.
Atunci unul din ajutoare scîrţîi cu scaunul şi spuse:
— în tot cartierul s-a oprit apa. Şi la mine la fel, m-am spălat la birou, că nu-i pedepseşte Dumnezeu pe ticăloşii ăştia.

— Toată strada Foksal este desfundată — adăugă altul.
— Şi în primăvară au scurmat pe Nowy Swiat — se amestecă şi Zenek. — Cu ocazia asta au tăiat şi cablul telefonic. Poate credeţi că funcţionează întotdeauna cabina? Un căcat, la două zile nemernicii smulg receptorul cu totul.
— La noi în Kola — începu al doilea ajutor — a crăpat un perete la bloc, Din pod pînă în beci.
— Bine, bine — îi întrerupse şeful, fiindcă acest torent de plîngeri scădea din măreţia interogatoriului. — Să revenim la subiect. Nimeni altcineva nu v-a mai vizitat?
— Nimeni. Am ieşit imediat din casă.
— De ce?
— La micul dejun mămnc la barul „Familial", poate ştiţi, domnilor. Lîngă cofetăria pe valută, unde mai demult era firma lui Blikle.
— Şi după micul dejun?

— După micul dejun am făcut o plimbărică şi am trecut pe la premiera filmului Transfuzia. Imagine interesantă, multe expresii tari, chiar ciudat că i-au dat drumul. Vi-l recomand. Merită să fie văzut. — în ţevile din beci se auziră cîteva măsuri din Prokofiev.
— Vă simţiţi rău? — întrebă şeful deodată.
— Nimic deosebit. Mă chinuie o mahmureală de provenienţă necunoscută.
— Zenek, fă-i domnului o injecţie.
Fulgerător am fost ţintuit de scaun. Dar de data asta au ajutat ambii asistenţi ai şefului, într-o fracţiune de secundă mi-au ridicat mîneca de la scurtă şi de la cămaşă. Cineva mi-a legat braţul cu un garou, iar Zenek îmi pipăia cu încîntare vena delicată.
Protestez! am vrut să strig cu voce ascuţită de tenor, dar am tuşit numai în mod cu totul nefericit. Ştiam că un ţipăt puternic, penetrant este o formă eficientă de luptă cu nelegiuirea. Dar în toată circiuma asta se urla fără încetare, pe stradă manifestanţii strigau, iar delegaţii de la televizor scandau numele celor doi secretari, al nostru şi cel sovietic, în fond nu merita să te bizui pe urlet.
Zenek înfipse energic acul în venă. Băgai de seamă, cu coada ochiului, că seringa era numai pentru o singură folosinţă.
în această lipsă generală de umanitarism cel puţin acest lucru este umanitar. Doar ştiam că şi în spitalele serioase se foloseau bandaje întrebuinţate, abia spălate în apă călduţă. Mi-a băgat o doză întreagă, zdravănă, dar eu nu simţeam nimic. S-a mai întîmplat ca fiola să fie defectă. S-au făcut astfel de injecţii numai cu ser fiziologic, fără medicament. Industria farmaceutică s-a dereglat şi ea de mulţi ani.
Zenek a citit, probabil, îndoiala pe faţa mea. Tampona vena cu o bucată de vată murdară şi spuse mîngîietor:
— Bună injecţie, adevărată. Americană.
— Ai vrut să zici: sovietică — îl corectă şeful.
— Da, sovietică.
Se îndepărtară de mine. îmi trăsei mîneca pe mîna suferindă.

— Asta-i, o luăm de la început — spuse şeful. — Cine v-a vizitat?
— Administratorul blocului, apoi instalatorul.
Elegantul se ridică, apoi veni spre mine cu un pas obişnuit, normal şi mă lovi cu două degete pe obraz de parcă ar fi vrut să strivească un păianjen, iar eu răcnii sărind drept în picioare. Mi s-a părut că nişte cleşti uriaşi încercau să smulgă bietul meu cap din filetul şirei spinării.
— Vedeţi că injecţia are efect — zise confidenţial Zenek.
— Mai bine spuneţi adevărul.
— Acum sînteţi tot un mare testicul, chiar şi curentul vă produce durere. — Şeful se întoarse la birou. — Deci cine v-a vizitat dimineaţă?
— Hubert şi Ryszard Szmidt.
— Foarte bine — mă lăudă şeful. — Şi mai cine?
— Numai ei doi.
Şeful se ridică de pe scaun şi se îndreptă spre mine.
— Hubert şi Ryszard! — urlai. — Numai ei!
— Spune adevărul? — îşi întrebă elegantul companionii.
Dădură din umeri evaziv, dar el se întoarse la locul lui.
— Fie. Pe cine aţi întîlnit în timpul plimbării? Ţinea o

foaie de hîrtie făcută ghemotoc, uitîndu-se la mine cu o privire sigură, indiferentă.
— Am întîlnit un cîine. Pe Pikus. A dispărut cu mulţi ani în urmă, a trăit printre oameni străini, probabil a suferit şi i-a fost dor de noi, iar acum 1-am găsit în cartierul Powisle. Ţinti spre mine cu ghemotocul de hîrtie care mă nimeri în frunte. Am urlat şi am căzut de pe scaun. Iar asta a fost şi mai rău. M-am adunat cu greu de pe podeaua betonată.
— în timpul plimbării am întîlnit o fată cunoscută.
— Cum o cheamă?
— Am spus greşit. Adică am agăţat-o în timpul plimbării. Nu-i ştiu numele.
— Dar prenumele?
— Halina.
— Halina — repetă şeful şi se uită la părtaşi.
Undeva, după un perete răsună un vuiet de parcă cineva ar fi răzbătut spre noi prin canale. „Ajutor, m-au otrăvit!

Doamne, unde-i closetul!" Ecouri normale în restaurantele noastre.
— Nu prea vă merge — constată elegantul. Putea trece chiar drept un tip bine dacă n-ar fi fost dinţii ăia. Pesemne se temea de dentist sau nu avea timp.
— Nu prea — recunoscui. — Mă simt cam rău astăzi.
— Ce credeţi, de ce v-am invitat astăzi la discuţie?
— Nu ştiu — spusei apatic. — Pe toţi îi cheamă la discuţie.
— Nu vă place la noi, nu-i aşa?
— Neplăcut local, într-adevăr.
— Nu. Eu întreb în general.
— Nici în general nu-mi place.
— Exact. Nici mie multe lucruri nu-mi plac. Nici vouă, băieţi, zic bine? — Confirmară fără convingere. — Nu-mi place, de exemplu, munca mea. E o născocire a unor scîrţa pe hîrtie că omului îi face plăcere să chinuiască pe un alt om. Mie îmi vine să vărs pe munca mea. Dumneavoastră nu mă credeţi?
— Mă cam îndoiesc. I-am citit probabil prea mult pe alde scîrţa pe hîrtie.
Se ridică din nou, îşi aprinse gînditor o ţigară cu chibritul meu suedez. Se uită la flăcăruia lui vioaie de import, apoi o stinse. Se apropie de mine ca un doctor grijuliu şi mă împunse în piept cu degetul arătător. Nechezai, sărind drept în picioare.
— Nu ştiu ce nume are, dar ştiu unde locuieşte.
Rîse cu un rîs normal, deja total lipsit de demonism şi vru să mă bată pe umăr, dar îşi veni în fire.
— Şi dumneavoastră credeţi că noi nu ştim? V-am atins pentru că am vrut să verific dacă injecţia acţionează. La ce ne-am oprit? Aha, ştiu. Deci munca mea este scîrboasă şi demnă de condamnat. Dar se poate face şi aşa, şi altfel. Eu o fac exact altfel, adevărat, băieţi? — şi-şi opri privirea pe ei. Aprobară plini de zel. — E vorba ca la fiecare nivel să fie oamenii noştri, adică aşa ca dumneavoastră şi ca mine. Pentru că noi sîntem opoziţionişti, deşi dumneavoastră sînteţi un opoziţionist negativ, iar eu unul pozitiv. Dumneavoastră

respingeţi ceremonialul, suprastructura, forma estetică, iar eu pragmatismul, banalul, funcţionarea infrastructurii. Dumneavoastră reprezentaţi pasivitatea nobilă, eu acţiunea trivială. Mă mîngîie pe păr, iar eu gemui.
— Vă rog să nu vă jenaţi. Strigătele, gemetele, plînsul dumneavoastră dovedesc că acţionăm eficient. Şi noi sîntem controlaţi şi trebuie să avem grijă ca să nu se strecoare în rîndurile noastre cineva conjunctural, cineva din afara cercului de opoziţionişti de idei.
— Dar consilierii sovietici? — întrebai şi imediat mi-am pierdut cunoştinţa.
M-am trezit pe podeaua zgrunţuroasă. Zenek turna apă din găleată pe mine. în urechea dreaptă îmi vuiau nişte cascade alpine, nişte tornade din Oceanul Indian. O ureche mi se umflase făcînd să-mi plesnească pielea capului. Zenek mă ridică gemînd de pe podea şi mă aşeză pe scaun.
— Pe aceste teme nu vom discuta — spuse sever şeful.
— Sper că veţi ţine minte.
— Da, mă străduiesc — suflai din colţul gurii spre urechea tumefiată. Pe ecranul televizorului nestorul artiştilor polonezi, un bătrîn de aproape o sută de ani ce amintea de o

broască ţestoasă moartă, îi omagia pe conducătorii ambelor partide. De o parte îl susţinea — spre mirarea mea — Bulat, de cealaltă o pianistă tînără, talentată. Practic îl purtau strîngîndu-l de coatele uscate ca o coajă de ou, iar el saluta monoton cu capul chel, aplecat. Prezidiul scanda urale, în ritmul acestei scandări venerabilul bătrîn dădea convulsiv din ţeasta de mult moartă.

— Vă spun mai mult — se făcu auzit elegantul. — Primul secretar e tot omul nostru. Face parte din marea armată a opoziţioniştilor pozitivişti, deşi nu el îi conduce. — Rîse şi ridică din nou degetul cu care mă lovise înainte. — Şi aici venim în atingere cu dialectica specifică a temposistemului nostru, ca să zic aşa. Vă uitaţi cu neliniște la colaboratorii mei? Vă rog să nu vă temeţi, sînt credincioşi şi loiali, în plus n-ar îndrăzni să toarne, le-ar fi frică să repete, li s-ar opri în gît. Devin coparticipanţi prin participare. Aşa ca şi dumneavoastră.

— Pot să pun o întrebare?
as — Ascult.
— Atunci de ce sîntem în robie?
Se întoarse spre birou, se aşeză aplecat peste blat. Scormonea pe el de parcă ar fi căutat o hîrtie trebuincioasă.
— Fiindcă aşa s-a convenit. Convenţia care hotărăşte de sus politica globală.
— Ne-am luat singuri în robie şi ne ţinem singuri după gratii? — întrebai cu subînţeles.
îi sticliră ochii a aprobare.
— Asta-i. Am luat-o înaintea asupritorului. L-am tras pe sfoară. Sîntem liberi datorită faptului că ne-am impus singuri robia.
— Istoria este asupritorul nostru?
— Dar cum aţi prefera?
— Aş prefera istoria fiindcă este mai onorabil.
— Istoria, istoria, — zîmbi stingîndu-şi ţigara cu piciorul, fiindcă nu era scrumieră. — Misterioasă, necunoscută. Mişcările maselor populare, crahurile economice, epidemiile de năravuri psihologice, aspiraţiile indivizilor stricaţi de genele răscolite şi această metafizică a timpului fără de care n-ar fi istorie. Noi pălăvrăgim aici şi dumneavoastră, probabil, visaţi la un prînz. Deci, poate ne vedem diseară?
Tăcînd, încercai să mă ridic de pe scaun.
— Zenek, ajută-1 pe domnul. Deci, pe diseară?
— Nu ştiu, la ce vă gîndiţi?
— Timpul o va arăta, iată, istoria ne va arăta. Vedeţi, domnule, a mers uşor. Nu vă cer nici un angajament, nici măcar de a fi discret, în vremurile vechi, primitive, erai pus la noi să semnezi nişte hîrtioare care obligau la tăcere. Eu vă strîng mîna, sîntem din acelaşi altoi, sau, dacă preferaţi, din acelaşi domeniu.
Şi, într-adevăr, îmi întinse mîna, dar imediat şi-o retrase,
î — Â propos, de ce nu scrieţi?
• — Credeţi că merită să se scrie?
— Căpoşii zic că nu merită. Dacă aşa zic căpoşii înseamnă că merită. Eu am chiar o idee. Scrieţi pentru un cititor concret, e mai bine întotdeauna. De exemplu, pentru mine.

Repudiaţi cenzura, raţiunea de stat, orice fel de spaime şi scrieţi ca un om liber pentru cei liberi. Aţi fost întotdeauna orgolios, dar nu vanitos. Mărimea tirajului nu joacă un rol special pentru dumneavoastră. E preferabil un singur cititor înţelept cu o literatură adevărată în mîna, decît zeci de mii de troglodiţi cu hîrtie igienică în pumn. La mine cartea dumneavoastră nu va pieri. Numai în mîinile mele are şansă de supravieţuire în eternitate.
îmi strînse mîna cu grijă, de teamă să nu-mi sporească durerea.
— La revedere.
Şi, minune, mi-o luă înainte, ieşi primul din acest local. Atunci se apropie Zenek, mă puse delicat la pămînt şi începu să mă lovească cu o uimitoare subtilitate în coaste, dar o făcea aşa de dibaci de parcă ar fi vrut numai să-mi îndrepte cutele scurtei mele şifonate cu vîrful pantofilor. Suportînd uşor aceste nici tu mîngîieri, nici tu torturi, îl examinam cu privirea pe unul din ajutorii şefului care-mi făcea fotografii extrem de profesionist, mînuind cu zel flash-ul. Pe urmă Zenek mă ridică de pe jos, îmi scutură îmbrăcămintea, îmi scoase cătuşele şi mă împinse cu forţa.spre ieşire. Se terminase

un spectacol încîlcit şi desfăşurarea lui a fost o mare surpriză atît pentru mine, cît şi pentru regizorii tăcuţi.
Am pătruns în micul coridor de Ungă toaletă, am vrut s-o iau spre restaurant, dar m-a oprit glasul aspru al tipei drăgălaşe de la toaletă.
— Şase sute face.
— Eu nu m-am folosit.
— A stat o juma' de oră şi nu s-a folosit.
— Dar de ce şase sute?
— Pentru acelaşi lucru. Toţi fac ceva ca să scape. Sînt fără ruşine.
I-am dat deci o mie, am împins uşa întredeschisă, şi am intrat în restaurant, dar ăsta nu era restaurant. Uşa pocni în spatele meu cu un scrîşnet neplăcut de maşinărie. Mă aflam într-o sală de aşteptare cu fotolii şi plante uscate. Pe unul din fotolii şedea semiculcat cunoştinţa mea, demnitarul, tovarăşul Kobcialka. Se vede că fusese îmbrăcat cu forţa, deoarece

cămaşa era întoarsă pe dos, pantofii neîncheiaţi, iar cravata ii atîrna de spătarul fotoliului.
', Mă privea lucid.
? — Bună ziua, vecine — spuse cu glas obosit.
* — Bună ziua. M-aţi recunoscut?
— întotdeauna v-am recunoscut, zilnic, dar înţelegeţi şi dumneavoastră, pe atunci nu puteam să-mi manifest amabilitatea. Unde v-aţi dezbrăcat?
— întotdeauna am fost îmbrăcat. Am venit să iau prînzul la „Paradiz".
— Aţi nimerit prost, cine v-a băgat aici?
— Probabil Zenek.
Mă privi cu atenţie şi făcu un gest de poftire, arătîndu-mi un fotoliu.
— înseamnă că v-au interogat. Probabil, în legătură cu cazul meu.
— Nu. Cu al meu personal.
•" — Dar dumneavoastră nu v-aţi dezbrăcat?
— Presupun că pe altă linie.
— V-au făcut injecţie?
— Făcut.
— Şi mie. Dar aproape că nu mai doare. — Se ciupi de palmă. — Vreţi o bombonică de la congres?
— Aş prefera să mă duc la masă.
— Vă rog să vă serviţi — spuse clătinînd din cap.
Mă apropiai de uşă, apăsai pe clanţă. Nici nu s-a clintit. Am dat cu umărul în blatul uşii. Ca într-o piatră.
— Vedeţi ce şmecherii? Le mai arde încă de aşa ceva.
Eu ştiu pentru ce stau aici. Aştept ambulanţa, dar sînt abia al treilea la rînd. înfiorătoare zi. Tot la o oră, cineva se dezbracă. Ştiţi, asta se simte în aer. într-o zi o să se adune ca înainte de furtună. Oamenii nu mai rezistă, e o tensiune uriaşă. Ochii i se injectară, dar nu era în ei fanatism. Mai degrabă sălbăticie, o isterie a determinării.
— Ştii, vecine, simt o uşurare. Prima oară, după mulţi ani, mă simt destins. Sînt obosit, slăbit, dar mi-e bine. Nu dorm de o săptămînă. Astăzi dimineaţă cînd m-aţi văzut, cu mare efort mă stăpîneam să nu-mi clănţăne dinţii. Am aştep-
110
tat ziua asta de la congresul anterior. Am scris textul în cea mai mare taină, în afara casei, ştiţi, pur şi simplu la vînătoare. îl ţineam într-o scorbură şi în fiecare duminică mă duceam să-l învăţ pe de rost. îl învăţam şi uitam, fiindcă brusc în timpul unei conferinţe, unui instructaj sau la plenară îmi dădeam seama cu groază că asemenea cuvinte n-o să-mi iasă din gură. Deci le uitam şi scriam altele noi, pe urmă, într-un acces de curaj sau de disperare le ştergeam din memorie pe cele noi şi le readuceam pe cele vechi. Aşa, dragă vecine, m-am zbuciumat cîţiva ani buni. Nopţile, îmi expuneam în gînd cuvîntarea. Sarcastic, cu mînie, din loc în loc cu patos. Făceam pauze, aşteptînd aplauze, îmi ridicam vocea pînă la strigăt ca să răzbat prin tumultul şi vacarmul dezaprobator. Totul, cu mine însumi, noaptea. La celălalt congres cîntăream nouăzeci şi cinci de kilograme. Acum m-am cîntărit şi ghiciţi cîte am?
— Greu de spus. Optzeci?
— Şaizeci şi şase — hîrîi triumfător Kobialka. — La fel ca un televizor sovietic color,
— Poate cu trei kile mai mult?
— Eu sînt, vecine, activist de modă veche. Am suportat

totul, dar timpurile astea nu le pot suporta. S-a terminat, sfîrşit, punct. Mă bagă la casa de nebuni, dar sigur la cea guvernamentală, mă ţin o jumătate de an şi mă scot la pensie. Poate chiar o să-mi dea paşaport de plecare în alt voievodat. Sporovăia fără întrerupere şi se vedea că n-o să înceteze curînd. Torentul de cuvinte şi de gînduri haotice reţinute ani întregi se revărsa acum pe bietul meu cap mahmur. Mahmur, bine, dar de la ce?
Kobialka rupse o frunză uscată şi începu să o sugă nervos.
— Dumneata tot la pesie, vecine? Văd prin fereastră cum eşti, zile întregi, sau acasă, sau la plimbare.
— Singur mi-am făcut pensia. Dar acum trec în serviciu activ.
— Ai înnebunit? Ei deja se duc, da, sigur se sfîrşesc. — Ultimele cuvinte le spuse rar şi oarecum fără convingere. — Atîţia ani mi-am spus asta în gînd. La primul-secretar şi la

primul-ministru, ba chiar şi în Prezidiul Consiliului de Miniştri. Crezi că sînt pe ducă?
— Totul se duce. Apa, cărbunele, toată lumea.
— Slabă consolare. Iar eu, ştii, vecine, aşa le tocisem, aşa învăţasem, m-am bîlbîit, fir-ar să fie. Am zbierat cuvintele alea, probabil le-aţi auzit: „Tovarăşi nemernici, tovarăşe scroafe". Poate că un astfel de apelativ este de prost gust, poate chiar rău, oarecum total neserios, dar m-am obişnuit. Deci am urlat epitetele astea şi m-am bîlbîit, la dracu. Nu-mi aduceam aminte nici un cuvînt mai departe. Ce zic eu cuvînt? Nu-mi aminteam silabele, tema nu mi-o aminteam. Fierbinţeală şi vată în cap. Ei, şi am început să răcnesc din capul ăsta, din vata aia, numai să-i ţin pe frigare. Poate că nici nu era ce trebuia, dragă vecine, dar după cum spun la televiziune s-a întrerupt sunetul. Deci nu mai există subiectivism, oamenii au văzut numai că protestez, aşa e?
— Liniştiţi-vă. Vă rog să respiraţi rar, ritmic.
— O să mă liniştesc împreună cu nebunii. Dar acolo nu sînt doar nebuni. Numai colegi. Cine ştie cum va fi acolo, dar probabil că nu mai rău ca la minister.
Tăcu pentru moment ca să scuipe restul frunzei supte cu totul. Cu degetele tremurînde îl dezlipi de pe limbă şi se strădui să-l arunce pe podea.
— Ştiţi cumva care este data exactă de azi? — profitai de ocazie.
îmi arată cu degetul mare peretele alăturat.
— Numai ei ştiu. Securitatea. Poate că nici ei. Ministrul însuşi sau colegiul restrîns. Calendarul de import este aşezat într-un seif mare ca o cameră adevărată, în fiecare zi, ministrul, respectînd un ceremonial, intră acolo în secret şi rupe o filă pe care automatul o arde pînă ajunge scrum, nimeni nu ştie data, fiindcă în cursul anilor, fie s-au depăşit termenele, fie au căzut. O dată se fugărea, se fugărea Vestul şi se depăşea, în alt moment se fugărea şi se rămînea în urmă. Fiecare ramură a industriei, fiecare instituţie, fiecare IAS avea calendrul său şi cu el se luptau. Cinci luni înainte, mai tîrziu douăsprezece înapoi. 1974 în 1972, pe urmă 1979 în 1977. Şi totul s-a zăpăcit. Nimeni nu ştie nimic. După soare ce ne mai luăm, domnule vecin. E harababură nebună.

— Se poate verifica pe Vest. De mult n-am mai ascultat posturile de radio libere.
— Se poate — rîse Kobialka şi în acel moment se sufocă groaznic. — Ei au pornit provocarea. Au început ba să fugă de urmărirea noastră, ba să încetinească pe cînd noi slăbeam. Şi ei sînt dezorientaţi. Şi ei merg crăcănaţi.
— Atunci de unde-i calendarul de la Ministerul Securităţii?
Kobialka îşi desfăcu a neputinţă braţele.
— Asta eu n-o mai ştiu.
M-am dus la uşă şi am ascultat. Dincolo de uşile roşii susura undeva monoton apa, ca un izvor de ţară.
— Toate astea încă mai rezistă — încercă să-şi raţionalizeze haosul interior nefericitul Kobialka —, totul se mai ţine de un fir, pe şpagatul producţiei naţionale, de un fir de păianjen al speranţei. Am demoralizat capitalismul. Total şi absolut. Printr-un exemplu cumplit. Aşa i-am încurcat cu acordurile economice, ştiinţifice, culturale, sportive şi de care mai vreţi dumneavoastră, aşa i-am legat cu sîrmă ghimpată unii de alţii, dă-i în continuare cu nerespectarea termenelor, falsificarea calităţii, neplata cu bani gheaţă, cu minciuna şi cu inundarea cu vodcă, încît după o vreme şi la ei şi-a arătat

colţii brambureala socialistă totală inventată de noi. Băgaţi de seamă, dragă vecine, că o vreme s-a dat drumul oamenilor de la noi peste graniţă. Ce-au făcut ei acolo? Au stricat automatele telefonice, au mers pe blat cu metroul, au intrat peste tot peste rînd, au furat tacîmuri de la restaurante, n-au plătit notele de plată de la hotel, i-au îmbătat pe cei autohtoni, au murdărit vespasienele publice şi pe unde au putut au profitat de nevestele băştinaşilor. Vecine, dacă se adună şi se face un bilanţ la toate astea, cine se mai miră că aşa-zisa lume liberă priveşte tot mai mult spre lumea sovietică. Şi iată, dragă vecine, ultima doctrină nepierdută, posibil chiar a lui Ilici însuşi, noi vom ajunge capitalismul din urmă, capitalismul ne va aştepta pe noi.
îşi încheie monologul şi căzu mohorît pe gînduri. După perete se auzi muzică. Agreabilă, bine executată, într-un anume sens o muzică atemporală şi universală de circiumă. Totuşi eram aproape de restaurant. Cum să nimereşti acolo însă? Adulmecai uşile. Uşile ca uşile, murdare, crăpate ici-colo, cu

o clanţă banală, dar de fapt nişte porţi blindate. Un căţel latră în adîncul acestui Hades, probabil Pikus al meu.
— Aşezaţi-vă mai comod — mă adresai lui Kobialka. — O astfel de suferinţă putea să vă omoare. Trebuie să vă menajaţi.
— Eu, vecine, sînt un om simplu, cinstit. Nu am cap pentru filozofie. Văd că-i negru atunci cînd e şi spun că-i negru. Iar dacă e alb, e alb. Aţi observat că ei filozofează întruna. Cu cît e mai rău, cu atît sînt mai mulţi filozofi. Cu cît lipsa de sens e mai evidentă, cu atît sînt gînduri mai profunde. Cu cît mai multă fărădelege, cu atît sînt legi mai numeroase. Cu cît haosul e mai general, cu atît mai îndîrjită e atracţia spre simetrie. Am produs halde întregi de deşeuri filozofice. Ce spun eu, munţi întregi, o Himalaye. Dacă ar fi să arzi aceste ipoteze, teze, axiome, postulate, teorii şi dogme în cuptoare, atunci ar fi energie suficientă pînă la sfîrşitul lumii.
— Şi dumneavoastră filozofaţi.
— Eu filozofez? — se miră Kobialka. — Eu spun numai cum este. O, Doamne Atotputernic, în curînd mă voi odihni. Mă îmbrac într-o cămaşă de forţă vătuită, mă aşez pe podeaua cămăruţei fonice căptuşite cu material matlasat, protector, şi o să mă uit în tavan, o să moţăi, mă voi gîndi la toate duducuţele pe care cîndva nu le-am ras fiindcă nu se cădea, din cînd în cînd o să mă trezesc, o să vorbesc de rău la discreţie, o să urlu cîteva înjurături scîrboase poloneze şi ruseşti, care de mult îmi stau pe limbă. Vecine, şi la noi începe să-i respecte pe nebuni ca în Rusia. Mai de mult, dragă vecine, orice zdrenţăros de antiguvernamental era băgat la examene psihiatrice. Chipurile, dacă era împotriva puterii poporului era nebun. Azi e de neconceput. Fă socoteala, vecine, cîţi prim-miniştri de-ai noştri, cîţi secretari, profesori de marxism-leninism sînt găzduiţi la scrîntiţi. în vremurile noastre casele de nebuni parcă ar fi filiale ale academiilor naţionale.
Kobialka se desfăta evident cu viziunea viitoarei lui cariere. Dar în această autoasigurare palpita totuşi o oarecare neliniște. Tăceam gîndindu-mă la ale mele şi asta-i trezi în cele din urmă suspiciunea.
— Sau poate am făcut rău? — scînci deodată. — La ce ajută asta? Şi aşa nu spargi zidul cu capul. Eu să salvez lu-

mea? De ce eu şi nu Bochenek, de exemplu? La urma urmei, trăiam cumva, îi puteam ajuta chiar şi pe alţii.
— Şi Bochenek se va dezbrăca — zisei apodictic.
— Credeţi? — gemu Kobialka.
— Priviţi-i ochii.
— Ce legătură au ochii cu asta?
— Ochii cel mai mult. Dacă sînt aşa temători, înlăcrimaţi asta înseamnă că se va dezbrăca.
— Tare mult aş da ca puiul ăsta de lele să se dezbrace — oftă Kobialka. — Credeţi că nu merită să regret?
— Nimic nu merită să fie regretat, dumneavoastră aţi grăbit numai cvirsul istoriei.
— Ei, la naiba — se miră Kobialka.
în acest moment se auzi cheia în broască. Uşile se deschiseră uşor ca o perdea de mătase şi intră Zenek.
— în numele Tatălui şi al Fiului — spuse uimit de prezenţa mea. — Ce faceţi aici? Vi se răceşte mîncarea.
— Am crezut că intru în restaurant. M-am încurcat.
— Trebuia să ieşiţi. Zău, n-aveţi voie să staţi aici.
— N-am putut deschide uşa.

— Ce, sînteţi copil? — o izbi de trei ori şi deschise uşa dinspre interior ca un scamator. — Foarte simplu.
— Cum îl cheamă pe şeful vostru? — întrebai nu se ştie de ce.
— Nici un secret. Zorz, mai de mult cînd era tînăr, Zorzyk. Kobialka căzu pe spate în fotoliul tocit, dădu ochii peste cap, începu să dea din picioare şi să hîrîie răguşit: „Hî, hî!" Zenek se uită la el cu scîrbă.
— N-ai de ce să te mai prosteşti, pe dumneata te-au trecut deja la nebuni. A fost un telefon de la C.C.
— Sigur? — reînvie Kobialka. — Mulţumesc foarte mult.
— Pentru puţin.
M-am dus spre uşă, am apăsat pe clanţă. Era caldă încă de la mîna lui Zenek.
— Pot pleca? — întrebai.
— O clipă — zise Zenek şi se apropie de mine căutîndu-se în sîn. — Ştiţi, m-am decis să citesc ceva din producţiile dumneavoastră. Şeful a spus că merită, iar eu v-am îndrăgit. Evident, nu am cărţile dumneavoastră încă, dar iată

carneţelul meu, poate îmi daţi un autograf? Şi îmi întinse un calendar mic cu o pagină liberă pe care nu era decît o însemnare: „Genia 63. 24. 71". M-am semnat sub Genia, el îmi întinse mîna.
— Văd că nu vă mai doare. — îmi zîmbi binevoitor. — Pentru dumneavoastră ca pentru frate-miu. Eu, injecţia aia...
— La revedere, domnule Kobialka.
Vecinul zîmbi trist,
— N-am să vă mai văd.
— Poate că nici eu n-o să vă mai văd.
— O să vă vedeţi, o să vă vedeţi — zîmbi blajin Zenek.
— La noi toţi se întîlnesc.
— Sănătate — spusei.
— Vă urez noroc — spuse Kobialka.
Eram deja în uşă cînd Zenek îmi făcu iarăşi cu degetul lui sfredelitor.
— Permiteţi. Am ceva pentru dumneavoastră.
Şi-mi dădu cutiuţa aceea de chibrituri suedeze de care se folosise şeful lui Zenek.
— La noi nu dispare nimic.
La niveluri mai mici te mai iau cu vrăjeli, mă gîndii ieşind în sfirşit din salonul ăsta de aşteptare, încă îşi mai amintesc de vremurile vechi şi de vechile practici ale ordinului lor. Odinioară erau artişti, acum sînt filozofi.
— Alo, domnule, iarăşi n-aţi plătit! — zbieră tînara de la toaletă.
Răsuci spre ea măsuţa de serviciu pe care stătea un castronel pentru bani.
— Copilă dragă — zisei. — Doar am ieşit pe uşa asta, şi nu din cabinele abandonate conducerii dumitale. Aş vrea să-ţi amintesc că ţi-am mai lăsat o dată o miişoară.
— A, scuzaţi, într-adevăr.
— Mă miră numai rîvna asta a dumitale. O tînără aşa de drăguţă şi de agresivă.
— Fiindcă sînt aici la practică.
— La ce practică? s. •
— Studenţească. - ' , • •. • j
— De la care facultate?

— Arheologie. Şi pe mine mă controlează aici, domnule. Odată s-a furişat comandantul brigăzii noastre de muncă, un docent făţarnic, eu nu l-am observat şi pe urmă am avut neplăceri. Dacă obţin multe puncte la practică mă absolvă de examenul de propedeutică filozofică.
— Vezi, Zosienka, asta e cu totul altceva.
— De unde îmi ştiţi numele?
— Eu ştiu totul. Poate te mai vizitez. Dar în particular. Se poate?
— Ah, nu ştiu, domnule. Şi dacă vine un control?
— Mă ascund într-o cabină. '
în sfirşit ochii i se luminară de un zîmbet. Intriga asta i-a plăcut.
— Vă rog să veniţi, numai că atenţie.
O mîngîiai pe părul aspru ca vîrful unui snop. Mai apar pe la noi fete frumoase, dar tot mai rar. Nu peste multă vreme vor înceta să placă băieţilor pentru că sînt netipice, în alt stil, oarecum străine biologic. Păcat că eu nu voi mai fi.
Garderobierul avea ochii tulburi, se ţinea greu de tejghea, în mod evident la ora asta îi plăcea să înceapă.
— Plecaţi deja, domnule? — întrebă.

— Nu. Abia intru.
— Mie mi se pare că aţi fost şi aţi lăsat ceva. Chiar îmi amintesc ce.
— Aveţi dreptate. Am ieşit pentru un moment şi acum revin.
Era binevoitor, dar totodată aspru. Sobrietatea lui faţă de clienţi era justificată, deoarece mulţi ţipi aşteptau un loc la coada care mergea în sus pe scări şi se termina în stradă.
Am intrat în sală. N-o mai văzusem de ani de zile cu toate că aici mi-am început biografia. Trebuie să fi fost refăcută de multe ori, dar îşi păstrase forma iniţială de puţ adînc, încadrat în partea de sus de o galerie, unde stăteau consumatorii mai neînsemnaţi, niște fîrţîngăi în delegaţii de serviciu, în prezent „Paradiz" prezenta un stil modern în stare de ruină. Adică din punct de vedere arhitectonic şi ca decoraţie tindea spre un standard mondial, dar totodată amintea de o ruină pe punctul de a se prăbuşi. De altfel ăsta era stilul întregului

stat. De parcă toţi aceşti oameni ar fi aşteptat o mutare în altă ţară.
Mesele erau ocupate. Chelnerii se strecurau cu greutate pe intervalele înguste spre bucătăria întunecoasă. Pe ring se bălăngăneau cîteva perechi. Cînta orchestra reprezentativă de invalizi a Uniunii muzicienilor din capitală. Un afiş de pe o coloană de gresie aparentă înştiinţa despre asta. O altă inscripţie anunţa că ospătarii formaseră o brigadă socialistă. Dar locuri nu erau. Stăteam pe margine şi străpungeam cu privirea semiîntunericul albastru - roşu. în sfirşit îl văzui pe Kolka Nachalow, care stătea la o masă mare cu o blondă cu părul foarte tapat, lucru de care nici bătrînii nu-şi mai aminteau. Avea o faţă mare roşie, cu riduri energice, o gură lată, mărită şi mai mult de rujul gros, roşu ca sîngele, dar nici bustul nu-i lipsea. Nu era altă ieşire, trebuia să caut sprijin la Kolka.
Mă apropiai de masă cu un salut ceremonios.
— Cauţi loc? — întrebă Nachalow. — Şezi, frăţîne, nu te jena. Permiteţi, doamnă, colegul meu, un cunoscut literat.
Era evident că această ceremonie îl măgulea, că-1 ridică în ochii blondei.
— Mulţumesc foarte mult. Numai pentru o clipă. Mănînc ceva şi plec imediat.
— Poţi să stai şi pînă dimineaţa, nu-i aşa, doamnă Gosia?
îşi aplecă cu distincţie claia tapată, aurie, ca un cuib de viespi, iar eu îi sărutai mîna împodobită cu pistrui negricioşi.
— E o bună relaţie, frăţîne — zise Kolka. — Doamna Gosia conduce cinematografia.
— Oho! — mă mirai politicos.
— Specialitatea ei este de a prelua de la stat în mandatariat întreprinderile falite. Altădată erau fabrici, magazine universale, dar acum a trecut la cultură.
Doamna Gosia zîmbi amabil.
— Kolka exagerează ca întotdeauna. Ştiţi, răscumpăr de la Ministerul Culturii filmele abandonate, înţelegeţi, pe acelea pe care n-au reuşit să le termine. Lor le este tot mai greu să producă. Regizorul, operatorul luptă o vreme cu neputinţa generală. Cu faptul că oamenii întîrzie, nu aduc recuzita, uită de termene, pierd pelicula expusă şi îndeosebi trag la măsea.

Deci, după cîteva săptămîni, producţia se stinge de la sine. Dispar toţi, rămîne biroul gol şi regizorul în pragul sinuciderii. Atunci mă prezint eu, iau filmul la jumătate de preţ şi-1 termin cu echipa mea.
— Doamna este cea care a dus la capăt Transfuzia — se lăudă Kolka.
— Fiindcă eu plătesc. La mine nu este nevoie să furi.
— O descoperire excelentă.
— Să ştiţi că da. La echipa mea fac cercetări profesorii de la Şcoala Superioară de Planificare şi Statistică. Sînt un cobai de laborator — zîmbi, arătîndu-şi dinţişorii mînjiţi de acelaşi ruj.
Kolka chemă chelnerul. Era un brunet posomorit într-un bluzon pătat. Aştepta furios cu creionul lipit de bonier.
— Aş lua un ragout — zisei nesigur —, dar din ce este acest ragout?
— Nu ştiu, pe mine nu mă priveşte, în listă e ragout şi basta. Ce să mă duc la bucătar să mă uit prin oale? — se zburli chelnerul,
— Sînteţi nervos. — Am vrut să-1 îmbunez.

— Vă miră? Toţi înfulecă, iar eu lucrez.
— Vă rog un ragout.
— Asta-i tot? Că n-am să tot vin.
— Mulţumesc. Asta-i tot.
Chelnerul se duse undeva în întuneric. Kolka zîmbi înţelegător.
— Aşa e el, mereu, la început. Spre dimineaţă face cinste clienţilor cu „toamna de aur". Â propos, tragi un pahar?
— încerc — spusei.
Umplu un păhărel de cristal pînă-n buză cu „czysta" din cartofi de import, dar pe margini, pe lîngă pahar, începură să curgă picături argintii.
— Să n-o lungim — zise Kolka. — Şlefuitorul a lustruit cristalul din toată inima, de aceea picură. Pentru şlefuitor. Ciocnirăm prudent paharele. Deja mîneca mi se umezise, îmi făcea repulsie lichidul ăsta, dar mă forţai şi înghiţii conţinutul arzător. -r
— Dar poate că va fi bine — spusei încet. .?
— Sigur va fi. De ce să nu fie? — zise Kolka.

Orchestra cînta acum o piesă ambiţioasă, a unui compozitor contemporan autohton, în ţară lipsea valuta pentru tantieme. Nimeni n-a protestat, toţi eram obişnuiţi. Perechile de pe ring se împrăştiară pe la mese. Am închis ochii şi mi s-a părut că este ca atunci, în seara aceea, tot aşa, cineva cînta la pian din propria-i lucrare. Iar eu stăteam cu o fată care mai apoi a devenit soţia mea.
— Se pare că vă ştiu de undeva — se auzi doamna Gosia.
— Eu la toţi le amintesc de cineva. Mai exact spus, fiecăruia îi amintesc de altcineva. Aşa, de parcă eu nici n-aş exista în general. Eu cel unic, cel individual, cel cu un cod genetic propriu, irepetabil. Sînt un oarecare, stimată doamnă, sînt un trecător de rînd, sînt puţin Kolka, puţin chelnerul, sau poate chiar, mă flatez, puţin chiar dumneavoastră, onorabilă producătoare a Transfuziei.
Abia acum băgai de seamă că prin unele locuri pe lîngă pereţi stau abandonate pancartele demonstranţilor care se adăposteau la „Paradiz".
— E o nouă sectă, sau, în general, o religie nouă? — întrebă Gosia.
— Scuze, n-aro auzit.
— Ceea ce aţi spus dumneavoastră.
Pereţii crăpaţi, aurăria ruginită, iluminarea defectă, pîlpîitoare. Modernul care moare de infarct. Fiecare mutră, un păcat de moarte. Fiecare bot, un sacrilegiu. Bubuit în ziduri, huruit în cap, urlete în poduri. Glasul mîniei dumnezeieşti.
— Da. Aha. Mi-am amintit.
— Ce v-aţi amintit?
— De ce sînt mahmur.
Orchestra încetă să cînte şi căzu imediat într-un fel de moţăiala. Pur şi simplu şi-au sprijinit capul de instrumentele lor şi dorm.
— Să bem — zice Kolka. — Mă duc să văd de ce nu servesc la bucătărie.
Acum merse uşor. Zerul, elixirul siberian, paharul de vin caucazian, ei, şi rachiul nostru naţional din cartofi. Mai trăiesc, dar ajung din urmă destinul. Kolka se sculă şovăitor de la masă, se îndreptă spre întunecimile tainice ale bucătăriei unde te sperie duhurile nevăzute ale gastronomiei noastre.

— Sînteţi un contestatar — zice cu jumătate de glas doamna Gosia. — întotdeauna mi-am imaginat contestatarul ca pe un om tînăr, sălbatic, cu plete lungi.
— Ce vreţi, doamnă, regimul a îmbătrînit, am îmbătrînit şi noi. Prea mult durează toate astea. Tot spectacolul ăsta are lungimi. Dramaturgia e pe drojdie.
— întemeiaţi sau deja aţi întemeiat o sectă nouă?
— Secta mea sînt eu însumi. Eu singur în fiecare din voi. Eu cel real, biologic, cu adresă şi biografie nu exist deloc. Trăiesc în voi ca un soi de virus, un virus moral, sau o bacterie a conştiinţei. Sau poate ca o enzimă a delictului. Vorba e, doamnă, că eu sînt absent, mai degrabă nu exist. Auziţi texte în receptor, unde rătăcite în eter, fără a fi emise intenţionat de nimeni, pur şi simplu nişte ecouri, ricoşeuri ale undelor voastre, un murmur monoton dintr-un gîtlej divin.
— Cînd aţi născocit asta?
— N-am născocit nimic. Mi-a fost revelat.
— Astăzi? în ziua mare cînd s-au auzit salvele de tun?
— Nu, ieri noapte. De aceea sînt mahmur.
în ovalul nişei vedeam un fragment din tejgheaua garde-

robei. Pikus tocmai sărise pe tăblia alunecoasă şi privind cu dragoste spre mine făcea semne din vîrful cozii că există şi aşteaptă. I-am arătat că nu este încă timpul.
Venea plutind Kolka Nachalow, mai roşu cu o nuanţă.
— Fii amabilă, Gosia, te invită bucătarul-şef.
— Scuzaţi-mă o clipă. Se ridică de pe scaun şi atunci am văzut că este în pantaloni. Femeilor grase le plac pantalonii.
Vuia în jur ca în valea lui Jozafat în seara zilei de apoi. Toate glasurile se revărsau într-un singur geamăt, jalnic, pătrunzător. De sus, parcă din purgatoriu, ne observau feţele îngerilor răi. Dar erau numai consumatorii mai nasoi din provincie, cei care reuşiseră să-şi procure paşapoarte pentru o călătorie în capitală în ziua celei mai mari sărbători a secolului.
— Cu cine stai tu? — auzii un glas sarcastic.
Era Rysio Szmidt, dar complet schimbat. Parcă mai suplu, cu ceva mai multe fire argintii în păr.
— Cu ăia care au bani. Stai jos, îţi fac cinste şi ţie.

— Eu n-am nevoie — spuse îngîmfat şi se aşeză. — Se poate? — Arătă spre sticla cu vodcă din cartofi de import. Turnă în paharele de apă minerală, bău şi se uită în ochii mei.
— El nu mai trăieşte — spuse.
— Cînd s-a întîmplat?
— încă mai zgîlţîie aparatele de la reanimare, dar eu ştiu că nu mai trăieşte, îl vede deja pe Domnul Dumnezeu. Şi-a holbat ochii şi nu se poate minuna îndeajuns. A şi ajuns dincolo.
Muzicanţii se treziră brusc şi începură să cînte o variantă schimbată a valsului „Peste micii vulcani ai Manciuriei". Ca să nu plătească tantieme. Mă înviorai şi mai mult.
— Aş vrea să-l văd. Ştiu că nu mi-a spus totul. Toată viaţa s-a zgîrcit cu poantele.
— în curînd vă veţi revedea.
Se apropie chelnerul cu farfuria.
— Dumneavoastră aţi comandat ragout?
— Da. Mulţumesc.
— Vă rog cartela pentru mîncărurile cu carne.
Am scos un pumn de bonuri pentru toată luna.
— Le poţi lua pe toate. Mie nu-mi mai trebuie.
Chelnerul îşi ridică sprîncenele negre ca pana corbului.
— Dar ce, eu cerşesc aici? — întrebă. — Puteţi să le daţi pentru fondul luptei împotriva colonialismului.
Alese cu grijă un singur bon, restul îl aruncă în faţa mea pe masă. Zăceau neruşinate ca nişte bani dispreţuiţi.
— Scuză-mă — spusei.
Dar el se şi întoarse în bucătărie îmbrîncind mînios pe un consumator din provincie.
— El o face numai aşa — zisei. — Kolka promite că spre dimineaţă face cinste cu „toamna de aur".
— într-adevăr nu-ţi trebuie bonurile alea? — întrebă Rysio.
— De mult nu mănînc carne. O decizie legată de concepţia despre lume. Capriciu de domn în vîrstă.
— Carnea dă putere.
— Nu-mi trebuie putere.
— Dar domnişoarele? întotdeauna ai fost pofticios, cu toate că prin oraş se zice că numai pofticios.

— Văd că ai poftă, ia-le. Ţie ţi-e de folos puterea.
— Cum vrei, le pot lua. De ce să se iroseasc㠀 r,
Uitîndu-se ruşinat în lături ascunse bonurile roşii în buzunar. Nişte perechi se legănau în miniring.
— CU e ceasul? — îmi revenii în fire.
— Două şi jumătate.
— E timp. O viaţă.
— Unde e, ştii tu, benzina? — şopti Rysio Szmidt,
— Nu te teme, este. Aşteaptă în răcoarea garderobei. Capătă putere.
— Dumnezeule, Hubert ăsta, nefericitul de Hubert.
Orchestra zdrăngănea valsul care se amesteca cu Nadejda. îmi părea rău, dar şi ciudat de bine. O voi mai întîlni? Probabil o voi vedea, aşa presimt. Presimţirile mele, cînd e vorba de femei, nu m-au înşelat niciodată. Şi cele bune, şi cele rele.
Rysio Szmidt scrie o proză elegantă, inteligentă. Se purta demn şi-şi crease abil în jurul său o atmosferă de înaltă artă, de altfel uşor vetustă. Dimineaţa, jucase pe populaail, pe onestul, dar asta era o tactică şi eu nu m-am lăsat mişcat de această cordialitate artificială. Rysio dispreţuia puţin ceea ce

făceam eu. Mă îndrăgea, dar nu-mi respecta proza. El era un profesionist, iar eu un amator. Profesioniştilor nu le plac amatorii. Ştia, de asemenea, că eu ştiu că el îşi scria cărţile cu un efort special pentru a fi uşor de tradus. Rysio s-a încăpăţînat şi toată viaţa şi-a consacrat-o realizării unei cariere mondiale. Aşa de mult şi-a dorit-o, încît în final va reuşi. Acum se uita cum ciugulesc fără apetit ciudatul fel de mîncare denumit capricios ragout.

— S-a ars — spusei.

Rysio înţepeni, încremeni cu butelca în mină.

— Cine?

— Hubert a ars pe dinăuntru. A trăit într-un ritm îngrozitor. Ştii, nu numai că nu reuşesc să-mi adun gîndurile, dar nici să mă regăsesc. Parcă mi s-ar fi rupt legăturile. Mă trag curenţii în toate părţile. Ar trebui să mă arunc la pămînt şi să urlu, dar eu rumeg la ragout.

Rysio se uită în sus spre purgatoriu, unde se argintau reflexele cenuşii ale luminii de zi.

— Ascultă, ascultă — spuse rar —, acolo e Caban. Vrea să vorbească cu tine.
— Unde? Nu văd.
— La galerie. Aproape de fereastră. Ţi-l arată Halina.
— Care Halina?
— Aia pe care o ştii. Priveşte, aşteaptă pe scări.
într-adevăr, pe treptele din spatele orchestrei stătea Halina. Muzicanţii cîntau întruna „Na şopkiah Mandjurii" şi mie mi se părea că ei cîntă aşa de dimineaţă. M-am ridicat şi m-am strecurat prin spatele invalizilor.
— Da, vrea să vă cunoască — spuse în şoaptă.
Mergeam după ea şi mergînd mă uitam la bărbatul gras în costumul boţit de flanelă, care stătea singur la o măsuţă rotundă lîngă fereastra acoperită de un voal transparent. Păşii în lumina de zi, în lumina pufoasă a amiezii de toamnă.
— Dînsul este — arătă Halina spre mine cînd ne oprirăm lîngă măsuţă. Am vrut să strig ca să rămînă, dar ea o luase spre uşile aurii fără geamurile de cristal.
— Luaţi loc — spuse cu jumătate de glas care totuşi suna metalic.
M-am aşezat ascultător, deşi eram mai bătrîn decît el cu vreo zece ani buni. Blatul mesei era gol. Era numai o scrumieră mică plină de mucuri de ţigări de la consumatorii anteriori.
Nu era deloc interesat de mine. Privea pe fereastră la clădirea înnegrită şi neîngrijită a partidului, deasupra căreia filfîia un imens steag roşu din mătase.
— Nu-mi plac intelectualii — se făcu auzit după o clipă, îl privii surprins. El însă stătea nemişcat, întors spre mine din profil. Iarăşi un grup de manifestanţi beţi mergeau prin mijlocul carosabilului spre Alei. Purtau o pancartă cu o dată oarecare ilizibilă.
— Nişte isterici. Muieri hipersensibile.
— Aţi dorit să vorbiţi cu mine.
— Tocmai că discut.
Misiunea sa îl făcuse impertinent, deprins cu ascultarea. Juca cu poftă pe dictatorul, iar flanela aia umflată de pe el părea un strai regesc.
— Ascult — spusei. ,

V-aţi desprins de mulţi ani. Autocenzura nu v-a per-
Mis?
De ce autocenzura? O grămadă de alte considerente.
— De exemplu care?
— Trebuie să mă spovedesc dumneavoastră? — întrebai ceva mai dur.
Mă străfulgera cu coada ochiului, dar nu se întoarse spre mine.
— De ce vă temeţi?
— Cum adică, de ce?
— Vă temeţi de închisoare, de interogatorii, de şicane?
— Nu mă tem pentru mine.
— Hai, hai, mă zori. — Atunci pentru cine? Pentru noi? Pentru toată ţara? Că o să ne şteargă de pe faţa pămîntului din cauza cărţilor dumitale?
Mă uitam la el şi nu-mi credeam ochilor. Avea ceva din ceilalţi. O faţă anonimă, vulgară, şi ochii transparenţi.
— Ştiţi, domnule, eu m-am obişnuit cu o altă activitate conspirativă.
— Ei, cu care?

— Cu cea care s-a desfăşurat prin insurecţii, Organizaţia de luptă a Partidului Polonez Socialist şi pînă la AK. Voi aţi început din altă parte.
— Adică?
— Pe voi v-a creat acest regim. Sînteţi o secreţie a acestui sistem, o coastă din trupul acestei tiranii. Voi sînteţi din Demonii lui Dostoievski şi nu din povestirile lui Zeromski sau Strug1.
în sfirşit se întoarse spre mine. Văzui o faţă nu chiar aşa de vulgară şi de anonimă, în ochii lui, e adevărat, destul de spelbi, apărură aproape fulgerări de zîmbet.
— Şi ce ne sfătuiţi? — întrebă.
— Nu ştiu ce sfat să vă dau. Nu e treaba mea. Sînt singur, în afara sistemelor şi aşa vreau să rămîn, pînă la ultima mea clipă. Dacă cereţi un sfat, pot să vă sugerez unul. Fiţi asemănători cu vechii conspiratori. Subconştientul social re-
<notă>
1 Ştefan Zeromski şi Andrzej Strug — scriitori neoromantici polonezi (n.t.).
</notă>

ţine aceste arhetipuri. Ele sînt proprietatea memoriei generale. Numai ele pot fi eficiente.
— Vă rog să precizaţi un astfel de arhetip.
— în primul rînd ideea de benevol. Vouă vă place şantajul, sufocantul şantaj moral, în al doilea rînd dezinteresarea. Vouă vă plac premiile imediate, voi sînteţi la obiect, în al treilea rînd acceptarea înfrîngerii. Vouă nu vă place să pierdeţi. Nu vă place cu nici un chip. Sînteţi rodul vremii voastre. Sînteţi urîţi ca timpurile care v-au adus pe lume.
— E ceva raţiune în ceea ce spuneţi. Poate că sîntem aşa cum este timpul nostru. Dar cum am fi putut fi alţii? Cum am fi putut sări peste condiţionarea timpului, mentalitatea socială, sistemele politice, particularităţile fazei procesului istoric sau relaxările morale ale clipei sau ale epocii? Cum să putem fi ai secolului nouăsprezece cînd încheiem secolul douăzeci? în ce fel să fim anticapitalişti, dacă sîntem anticomunişti. Dumneavoastră sînteţi romantic sau imbecil?
— Vorbiţi cu limbajul înţelept al marxismului. Dumneavoastră nu sesizaţi imponderabilele moral-ideatice care au decis soarta acestui popor. Sînteţi numai cabinetul umbrelor acestei echipe.
— Atunci nu merită să vă obosiţi. Am auzit că în general faceţi mutre, moralizaţi. Acum nu ne trebuie astfel de oameni. Poate cîndva, cînd va fi bine, atunci vom divaga. Acum nu este timp. Acum se bagă în mormînt mulţi oameni şi multe popoare. E ultimul zvon. Clopoţelul pentru „înger, îngeraşul meu". Sînteţi absolvit de cuvînt. Nu mai avem nevoie de dumneavoastră. Vă puteţi întoarce acasă.
M-am ridicat de la masă, dar n-am plecat.
— Cine ţi-a făcut ţie cadou viaţa mea spre a o manipula? Merg încet şi cu trudă spre rug fiindcă aşa se merge omeneşte. Şi de ce, mă rog, instinctul meu moral este mai slab decît al tău sau al vostru? Şi cine a spus că moartea mea trebuie să obţină aprobarea ta?
Se uita din nou prin voalul prăfuit la clădirea aceea luminată de un număr redus de dreptunghiuri de ferestre, îşi strînse gura, încruntă sprîncenele, arăta de parcă şi-ar fi reţinut o explozie de furie sau pur şi simplu de plîns. Am crezut că-mi

va răspunde, dar n-a spus nimic. Mi s-a făcut milă, am vrut să vorbesc, dar n-am vorbit.
M-am întors la masă. Orchestra cînta mereu valsul acela şi parcă nu putea să-l termine.
— Cum e? — întrebă Rysio.
— Am avut o discuţie nasoală.
Am tăcut şi el tăcu de asemenea. Cineva de la bar se întoarse spre noi. Era fratele lui Rysio. Filozoful acela cu aluziile lui. Fără a saluta, se uita la noi sarcastic. Szmidt pesemne simţi privirea fratelui, fiindcă înălţă capul şi se uită spre bar.
— Asta mai lipsea — gemu. — Ce face nenorocitul ăsta aici?
— Ne-am întîlnit astăzi la lacto-bar. Ţine un seminar la cenzură despre aluzia politică. Din vecini a intrat să bea un păhărel.
— Edek-pedek să-l ia dracu.
— Sînteţi gemeni?
— Dar din două ovule diferite. El este făcut cu un alt tată.
— Ce baţi cîmpii? Imposibil.
— N-am chef să explic, întreabă un medic. Există o ast-

fel de posibilitate dacă femeia în decurs de cîteva ore se culcă cu un alt bărbat şi dacă se întîlnesc două ovule. N-am chef să vorbesc despre porcăriile astea. Mama, luminează-i, Doamne, sufletul, a fost o mare figură. Dar datorită acestui fapt Edek este doar o rudă îndepărtată a mea.
— Asta tu ai inventat-o, Rysio. Ai conceput-o într-o noapte de insomnie cu enciclopedia medicală în mînă. Se poate să-ţi urăşti într-atît propriul frate?
— El nu este fratele meu, îţi mai repet încă o dată. E numai un văr, la dracu.
Edek filozoful îşi dăduse pe gît paharul şi nu numai că se uita la noi batjocoritor, dar mai şi zîmbea cu dispreţ.
— Nu-i acorda atenţie — şopti Rysio. — Să ne prefacem că sîntem absorbiţi de discuţie.
— Ştii ce, Rysio, eu mă duc acasă. Tu ia-ţi canistra de la garderobă. Poate găseşti alt voluntar.
— Ce-ai înnebunit?

— Totul este aşa de ambiguu. Eu sînt ambiguu, voi sînteţi ambigui, toată lumea este ambiguă. Deja mă simt rău.
— Poponarii au căcăţelul sub nas. Sfidează pe toată lumea — se vaită Rysio, înjunghiat de privirea fratelui. — Să-i dau una peste bot.
— Ascultă, eu mă întorc acasă. — Şi mă ridicai de pe scaun. Atunci însă apăru Kolka Nachalow, conducînd-o cu atenţie pe doamna Gosia. Chicoteau tandru între ei, el îi ducea poşeta, mare ca un seif de bancă. Nu pierduseră timpul în bucătărie, venea dinspre ei un miros iute de alcool necunoscut. Se apropiau de noi în geamătul ascuţit al flautului gigantic; tocmai începuse să cînte orga Hammond din orchestra invalizilor. Muzicanţii îşi lăsaseră instrumentele şi se uitau la valsul colegului cu tainicul dispozitiv de sunete.
— E prietenul meu — îl prezentai pe Rysio, dar ei nu-i acordară atenţie tovarăşului meu.
— Către toţi, către toţi, către toţi! — trîmbiţa Kolka prin palmele făcute pîlnie. — Cea mai mare ocazie înainte de adevăratul sfirşit al lumii. Doamna Gosia invită, Gosienka vă roagă, Gosinek face cinste. După mine, înainte. Spre victorie. începu să ne împingă spre bucătărie cu ajutorul activ al doamnei Gosia. Pe drum am răsturnat vreo două mese. Cineva a vrut să intervină, dar a luat-o imediat peste bot de la chelnerul negricios, care pîndea de dimineaţă o astfel de ocazie. în bucătărie furăm salutaţi de un cor. Bucătarii, bucătăresele şi ajutorii de bucătari, toţi împreună, dar foarte inegal, deci toţi laolaltă intonau în registre înalte cunoscutul cîntec al edecarilor de pe Volga, Dubinuşka. Bucătarul-şef, un zdrahon vesel, cu o roşie strivită în faţă pe boneta înaltă, albă, dansa solo lîngă cazanul ce scotea abur în mod periculos de sub capac. Roşia aia storcită arăta ca un gurgui de rubin pe un comanac de hatman. La vederea noastră şeful se ridică de pe vine şi trase un pumn în capacul cazanului.
— Tăcere, mutra în găleată, eu vorbesc!
Dar nu avea nimic de spus, execută numai o fandare adîncă răsturnînd o căldare cu cartofi.
— Ei, da, uhniem!1
<notă>
1 Da, să-i tragem (în lb. rusă, în original) — (n.t.).
</notă>

Pe urmă stătu pe picioarele răscrăcănate şi începu să ne ademenească cu un deget enorm.
— Veniţi, veniţi, tocăniţele mele de rinichi, Arată-te, şunculiţă.
O prinse brusc pe doamna Gosia în braţe şi o purtă impetuos spre intrarea întunecoasă a unei încăperi necunoscute. Cuprinşi de o groază veselă o luarăm după ei. Era o cămară mare, plină cu rafturi pustiite. Un bec prăfuit se legăna sub tavanul jos.
Şeful o depuse pe Gosia pe podeaua de ciment.
— Linişte! Eu comand!
Cu un zîmbet complice începu să se caute prin buzunarele de sub halatul alb. în cele din urmă scoase o legătură de chei colorate, îşi puse degetul mare la gură şi-şi ridică sprîncenele negre, dese.
— Şşt. Ştiţi ce-i asta? — Şi zdrăngăni cheile.
— Ura! zbieră linguşitor Nachalow. — Colonele, la ordinele dumneavoastră!
Bucătarul-şef apucă de marginea unui raft cu pastă de ro-

şii. Trase cu puterea unui rus lituanian, iar raftul scrîşni din balamalele ascunse şi descoperi o uşă curată de metal asemănătoare aceleia care se deschisese deja în faţa mea. Colonelul-bucătar, fredonînd Dubinuşka, meşteri la broască, apăsă tasterele luminoase, ceva scrîşni, de undeva luci o lumină şi ne prăvălirăm într-un coridor scund ca o galerie de mină.

*

Bilanţul meu de conştiinţă. Actul meu de căinţă. Regretul pentru păcate. Biografia mea în culoarea mediocrităţii. La început am urit mediocritatea, am dispreţuit-o, iar în final m-am acomodat cu ea. Măreţia în mediocritate. Mediocritatea, cea mai înaltă formă de aristocratism. Mediocritatea ca asceză, ca mîndră însingurare în banalitate, rasa cenuşie a călugăailui orgolios. Mediocritatea, ultimul stadiu al preamăririi. Oare mediocritatea este curată şi nevinovată? Am fost curat pînă în momentul în care s-au trezit instinctele, am devenit din nou curat cînd instinctele au început cu încetul să adoarmă. Epoca mea de păcătuire sînt vreo cincisprezece ani

mînaţi violent de biologia dezlănţuită. Un cercetător oarecare mi-a inoculat instinctele, imboldurile, reacţiile, iar mai tîrziu a observat ce rezultă de aici. Am fost un cobai de laborator. Cobaiul răspunde pentru experiment?
M-am îngrijit să nu depăşesc temperatura mediocrităţii, în microclimatul de la temperatura scăzută a propriei mele probe n-am căzut în extremism, în schimb am stricat experimentul început asupra persoanei mele de Gîndirea Supremă. Poate că am păcătuit prin lipsă de păcat?
Mediocritatea a fost un act al voinţei mele. Condiţiile intelectuale şi fizice pentru a fi satisfăcut de mediocritate, de a o accepta de bunăvoie le-am moştenit prin lanţul genetic transmis de-a lungul veacurilor şi mileniilor de nişte indivizi, inşi, ţipi necunoscuţi mie, despre care nu ştiu nimic şi nu vreau să ştiu, dar care n-au reuşit niciodată să-şi imagineze un literat ce preia pentru scurt timp acest cod genetic şi e posibil să-l strice, să-l defecteze sau să-l schimbe. Deci şi mediocritatea, această arogantă, orgolioasă mediocritate îmi este, de asemenea, uşor impusă. Oare mediocritatea primită totuşi împotriva voinţei, deşi recunoscută de mine ca act de liberă voinţă, oare această mediocritate este fără de păcat?
N-am furat grămezi de bani, n-am făcut vreo nebunie amoroasă, n-am încălcat legile naturii, n-am comis crime. M-am ţinut de turmă şi turmei i-am fost ascultător. Am ascultat cu rîvnă glasul neauzit al turmei omeneşti pe care o numim societate. Am comis mici contravenţii care n-au tulburat procesul general şi imediat le-am muşamalizat, le-am corijat faţă de ochiul social nevăzut. Şi totuşi, am sentimentul păcătuirii şi sînt păcătos.
Poate că păcatul originar este acel acid ribonucleic pe care 1-am preluat nu se ştie de la cine? Acel cifru tainic pornit din îndepărtatele galaxii gigantice ale păcătoşeniei. Poate că păcat este acea curiozitate înverşunată, dorinţa nestăvilită, îngrozitoare de a cunoaşte necunoscutul, ispita condamnabilă de a sfîşia vălul negru ce acoperă Existenţa cea mai perfectă sau neantul mort? Poate păcatul este universul cu miliardele de galaxii, bilioanele de sori, trilioanele de stele născîndu-se în durere şi agonizînd în durere.

îşi iau zborul în spaţiul interplanetar, în bătaia timpului străfulgerări de clipe care sînt destinul meu. Momentul cînd m-am înecat în rîul însorit de vară cu aromă amăruie de plante în gură. Secunda cînd am văzut actul sălbatic, înspăimîntător al copulaţiei a doi oameni. Clipita cînd am tras într-un prieten într-o noapte geroasă, înstelată, plină de coruri de lupi. Minutul cînd m-am trădat pe mine şi pe prietenii mei. Cea mai scurtă eternitate cînd am aşteptat hemoragia orgasmului în ochii unei soţii străine. Licăririle nopţilor deznădăjduite, sinucigaşe. Aceste străfulgerări de clipe zboară ca nişte licurici în negura veşnică purtată de vîntul timpului. Asemănătoare unele cu altele, cu sute, cu milioane. Aceleaşi, de nerecunoscut, identice. O cale lactee din fărîmele existenţei noastre. Marele vuiet al existenţei umane.
Poate indiferenţa, copilul mediocrităţii, este acea materie schimbătoare ca ceaţa, care se pietrifică în stei, creşte cu masivul muntos pînă la cer, strivind nevolnica noastră viaţă. Poate mediocritatea transparentă, incoloră, lipsită de miros şi formă, apatică, omniprezentă, confortabilă, plăcută şi nevinovată este unicul păcat care înfundă sita Providenţei? Poate că numai pentru acest păcat-nepăcat vom fi judecaţi în ziua

Judecăţii de Apoi?
*
Ţinîndu-ne de pereţi, împiedicîndu-ne, chicotind ca într-o excursie şcolară ne afundam în subsolul fortificat cu grijă, iluminat pedant, cu săgeţi vopsite în două culori: alb şi roşu. Cele albe ne conduceau, cele roşii indicau drumul de întoarcere.
— Ascultă, miroase a mică orgie — îmi şopti Rysio în ceafa asudată. — Mi-a zis mie cineva odată.
— Probabil că mergem pe sub stradă. Aud de sus paşii manifestanţilor.
— Dar sub care stradă? Să fie Nowy Swiat? Spune, ghiceşti?
Auzeam din spate ecou de paşi. Mă întorsei maşinal şi constatai că nu este ecoul, că oameni vii se tîrăsc în urma noastră. Personalul bucătăriei pornise după şeful său.

— Vii? — întrebă Kolka din faţă.
— Vin.
— N-ai să-ţi regreţi curajul. Ştiţi cît costă excursia asta în străinătate? Toate încasările de la filmul Transfuzia. Asta e Goska. Tu n-o cunoşti, dar ai s-o cunoşti tu.
— Dar unde ne ducem, Kolka? Eu am un termen.
— îţi ştiu termenul. Ai să ajungi. Fiecare ajunge la sorocul lui.
în faţa noastră ţipă ascuţit doamna Gosia.
— Colonele! Văd un şobolan!
— Şunculiţă, vino la mine, hopa! Vino, copilule.
— Puternic mai sînteţi.
— Puterea mea costă scump.
— Isuse, dar nu de sini, bătrîne.
— Trebuie să te ţin de ceva, şunculiţă.
Ne urmărea tropăitul din picioare al personalului şi sunetul încăpăţînat al acelui flaut cu care începuse orgia.
— Excursie spre iad — spusei încet.
— Nu, în rai — zise răguşit din faţă Kolka. Merită să vezi, fiindcă o astfel de ocazie nu se va mai ivi. Nici chiar după moarte.
Ceva opri convoiul nostru. Doamna Gosia ţipa mereu.
— Ia mîna, colonele. Am copii mari.
— Hu, hu! — bubui colonelul-bucătar. — Abia mă ţin să nu zic ceva.
— Am sîni sensibili, te rog, mă supăr.
— Linişte, şşt, nici un murmur — comandă în şoaptă, cu glas scăzut, colonelul. — Apropiaţi-vă, consumatori, am să vă spun ceva.
Aşteptă să ne oprim cu toţii în faţa unei uşi identice cu cea pe care o văzusem la început.
— Cine dracu i-a adus? — Se uită furios în fundul coridorului pe deasupra noastră. Draci împieliţaţi. Au lăsat bucătăria în plata Domnului. Aveai ceva în poşetă, scumpa mea?
Gîlgîi ca un butoiaş de stejar, îşi şterse gura cu mîneca halatului alb şi-şi vîrî butelca cu restul de băutură în propriul buzunar.
— Vă atrag atenţia să nu mişcaţi nimic şi să nu atingeţi cu degetele. Puteţi privi, dar vă interzic să gustaţi. Aţi auzit?

— Domnule colonel, pentru cine o spuneţi? Doar dumneavoastră îi invitaţi pe artişti, martorii epocii.
— Am lucrat cîndva în sectorul pentru artişti. Pe unul 1-am plătit, încît, scuzaţi de expresie, a venit de-a berbeleacul. Dar asta e o digresiune. Deci să nu pipăiţi cu degetele şi să nu faceţi gălăgie. Aţi înţeles cu toţii?
— Toţi, toţi — zise Kolka.
— Da' bufniţa asta? — Şeful arătă spre modesta-mi persoană care se sufoca în cadrul uşii. — Cine ţi-a lovit ochişorul aşa?
— Mahmureala, părinte, mahmureala totală.
— Poate ai mîncat ragout, nefericitule!
— Am mîncat, părinte.
— Dă de dușcă preţ de trei înghiţituri, îmi dădu sticla pe care o subtilizase de la doamna Gosia. — De gătit, iubiţilor, ca să vă spun drept, nu ştiu. Nu ştiu şi nu-mi place.
— Colonele, ne sufocăm — gemu Gosia.
— Deschid îndată, deschid.
Zdrăngăni cheile, apăsă pe tastele colorate şi deschise canaturile de metal. Ne aflam într-o cămară, dar de data asta

bine aprovizionată. Pe rafturile înalte zăceau strălucitoare, cu etichete colorate, cutii mari de conserve cu şuncă. Pe partea dreaptă stăteau navetele cu sticle de care nu mai văzuseră ochii noştri de ani de zile.
— Nu vă uitaţi, nu vă uitaţi, ne zorea bucătarul-şef. — Luaţi-o pe scări.
în faţa noastră erau nişte trepte abrupte de piatră ce duceau spre tavanul negru.
Colonelul se opri în capul scării şi zise pentru sine:
— Şi dacă-mi frîng gîtul? Mi-au rămas trei ani pînă la pensie.
— Colonele — zise nerăbdător Kolka Nachalow. — Aruncăm numai o privire şi ieşim în vîrful picioarelor. Dumnezeii măsii, ce-i pierderea asta de vreme?
— Tăticul tău mi-a fost profesor — se autolinişti bucătarul-colonel. — Dacă-i sărbătoare să fie sărbătoare. Dar nu este printre voi vreun duşman, vreun instigator? Bun. într-o asemenea zi cred că se poate. ' ,-,;,,

Oftă ceremonios, examină la lumina unui bec cu plasă de sîrmă cea mai importantă cheie, o sărută ca pe o relicvă, iar după aceea începu să o potrivească în gaura broaştei unei uşi albe obişnuite, cu vopseaua cojită. Pe faţa lui neobişnuit de mare, parcă mărită de un cataclism biologic necunoscut, deci pe această faţă, care era simpatică şi respingătoare totodată, pe această mutră colosală apăru o expresie de desfătare indecentă. Tot încerca la gaura cheii şi se roşea tot mai mult. Din fundul coridorului pînă aici, în această _ cămară regală ajungea sunetul deformat al orgii Hammond. în sfîrşit broasca clănţăni vesel şi următoarele uşi fură forţate.
— De o jumătate de an nu le-am mai deschis — spuse cu uşurare colonelul. — Tot la o jumătate de an fac un control. Dar numai eu singur. Niciodată n-a fost nevoie să se folosească această cale. Dă, Doamne, ca nici pe viitor.
Ne înghesuirăm într-o încăpere strimtă plină de mături vechi, cutii goale de ceară pentru podele şi piese stricate de aspiratoare. — Sînteţi gata? — întreabă bucătarul luînd poziţia de drepţi în faţa ultimelor uşi.
— Gata — şopti solemn doamna Gosia.
Atunci el puse mîna pe măciulia aurită a ultimei broaşte. O răsuci uşor spre dreapta, iar noi şi auzirăm o muzică sublimă cum se cîntă în biserici sau la crematorii. Uşa descoperea fără grabă un interior superb, mare ca o capelă, pereţii şi coloanele erau placate cu marmură, crăpată, ce-i drept, prin unele locuri, dar aceste crăpături fuseseră şpăcluite frumos de o mînă grijulie cu chit la culoare. Din plafonul înalt, împodobit cu stucatură clasică, atîmau greu candelabre aurite strălucind în culorile curcubeului din cristalurile fără număr. Toate astea erau nimic în comparaţie cu mesele. Aceste mese aminteau de vremurile Radziwillilor sau ale regilor de Saxa de la tronul polonez. Acoperite cu feţe de masă istorice, împodobite cu verdeaţă, împovărate de superbe servicii de masă exponate de muzeu, se încovoiau sub greutatea bucatelor alese şi a sticlelor cu băuturi.
— Dumneavoastră singur le-aţi pregătit? — întrebă Kolka Nachalow şocat.
— Eu nu ştiu să gătesc, ripostă cu glas emoţionat bucătarul-colonel. — întreaga lume a gătit, a prăjit, a înăbuşit, a

copt la cuptor aceste minuni. Partidul nostru a economisit de

doi ani fiecare cent străin pentru acest banchet secret al celei mai înalte conduceri. Ştiţi, consumatori, că de trei luni ministrul afacerilor externe nu poate pleca la ONU fiindcă nu are bani de călătorie? Abia azi au intrat primii dolari; cineva a cumpărat de la shop chibrituri suedeze, un arab a achiziţionat trei duzini de prezervative şi în sfîrşit s-a plătit avansul pentru biletul ministrului. Vă rog să intraţi delicat, fiindcă podeaua e alunecoasă şi priviţi numai. Ferească Dumnezeu să atingeţi ceva. Vă previn că am ochi buni.

Intrarăm pe vîrfuri în sala de banchet, care, deşi iluminată cu candelabre în stilul epocii lui Iosif Visarionovici, rămînea într-un semiîntuneric auriu, care, în navele dintre coloane, trecea spre înnegurarea tainică a grotelor de corali.

— Bănuieşti unde sîntem? — şopti Kolka Nachalow.

— Am chiar certitudinea, într-un sanctuar. Arca alianţei, a alianţei dintre partidul-rege şi partidul-servitor.

— Vino să ne uităm.

Din intrarea aia în cămară tot săreau personaje noi. Ajutoarele de la bucătărie şi clienţi ameţiţi, ba chiar unul dintre muzicanţii care-şi mai coordonau picioarele. O muzică superbă, compusă nu se ştie de cine, se strecura din difuzoarele ascunse. Poate că au compus-o împreună cu rectorii membri de partid de la toate conservatoarele de muzică.

Ne-am oprit şi la masa principală, unde zăcea, pe o luncă de pătrunjel, un nisetru uriaş, nisetrul-ţar, învechit într-un aspic verzui strălucitor, amintind de adîncurile lacului Baikal. Ne privea cu un ochi superior şi înţelept, fiert tare. în apropiere se aflau blocuri scobite de gheaţă azurie în care se ascundeau caviarul şi icrele de Manciuria. Mai modest, la ambele capete ale mesei stăteau aşezate jamboanele de tip vechi polonez cu osul descoperit ca un tnîner princiar. Printre aceşti giganţi ai artei culinare se aflau tăvi bătrîneşti cu muşchi file, cotlet, cîrnaţi lituanieni. Pe masă erau multe feluri de mîncare pe care nu le întîlnisem niciodată de-a lungul îndelungatei noastre vieţi.

— La Kremlin, pe vremea lui Stalin, s-a văzut ultima oară un astfel de banchet. Pînă să înnebunească a dat ordin să se pregătească un astfel de ospăţ. N-a invitat pe nimeni. A

mîncat şi a vorbit singur şi a vorbit cu spiritele ţarilor ruşi. Pe urmă s-a închis într-o închisoare de o persoană pe care şi-a construit-o pentru el şi acolo a dat ortul popii în singurătate. — Vocea lui Kolka Nachalow tremura uşor.
Abia acum observai că lingă peretele principal se afla un podium mic, iar pe el se odihneau însemnele de încoronare ale regilor polonezi cu vestitul paloş „Szczerbiec"1. Pe peretele partinic obercustodele atîrnase tablouri — relicve ale acestui popor.
Kolka Nachalow băgă de seamă că mă uit atent la acest altar profanator.
— Să afle satrapii pe cine cumpără. Preamărita Doamnă Republica, sînge din sîngele Romei.
Spuse asta şi se sperie singur de propria-i voce. Dar încă mai dura muzica aceea venerabilă pe care a aprobat-o şi a respins-o preţ de mai multe luni Secţia de Propagandă a Comitetului Central. Dar unul venit din subsoluri, beat mort, găsise deja aparatura de difuzare, şi meşterea la magnetofonul uriaş.
— Ah, ce mă atrage nisetrul ăla — gemu Kolka Nachalow. — Colonelul nu ne vede, hai să ciupim o bucată de la ceafă.
— Kolka, e o nebunie. Imediat intră paza şi ne împuşcă lîngă coloanele astea.
— Nu intră nimeni fiindcă toate uşile sînt sigilate pe dinafară. Abia la opt fără cinci comandantul clădirii va rupe sigiliile în prezenţa unei comisii.
Ne-am aplecat peste masă pe locul unde la opt şi un sfert vor sta ambii secretari, al nostru — prinţul şi celălalt — ţarul. Kolka desprinse pielea subţire, mătăsoasă de la ceafă a nisetrului, desfăcu o bucăţică de miez auriu-rozalie şi mi-o dădu cu cea mai mare prudenţă. Am aşteptat pînă-şi pregăteşte şi lui o porţie asemănătoare. Am închis ochii ca să nu ne mînjim simţurile cu impresii secundare. Ne-am aşezat pe limbă cu încetineală ceremonioasă, ca pe o cuminecătură, delicatesa exotică.
/// i; 1 Szczerbiec - paloşul pentru încoronarea regilor polonezi (din 1320), unicul însemn rămas de la dinastia Piast. După legendă, paloşul lui Boleslaw Chrobry (n.t.).
</notă>

Dar Kolka Nachalow se înecă imediat lovit fiind în spate de mîna grea a colonelului-bucătar.
— Nu-i voie! De cîte ori să repet? Cară-te! — urlă cu glas înăbuşit.
Gustoasa îmbucătură îi căzu lui Kolka pe podea, dar pe a mea reuşii s-o înghit. Ne-am ascuns după o coloană de marmură făţuită cu chit de import, unde un tip trăgea la coniac franţuzesc direct din sticlă. Colonelul, mormăind furios, se apucă să îndrepte cu degetul lui uriaş ceafa nisetrului. O făcea însă aşa de neîndemmatic încît rupse spinarea peştelui pînă la prima aripioară, în cele din urmă se uită împrejur dacă nu-l vede nimeni şi înghiţi o bucată bună de carne, care se rostogolise înainte pe aspic. De vreme ce tot gustase, întinse automat mina după sticla de Armagnac.
Spiriduşul necunoscut de la bucătărie care meşterea la magnetofon găsi pe o pistă muzică de dans. Un tango nestăpînit umplu deodată interiorul acestui templu fin de siecle. Rysio, beat, lucra pe la mesele de calitate inferioară, înfuleca mezeluri, lăsînd pe platouri bonurile mele pentru felurile cu came. Cineva, din păcate, vomitase deja pe o coloană vecină.

Din întunericul auriu ieşi plutind doamna Gosia. Se lupta cu geanta prea plină care nu vroia să se închidă. Am simţit un regret din cauza acestei lipse de tact. Una e să guşti delicatese şi alta e să iei şuncă în geantă.
— în curînd o șterg, deşi aici distracţia abia începe, dar am banchetul la film. Vindem unor oameni de afaceri din Australia Transfuzia. Asta pentru că, domnule, am obţinut debit pentru străinătate numai în cadrul altor continente, în afară de Europa. Nu-i scandalos?
Prinse acordurile tulburătoare ale tangoului şi execută cîţiva paşi cu geanta ei în loc de partener.
— O atmosferă irepetabilă — şopti. — Domnule, cum vă simţiţi, tinere domn? E adevărat că vă jucaţi de-a contestaţiile?
— Eu nu mă joc, stimată doamnă. Sînt prea bătrîn ca să mă joc.
Mă luă de braţ, mă trase după ea în semiîntunericul misterios. Mergeam serios, cum se merge cu o soţie de membru al Biroului Politic.

— Trebuie să vă spun ceva. E de datoria mea de femeie bătrînă... — ezită un moment. — Eh, poate nu aşa de bătrînă, dar cu experienţă. Ascultaţi-mă cu atenţie. Eu nu cred în toată opoziţia asta. Feriţi-vă de acela. — Arătă cu degeţelul spre Rysio Szmidt. — Ei sînt cu toţii în solda guvernului. Totul este o unică şi mare provocare. Nu vă miră că anii zboară, iar ei, liniştiţi, ca ţăranii primăvara, îşi fac protestele, rezoluţiile, publicaţiile, demonstraţiile alea ale lor? Au încărunţit, s-au îngrăşat, ei şi ce? Şi regimul a încărunţit, şi regimul s-a îngrăşat. Corb la corb nu-şi scoate ochii. De dumneavoastră e păcat. Dumneavoastră aveţi ochi ageri! Am nevoie de un director de producţie. La mine se poate cîştiga. Doamne, ce muzică minunată. Trebuie să fug, gata, dar ce-am văzut, am văzut. Nimeni nu ne poate lua acest lucru. Ştiţi, se spune că sfîrşitul lumii e aproape. De ce se prăbuşeşte totul? Răsăritul şi Apusul, începutul sfîrşitului lumii. Dar acest sfîrşit poate dura mult. Secole întregi.
— Pleacă, vaco — spusei somnoros. — îţi văd mutra zilnic din toate părţile. Mutra de ţoapă de democraţie populară, căreia îi place să înfulece la pomana noastră.
— Mitocanule!
— Cine-i mitocan? — De după coloane se ivi maestrul bucătar. — Eu mitocan? Eu sînt comandantul evacuării C.C.
— Am fost jignită aici. Vă rog să-mi arătaţi ieşirea, domnule colonel.
— La naiba! Nu permitem nici să se jignească, nici să se iasă. Ai nişte ţîţe, muiere, s-ar putea spune, sovietice.
— Colonele, revino-ţi, te rog.
— Să dansăm, Pisicuţo. După noi potopul. Vezi, altădată se citeau cărţi. Trăia - bum - bam - bum.
— Pardon, scuzaţi. — Cineva mă trăgea de poala scurtei.
— Sînt doctorul Hans Jurgen Gonsiorek. Unde-i closetul, nu ştiţi?
— Nu ştiu. Vă rog să vă ţineţi deocamdată, îl căutăm mai tîrziu.
— M-am rătăcit. Şi colegii au dispărut. — Vorbea corect, dar cu un puternic accent german. — Nu-mi amintesc cum se numeşte hotelul meu.
— Sînteţi din clădirea asta sau din afară?

— Din bucătăria aceea, stimate domn, care a fost la început.
Se apropie Rysio Szmidt cu o scrumbie într-o mînă şi cu un pahar de gin în cealaltă.
— Despre ce-i vorba?
— Domnul caută closetul. Poate să vă prezint mai întîi. Domnul Szmidt, domnul Gonsiorek, doctor.
— îmi face plăcere — zice neamţul năzuros. — Sînt şeful delegaţiei la tratativele cu guvernul polonez privind cumpărarea voievodatului Zielona Gora. Fostul Griinberg.
Tot mai multe perechi zburau prin crepusculul auriu, executînd figuri grele de tango clasic. Dincolo de ferestrele acoperite cu draperii din brocart vuia ultima furtună din an.
— A, dumneavoastră? — De la o masă din apropiere se ridică Edek Szmidt. — Ce concurs de împrejurări. Sînt expertul comisiei poloneze pentru vînzarea voievodatului Zielona Gora.
— Doctor Hans Jurgen Gonsiorek.
— Docent Edward Szmidt.
— V-am cunoscut deja.

— Acela era fratele meu geamăn.
Rysio aruncă scrumbia în întunericul navei.
— Eu plec. Gata. Punct. Ajunge pentru astăzi.
Filozoful o cam luase spre masă.
— Frăţioare, aşteaptă. Mergem împreună. Toată ziua m-am gîndit la tine.
— Cu permisiunea dumneavoastră — se amestecă doctorul Gonsiorek reţinîndu-l pe Edward. — Dumneavoastră sînteţi liderul opoziţiei? Am citit despre dumneavoastră în ziare.
— E lăbarul ăla. Fratele meu geamăn. Eu sînt în tabăra guvernamentală, Herr Doktor. Mîine, cînd ne vom trezi, ne vom întîlni la aceeaşi masă.
— Prefer să nu vorbim astăzi despre afaceri.
— De ce, doctoraşule? Eu am sînge german în vine.
— Iar eu polonez.
Rysio se aplecă şi aruncă în fundul sălii sticla goală de vin. Aşteptarăm să se spargă cu zgomot lovindu-se de marmoră, dar căzu ca în apă. ;

— Voi, boalelor, aveţi prea mult din sîngele nostru, dar prea puţin din conştiinţa noastră. Daţi-vă la o parte, ies. Dar nu ieşi. Se sprijini greu de coloana de marmoră, şi-şi şterse fruntea îmbrobonată de sudoare.
— Noi, nemţii, am trăit un mare şoc istoric — zise cu durere doctorul Gonsiorek. — Eu reprezint o altă, de fapt o nouă Germanie. Niciodată nu vom mai recurge la violenţă. Filozoful Szmidt vru să joace bătuta, dar a trebuit să renunţe.
— Tralala — spuse plesnindu-se peste genunchi. — Graniţa noastră trece pe la periferia capitalei voastre. losif Visarionovici ne-a atîmat de gît o frumoasă piatră de moară. Rysio, ce spun eu? Frăţioare, ai grijă de mine. Oricum sînt singurul care reprezint aici raţiunea de stat. Mîine cursurile, nu, şedinţa comisiei, iar aici îşi face de cap reacţiunea, Oborul îmbrăcat în pelerine artistice, strîngătorii de bani agăţaţi nu de clanţele care trebuie. M-aţi îmbătat, ticăloşilor, în genunchi, gloată! Şi tu, neamţule cu bani grei! Asta-i bazilica noastră naţională, hramul regilor Piast, soclul lui Swantewit1! Gardă, la mine!
Tovarăşi şi tovarăşe!
— Rysio începe să se dezbrace — spusei cu groază.
— Eu 1-aş ajuta, dar nu se va dezbrăca. Are cucul cît o unghie. Mama i-a făcut şi slujbă, dar n-a ajutat la nimic.
Dintre dansatori se desprinse colonelul - maestru bucătar, comandantul evacuării. Venea încruntat spre noi cu pantalonii desfăcuţi şi cu halatul atîrnînd.
— Ce se petrece aici? — întrebă ameninţător. Unde-i Goska? Cine mi-a luat gagica? Fîrţîngăul ăsta cu binocluri?
— Acesta-i un tovarăş neamţ, iar dumneata să stai în poziţie de drepţi. Sînt membru al comisiei de revizie.
— Vă urmăresc pe toţi. V-aţi luat-o în cap. V-aţi destrăbălat, numai să hăpăiţi vodcă pe gratis şi să furaţi tobă. Să-mi dansaţi aci, imediat. Ia-1 pe neamţ sub braţ şi leagănă-te, că-ţi despic căpăţîna. Şi scoase pe neaşteptate de sub cămaşă un
<notă>
1. ' Swantewit (o formă greşită de la Swietowit) — în mitologia slavă zeul războiului, al vrăjitor şi al fertilităţii (n.t.).
</notă>

nagan mare lustruit, probabil vreo amintire scumpă din vremurile vechi. — Hei, mişcă-te la joc! Eh, da uchniem!
— Cine, eu?
— Da. Tu, pută olandeză!
îl împinse brutal pe Edward, iar acesta îl cuprinse ascultător de mijloc pe doctorul Gonsiorek. începură să ţopăie pe loc fiindcă melodia tangoului era totuşi antrenantă.
— Domnule colonel — spusei^ confidenţial. — Acolo în colţ este, se pare, doamna Gosia. îi face felul un tip.
— O, nimicarniţa! — se prăvăli în semiîntuneric colonelul demenţializat.
Licări sîngeriu, bubui o împuşcătură, cineva începu să fugă de-a curmezişul sălii cu coada nisetrului în braţe.
— Vor rupe sigiliile şi vor sparge uşile, i-am spus lui Rysio. — Aici va curge sînge.
— Hai să ne întoarcem. Eu răspund pentru tine.
— Poate mai rămînem. Ultimii Petroniuşi ai ultimei clipe a mileniului care agonizează.
Mă trase spre cămară. Pe drum a trebuit să păşim peste Kolka Nachalow care dormea pe duşumea. Dormea, dar îşi

spuse ceva în graiul copilăriei sale.
— Du-te, du-te. Te ajung, numai să iau o sticluţă.
De ce nu-mi place oraşul ăsta? Nu, nu-i adevărat. Mie nu-mi place numai cum strîng toţi măgarii ăştia avere pe seama dragostelor pentru Varşovia. Probabil că se dopează de dimineaţă cu droguri şi pe urmă pînă seara iubesc, iubesc şi pretind să li se plătească din gros. Am locuit mai mult de jumătate din viaţă în oraşul ăsta schilod. Tîrg infirm de la apariţie, călcat de ocupanţi, ciopîrţit de cotropitori, înăbuşit de arcanul hoardelor asiatice.
Am pătruns cîndva tîrîş în cadavrul lui. Oraşul se reanima cu greu şi eu m-am întors pentru prima oară încet la viaţă. Sîntem de-un leat. Ne-a legat întîmplarea. Şi s-a dovedit că pe viaţă şi pe moarte.
Ultima mea operă literară va fi această ultimă zi din viaţă. Ziua unui happening modest. Dar ceva s-a aipt. Mă cuprinde oboseala sau neputinţa. Viaţa mea se repetă şi eu mă repet, în loc de (repetabilitate — seria. Arta mea, ca şi viaţa mea pot fi tăiate în felii ca un cîrnat. Aşa apare la sfîrşit.

Deasupra mea numai oraşul meu de monumente proaspete şi de clădiri moderne vechi, în afară de asta nu e nimic. Limbă comună, o suferinţă comună, o neînţelegere comună. Ce sînt ei vinovaţi, ce sînt eu vinovat?
Intru în coridorul de evacuare. Acum mă conduc săgeţile roşii.
O pereche se înghesuie în nişa cu hidrant împotriva incendiilor. Cineva moţăie sprijinit de perete de zici că-i o mumie din catacombele antice. Arată de parcă m-aş căţăra spre suprafaţa pămîntului, dar eu doar cobor în subteranele „Paradizului".
Oraşul meu aminteşte de vestitul Irkuţk. Cîndva era un oraş european infirm, astăzi este un sănătos chişleag asiatic. Sînt în captivitatea acestui oraş. Sau mai degrabă aici mi-am ales captivitatea.
Intru în bucătăria pustiită ca după o invazie tătărească. Cazanele golite, farfurii sparte, din robinetele deschise curge apa. Un şobolan înoată „cîineşte" prin oceanul bucătăriei.
Ştiu cauza mahmurelii mele. A mahmurelii totale. Mi se întîmplă la un anumit interval de timp. La un anumit interval de timp rău. Şi atunci joc zaruri cu soarta pentru viaţă. Nu zaruri, ci un pahar cu apă şi trei pînă la cinci somnifere. Asta-i ruleta oamenilor albi. Joacă la ea preşedinţi şi curve, prelaţi şi poeţi, proletari şi capitalişti.
Orchestra cooperativei invalizilor cîntă un potpuriu de melodii americane, dar cîntă a iznai de la coadă la cap, ca să nu plătească tantieme în valută. Cineva mă loveşte prietenos pe picior.
— Pikus, m-ai căutat? lartă-mă. în curînd mergem unde vom vedea cu ochii.
Iar el sare înalt, se străduieşte să-mi lingă mîna. Şi-a spălat blana de plictiseală şi acum arată ca nou. Un căţel roşcat cu picioruşele ca nişte franjuri.
— Marş, Pikus, la garderobă! Păzeşte bidonul pe care-l poartă stăpînul cu el, ca pe sîngele de transfuzie.
Pikus mă priveşte cu ochi trişti, îşi face restul de coadă covrig, se întoarce la garderobierul care doarme cu voluptate, pe care nu-l deranjează muzica, nu-l deranjează zgomotele,

nu-l deranjează sfîrşitul lumii ce va dura cîteva milioane de ani, pe care în general nu-1 deranjează nimic.
Mă aşez la măsuţa noastră. Au migrat pe aici triburi străine. Chiştoace străine, urme de ruj străine, limonade străine vărsate. In jur mişcare somnolentă. Unii se îndreaptă prin bucătărie spre sanctuarul profanat al partidului, alţii se afundă prin apă înapoi, uzi pînă la genunchi, sătui de dezmăţ. Feţe vineţii, feţe roşii. Prelungi, ovale, boccii, lucind de sudoare. Melancolice şi impertinente.
Mă scol cu greu de la masă. Ridic mîna să potolesc orchestra. Deschid gura cît pot de mare.
— Oameni buni! — răcnesc. — Anticristul a coborît pe pămînt. A sărit strîmb de pe galaxia vecină. Poate a vrut în altă parte, dar a nimerit la noi.
Un individ îmi face semne.
— Acolo este toaleta, colega. După garderobă,
îmi ridic ambele mîini în sus.
— Oameni buni! Uitaţi-vă la voi. S-a divizat în voi toţi şi în mine. Nu aşteptaţi Anticristul fiindcă el este deja pe pămînt. Anticristul diluat, mărunţit, granulat. Un minianticrist în fiecare din voi şi în mine.

Orchestra cîntă a şasea bucată, unii dansează, alţii moţăie. Luminile clipesc albastru şi roşu. Sus, mutrele palide ale ajutoarelor lui Lucifer. îşi aşteaptă ora.
— Nimeni nu mă ascultă — zic cu resemnare. — Anticristul s-a inoculat în noi toţi şi de aceea el nu există. Nimeni nu mă ascultă.
— Eu ascult. — Se prelinse de undeva Edek Szmidt, ciufulit, cu cravata strîmbă. — Ptiu, nu-i frumos. Baliverne de modă veche, neştiinţifice. Cum de nu vă e ruşine?
La bar stă Zorz, mai demult Zorzyk. Sade neglijent, bălăbănind un picior de pe taburetul înalt. Suge ceva din pahar prin paiul îndoit.
— Docentule, ieri am luat cinci tablete cu un pahar de vodcă. Şi n-am putut să adorm cîteva ore. Fiindcă asta e o loterie: sau te pune jos dintr-o dată, sau are o acţiune oribilă, inversă. Cîteva ceasuri n-am putut să adorm. Treceam pragul şi mă retrăgeam. Şi de fiecare dată intram în alt sector al acelei necunoscute dimensiuni. Am pătruns în blîndeţea

amintirilor din tinereţe, am intrat în umbra mustrărilor de conştiinţă, am păşit în roşul nopţii demonilor agresivi. O dată însă am pătruns în limpezimea înţelegerii, în claritatea stridentă desenată cu semne expresive şi am înţeles totul şi totul a devenit evident, de înţeles în cel mai simplu mod. Dar atunci cineva m-a pedepsit şi în ultima clipă, cu o secundă înainte de strigătul de triumf şi de uşurare, m-a îmbrîncit în prăpastia neagră a somnului fără vise.

— Tu ştii din ce trăieşte Rysio? Fratele meu geamăn.

— Nu ştiu. M-am îndepărtat de chestiunile literare şi mi-am pierdut ambiţiile, îmi aştept termenul.

— Iată, merită să ştii! Rysio trăieşte dintr-o cărţulie scrisă demult, pe cînd era încă un fiu zelos al partidului şi şedea în diverse instanţe importante în care stau eu acuma. Poate-ţi aminteşti titlul ei? Cărticica asta scrisă nu fără talent, nu fără oarecare scînteie, slăveşte forţa brutală, justifică înrobirea, conciliază cu vremelnicia cea rea. Această cărţulie este reeditată de două ori pe an şi o vîră fiecărui copil din şcoală, ca să-l otrăvească pe copil, să-i degenereze primul instinct moral cînd apare, ca să-l înveţe ambiguitatea şi primele plăceri ale cinismului. Datorită acestei cărţi Rysio merge întreg şi în siguranţă prin oraş. Datorită ei trăieşte bînd dimineaţa lăptic, iar seara vodculiţă. Datorită acestei opere Rysio poate să poarte o luptă fără compromisuri cu regimul şi poate trezi trîndavele noastre conştiinţe, dragă prietene.

— Dar unde-i doctorul Gonsiorek?

— A dispărut. Probabil a dispărut la toaletă.

— Doamne, totul s-a lăsat în negură. A rămas mahmureala care nu vrea să dispară.

— Sîntem numai particule de proteină în universul atroce de siliciu arzător.

— Totuşi, dumneavoastră credeţi în Dumnezeu.

— Dacă eu cred, atunci cred în altul decît voi, proştilor.

Zorz cercetă sala cu privirea. Căuta o nouă victimă. Am vrut să mă ascund după torsul şifonat al filozofului, dar era deja prea tîrziu. Mă zări, zîmbi cu înţeles şi sări de pe taburet. De fugit nu puteam fiindcă îmi tăiase calea spre scări.

— Mai sînteţi aici? — întrebă, dîndu-l la o parte dezinvolt pe docent. — Nu-i un loc bun. E o circiumă cu reputaţie proastă.

Tocmai voiam să plătesc, dar chelnerii s-au rătăcit pe undeva.

— Â propos de plată. Ştiţi, o chestie tîmpită. Poate nici nu se cade să v-o spun dumneavoastră. Nu mi-a ajuns pentru notă.

— Cît?

— Puţin, douăzeci de mii.

Am pipăit în buzunar atît cît trebuia. Cunoşteam eu ţipi din ăştia, cum văd un teanc de bani, cum cer mai mult. îşi lăsă circumspect palma în jos, eu îi pipâii, pe întuneric, palma osoasă şi-i pasai două bancnote. A apreciat bine delicateţea mea, se revanşă cu o strîngere de mina.

— Mîine dimineaţă îi voi trimite printr-un om de-al meu — spuse cu jumătate de glas.

— Doar ştiţi bine că mîine nu va mai exista creditorul.

Zîmbi, mă bătu pe umăr.

— Dacă aş fi ştiut, sigur v-aş fi împuşcat mai înainte.

Şi plecă din nou la bar, aruncă pe tejghea banii mei ca pe ai lui proprii. Barmanul îi dădu un pahar nou, dar cu ace-

laşi pai îndoit.
Dinspre garderobă, lovindu-se de pereţi, venea prin apă Hans Jurgen Gonsiorek.
— Herr Gott, nu mai vreau nimic. Vreau numai la hotel — gemu ţinîndu-se de mijloc.
— Acolo în sanctuar ce e?
— Acolo-i sfîrşitul lumii şi aici e sfîrşitul lumii. Vreau acasă.
— Şi de casa domniei voastre se apropie sfîrşitul lumii.
— Măcar să mă găsească în patul meu.
în acest moment văd că Rysio stă la bar şi bea din paharul lui Zorz, care discută cu barmanul.
— Rysio—strigai puţin cam tare fiindcă tăcuse orchestra.
Szmidt mă priveşte ponderat, stinge chiştocul în paharul lui Zorz şi se apropie cu pas împleticit.
— A, iarăşi este aici Edek-poponel. Probabil că m-a defăimat pe la spate. Ştii că el zace zilnic sub formă de cruce la Biserica Sfintei Cruci, între un instructaj la C.C. şi un curs la cenzură trage o fugă la biserică, cade pe burtă şi-şi adună

puterile pentru următoarele ticăloşii. Ca să vezi cum l-a obişnuit Dumnezeu.
— Domnilor, sînt apărat de imunitate diplomatică — se plînge doctorul Gonsiorek.
— Noi scuipăm pe imunitate — replică Edward Szmidt.
— La noi, una-două puteţi pleca în Siberia — adăugă Rysio Szmidt.
Dar în acest punct doctorul se trezeşte şi zîmbeşte viclean.
— Pot pleca în insulele Canare sau la Caracas, dar nu în Siberia, în Siberia acum nu se mai deportează, este teren strategic.
Şi se joacă cu degeţelul pe nasul lui puternic, încadrat de ochelari cu ramă de aur. în acelaşi timp se raspîndi o rumoare de tinichea în orchestră. Un muzicant, probabil percuţionistul, căzut de pe scaun, se bălăngănea pe lateral lovind cu capul de cinele. Nimeni nu se grăbeşte să-i vină în ajutor, numai cel de la orga Hammond stricată se mişcă leneş de la locul său.
— Este vreun doctor în sală? — întreabă, fără grabă parcă, pe clienţii de la primele mese.
Se ridică un tip declarînd de la început că este numai biolog. Se urcă pe podium şi începe să-l întoarcă pe toate părţile pe percuţionistul ameţit.
— S-a îmbătat. Percuţioniştilor le place să sugă — opinează Edek Szmidt.
— Filozofilor le place să sugă — şuieră cu ură Rysio. — Ca să-şi otrăvească viermele. Omului ăstuia i s-a făcut rău. Tuturor li se face rău în public.
— lisuse — oftez. — Mi-am adus aminte de Hubert. Noi tragem la măsea, iar el acolo dă în primire. Unul din ultimii mei prieteni. Oameni buni, sînt orfan. Orfan pe o planetă străină.
Printre mese se tîrăşte Kolka Nachalow lăsînd pete umede pe podea. Traversase înot potopul din bucătărie. Cade epuizat pe fotoliul altcuiva.
— Băieţi, împrumutaţi-mi nişte chibrituri. Tu se pare că ai suedeze. Dau foc la baraca asta.
— De ce vrei să-i dai foc? — întreabă tărăgănat Rysio.

— Să ardă tot. Pînă la pămînt. Toată mizeria, tot păcatul, toată stirpea asta satanică.
Rysio îl loveşte cu latul palmei peste frunte. Kolka se răstoarnă cu fotoliu cu tot şi apoi se adună în tăcere de pe podea.
— L-ai lovit pe Kolka Nachalow — zise cu glas înăbuşit.
— Da, 1-am lovit pe Kolka Nachalow.
— Tatăl meu şi-a vărsat sîngele pentru voi.
— Tatăl tău ne-a făcut cinste cu socialismul.
— Ruşii mănîncă şi azi cartofi putrezi ca să vă fie vouă bine.
— Atunci plecaţi la dracu de aici. O să mîncaţi stridii.
— Uite recunoştinţă, doctore. Sînteţi martor. O să vă mai aduceţi aminte de mine.
Se amestecă Edek Szmidt.
— Tovarăşe Nachalow.
— Eu nu-s tovarăş cu tine.
îl ajut să se aşeze pe fotoliu, dar îmi respinge cu furie mîinile.
— Kolka — zic —, el a vrut bine.
— Cum bine?
— Sîntem datori să vă tachinăm puţin. Polonezii albi vă

menţin pe picioare. Complexul polonezelor vă dă imbold. Acea sfîntă chemare a Poloniei de a fi pusă la frigare, transmisă de la Ivan Kalita,1 vă conduce prin istorie ca un luceafăr. Vrei să ne predăm dintr-o dată? Vrei să strici totul?
Kolka Nachalow se uită la mine îndelung şi cu efort, în cele din urmă rîse, încercă să-şi ridice abdomenul greu din fotoliu.
— Pe tine te plac. Tu eşti cel mai fals, dar te iubesc. Vino să te pup, Ziemlak.
N-ajunserăm însă la pupături fiindcă apăru Zosienka, fata care făcea practică la toaletă.
— A venit cineva la dumneavoastră — spuse.
— La mine? — întrebai mirat. — N-aştept pe nimeni.
— Niciodată nu se ştie.
<notă>
1 Ivan I Kalita (? — 1340), mare cneaz de Moscova şi Vladimir, care a mutat capitala cnezatelor ruseşti la Moscova (n.t.).
</notă>

O luai înainte făcîndu-mi drum printre mesele devastate şi clienţii care moţăiau.
— N-aveţi ce regreta — mă consolă. — Se termină deja primul schimb. Imediat o să-i alung pe toţi din local. Trebuie făcut curat pentru arabi. Ei încep de la şase.
— Dragă Zosia, o pornisem spre tine, veneam, dar n-am reuşit.
— La ce bun toate astea? Acum ştiu. Uitaţi cei şase sute de zloţi. N-aţi folosit cabina, dar eu m-am repezit la dumneavoastră, de furie.
— Nu, nu, lasă.
îmi vîrî totuşi mărunţişul în palmă. La garderobă, maiorul care se trezise se uita cu o privire leneşă la televizorul mic portativ unde secretarul, suprasecretarul, supersecretarul străin tocmai îşi încheiase discursul şi culegea ovaţiile. Cîţiva ţipi îmbrăcaţi în negru îl încoronau cu chipiu de miner cu un splendid panaş. Dar imaginea mergea pe muteşte. Şi maiorul, după obiceiul concetăţenilor, oprise sunetul.
— Maiorule, dă-mi, te rog, bagajul şi căţelul. O iau spre ţări îndepărtate.
Ridică bidonul, îl hurducai ca să-mi arate că nu lipseşte nimic.
— Merge bine? — întrebă.
, I-am îndesat mărunţişul de la Zosia în palma asudată.
— Mergem, Pikus.
Căţelul sări viu de sub tejghea, gata de drum. în spatele nostru îl cărau undeva pe percuţionist.
— Ţine minte! — zbieră din abisul sălii Rysio.
Păşii pe prima treaptă precedat cu zel de Pikus. M-am întors spre Zosia, care se sprijinea de tocul uşii instituţiei sale.
— La revedere. Poate trec pe la tine într-o seară.
— Sigur n-o să treceţi — spuse privindu-şi unghiile, începui să urc scările acoperite de un covor roşu, pătat de tot felul de mîncăruri nedigerate. Iar sus, lîngă uşile de sticlă cu geamurile sparte, stătea Nadejda.
— Ne dă afară — spusei. — Seara, ăsta-i un local pentru arabi cu petrodolari.
Ea clătină din capul roşcat cu milă.

— E frumos? Trebuie să vă scot din cîrciumă! Cum arătaţH
îmi netezi jenată părul nu prea abundent de pe creştet.
Pikus îi şi adulmeca picioarele pline, dar nu prea groase, aşa cum îmi plac mie şi cum i-au plăcut şi lui dintr-o dată.
— E cîinele dumitale?
— Al prietenilor mei. S-a pierdut, 1-am plîns ani de zile, 1-am visat în vise tulburătoare ţesute cu mustrări de conştiinţă şi acum a apărut din senin. Pikus, dă-i lăbuţa doamnei.
— Aţi băut?
— Puţintel. Dar ce-am mîncat! Un lunch ca la Kremlin. Dacă v-aş povesti nu m-aţi crede.
Am ieşit în stradă unde aşteptau arabii. Stăteau în grupuri mici îmbrăcaţi aproape identic, şi discutau între ei cu voci guturale. Cumva ei nu se legau cu populaţia locală, îşi trăiau la Varşovia viaţa lor, fără a întreba pe nimeni de drum, fără a căuta ajutor sau prietenie. Rîdeau însă în faţa fetişcanelor de lîngă Vistula şi asta era singura urmă palpabilă, în afară de valută, a prezenţei lor.
— Nadejda, aşteaptă, ce zi frumoasă.
într-adevăr, norii se împrăştiaseră spre orizonturi îndepăr-

tate, vîntul tăcuse, soarele încălzea blajin oraşul chircit, sărman, deşi sărbătoresc, în aerul fierbinte se jucau nişte muşte, ba chiar un fluture canceros zbură peste carosabil spre Casa Partidului.

— Casa Partidului — îmi spusei şi mi se strînse inima. Agenţii îmbrăcaţi ca miliţieni de circulaţie bat din picioare de plictiseală pe la colţurile clădirii, iar înăuntru, chiar în inimă, Sodoma şi Gomora. Oare reuşeşte cineva să lipească la timp nisetrul ăla, să împrospăteze mezelurile bramburite, să adauge apă în sticlele golite, să cureţe podelele mozolite? Sărmanul maestru bucătar cu grad de colonel, ultimul viteaz al capitalei.

— Speranţa, te iau de braţ.

— Poate doriţi un calmant? Am de toate la mine.

— La ce-mi mai trebuie mie calmarea?

— Străduiţi-vă să vă treziţi.

— Sînt treaz. !

— Am numai greutăţi cu dumneavoastră.

— Doar Caban m-a eliberat de cuvîntul dat.
— Vă poate scuti Caban? Aveţi dumneavoastră nevoie de scutire? A reuşit vreodată cineva să vă oblige la ceva?
— Nadejda, dumneata mă flatezi.
— De altfel, el regretă discuţia aceea. Se întîmplă ca bărbaţii să intre în dispute din senin.
Trecurăm de un magazin alimentar. Colectivul de vînzătoare, chemate în grabă de acasă, monta pe geamul strîmb al vitrinei stema modernizată a patriei: un vulturaş mic învelit în snopuri mari de cereale.
Am ieşit în piaţa Trzech Krzyzy. în scuarul betonat, lîngă vespasiana istorică, zăcea un grupuleţ de demonstranţi beţi. îşi puseseră sub cap o pancardă cu lozinca ilizibilă şi cu data greşită. Printre casele solide încă se zărea o ruină. Era casa în care funcţionase mulţi ani redacţia săptămînalului satiric Szpilki. S-a prăbuşit, nu se ştie de ce, într-o primăvară şi nimeni n-a avut forţa să o reconstruiască.
— Vino, Speranţa, să ne aşezăm aici şi să privim dumnezeiasca lume.
Am tras-o spre treptele ruinelor. Ne-am aşezat pe o treaptă încinsă. Pikus se incolăci la picioarele mele. Manifestaţiile încet, încet, deşi cam devreme, se calmaseră. De undeva, dinspre Vistula sau din Piaţa Defilărilor, se mai auzea fanfara, pe alocuri din canioanele înguste ale străzilor irumpe cîte un strigăt poate proguvemamental sau poate de beţiv. Totuşi oraşul meu era iarăşi acoperit de giulgiul moale al apatiei.
— E semn bun că ne vedem din nou - spusei.
Tăcea privind în zare spre perspectiva înceţoşată a Aleii Ujazdowskie.
— Ştii, ieri noapte am avut o revelaţie. Ţie am să-ţi spun, pentru că de tine nu mă mai jenez. Am avut deci o revelaţie, cum au babele, dar nu complet, fiindcă peripeţia mea poate fi raţionalizată. Din cauza asta mă doare astăzi capul. Am aşteptat această revelaţie toată viaţa. Am vrut să o transmit dezinteresat societăţii. Aşa cum se donează unui muzeu tablouri preţioase, statui. ;
— L-ai visat pe Anticrist.
Am încremenit cu mîna pe cîrlionţii lui Pikus.
— De unde ştii?

— Nu ştiu. Eu l-am visat pe Anticrist. Nu-i pentru prima oară. Visul acesta se repetă. Şi întotdeauna în culori. Deşi, nu, odată, cu cîteva zile înainte de plecarea în Polonia, am visat alb-negru.
— Astăzi însă nu-mi mai amintesc nimic. Ca şi cînd ar fi tăiat cineva cu securea. Numai că mă tem cumva de oameni. Nu mi-e frică cum îi este omului de obicei, ci simt o spaimă faţă de oameni.
îşi aşează brusc capul pe umărul meu. Un cap roşu, pufos, uşor.
— Oh, dragul meu.
— Ce-i, Speranţa, ce este?
— Ah, e greu să trăieşti.
— Şi greu să mori.
Se lipi de mine. Un balonaş singuratic care fusese pierdut de proprietar se legăna sus, sub cerul proaspăt spălat.
Un manifestant beat se trezi deodată, îşi ridică căpăţîna grea şi strigă cu glas răguşit spre cerul ăsta.
— Polonia! Polonia! Maţi vaşa!1
Pe partea de est a pieţei se întorceau de la plimbare co-

legii mei A.M. şi J.H. Duceau în mînă flori de hîrtie pierdute de manifestanţi. Arătau festiv, deşi J.H. nu putea să gesticuleze și să se lase pe A.M., ceea ce îngreuna conversaţia literară, îi privii de departe, parcă din ceruri. Tandru şi neputincios.
Soarele jos trimitea razele aproape orizontal. O arşiţă bruscă de înserare vărătecă, deşi lunca de-a lungul căreia mergeau prietenii mei de mult ruginise și murise. Numai sistemul straturilor de flori aranjate artistic în cifra LX trăia încă, informînd că horticultura municipală îşi depăşise toate planurile şi sărbătorea a şaizecea aniversare a R.P.P. Pe lunca asta, după îndepărtarea minelor de război, cineva trebuia să construiască ceva important. Mai pe urmă s-a uitat cine şi ce. Pe canistra mea alergau ca pe o planetă necunoscută, în panică, furnici mici negre. Canistra albastră este pentru ele
<notă>
1. Polonia! Mama voastră! (n.t.).
</notă>

o planetă rea, nefavorabilă, sau pur şi simplu un gigantic reactor atomic.
— Speranţa, dormi?
— Da, o clipă. Te-am lăsat singur, iubitule, o frîntură de secundă.
— Răul e că întunericul durează veşnic, iar binele este o străfulgerare, o victorie netrainică asupra întunericului.
— Te gîndeşti la visele noastre?
— Mă gîndesc ce să fac. Ultima mea bucată literară va fi această zi. Să şlefuiesc fiecare cuvînt şi fiecare situaţie după modelul vechilor maeştri sau să mă las purtat de stihia, de spontaneitatea haotică, grafomană? Nu, Nadejda, glumesc. De fapt mă gîndesc la tine. Dimineaţă am cunoscut o fată rusoaică apucată, poetică, uşor trăznită, iar acum...
— Acum?
— Acum stau cu femeia mea. Eşti femeia mea?
— Sînt.
— Deşi nu sună frumos.
— Deşi sună trivial.
— Ce deprimant, ce jignitor că totul se reduce la cele cîteva întrebări din monologul lui Hamlet. Au trecut secole, au decăzut civilizaţii, au trecut în eternitate atîtea generaţii, dar nu s-a schimbat nimic, sau s-a schimbat aşa de puţin, iar nouă blestemata asta de providenţă ne ia iluzoria satisfacţie a celui dinţii, ne lipseşte de dreptul de autor, face din noi nişte eterni plagiatori.
— Ce te frămîntă, iubitule?
— Păcatul a luat trupul virtuţii. Imponderabilele moralităţi s-au decolorat, iar de sub desenul lor au apărut, ca dintr-o materie nevopsită, imponderabilele amoralităţi. Amoralitatea se guvernează după legi morale, foloseşte nomenclatura morală, îşi construieşte sistemele sale pozitive, răsplăteşte cu sfinţenia şi coboară în iaduri. Răul s-a înglobat în codurile noastre etice şi a devenit binele. Un bine înfiorător, canceros.
— Regreţi că te-ai alăturat nouă? Că nu ţi-ai făcut rost de o licenţă guvernamentală pentru a contesta raţional, pentru a apăra neagresiv demnitatea omului, pentru o luptă nesîngeroasă cu constrîngerea şi sabia?
— A trebuit să mă alătur vouă. Aşa mi-a fost scris.

— Atunci nu regreta trufia-ţi demnă. Să sufere, să invidieze, să se chinuiască.
-— Totuna.
— Nu-i totuna.
— Crezi că e posibilă mîntuirea? Că Dumnezeu poate fi zguduit prin conştiinţă?
— Trebuie să încerci. Pînă la sfîrşitul lumii.
— Voi iubiţi păcatul.
— Cine?
— Voi v-aţi tăvălit cu desfrînare în păcat pentru a obţine binecuvîntarea dezlegării de păcate. Fiindcă nu poate exista dezlegare de păcate fără păcate, aşa-i?
— Confunzi literatura cu viaţa.
— Cum ai spus?
— Confunzi plăsmuirile blasfematorii ale oamenilor disperaţi cu faptele lor de zi cu zi.
— Confund literatura cu viaţa. Biografia mea comună o declar operă literară.
Pikus mă linse compătimitor pe piciorul dezgolit. Sus, deasupra acoperişurilor zburau rîndunele, ceea ce altădată ves-

tea vreme bună, iar acum nu mai vestea nimic. O căldură neaşteptată. Poate e sfîrşitul verii, sau începutul primăverii următoare?

— Arată-te, Speranţa!

îşi înălţă capul, părul roşcat, fără îndoială părul lui Lenin, se risipi în jurul feţei sale, îi căzu pe umeri. Un ochi era într-adevăr verde, iar celălalt violet. In totul era frumoasă Nadejda mea, neliniştitor de frumoasă şi riscant de frumoasă. Şi eu mă pricep la asta.

O îmbrăţişai strîns. Ea închise ochii şi eu i-am închis. Ne găsirăm orbeşte gurile. Buzele ei aveau o viaţă a lor, aşa agresivă şi tandră, că-mi trecură fiori pe spate.

Undeva un ceas bătu ora. Bătu aşa de mult pînă cînd în sfîrşit deschiserăm ochii. Dar nu fusese ceasul. La Biserica Sf. Alexandru clopotul bătuse mai devreme pentru slujba de seară.

Fără a zice nimic, fără un cuvînt, ne ridicarăm de pe treapta de ciment care deja trăgea răcoarea înserării şi intrarăm în nava liniştită a redacţiei minate. Numai scările atîr-

nau în acest spaţiu pustiu ca un covor şifonat. Restul pereţilor, despărţiturilor, plafoanelor zăceau în mijlocul construcţiei în ruinele pitoreşti realizate parcă de un arhitect romantic. O vegetaţie uimitor de luxuriantă cuprinsese aceste bucăţi de beton, piatră, cărămidă şi dune de var ros. Lumina piezişă a soarelui înroşea profilul busturilor mari, întunecate, aurea ferigile viguroase, înflăcăra tufele de mătrăgună. Chiar şi astrele de toamnă se furişaseră în această grădină vrăjită, luxuriantă ivită din gunoiul vechii redacţii.
Scările ne invitau spre cerul intens opalescent de deasupra capetelor noastre. Dădui cu piciorul la o parte de pe prima treaptă frunzişul uscat şi bucăţile de tencuială, îi dădui mîna, păşii la primul nivel. Curăţăm calea din faţa ei, ea mă urma cuminte pînă ajunserăm pe o platformă cu urme de podea de lemn. Pe un pomişor mic, singuratic, stătea o mulţime incredibilă de vrăbii. Ţineau sfat gălăgios despre ceva, ascunse în frunzele ce se îngălbeneau. Din vacarmul acesta se isca o muzică, sonoră, insolită, un geamăt monoton, metalic de neliniște tulburătoare.
Nadejda se sprijini cu spatele de zidul ştirbit, închise ochii şi aştepta. Am sărutat-o iarăşi pe gura care ajunsese să se răcească. Am regăsit sînii aceia mari, cunoştinţele mele drăgălaşe. Nadejda se ghemui parcă de frică faţă de mine sau poate de teamă faţă de brusca adiere rece a nesiguranţei. Sfîrcurile enorme se ridicară cu asprime spasmodică, mirosea a grădină încinsă de soare, simţeam mirosul iute, ademenitor al frunzelor de mesteacăn. Nadejda spunea în şoaptă ceva ce nu înţelegeam. Se lăsă grea, a trebuit să o susţin ca să nu cadă pe podeaua putredă.
Am auzit zvîcniturile disperate ale pulsului. Am auzit, de asemenea, ţipătul pe mai multe tonuri al păsărilor ca o incitaţie crescîndă. I-am desfăcut picioarele cu genunchii. M-am înfipt în ea. M-am înfipt adînc.
Ea spunea ceva fără glas ca şi cum ar fi zis o litanie, îşi strînse ochii pînă-i albiră pleoapele. Printre buzele trandafirii de iarbă neagră luciră sălbatic dinţii ascuţiţi.
— Speranţa — şoptii. — Speranţa, eu sînt.
— Ştiu. Numai tu. Pentru totdeauna tu.

Se sprijini cu umerii de perete, ca şi cum ar fi vrut să-l împingă pînă la orizont, unde soarele se pregătea să apună, îmi prinse cu ambele palme mîna, ţipă scurt cu glas înăbuşit şi se făcu aşa de îngrozitor de grea că n-o puteam ţine. Se lăsă pe podea, ascunzîndu-şi faţa în plasa roşie a părului. De undeva, din rămăşiţa de tavan picura apă. O viespe rătăcită zbură din grădină. Se apucă să dea rotocoale pe deasupra capului fetei, încercai s-o gonesc, mă aplecai după o tulpină de urzică ruginită, dar atunci se auzi un scîrţîit de sticlă călcată, în cadrul uşii stătea un bătrmel cu o şepcuţa roşie cu cozoroc lung şi cu o geantă de piele pe burtă, cum poartă paznicii de la parcări. Salută cu două degete la cozorocul şepcii împodobite cu o emblemă necunoscută. Abia acum băgai de seamă că în mîna cealaltă ţinea o hîrtie roşie ce aducea a chitanţă.
— Bună ziua — spuse cu o voce radioasă. — Zece mii de zloţi.
— Zece mii de zloţi, pentru ce? — am întrebat.
— Pentru contact amoros într-o clădire publică.
— Şi ce-i cu asta, nu e voie?
— E voie, numai că trebuie să plătiţi.

— O amendă?
— Nu, e o taxă. A intrat în vigoare de la întîi. Dacă v-aţi fi anunţat la mine ar fi fost mai comod, fiindcă împrumut saltele gonflabile.
Stăteam încremenit deasupra Nadejdei ghemuite. Viespea zbura acum în jurul capului meu.
— Oameni mulţi, locuinţe puţine, deci statul a ieşit în întîmpinare — ne informă funcţionarul. — Cu timpul va fi mai mult confort. Se vor aduce foi de cort pentru mascare şi perne. Plătiţi sau chem miliţianul?
— Plătesc. Plătesc — spusei fără chef, coborînd la parter. — Dar de unde ştiţi ce am făcut aici?
— La noi se aleg experţi. Cred că n-o să negaţi? Eu vă cunosc de undeva, nu? Poate aţi apărut la televiziune?
— Poate că am apărut. Nu-mi amintesc. Am găsit bancnota de zece mii, Mi-a luat-o politicos, dar hotărît din mîna.
— Fiindcă eu înainte de a ieşi la pensie am fost director la televiziune.

îmi dădu cartonaşul roşu cu o inscripţie polisemantică „Chitanţă orăşenească".
— Puteţi rămîne aici cit doriţi. Eu vă voi păzi. Salută politicos, vîrî bancnota în geantă şi ieşi în stradă.
De undeva din centru răsunară iarăşi orchestrele. Prin gangurile învecinate auzeam strigăte izolate, stridente. Aminteau de urletele lupilor iarna. Dar pe pămînt nu mai erau lupi. Au rămas doar oameni. Oraşul, ca de obicei pe înserate, trăgea la măsea.
— Nadejda, trezeşte-te. — Am zgîlţîit-o de umăr.
Nu-mi răspunse, îngenunchind în aşa fel pe movilita de cenuşă veche cu capul băgat între umeri de parcă şi-ar fi stăvilit o durere groaznică, de nesuportat.
Am început s-o ridic, era extrem de grea şi inertă. Chiar în apropiere se scurgea tencuiala roasă. Viespea bîzîia agasant, lovindu-se de urechea mea.
— Spera — şoptii în claia roşie a părului ei.
Pe neaşteptate se prăbuşi pe perete. Observai pentru o clipă ochii ei sălbăticiţi de o privire saşie abia sesizabilă. Mă îmbrînci subit şi o luă la fugă pe scările alea rupte. Apoi se repezi în lături chiar în desişul grădinii vrăjite, se împiedică probabil de o tablă, fiindcă din copacul acela izbucni o umbră neaşteptată care acoperi cerul. Se desprinseseră vrăbiile şi zburaseră cu fîlfîit asurzitor spre adîncurile oraşului.
Deci cerul se deschise iarăşi la fel de nevinovat şi curat cum fusese cîndva, cînd era cu adevărat nevinovat şi curat. Astăzi cerul ăsta era îmbîcsit de rachete, călcat în picioare de filozofi zeloşi în căutarea adevărului care poate nici nu exista. Dar acum, la această unică cină, cerul se împodobise, se rujase, se îmbujorase şi arăta ca unul tînăr.
— Spera! o strigai încet.
Un fluture canceros, probabil acelaşi care zburase spre C.C., se înălţa acum fără grabă peste tufa viguroasă de scai, dreaptă ca un husar. Pînzele de păianjen luceau argintii prin colţurile umbrite, plumburii.
Apăru pe neaşteptate după cum îi era obiceiul. Mergea cu pas legănat pe după pomul părăsit de vrăbii. Mergea cu pasul acela specific al ei, graţios, deşi greoi, de parcă ar fi plutit cu o barcă pe suprafaţa vălurită a unui lac.

îmi zîmbea deja de departe, ştergîndu-şi cu dosul palmei coada ochiului. Am aşteptat-o stînd pînă la brîu în ferigile presărate cu albe tentacule misterioase care rămăseseră din bunele vremuri de demult cînd ele erau copaci pe pămînt. Se apropie, mă luă de gît şi îşi ascunse capul pe umărul meu.
— Sînt obosită — şopti. — Cine a venit?
— Un bătrînel care a lucrat cîndva în casa asta. Ne-a urat fericire şi ne-a blagoslovit.
— Exact asta am vrut, să ne binecuvînteze cineva. Şi la voi sînt bătrîni buni şi înţelepţi.
— Au existat oameni bătrîni, nobili, înţelepţi, demni pe la noi.
îşi suci capul mărit de părul abundent, O gărgăriţă mergea grăbit pe o buclă mare luminată de soare.
— Ascultă — spuse în şoaptă.
— Ascult, Speranţa.
— Merg cu tine.
— Unde, iubito?
— Acolo, la Palatul Culturii. Voi face acelaşi lucru ca

tine, dragule.
— Nu, Nadejda, eu îmi regizez ultima mea povestire. Din motive de compoziţie şi de atmosferă va fi mai bine dacă vei rămîne, tînjind după mine pînă la sfîrşitul vieţii.
îşi ridică în sus capul, amuzată de ideea mea. Mă privi cu ochii mari, scînteietori, dintre care unul putea fi verde, iar celălalt mai violet. Vrăbiile se întorceau în stoluri mici pe copacul acela unde se afla parlamentul lor. îi sărutai uşor ochiul stîng, apoi cel drept.
— Sigur nu vrei?
Dădui negativ din cap. Iarăşi îşi ascunse faţa pe umărul meu.
— Aşteaptă, trebuie să reflectez — şopti ea.
O îmbrăţişai găsind dintr-o dată sînii aceia uimitori ce-mi erau aşa de binevoitori şi prielnici. Erau de asemenea obosiţi, încălziţi de o somnolenţă înduioşătoare.
— Nu. Nu trebuie. — Mă respinse cu coatele. — Să rămînă aşa pentru toată viaţa.

— Te voi aştepta în cerul pravoslavnic posomorît şi bărbos.
îşi lipi mai mult faţa de scurta mea acoperită de pînze de păianjen transparente.
— Ce să fac? — întrebă. — S-a năruit totul în cîteva ore. Dar eu am ştiut-o. Am presimţit că te voi întîlni.
— Sînt mulţi ca mine. Sînt în fiecare din ei. Eu nu exist singular, îmbrăţişezi un manechin îmbrăcat în pantaloni şi scurtă de la magazinul universal.
— Tu eşti tu. Eu ştiu. Am visat Polonia cu palatele ruinate şi pe tine cu rucsacul pe un drum lung întortocheat.
— Trebuie să ne despărţim, Speranţa.
— Pînă la întîlnire.
sx — Acolo.
".', — Sau încă aici. Vrei un calmant?
— Nu acum, nu. Sînt liniştit, deşi nu ştiu ce voi face.
— Vei face ce vrea Dumnezeu în care crezi.
— Totuşi cel mai bun lucru ar fi sfîrşitul lumii. Am pleca împreună, îmbrăţişaţi, spre purgatoriu, împreună cu duşmanii şi cu prietenii. Cu o valijoară de lucruri sfinte şi cu un vagon de păcate.
— Da, ar fi bun sfîrşitul pămîntului pe care oamenii îl aşteaptă de o jumătate de milion de ani.
— Nadejda, mai am cîteva ultime probleme de rezolvat.
Mă trase spre ea. Simţii din nou mirosul delicat al crenguţelor uscate de mesteacăn. Pe urmă mă împinse uşor la o distanţă de o răsuflare.
— Du-te, iubitule. Mă voi ruga pentru tine.
îşi luă rămas bun de la mine cu o cruce pravoslavnică rusească, iar eu îi sărutai vîrfurile degetelor. Vrăbiile îşi reluară ciripitul coral chinezesc. Roiuri de ţînţari se ridicau deasupra tufelor acestei grădini pline acum de aur şi roşu stins.
— Aşteaptă aici pînă plec — spuse uitîndu-se undeva în lături. — Juri?
— Jur.
îşi mută privirea spre ochii mei. Pupilele se deschiseseră într-un zîmbet abia perceptibil, iar la colţurile ochilor licări o umezeală neaşteptată.
158
— îmbrăţişează-mă. Foarte puternic şi mai strîns.
— Mai tare nu pot.
— Mai tare, iubitule, ca să-mi aduc aminte.
Ne-am sărutat cu guri umede şi sărate. Pe urmă ea se întoarse cu o hotărîre disperată, alergă cu pas cam greoi şi ciudat de plutitor spre strada însorită. Mă uitai automat după canistră. Dar vasul torturilor mele nu era pe nicăieri. Simţii deodată greutatea capului chinuit de mahmureală şi de gînduri rele. Din fundul grădinii veni în zbor viespea căreia-i plăcusem nu de mult. Iarăşi se izbi de obrajii mei, de gura mea. Am ieşit o dată cu ea în stradă.
Şi acolo, lîngă zidurile dărîmate ale closetului public, stătea zîmbitor Tadzio din Starograd cu canistra albastră în mînă.
— Căci poate cîndva, într-un următor cerc al infinitului, voi mai iubi încă. Asta-i tot din dumneavoastră. Am avut grijă de benzină, aţi lăsat-o pe stradă.
Manifestanţii beţi se trezeau din moţăiala de după-amiază în. scuarul betonat. Unul din ei rupse din pînza unei pancarte litera L din hîrtie ca să-şi înfăşoare degetul sîngerînd.
Am traversat carosabilul ce trăznea a asfalt topit şi mă apropiai de zîmbitorul Tadzio din provincie. Ridică bidonul,

vru să mi-l înmîneze. Dar eu îl prinsei fără veste de gulerul cămăşii flanelate, i-l strînsei în jurul gîtului său slab pînă-i ieşiră ochii tîmpiţi şi cumsecade din orbite.
— Nemernicule, m-ai dus la Zorz. De cînd lucrezi la ei?
împingîndu-mă timid cu mîinile bolborosi neclar:
— De trei ani.
îl trăsnii cu poftă peste botul imberb. Căzu în genunchi, dar cumva în mod abil, ca să nu strice canistra. Mă apucă de mînă şi începu să o sărute în mod respingător cu buze moi şi libidinoase. Abia acum băgai de seamă că nu e chiar aşa de tînăr. Avea ceva hîtru, bătrînicios în faţa infantilă lipsită de păr.
— Citi ani ai, porcule?
— Treizeci şi trei — se văicări, acoperindu-mi palma cu sărutări pline de zel.
îl mai lovii o dată. Atunci îşi şterse nasul cu mînă să vadă dacă nu sîngerează şi gemu:
— Patruzeci. Jur pe Dumnezeu că spun adevărul.

— Cum te-au racolat?
'l — Le scriu versuri. Inventez nişte glume. Pentru Departamentul de propagandă şi de cercetare a stării de spirit a populaţiei.
— Ridică-te, ticălosule. Nu face fiţe, că spun oamenilor cine eşti.
începu să se ridice din genunchi smiorcăindu-se din nas. Curăţă atent cu mîna laturile bidonului. Atît îmi era de devotat.
— Ce fel de versuri? — îl întrebai şi-1 apucai iarăşi de gulerul cămăşii scîrboase, transpirate.
— Satirice. La adresa diverşilor opoziţionişti, contestatari, în general a duşmanilor.
— Dar bancuri?
— Bancuri pentru oamenii din guvern. Două genuri de anecdote. Unele de sondaj pentru a verifica cum reacţionează mulţimea, iar altele împotriva activiştilor care ies de pe orbită.
— Monstrule. Voi chema totuşi oamenii ca să te linşeze.
Căzu iarăşi în genunchi şi-mi apucă mîna cu labele lui de şobolan.
— Vă implor, vă rog să mă iertaţi. Doar am recunoscut.
Ce era să fac? Ce putea face un om din Starograd şi pe deasupra imperfect? Douăzeci de ani am scris versuri şi nici dracu n-a spus o vorbă bună. Toate scrisorile de la edituri şi redacţii începeau cu: „Vă informăm cu regret", în cele din urmă am urît poşta. Dumneavoastră mă veţi înţelege şi ierta. Alţii fac porcării şi mai rele. Eu vă rog în numele părinţilor mei, fiindcă sînt orfan.
— Ai tot atîţia ani cît R.P.P. şi tot atîta perfidie. Poate mai citezi încă ceva din textele mele?
— Vă rog — se bucură coruptibilul Tadzio. — Am deja un citat corespunzător.
Ridicai pumnul să-1 lovesc. Dar el se încovrigă şi începu să plîngă.
— Eu ador cu adevărat proza dumneavoastră. Una cu alta nu are nimic de-a face. Sînt subjugat de farmecul dumneavoastră literar, în poezia mea există influenţa domniei voastre. Direcţia Departamentului îmi face chiar reproşuri că mă
160
inspir din creaţia dumneavoastră. Eu vă iubesc, nu pot trăi fără dumneavoastră.
Beţivii mă observau fără bunăvoinţă. Celor din afară putea să li se pară că maltratez un adolescent.
— Scoală-te, sulă de Starograd. Şi piei din ochii mei.
Se ridică de pe trotuar şi-şi şterse nasul şi ochii.
— Eu am trăit astăzi un şoc — zise plîngăreţ. — lertaţi-mă. încep o viaţă nouă. După prînz am renunţat la serviciul de la Departament. Sînt un om la fel ca dumneavoastră. Mi-am strîns pumnul şi am făcut un pas spre el, dar se acoperi cu mîinile murdare.
— Tetea, lasă-1 pe ăla mic! — răcni un manifestant ridicînd băţul de la pancartă.
— Bine — spusei. Dă-mi bidonul şi valea!
— Vi-1 duc eu — strigă Tadzio.
Trăsei cu coada ochiului spre beţivanii treziţi din somn. Se ridicau clătinîndu-se pe picioare.
— Ce bine că v-am întîlnit. A fost o cotitură, în viaţa mea şi în creaţia mea. Dumneavoastră aţi salvat un om. Oare poate fi o chestiune mai importantă pe lumea asta?
— Tacă-ţi fleanca şi hai de aici că o păţim — am mîrîit.

O luai spre Nowy Swiat cu Tadzio cel de patruzeci de ani după mine. Demonstranţi care se limpezeau cu greutate ne conduceau cu o privire bănuitoare, puţin binevoitoare.
— Atîţia ani pierduţi — se văicărea Tadzio în urmă. — Da, am greşit, n-am să tăgăduiesc. Dar clasicii noştri contemporani nu greşesc? Priviţi, vă rog. — Mă luă de mîna şi mă trase spre vitrina unui magazin de mercerie.
Iar acolo printre lozinci stătea un televizor desincronizat. Nu era însă atît de stricat încît să nu se poată vedea următorul eveniment al congresului. Iată, preşedinţii uniunilor artistice îi omagiau pe ambii secretari. Preşedintele plasticienilor purta un şorţ de secol nouăsprezece şi o uriaşă beretă de catifea, iar în mîini ţinea o paletă şi o pensulă. Al doilea, într-o imensă cămeşoaie albă, ducea o imensă pană de gîscă şi un sul de hîrtie. Al treilea, într-o togă romană, avea pe faţă o mască grecească. Al patrulea, cu coroniţă pe cap, ciupea strunele lirei. Dar unul din ei era civil, nu avea o recuzită simbolică şi totuşi îngenunchease la fel ca ceilalţi, pe un genunchi, îna-

intea secretarilor. M-a intrigat preşedintele civil, am vrut brusc să aflu cu orice preţ pe cine reprezintă. Tadzio probabil că ştia, dar nu se cădea să întreb.
— Vedeţi, domnule, lor le este permis. Au de toate. Bani gheaţă, femei frumoase, glorie în ţară şi peste graniţă, dar au îngenuncheat în faţa tembelilor ăstora. Atunci ce vreţi de la mine?
— Tadzio, eşti dezgustător — oftai.
— Oare este vina mea? Aş fi vrut să arăt ca dumneavoastră. Ce pot să fac dacă Dumnezeu a avut altă intenţie.
Mi-am dres glasul neştiind ce să răspund.
— Dă-mi bidonul — spusei în cele din urmă.
— Atunci am să mă omor.
— Poţi să mergi cu mine dacă vrei, dar dă-mi bidonul.
— Mă dispreţuiţi?
Mă repezii spre el, dar Tadzio sări într-o parte.
— Dă-mi canistra, pui de căţea!
Se ofensă brusc şi-mi dădu bidonul cu minerul ud de la sudoarea lui împuţită.
— Credeţi că eu nu ştiu nimic — spuse pe un ton echivoc.
în faţă la „Paradiz" era pustiu, înăuntru, arabii le pipăiau pe fetele noastre în ritmul melodiilor orientale. M-am oprit în faţa uşilor cărora le fuseseră cîndva sparte geamurile de cristal, în vîntul uşor de amurg se legăna un carton cu inscripţia „Toate locurile sînt ocupate".
— Ştiţi, domnule — se făcu auzit împăciuitor Tadzio cel de patruzeci de ani. — Unui arab îi este suficient să atingă picioarele unei femei albe şi ejaculează imediat.
— Acum o să începi să-mi spui porcării? — răcnii.
— E adevărat, este purul adevăr. Intrebaţi-le pe duducuţe.
O luai spre rond. Clădirea partidului zăcea somnoroasă pe o mare platformă de piatră. Un animal bătrîn, obosit, cu ochii orbi. Un fior uşor îmi trecu pe spinare fiindcă îmi adusei iarăşi aminte de banchetul secret pentru conducerea superioară desemnat cu criptonimul BSPCS. Oare camarazii mei de alcool vor reuşi să şteargă urmele? Dar nota mea? Am uitat să-mi plătesc datoria pentru ragout. Asta e, poate s-a înecat în pagubele generale.

La rond dormita un tramvai gol. Toţi pasagerii îl înconjuraseră pe vatman care stătea lîngă vehicul ca să scape de sîcîiala călătorilor.
— Am zis că nu merg, nu merg!
— Dar de ce, sufleţelule, ce s-a întîmplat?
— Pur şi simplu nu mai am chef şi gata.
— Domnule vatman, dar acum aveţi un traseu mai scurt. Numai pînă la podul Poniatowski care s-a dărîmat.
— Mă doare-n cot şi de traseul scurt.
— Ce naiba, omule, fii om.
— Nu vreau şi n-am să mă explic. Vă rog să faceţi loc.
— Drăguţule, mă duc la o mamă bolnavă cu prînzul.
— Ce mă priveşte pe mine?
— Am un sfert de tobă. O vrei?
— Du-te, dom Te. îmi face rău. Mie toate îmi fac rău, vă spun ca unor oameni. Lăsaţi-mă să trec.
— Te implorăm, fii polonez.
— Polonez, primul candidat? — întrebă tramvaistul.
Se făcu brusc tăcere. Cineva tuşi, altul îşi drese glasul. Un copil începu să plîngă.

— Oh, trăsni-v-ar — oftă mecanicul. — Am inimă moale. Vă duc, dar numai pînă la piaţa Narutowicz şi pe urmă, pas. Urcaţi-vă, polonezi!
Sărirăm vioi în interiorul ruinat, îl auzii în spate pe Tadzio suflînd greu. Tramvaiul sună cu furie şi plutirăm scîrţîit spre soarele în apus.
— Probabil că peste toate mă confunzi cu alt literat, cap de varză — mîrîii privind pe geamul plin de praf.
— Cum adică, doar ştiu bine. Sînteţi domnul Ryszard Szmidt, nu-i aşa?
Am vrut să-i dau un şut in spate pe şest.
— M-ai citat pe mine, prostovane!
— Sînt textele dumneavoastră? Mi s-a părut că sînt ale domnului Ryszard.
M-am întors. Faţa aia fără mustăţi, tinerească şi zbîrcită îmi zîmbi cu protectoare prietenie.
— Nu vă fie teamă. Sînt gîndurile dumneavoastră de aur şi eu ştiu cine sînteţi.
— Poţi să citezi pe cine vrei. Mi se fîlfîie.

— Sînt texte bune, deşi n-aţi avut baftă pînă la sfîrşit. Dar eu vă voi răzbuna cînd voi primi Nobel-ul.
Gemui încet întorcîndu-mă spre geam. El se aşează pe conducta de încălzire şi îmi luă tandru canistra albastră din mînă. O cuprinse cu genunchii şi privi vesel înainte, clipind confidenţial.
Atunci am simţit că cineva mă atinge delicat pe piciorul drept. Evident era Pikus. Mă privea cu devotament în ochi şi dădea din ciotul trist de coadă.
— Pikus, pe unde mi-ai umblat?
El îşi înfipse lăbuţele ca nişte franjuri în pantalonii mei, schelălăi cu mare dragoste, fericit că mi-a făcut o plăcere prin regăsirea lui neaşteptată.
— Te ducem, căţeluşule, lîngă ai tăi, lîngă Plac Zbawiciela. De atîţia ani şi nu te pot uita. Lor le plac animalele şi oamenii.
Pikus se bucura, învîrtindu-şi frenetic codiţa care, de altfel, nu exista. Trecurăm de rond la intersecţia dintre Marszalkowska şi Alei. Acum, în geamurile vitrinelor şi în ferestrele caselor se arăta reflectarea părţii de sus, de piatră, a Palatului Culturii. Străfulgerau luminile reflectoarelor militare, între ele pulsa inscripţia făcută din cădite de plastic pentru copii, luminate: „Am construit socialismul"! Dar cădiţele erau din rebuturile la export şi crăpaseră ici-colea arătînd în interiorul lor becurile ascunse din care majoritatea se arseseră.
Ceva mă obligă să mă întorc şi să mă uit la viitorul meu mormînt uriaş împodobit cu vechea stemă poloneză şi crucea contemporană sovietică. Eram chiar curios, vulturul nostru fusese deja înfăşurat în snopuri de spice legate cu o panglică avînd lozinca „Proletari din toate ţările, uniţi-vă!" Dar nu mă întorsei, paralizat de o împotrivire superstiţioasă sau magică. Mă voi uita la ele seara la opt, dacă în general mă voi uita.
Auzii deci în spate, printre scrîşniturile tramvaiului, bubuitul gigafoanelor şi sunetele şterse ale orchestrelor. Pe umerii mei săltau reflexele cadaveric violacee ale luminii lămpilor cu arc. Pikus dormea lîngă piciorul meu.
Trecurăm de Gara Centrală, care stătea într-un lac de sticlă spartă de la ultimele geamuri care zburaseră de la salvele de tun. în această placă de sticlă spartă se reflecta soarele

care apunea. Deci abia trecuserăm de revărsarea însîngerată din jurul buncărului înnegrit al gării, că tramvaiul nostru începu să se smucească ca şi cum ar fi încercat să-şi rupă legăturile, să geamă trosnind din încheieturile de fier pînă cînd în cele din urmă se linişti şi pluti cîţiva metri încă, exact ca un vapor ce se apropie de mal. Se opri, se clătină în faţă şi în spate şi, în sfîrşit, încremeni.
Pasagerii alergară spre vagonul din faţă din care vatmanul ieşea clătinîndu-se.
— Domnule, ne-aţi promis pînă la piaţa Narutowicz.
— Am promis, că-s om de onoare. Dar au întrerupt curentul. Ah, oameni buni, ce-mi arde sufletul — îşi făcea vînt cu o manivelă de alamă pe care o luase de la pupitrul de comandă.
— Minte! Iarăşi nu mai are chef, iar eu duc prînzul mamei bolnave! — zbieră o femeie.
— Vă rog — se înclină vatmanul reţinîndu-şi un sughiţ.
— Luaţi manivela şi mergeţi.
Cîţiva tineri scormoneau deja în cabina lui.
— Spune adevărul. Nu e curent! — strigară.

Răsunară nişte înjurături prea puţin dinamice. Micul grup de oameni începu să se reverse pe străzile învecinate. Vatmanul se aşeză pe tamponul din faţă, îşi expuse faţa vineţie la soare şi închise cu satisfacţie ochii.

— Băieţi, mergem pe jos — am decis.

Pikus o luă în faţă, eu la mijloc, iar Tadzio cu bidonul la coadă. Intrarăm pe strada Oczka înroşită de apus. Mergeam prin canionul posomorit dintre copacii de cimitir. Ştiam cu toţii că dincolo de zidul ăsta de închisoare se ascund sălile de disecţie şi morga. Şi atunci am auzit din spate urletul isteric al unei sirene. Prin mijlocul carosabilului gonea o ambulanţă cu girofarul stricat, mort. De aceea, şoferul apăsa din răsputeri pe claxon. Ambulanţa ne depăşi ridicînd de pe asfalt nori de frunze uscate şi deodată începu să frîneze puternic. A fost zvîrlită uşor spre bordură, dar şoferul stăpîni maşina şi după o secundă începu să se întoarcă în direcţia opusă. Uşile din spate se întredeschiseră şi din ele privi afară fericitul Kobialka.

— Vedeţi ce uniformă am — arătă spre cămaşa de forţă ireproşabil de curată. Putea mişca uşor mîinile, fiindcă, din protecţie, i se legaseră lejer mînecile la spate. — în sfîrşit, mi-a venit ambulanţa. A avut o avarie. Acum, slavă Domnului, e în ordine, ne ducem la Tworek. Să vă lăsăm pe drum poate?
— Mulţumim, vecine —. spusei cordial. — Noi sîntem aproape. De fapt am ajuns deja.
— Ce e în oraş?
— Toate vechi. Sărbătorim.
— Acuşi vine ziua şi devenim egali cu Apusul. Adică Apusul devine egal cu noi. Atunci va fi mai bine. în general va fi mai bine.
— De ce credeţi că poate fi mai bine?
— Pentru că, dragă vecine, toţi vom începe de la început. Asta înseamnă că ne izbim de fund, mai exact, lumea se izbeşte de fundul-fundului ca de o podea cosmică. Scuză-mă, vecine, dar eu sînt deja optimist. Am o casă proprie, liberă, independentă — şi lovi euforic cu palma în acoperişul ambulanţei. Şoferul vru să pornească imediat, dar Kobialka ordonă cu voce puternică:
— Stop! Stop! încă o clipă. Te-aş fi îmbrăţişat, dragă vecine, dar vezi şi dumneata că sînt îmbrăcat necorespunzător.
— Vă urez sănătate.
— Sănătos sînt. Noroc trebuie să ne urezi nouă, tuturor, domnule, în noua rundă, în epoca ce vine în lumea următoare. Aduceţi-vă aminte că v-am iubit pe toţi totdeauna! — îl observă pe Pikus care din curiozitate se uita în ambulanţă.
— Şi pe animalele voastre le-am iubit! Dragostea asta m-a pierdut! Ce spun eu, doar iubirea asta m-a făcut liber! Trăiască Republica Populară Polonă Sovietică liberă şi independentă!
Şi bătu o darabană africană pe acoperişul corodat al ambulanţei spitalului guvernamental de psihiatrie. Probabil că s-a decis pentru o atare demonstraţie deoarece pe fereastra laterală se ivise Zenek şi asculta atent declaraţiile pacientului. Ambulanţa porni cu toane patinînd cu roţile pe carosabilul acoperit cu frunze de arţar şi tîşni în direcţia străzii Grojecka.

— Ai văzut un om fericit, neghiobule — îi spusei lui Tadzio Skork. Dă-mi canistra.
— De ce?
— Fiindcă o să-mi trebuiască. Intru aici la spital, iar voi aşteptaţi-mă.
— Vă rog să aveţi grijă de dumneavoastră, vă implor. Şi eu vă iubesc, ca pe tata.
Am vrut să-i dau un şut, dar sări vigilent.
— Am să mă răzbun pentru dumneavoastră. Lumea îşi va mai aminti de noi.
Se scormoni prin buzunare străduindu-se să scoată un pachet.
— Am început să scriu, poftim. Am deja trei capitole. Pînă acum lumea n-a mai văzut o astfel de proză.
O luai resemnat spre intrarea spitalului. Cîţiva bolnavi beţi zăceau pe treptele năpădite de iarbă. Am vrut să-i previn să nu facă congestie pulmonară, dar mă priviră duşmănos, aşa cum se uită bolnavii la cei sănătoşi.
— Anticristul — spusei. Anticristul sub formă de virus. Epidemie. Ca gripele sau holera. Epidemia din interiorul cosmosului.

Mergeam pe un coridor luminat de beculeţe mici care se aprindeau şi se stingeau. Spitalul îşi lua curentul de la un agregat propriu. Prin încăperile astea strimte, întunecoase se tîrau pacienţi beţi. Cei mai puţin bolnavi îi ajutau fără entuziasm pe cei grav bolnavi. Infirmiere şi surori medicale n-au mai fost de mult văzute prin spitalele noastre. Nu mai sînt la modă.
în sfîrşit am văzut peretele de sticlă al sălii de reanimare, în ea se aflau trei fotolii sau paturi, dar mai degrabă catafalcuri rahitice pe care vibrau trei corpuri inerte. Uşile nu erau închise de tot aşa că am intrat fără greutate în interiorul verzui plin de ecouri de ceasornic, de ticăit, de şuierat, zumzăit. Clipoceau luminiţe colorate, din chiuvetă picura apa, în aer plutea un miros greu de carmol sau poate de valeriană.
Am cercetat pe rînd cele trei feţe fără o picătură de sînge. Cel din mijloc, cu părul negru înspicat, cu trăsături oarecum negroide, ar fi putut fi Hubert, îl împresurau nişte tuburi, sîrme, iar în gît era înfiptă o ţeavă tăiată gros. Tresălta isteric

zgîlţîit de ritmul aparatelor şi se uita la mine cu ochiul ăla orb care nu vedea, îşi rînjea dinţii înmulţiţi în mod ciudat, dar şi-i rînjea probabil de mult, fiindcă în colţurile gurii cenuşii se întărise o spumă galbenă. Se uita la mine cu ochiul ăla chior şi nu zicea nimic fiindcă nu mai putea vorbi. Mi se păru deodată că aici miroase a cadavru. Că în acest chioşc de sticlă care nu fusese curăţat de săptămîni, că în acest purgatoriu verzui pute a moarte.
N-am putut suporta privirea lui, adică n-am putut suporta ochiul ăla alb ce mă sfredelea cu o luminiţă vernil, fosforescentă. Am îngenuncheat deci la picioarele patului. Aveam în faţa mea tălpile de ceară ale lui Hubert, învelite într-o piele moartă, osoase, fibroase, parcă fierte în formol.
— Cum e, Hubert? — grăii cu jumătate de glas. — Ai obosit alergînd prin viaţa ta de lungime medie. Ai obosit alergînd prin mica noastră microlume a oraşului care agonizează în mijlocul Europei. Ce te-a împins înainte, ce forţă, ce credinţă?
Cineva oftă gemător. Ridicai capul, dar nu era decît una din maşini, poate un plămîn artificial, un rinichi artificial sau o inimă artificială, unul din organele artificiale omeneşti îşi schimbase ritmul de parcă şi-ar fi schimbat o mînă obosită.
— Cum e, călugăr al epocii de declin, Savonarola al sfîrşitului lumii vechi? Prăpădită viaţă ai avut, neînsemnată existenţă, sărmană soartă, întotdeauna ai fost împotrivă şi s-a zis că-ţi schimbi mereu opiniile. Ţi-ai înăbuşit reacţiile omeneşti, sau poate obişnuinţele filistine, iar printre cei apropiaţi ai veştejit pe burghezi şi pe filistini. Puţini te-au iubit, mulţi te-au urît. Ai fost iubit aşa şi aşa, ai fost urît din toate puterile. La început ai fost un regim prea slab, stîngaci, de marionetă împotriva marelui popor, pe atunci încă abil. Apoi ai fost un popor prea slab, sărac, dezonorat împotriva unei aristocraţii de partid răsînmulţite, împotriva unui stat totalitar. Ce fel de logică morală ţi-a condus comportamentul palida, rigida, inumana mea mustrare de conştiinţă?
Atunci, de undeva din întunericul podelei apăru Pikus, care nimerise aici pe căi cunoscute numai de el. începu să adulmece cu urechile ridicate picioarele înalte, răscrăcărate ale paturilor, nişte găleţi şi nişte ghemotoace de pansamente. Maşinile gîfîiau ritmic, clipind din luminiţele sale.

— Cînd ai început să tipăreşti în emigraţie şi în ilegalitate în ţară, saloanele artistice guvernamentale au chicotit batjocoritor că tu cauţi compensaţii, că măguleşti Apusul liber, că încerci prin politică să-ţi construieşti cariera literară. Atunci cînd studenţii te multiplicau noaptea la şapirograf, cînd bătrîne maniace băteau pe furiş la maşină eseurile tale, cînd se răspindeau roadele tale, gîndurile tale disperate şi speranţele deznădăjduite, cînd se răspîndeau prin ţară în tiraje de cîteva zeci de exemplare, colegii tăi, tovarăşii tăi credincioşi, paznicii căminului naţional, vestalele vetrei părinteşti, ei se afundau şi în flirtul echivoc, dar şi rentabil cu regimul acerebral. S-au ridicat sus în ţară, adunînd bănet şi consideraţie, s-au căţărat sus peste graniţă profitînd de sprijinul guvernamental, de diplomaţie, de bani lichizi, de marea maşinărie a statului. Ei făceau cu ochiul în lumea liberă cu înţelesul că reprezintă forţa morală a ţării oprimate, că această forţă morală ei o creează şi o dirijează. Iar pe tine, sărman animal medieval, pe tine nu te-au cruţat de şuturi nici unii, nici alţii. Apeşi pe pîrghia care-ţi barează destinul. Şi care-i

soldul? S-a înfrumuseţat oare cineva în aceste cazemate în afară de mine? A sărit oare cineva în foc pentru a păcătui şi a-l ofensa pe Domnul Dumnezeu în afară de mine?
Pikus se aşează în mijlocul sălii. Nu se uita la mine, nu se uita la muribunzi, îşi înălţă capul şi îşi fixă ochii ca nişte mărgele în tavanul verzui din plăci de faianţă, în culoarea verzuie a speranţei fără speranţă.
— Ai dreptate, şantajistule, să mori. O ştergi pe furiş ca un instalator care n-a reuşit să repare chiuveta. Lumea s-a egalizat. Nu există răi şi buni. Este o mulţime nefericită care se calcă pe picioare. Izvoarele însufleţitoare ale moralităţii de odinioară au secat, au dispărut în nisipul uitării. N-ai unde te adapă, nu există acel loc unde te poţi înviora. Nu există exemplu, nu există inspiraţie. Este noapte. Noaptea indiferenţei, noaptea apatiei, noaptea haosului.
Pe noptieră, sub o veioză defectă, se află un calendar de birou, îngălbenit, cu colţurile îndoite, subliniat de mîna cuiva. Arată data de 22 iulie 1979, încă o dată din multele date care ne încercuiesc.
— Mori prea curînd, Hubert. Ei toţi, lacheii conştienţi ai timpului sau ai istoriei, ei toţi aşteaptă capul tău. Ei pretind

să te prosternezi în faţa lor şi să le recunoşti dreptatea. Ei vor să atîrne scalpul de pe capul tău la piept, ca pe un ordin în plus. Dar poate că tu deja te-ai prosternat? Poate că plăteşti cu viaţa pentru capitulare?
Picioarele de ghips ale lui Hubert tremurară uşor. Marginea cearceafului se trăgea încet descoperind pulpele păroase, moarte. Undeva se izbi o uşă, dar Pikus nu-şi schimbă poziţia din mijlocul sălii. Cu capul strîmbat privea la tavan sau la ceva ce se afla deasupra tavanului.
— Hubert, am fost şi cei mai îndepărtaţi şi cei mai apropiaţi. Mi-ar fi rău pe pămînt fără tine. Ţie ţi-ar fi rău fără mine pe lumea aialaltă. E timpul să ne luăm rămas-bun pentru o scurtă clipă, cît o clipă a ochiului mort al lui Dumnezeu.
M-am ridicat, m-am apropiat de capul patului. Maşinile scuturau uşurel capul grizonat cu faţa brăzdată de durere sau de aşteptare. M-am aplecat, am atins cu buzele fruntea rece şi umedă. N-aveam chef de aşa ceva, dar ştiam că aşa trebuie.
Atunci Pikus începu să urle. Urla ca la lună la plăcile alea verzi ale speranţei. Iar eu, nu se ştie de ce, m-am temut să-i interzic să urle. Deci ascultam cu inima strînsă imnul funebru al cîinelui Pikus care pierdut a fost şi s-a regăsit pe neaşteptate.
Pe coridor cineva se apropia clătinîndu-se. Era un tînăr doctor, într-un halat murdar. Se vede că-l sculaserăm din somn, deoarece căsca cu poftă, de-i trosneau fălcile.
— Cine v-a dat voie? Şi pe deasupra şi cu dinele? — Duhni spre mine cu o putoare de spirt medicinal. — Ăsta-i salon de reanimare.
— Vedeţi calendarul ăsta? îl întrebai.
— îl văd — replică mirat.
— Este data de azi?
— Ştiu şi eu? Trebuie să părăsiţi sala.
— Am venit să-mi iau rămas-bun de la un coleg. A fost un prooroc. A vrut să ne scoată din casa robiei.
— Care-i ăla?
— Cel din mijloc.
— Aha. Vorbind fără ocolişuri, aparatele creează aparenţa de viaţă. El este deja departe, înţelegeţi?
— Nu. N-a fost un prooroc. A fost poate un om cinstit, sau poate un maniac. A fost o modestă mustrare de conştiin-

ţă, sau poate o nălucă a conştiinţei care apare din cînd în cînd în ochii noştri. Pur şi simplu o bucăţică ruptă din biografia noastră comună. Ah, ce mă doare capul.
— Şi pe mine mă doare — mă consolă doctorul. — Şi e just, căci ce-ar fi dacă nu ne-ar durea după un pahar? Trebuie să fie o dreptate, nu?
— Da, în final, undeva într-un final necunoscut trebuie să fie dreptate.
— Eu n-am să-l mai chinuiesc, deşi deja nu-l mai doare nimic. — Tînărul doctor arătă spre prăpăditul de Hubert. — La şapte îl decuplez.
Pikus încetă puţin, apoi schelălăi dureros privind spre noi.
— N-aţi putea la opt?
Doctorul îl gîdilă pe Hubert pe tălpile rigide şi mă privi lucid în ochi.
— Mai aveţi încă o speranţă?
; — Nu, dar ţin foarte mult să fie la opt.
— Păcat de aparatură.
— Vă rog foarte mult. E o mică rugăminte. Poate soarta va va răsplăti.

'*" — Ziceţi că la opt?
— Da. Punctual.
— Bine, fie. Pun deşteptătorul. Vă rog să ieşiţi de aici. Cîinele a lăsat probabil purici.
Ne împinse pe coridor, trînti uşa şi el însuşi se ascunse în camera de gardă. Mai privii încă prin geamul cu amprente de degete ca la comisariatele de miliţie, deci mai privii încă la cele trei fotolii-catafalcuri în aureola reflexelor de la beculeţele semnalizatoare.
— Aveam aşa de multe să-ţi spun. Mi se părea că despre viaţă, dar se vede că numai despre mine. Despre mine în tine. Sau mai degrabă despre tine în mine. Cum să desfac, ca să zic aşa, disperările şi neîmplinirile mele hormonale de cele generale, universale pe care mi le-a inoculat timpul meu, fărîma mea de istorie? Cerşesc după dreptate, dar de cîte ori eu însumi am fost drept? Reclam ordinea morală, dar vreme de cîţi ani am încălcat-o? Urlu cu jalbă la Dumnezeu, dar oare cred în el aşa cum trebuie crezut?

Am dat din mînă. Cineva ţipă undeva în interiorul spitalului. Lumina roşie a apusului umple etanş coridorul.
— Mă repet. Toate astea tu le ştii. Şi pe mine mă plictiseşte deja. Scuze.
Mă îndepărtai cîţiva paşi spre fundul coridorului şi aici rămăsei atins de un gînd rău.
— îţi vor lua şi înmormîntarea solemnă. Eu ţi-o voi lua, fratele tău întîmplător. Scuze.
Pikus conducea fără greş. Deja îşi amintea drumul. Trecurăm prin cîteva coridoare pline cu paturi de grav bolnavi, ieşirăm într-un hol neîngrijit.
— Dar benzina? — mă întrebai. — Este, bolboroseşte în canistra albastră.
*
Testamentul meu. Generosul meu legat testamentar pentru semeni. Deznădăjduită epocă în istorie. Nu, nu epocă. O clipă, o secundă cum s-au petrecut multe. A fost viaţă înaintea noastră şi va fi viaţă după noi. O dată mai bună, o dată mai rea. Poate mîine mai bună. Este suficient un singur şoc insesizabil, o infimă fisură în universul delicat al psihologiei contemporane, în această bancă gigantică a sensibilităţii colective. Epidemii de stări sufleteşti proaste, de depresiune generală, de necredinţă totală, vin brusc şi dispar brusc, parcă măturate de vîntul solar dătător de viaţă. Am nimerit prost, nu în intervalul care trebuia din derularea nesfîrşită a timpului sau a existenţei.
Avem corp de animal, dar aspiraţii dumnezeieşti. Hormonii au depăşit barierele impuse lor de biologic, de legile lumii animalelor. Hormonii noştri produc enzimele poftelor de nesatisfăcut, ale visurilor de nerealizat, ale dorurilor ce nu pot fi înăbuşite. Şi eu în desişul desişului, cu capul mare şi pustiu, cu o inimă umflată fără sînge, cu sufletul antimateriei diluat. Obosit de mine însumi şi de vremea mea. Obosit de restricţii, de neputinţă, de neînţelegere. Eu — media statistică a Marii Socoteli.
Ce să las celor vii în afara datoriilor de neplătit? Marile testamente intelectuale merg la arhive, necitite pînă la sfîrşit. Celestele apeluri morale devin cuvinte pentru cîntece. Deci

tandreţea mea se îndreaptă pe furiş spre tot felul de tălălăi, fătălăi, molîi. Aş vrea să le şoptesc la ureche un sfat bun, aş vrea să-i întăresc cu un cuvînt de curaj, să-i înflăcărez pentru a opune rezistenţă destinului.
Ascultaţi, fraţi sărmani. Veniţi mai aproape şi ciuliţi-vă urechile, fiindcă voi vorbi iarăşi despre lucruri ruşinoase, care mai bine n-ar fi, dar care totuşi există. Veniţi încoace, impotenţi ce vă chinuiţi nopţile soţiile şi iubitele. Am citit scrisorile voastre de la rubricile de sfaturi sexologice. Vă plîngeţi că nevestele şl concubinele sînt nesatisfăcute, că reproşează, că-şi bat joc. întrebaţi, năpădiţi de groaznica îngrijorare a dezonoarei bărbăteşti, cum să ţineţi mai mult, cum să stăpîniţi situaţia, cum să faceţi să ajungeţi la un final fericit.
Aţi dori, iepuraşii mei iubiţi, iepuri de casă rapizi, cel puţin în liniştea nopţii să Lmpuneţi prin virilitate, caracter, succes? Deci întrebaţi-mă pe mine, bătrîn lasciv. Nu căutaţi salvarea la sexologi pe ale căror femei le rad toţi colegii şi cunoştinţele.
înainte de toate vă recomand îndărătnicie şi perseverenţă. Nu există puternici în această concurenţă, sînt numai perseverenţi şi sîrguincioşi. Trebuie să te străduieşti la orice oră,

de dimineaţă şi după-amiază, seara şi în zori, iar soarta la un moment dat te răsplăteşte din plin. Pe acest cîmp, cîmp cu adevărat de bătălie, se întîmplă aşa că succesul naşte alt succes, că prima victorie provoacă un lanţ de victorii succesive. Ca în fiecare artă, şi aici adepţii sînt obligaţi la o smerenie onestă. Un ins modest, care nu mizează pe un succes facil, pregătit pentru înfrîngeri imediate, are mai multe şanse decît un fante plin de el, egocentric care reclamă lauri imediaţi. Cei perseverenţi şi muncitori au înălţat pe culmi arta dificilă a iubirii.

Un moment furtunos de asumare a riscului este momentul mahmurelii, al mahmurelii de seară, înmuiată, deja domolită. La această oră leneşă, căptuşită de o spaimă metafizică, mulţi concurenţi, mediocri de felul lor, au obţinut rezultate mari. Vodca este capricioasă şi imprevizibilă. O mahmureală binevoitoare, blajină, excitantă.

Această artă se deosebeşte de altele prin aceea că nu tolerează efecte ieftine, fanfaronadă demonstrativă şi aroganţă

obişnuită. Este interzis startul pentru demonstraţie, pentru ca să te lauzi sau să impui. Dacă nu simţi nevoia, nu începe. Dacă poţi evita conflictele, evită-le. Succesul încununează numai conflictele inevitabile, pe care cerurile le binecuvîntează.
Aş vrea să reproduc aici reţeta prietenului meu Zdzislaw M. Este o metodă verificată ştiinţific şi în general infailibilă. Ei bine, Zdzisio i-a dat amicului său, un actor cunoscut ca grăbit în chestiuni din astea, următorul sfat: „Ca să fii stăpîn pe situaţie trebuie să-ţi ocupi capul cu ceva, să te gîndeşi în abstract, de exemplu este bine să repeţi în gînd un text. Ţie, ca actor, îţi va veni foarte uşor. Ce text, relativ lung, 1-ai putea recita pe tăcute?" „Poate un Pan Tedeusz" a întrebat timid actorul. „Foarte bine — 1-a lăudat Zdzisio. Douăsprezece capitole. Bună distanţă". După o săptămînă se întîlnesc întîmplător. „Cum e?" — întreabă Zdzisio. „A mers perfect, dar la «unde cu îmbujorare feciorelnică caprifoiul arde» mi-a scăpat un cuvinţel, am uitat textul — zice actorul. — Ei, şi catastrofă!"
Deci să ne exersăm în primul rînd memoria.
*
Iată şi drumul de acces. Orizontul arată ca un cuptor siderurgic. Mîine va fi vînt, poate chiar un uragan. Mîine va fi pentru cei vii.
— Mă repet — am şoptit. — Mă repet fiindcă situaţia se repetă. Aceeaşi situaţie în fiecare zi.
— Vorbiţi singur? — auzii glasul cuiva.
M-am întors spre Alee, unde spre nord s-au desprins nori negri din orizont, în faţa mea stătea Sacher cu nelipsita servietă. Primul amurg stinsese luminile fanatice din ochii bătrînului.
— Am tot mai puţini interlocutori amabili.
— Asta e. Intraţi sau ieşiţi?
— Ies.
— Să intrăm un moment, fiindcă eu am venit la un prieten din anii de demult, un bătrîn revoluţionar şi un bătrîn încăpăţînat. I se cuvine clinica guvernamentală, dar el, pe furiş, ţuşt în mijlocul norodului ce-şi pierde din putere şi în sfîrşit e fericit.

— Mie mi se pare — spusei sarcastic — că de el s-au debarasat copiii prin pile pentru o lungă şi anevoioasă agonie.
— Ba să ştiţi că el este într-o formă bună. Ho, ho, e ca un taur. Dar, poate că intrăm în hol fiindcă a început un vînticel? Dumneata văd că mi-ai ascultat sfatul şi te plimbi prin oraş.
Mă trase înapoi în interiorul posomorit plin de chioşcuri de sticlă, de paravane într-o rină şi de grămezi de lozinci inactuale.
Mă trăgea familiar de nasturele de la scurtă. Se uita atent în ochii mei.
— Dumneata m-ai dat afară din partid?
— Nu. Dumneavoastră ne-aţi dat afară din partid pe mine şi pe colegii mei.
— Posibil. Le-am amestecat. — zise aferat. — Dar eu am o încredere instinctivă în dumneata. Ştiţi — se uită bănuitor în jur. — îmi scriu memoriile. Le port cu mine mereu în servieta asta, fiindcă mă urmăresc. La cumpărături, la plimbare, la cunoştinţe, peste tot cu servieta. Mi-e teamă s-o las acasă. Intră cu forţa şi distrug. Aţi auzit de cazuri similare?
— Toţi scriu şi nimeni nu citeşte.
— Ce? Nu aud. — îşi puse palma la urechea din care

ieşeau în afară smocuri de păr cărunt.
— Poate că, slavă Domnului, cineva vrea să citească. Să-şi dosească un manuscris neterminat. Asta da, pasiune de cititor.
— Ştiţi, am nevoie de un om devotat. Pe viaţă şi pe moarte. Să-mi păzească manuscrisul. Aşa m-am gîndit... aşa m-am gîndit în timpul prînzului...
— Statele se fac totale, fotbalul a devenit total şi toată lumea este deja totală. De ce n-ar fi şi literatura totală?
— Poate că dumneata, tinere, vei păzi adevărul. Singurul adevăr despre vremurile noastre. Acum scriu capitolul despre Dumnezeu. Despre Dumnezeul dispreţuit de partid. Studiul rivalităţii dintre două divinităţi. Vivisecţia invidiei şi urii totale.
— Proză prin folosirea oricăror mijloace permise şi nepermise. Care trece pe hîrtie, care se manifestă printr-o soluţie sîngeroasă în viaţă. Moartea în manuscrisul dactilografiat este moartă, în viaţă este vie, zguduitoare şi adevărată. Ei, bătrînelule, ce fel de proză scrii? Ai contemplat ultimul tărîm. Acolo nu-s răsărituri şi apusuri de soare, nici perechi care să se giugiulească, nici suspine scoase de bătrîne doamne.

Numai capete ce cad. Trufaşe, tîmpite, laşe, capete sfinte zburînd de pe eşafod. Arată-mi proza ta, bătrînelule, să vedem ce duci acolo în servieta soioasă.
— Afară! — trase de servietă, smulgîndu-mi-o din mîini.
— Dumneata eşti bolnav. Marş înapoi la spital!
— Stai, stai. Eu sînt căutătorul adevărului. Mă plimb încoace şi încolo şi caut adevărul adevărat. Deschide, domnule, servieta care cîndva ducea condamnări la moarte. Miros şi voi vedea ce fel de adevăr este.
— Ce tot îi dai cu moartea? Ce ştii dumneata despre ea, căcăciosule! Eu, zece ani, stînd în Biroul Politic, am simţit frînghia de gît, ştreangul ce se strîngea. Moartea este sora mea. Abia la bătrîneţe m-a lăsat din braţe, s-a dus mai încolo şi aşteaptă.
— Mă doare capul. Aseară am înţeles totul pentru un moment. De la început pînă la sfirşit. Să te uiţi la cer. Va fi o noapte înstelată. Poate să mai aştept, poate se mai repetă acea revelaţie, acea zguduitoare scînteiere a înţelegerii întregului în complicata lui simplitate sau în simpla complicaţie?
— Nu mai ştiu. Se apropie sfîrşitul meu de lume.
— O, scuzaţi. Sfîrşitul meu de lume e ca şi venit.
— Trebuie să plec. Prietenul m-aşteaptă. Am să-i citesc primul capitol. Geneza lui şi a mea. îl voi adormi cu o plăcută amintire pînă nu mă vor deposeda de adevărul meu. Eu i-am învăţat cum s-o facă? Te înşeli, domnule.
— Anticristul. Neutrul străpuns de neutru dă răul. La naiba, ce nori. Dumnezeu trage oblonul sau, mai degrabă, capacul. Ne lasă faţă în faţă cu el, dumneata înţelegi?
— Nu am timp. Adică am timp puţin. La revedere, la revedere. — Şi plecă în fugă cu pas tremurător şi strîmb în afundul coridorului negru, unde bolnavii afumaţi cîntau cîntece porcoase.
Pikus, uşor impresionat, mă aştepta privind. Pe stradă se făcuse întuneric. Dinspre nord năvăleau nori uriaşi, de cerneală, de care nu-şi aminteau nici bătrînii.
— Haidem, căţeluşule. — Scuturai canistra, sacul meu de călătorie.

Pikus lătră şi o porni în întuneric. Dar nu ajunserăm departe. Din scuarul Starynkiewicz se prelinseră cu atenţie cîteva siluete aduse de spate.
— Mîinile sus! — comandă unul dintre ei şi mă înghionti într-o coastă cu un ciot, adică cu o carabină cu ţeava tăiată. Băgai de seamă că alţii aveau cuţite de cercetaşi vuite în curele moderne, împletite. Am ridicat mîinile, cea dreaptă îngreuiată de canistră.
Comandantul mă căută prin buzunare şi-mi confiscă dintr-o dată bănetul.
— Unde-i carnetul de partid? — întrebă bănuitor.
— Nu fac parte din partid.
— Nu face parte din partid — repetă sarcastic comandantul. Vru să mă pocnească cu patul puştii, dar am făcut o eschivă şi se agăţă cu ciotul de un coleg.
— Dar voi cine sînteţi, dacă-mi permiteţi? — am întrebat.
— Noi sîntem din mişcarea de partizani a oraşului. N-aţi auzit?
— Ceva parcă am auzit. Dar nu în Polonia.
— în Polonia, în Polonia. O să mai auziţi. Ce duceţi în canistră?
— Benzină.

— Verificăm imediat, înainte, te rog, acolo, spre closetul public.
— Dar nu mai funcţionează de la al zecelea congres.
— Nu face nimic.
Am coborît pe scările blocate temporar de gunoaie. Bine-înţeles, uşile erau bătute în scînduri, pe care cineva le rupsese meticulos. Unul dintre partizani lumină cu lanterna, altul desfăcu capacul ermetic al bidonului.
— Benzină. Dizolvant — confirmă sumbru.
; Acum căpitanul îmi lansă un fascicul de lumină în ochi.
s — La ce vă trebuie benzina?
— Ca s-o dau pe mine şi să-mi dau foc.
Trăsnit, stinse lanterna.
— Ce-aţi înnebunit?
— Haideţi, fraţilor, să ne turnăm toţi, am chibrituri bune, suedeze. ;

L-am apucat pe comandant de parpalac. Se strădui să-şi smulgă îmbrăcămintea din mîinile mele, dar îl ţineam cu putere.
— Ajutor! — urlă. — Psihopat!
— Băieţi, fiţi amabili, daţi-mi canistra. Tipul este gras, ar merge pentru aşa ceva.
Dar auzii numai tropotul de picioare în desişul tufişurilor. Victima mea o luase şi ea la fugă. N-am reuşit să-l reţin pe saltimbanc. Dar lanterna, aruncată pe scări, lumina direct spre cerul care se întuneca. Am găsit canistra, am ridicat lanterna care poate mi-o folosi. Mă căutai prin buzunare. Mi-au luat chiar şi bucăţica de Trybuna Ludu pe care o capturasem de dimineaţă.
— Eh, şi te-ai pierdut, Pikus, nu ţi-ai apărat stăpînul. Ruşinat, sări lătrînd din tufişuri.
— Potoleşte-te. Poate că au vrut binele. Poate că încep şi ei cum pot. Anticristul, voia Domnului, nici eu nu mai ştiu. M-aş întinde şi aş dormi. Pentru totdeauna.
Atunci apăru din întuneric Tadzio Skorka. De data asta fără citat.
— Ce e, băi cîrpă? — am întrebat.
— Ei îşi au ascunzătoarea acolo, la filtrele oraşului. Arătă spre haldele negre de dincolo de piaţa Starykiewicz. — Nişte derbedei. Daţi-mi canistra. Sînteţi obosit.
— Măgarule, ai copia scrisorii aceleia către Departament? Ai vreo confirmare că ţi-ai depus demisia din muncă?
— Bineînţeles.
— Arată-mi-o!
Se suci, începu să alunge un ţintar nevăzut.
— Nu te ruşina. Arat-o.
— Dar nu o am.
— Deci înseamnă că n-ai depus cererea.
— N-am depus-o — recunoscu insolent. — Dar mîine o depun.
— Vezi, Tadzio, cum eşti tu? Şi eu am vrut să te cred.
— Doar azi e sărbătoare. Serviciul de cadre este închis. Mîine renunţ, pe Dumnezeul meu.
— înseamnă că mergi după mine în interes de serviciu.

— Da de unde! Absolut particular. Ca iubitor al poeziei dumneavoastră. Al ultimei dumneavoastre relatări.
Un stol de păsări de pădure trecu în zbor în panică. Tot mai multe animale sălbatice se adunau în oraşele care se sălbăticeau.
— Sînt tînăr — zise încet Tadzio. — Am multă forţă. Ei bine, mai am şi experienţa dumneavoastră. Nu voi face greşelile dumneavoastră. Cumpăr un top de hîrtie şi plec mîine la Starograd. Peste un an vor auzi toţi de mine. Eu voi termina opera dumneavoastră.
— Tu eşti o adevărată scîrbă de om. Vai de norocul meu.
— Sînt o mare scîrbă — recunoscu obiectiv. — Şi ăsta-i numărul meu. Dumneavoastră aţi fost la un pas de scîrboşenie, dar lui Dumnezeu i-a tremurat mîna de milă. Restul aţi făcut singur. Toată viaţa v-aţi acceptat hidoşenia, jucînd pe domnul estet. Dar eu am să vă răzbun. O să mă răzbun pentru amîndoi.
— Dracu' ştie. Poate că într-adevăr am fost fricos. Şi acum mi-e frică, mă tem de ridicol, de dispreţ. Numai orgoliul mi-a priit.
— Şi eu sînt orgolios — spuse liniştit Tadzio. — Poate

chiar mai orgolios decît dumneavoastră. De aceea vă permit toate aceste insulte neelegante. Orgoliul dumneavoastră va rămîne pe vecie nesătul, eu pe al meu îl voi hrăni.
îl luminai cu lanterna. Stătea cu canistra drept, demn şi nici nu clipi din cauza luminii.
Pentru o clipă, mi se păru, nu se ştie de ce, că are probabil dreptate. O dreptate a lui, nedescifrată. Chiar şi Pikus îşi holba la el ochii verzi, fosforescenţi.
Eram complet pierdut. Capul mă durea înfiorător, de parcă cineva mi-ar fi sucit gîtul. Capul mă durea pentru că era cea mai bună soluţie pentru el. Undeva sus se deschise o fereastră, o tînără femeie împroşca cu ceva pe trotuar. Pentru moment, în albul cenuşiu al cercevelei, părul ei lung deveni roşiatic. Dar nu era Nadejda şi femeia asta tînără nu avea părul roşu. O lampă cu gaz cu abajur roşu lumina fereastra în roşu, ca în vremurile vechi cînd se născuse această lume de nimic a mea.

O luai spre Alei, iar ei după mine. Pe partea cealaltă a străzii începeau parcelele în livezi şi grădini înfiinţate pe locul unui fost parcaj. Parcajul ăsta fusese construit la sfîrşitul anilor şaptezeci pe platforma gigantică ce acoperea tunelul Gării Centrale. Mania automobilistică slăbise, parcajul fusese lichidat şi cei privilegiaţi au început să care pe această platformă de beton camioane cu pămînt de flori, s-au apucat să sădească pomi fructiferi, roşii şi varză, în timp ce zarzavaturile creşteau excelent pe această stîncă plată şi compensau deficitul statului în domeniul verdeţurilor, merii, perii, prunii s-au dovedit îndărătnici, nu voiau să crească în mijlocul oraşului resemnat. Adică crescuseră, dar fără chef, fără convingere şi nici unul dintre aceşti pomi nu depăşea înălţimea de un metru şi jumătate. De aceea proprietarii parcelelor, ca să se ascundă de privirile inoportune ale unor gură-cască, trebuiau să stea mereu pe vine.
Dinspre Gara Veche venea în viteză, în zig-zag, un gaz de miliţie cu un far orb. Frînă lîngă noi. Din interior se aplecă un miliţian afumat.
— Să vă ducem undeva? Nu luăm scump.
în spatele lui zăcea cineva inert în semiîntunericul cabinei slab luminate de aparatele de control de la bord.
— N-am bani. Mi i-au luat golanii.
— Nu trebuie să hoinăriţi pe străzile lăturalnice. Pot să vă duc contra unui gaj.
— Mulţumesc. Sînt aproape. Mă duc să mă distrez lîngă Palat.
Miliţianul înţepeni imediat. Mă cercetă din cap pînă în picioare. Dar atunci din spatele lui apăru faţa palidă, buimacă a lui Zorz.
— Luaţi-l! — horeai. Vrea să dea foc oraşului. E Anticristul.
Miliţianul îl apucă pe Zorz şi începu să-l împingă în interiorul gazului.
— Calm, colonele. Vă rog să nu vă ridicaţi capul că iar vi se face rău.
— Ticăloşilor. Vă dau eu mîine. Drepţi!
în acest moment şoferul care tăcuse pînă acum se întoarse şi-l pocni pe colonel în mutră cu pumnul.

— Ete-al dracu', ce poliglot — spuse şi dădu drumul la motor.
Miliţianul nostru zîmbi împăciuitor ducîndu-şi două degete la cozorocul chipiului.
— Şi-a făcut pofta. Doar e sărbătoare. Fiecare are dreptul. Nu-i aşa?
— Fiecare, la noi, are dreptul la un păhărel — fusei de acord.
— De aceea se poate trăi.
— De aceea se poate trăi pînă la moarte.
Gazul se îndepărtă, cotind spre Mokotow. Am tăcut mai multă vreme, în cele din urmă Tadzio din Starograd spuse gînditor:
— Vedeţi cum este maltratat omul. Tot ministerul tremură în faţa lui.
— Azi îl maltratează ei, mîine el îi va maltrata.
— De multă vreme i se cuvine avansarea la general, dar îi place să bea şi să-şi cam facă de cap. Fire de artist.
— Da, prea mulţi artişti.
— Doar artiştii au inventat toate astea. Ştiţi poezia lui

Stalin despre primăvară?
Traversarăm pe cealaltă parte a străzii largi, pustii. Printr-o rigolă joasă se scurgea rapid apa înspumată dintr-o conductă crăpată pe undeva. Pikus era interesat de gardul rupt. Mirosea sîrguincios stîlpii ruginiţi şi tot ridica piciorul.
— Ştiam poezioara asta pe dinafară, dar acum am uitat-o — spuse Tadzio trecîndu-şi canistra dintr-o mînă în alta.
— Te-ai apucat să înveţi proza mea?
— Să ştiţi că da. E amuzant, aveţi comparaţii asemănătoare în descrierile din natură.
Nu m-am angajat în discuţie, în grădinile parcelate era întuneric, între pomii liliputani se aflau nişte boite mititele închise a pustiu. Dar undeva în fund pîlpîia o flăcăruie. Cînd ne-am apropiat s-a dovedit că pe una din parcele era aprins un foc în jurul căruia stăteau ciucite nişte siluete. Abia aici am simţit vîntul rece de iarnă. Venea dinspre nord-vest purtînd pe umeri acea grămadă uriaşă de nori rău-prevestitori. Stai, stai. Doar am avut cîndva o copilărie, o tinereţe. O copilărie şi o tinereţe pe altă planetă. Ce s-a întîmplat cu cea-

laltă planetă aşa de asemănătoare cu Pămîntul pe care calc şi atît de total diferită? Dacă aş face un efort mi-aş aminti totuşi cum am făcut-o, nu se ştie pentru ce, în timpul atîtor nopţi de insomnie. Lampa de gaz, focul cu fum mocnit ce se tîra peste lunci, vîntul gonind nori înfricoşători pe cerul încă necunoscut nimănui. Spaima nocturnă faţă de viaţa care aşteaptă undeva peste munţi şi păduri, orăşelul molatic ce va exista veşnic pînă la cel mai apropiat război, rugăciunea străbunilor, salba de înjurături înfricoşătoare şi frumoase alcătuite din sublime neclarităţi, trenul fluierînd la aceleaşi ore din zi, iubirea pentru o fată de pe o altă planetă, deoarece pe atunci fetele proveneau de pe alte planete, misterioase, dorul animalic, înfricoşător pentru un trup de femeie în care sălăşluia şi Satana şi îngerul cu aripi albe, nostalgia pentru extraordinara viaţă viitoare, stările de spirit tulburătoare în timpul hoinărelii prin pădure, aromele neuitate de mixandre şi de ierburi sălbatice, furtunile ce prevesteau în fiecare vară sfîrşitul lumii, tristeţi, acele neaşteptate speranţe şi voioşii, spaima faţă de magicul cap bălai al lumii cu falsele trăsături de demon bun. Unde e această planetă a mea ermetic învelită în atmosfera presentimentelor mărunte, a micilor bucurii şi a speranţelor fragile? Poate zboară ca un porumbel printre galaxii îndepărtate şi străine.

De ce m-am chinuit atîţia ani? Fiindcă eu m-am chinuit nu numai cu truda vieţii, ci şi cu bucuriile ei. Fiindcă eu m-am chinuit privind la un tulburător de frumos răsărit de soare şi iubind cu disperare femeia dorită. M-am chinuit luînd din mîna soartei succesul efemer şi rugîndu-mă cu recunoştinţă lui Dumnezeu. M-am chinuit şi în vise cînd mă desprindeam de pămînt şi navigam spre îndepărtatele insule ale raiului făgăduinţei. Dar împreună cu mine s-au chinuit toţi oamenii, cu excepţia acelora care nu s-au chinuit. Iar în această autochinuire, cea mai supărătoare a fost tortura conştiinţei că toate astea sînt banale, de mult descoperite şi trăite de generaţiile dispărute, de serie şi repetabile ca dintr-o stanţă genetică. Că universul s-a umplut vîrf cu gemete asemănătoare între ele ca două note, că aceste gemete separate au format un singur mare geamăt asemănător şuierului vrăbiilor parlamentariste

şi acest geamăt a devenit un foşnet interstelar, un vaier neauzit al cosmosului ce îmbătrîneşte.

— Hei — strigă cineva după îngrăditură.

— Hei — spusei.

— De ce ai întîrziat?

— Eu am întîrziat?

— Vezi, ai uitat. E cineva cu tine?

— Un tînăr poet şi un cîine.

— Intraţi, vă aşteptăm.

Ne strecurarăm prin spărtura din gard. După un prun de un metru stătea Lucyna într-un pardesiu vechi şi cu o pălărie cu pene. Deghizată într-o fată de acum douăzeci de ani.

— Coacem cartofi de-ai noştri din grădină, ghicim în cărbuni şi ne amintim de Kazio. Fiindcă astăzi este aniversarea căsătoriei noastre.

— A ta cu Kazio?

— A mea cu Kazio. Nu-ţi aminteşti?

Mi-aduceam aminte că de ani de zile nu mai trăieşte Kazio. Mă apucă de mînă, mă conduse spre foc. Mergeam pe o alee mică, îngustă ca o pasarelă, printre grădinile de mărimea unei colivii de păsări. Dinspre Palatul Culturii ajungea

lumina reflectoarelor militare, violetă ca un fulger încremenit pe vecie. Am trecut de tufişurile de coacăze, lăstărişurile de zmeură, mormintele straturilor cu conopidă, morcovi, usturoi. Am trecut de nişte copăcei în care nu ar fi avut loc nici chiar un porumbel, dar care făcuseră nişte fructe miniaturizate, fiecare din ele susţinut de o crenguţă sau de un lujer ofilit. Am intrat în raza caldă a focului din care vîntul smulgea scîntei şi le purta în întunericul ce devenea tot mai dens.

— De fapt, eu mă grăbesc, cît e ceasul?

— E devreme. Se apropie de şapte. Priveşte, le recunoşti?

în jurul focului stăteau vreo cincisprezece femei. Şi mi s-a părut că visez şi că în vis îmi fac un examen de conştiinţă al păcatelor, deoarece toate erau femei pe care le-am iubit cîndva şi cu care, e ruşinos să o spun, am trăit. Pe unele le-am iubit dramatic şi pătimaş, pe altele le-am iubit că aşa s-a întîmplat şi nu se putea altfel, iar pe altele le-am iubit naiv, cu teamă şi parcimonie, de parcă aş fi luat un elixir perfid. Am trăit cu ele în diverse feluri, prin toată ţara, şi prin unele col-

ţuri ale Europei, uneori cu succes, cel mai adesea dînd chix, sau nici eu singur nu ştiu pînă astăzi cum.
Le privesc cu groază cucernică. Şi toate văduve, divorţate, domnişoare bătrîne cu trecut bogat. Slavă Domnului că una nu ştie despre alta întregul adevăr, deci poate am să evit demascarea şi linşajul. Dar pentru ce linşaj după atîţia ani care e posibil chiar să nu fi fost.
Salut abia vizibil ca să nu atrag atenţia asupra mea.
— Aşază-te — spune Ula care a avut cîndva sini fără sfîrcuri, un bust frumos dăruit cu individualitate.
Mă aşez puternic emoţionat pe pietrişul rece. Pikus îşi scoate limba în spatele meu şi gîfiie de curiozitate. Iar Tadzio din Starograd deja îi face Malgosiei complimente primitive pe care ea le ascultă cu încîntare.
— Ia, este porţia ta — zice Rena, cu care-mi mersese slab cu ani în urmă, şi-mi dădu un păhărel plin ochi. Te-a aşteptat pînă s-a răcit.
— Atunci, pentru Kazik — salută cu recipientul ei Lucyna.
— Şi pentru tine — zic. N-ar trebui să beau, dar beau.
Ele sînt deja cherchelite. Cîteva sticle golite rătăcesc printre tufe. Dă Doamne să nu se întoarcă la trecut, ca să mă scuteasc-că de meandrele aluziilor, de focurile de artificii ale asociaţiilor nelalocul lor. Palatul Culturii străluceşte indecent cu sula aia a lui în cerul jos înnorat.
Deasupra Vistulei se risipi prima rachetă de probă.
— Te-am văzut nu demult pe stradă — zice Liceka, cea pe care am cărat-o cîndva prin toate hotelurile de provincie.
— Da, umblu uneori pe străzi.
Din semiîntuneric se detaşează faţa Kasiei.
— De ce te ascunzi în colţ? Vino la noi. Capeţi un cartof fierbinte.
Iar Kasia asta avea un asemenea apetit că mai era puţin şi dădeam în tuberculoză. Mereu nu-i ajungea. Oameni buni, eu le-am iubit într-adevăr, fiindcă sînt sentimental şi plecat instinctelor naturii. Nu este nimic de condamnat în aceste străfulgerări ale memoriei mele jenate. Viaţa a fost pur şi simplu viaţă.

— Să cîntăm ceva — propune Ola, care avea păr de aur şi blăniţă neagră, îmi strîng pleoapele ca să nu-mi mai amintesc nimic.
— S-a prostit. Imediat vine miliţia. Azi nu-i voie să cînţi în particular.
Din fericire vîntul priveşte tot mai des prin această minigrădină. Zgîlţîie pomii, de parcă ar fi adevăraţi, rupe frunze şi le duce înspre gara slab luminată.
— Ai vreo gagică? — întreabă Rysia, de care mai bine nu amintesc.
— Lasă-mă în pace — zic. — Vine o noapte de groază.
' Se apleacă, mă sărută lîngă ureche.
1 — Tare te-am mai plăcut. i
— Şi eu pe tine.
— Ai spus-o aşa, oarecum banal.
Mă scoate din această dificultate Tadzio. Bea per tu cu Lucyna. Se sărută modest, dar eu nu mai cred în nimic.
— Te-am visat cîndva — strigă peste focul meschin Kasia.
— Oho, în ce fel de situaţie? — întreabă una din ele.
— Nu spun, ghiciţi.
— Fetelor, în sănătatea voastră — ridic paharul pe care

nu-l băusem tot.
— Ne păcăleşte. Turnaţi-i, muierilor!
— Aşa e, singurul nostru bărbat.
— Dar eu? — se amestecă Tadzio devenit impertinent.
— Tu eşti prea tînăr, stai blînd.
— Eu prea tînăr? Vă arăt eu îndată.
Din întuneric iese Hania, cea care a vrut să se sinucidă pentru mine. La fel de misterioasă şi de isterică ca altădată.
— Hei! — mă salută.
— Hei!
— Se pare că ai făcut carieră. Oamenii şoptesc despre tine prin birouri în timpul pauzelor de mîncare.
— Poate mă confundă cu altcineva.
— întotdeauna ai făcut pe modestul.
— Dă-mi pace.
— Te temi de amintiri. Hai, ai curaj, spune: pleacă, muiere bătrînă.
— Arăţi minunat, pe cuvînt.

— Totdeauna ai fost un porc, dar te plac.
Mi se face cald, îmi lipseşte puţin aerul, deşi vîntul bate gras, aduce tone de ozon înviorător.
— Să jucăm pe el? - propune niţel cam tare Kasia.
împung cu privirea întunericul ca să verific dacă nu ne ascultă cineva. Dar oraşul moţăie pilit după sărbătoare. Atunci cînd vîntul se linişteşte, dinspre Vistula răzbate sunetul slab, anemic, al orchestrelor care îi distrează de pe estrade pe vagabonzi şi pe lunatici. De pe turnul Palatului se desprinde deodată o bucată de tencuială sfîşiind o ghirlandă de becuri. Asta înseamnă că se va schimba vremea.
Una din fostele mele gagici aruncă cu un cartof, îmi mut dintr-o palmă în alta cartoful necopt cu negi cancerigeni. Din ţară. Gagicilor mele le merge nasol.
— Şi ce? îl jucăm pe singurul bărbat?
— Dar pe ce?
— Păcat de efort.
— Poate pe o sticlă?
— Eu renunţ.
— Eu îl iau fără sticlă.
— Cucu! De ce tu?
— Atunci să jucăm.
— Tadzio, caută o sticlă.
— Nici nu-mi trece prin minte. Şi eu sînt cel jucat. Am anii mei.
— Nu mă face să rîd.
— Unde-i sticla aia?
— Aşteptaţi, trebuie să-1 întrebăm. Poate că şi-a ales vreuna.
— El nu alege, e timid. Indecis.
— Da' de unde-1 ştii aşa de bine?
— Mi-a povestit o prietenă.
— Nu vă prostiţi, Lucyna plînge.
— Nu plînge, i-a intrat cenuşă în ochi.
— Ce facem, jucăm? Doamne, ce plictiseală!
— Şi eu am avut o zi grea.
— E tot mai greu să trăieşti.
— De dimineaţă m-am uitat în oglindă.
— Mai bine să nu te uiţi.

— Ah, unde-s flăcăii noştri? ;
— A trecut, s-a dus.
— De ce? Eu mă simt tînără. *
— Genia are unul de treizeci de ani.
— Eu nu mai am putere.
— Terminaţi. Ajunge cu lamentările astea. Să bem, fetelor.
— Pentru tinereţea noastră.
— Dar sîntem tinere.
— De ce behăi, proasto?
— Şi tu de ce urli?
— Mi-a intrat rimelul în ochi.
— Şi mie mi-a intrat tot.
— Jucăm pe el?
— Protestez. Pen'ce, gagicilor, să jucăm pe hoinarul ăsta? A trecut de noi şi s-a dus mai departe. Proasta de Lucyna a alergat după el.
— Kaziczek 1-a iubit.
— Şi eu 1-am iubit.
— Ciudat, şi eu.

, — Imposibil, ce tot spuneţi?
, — Poate zici că tu nu? Tot oraşul a bîrfit.
— E un bun gargaragiu.
— Porc rău!
— Cu una termina, cu alta începea.
— Cu două o dată avea aventuri. Cîte lacrimi am vărsat, proasta de mine.
— Ştii ce? Să-i ardem una.
— Pentru nedreptatea voastră şi a noastră.
Deja cîteva dintre ele se sculară, clătinîndu-se, de la foc. Rena rupse o creangă dintr-un măr uscat.
— Pentru care nedreptate? — întrebai ridicîndu-mă de pe piatră. - Fetelor, doar eu m-am străduit. Am vrut să vă iubesc ca nimeni pe lume. Dacă n-aţi fi fost voi, poate astăzi aş fi fost Shakespeare. Da, aşa este. Pentru voi mi-am irosit jumătate din viaţă.
— Impertinentul.
— Ne mai şi tromboneşte.
— Asta-i cam prea mult.

— Să-l ia dracu.
Am scos din foc un cărbune ca pe o torţă. Niţel pentru efect, niţel pentru apărare. Vîntul smulse ca pe o fîşie de mătase flăcăruia puţină.
— Iubitele mele, scumpelor. Avem toată noaptea înaintea noastră. Aduceţi-vă aminte de acele primăveri, veri, toamne şi chiar ierni. Dimineţile, orele de prînz şi serile. Aştemuturile de mătase, muştele de pădure şi cotloanele de bucătărie. Cumpăniţi totul cu dreptate şi abia după aceea daţi verdictul de pedeapsă fără judecată.
— Dar eu aproape că nu-l ştiu — se făcu auzită după o clipă Rena.
— Iar eu îl ştiam numai din vedere — adăugă Rysia.
— Mai mult fum decît foc.
>t.' — Să bem pentru fetia noastră.
• • — Să fie pînă la primăvară.
— Pînă la Anul Nou.
— Pînă mîine.
Lăsai jos creanga carbonizată foarte puţin. Atent, pas cu pas, mă ascunsei după un păr pitic. Şi aşa, ca în pădure după ciuperci, chircit spre pămînt, o zbughii în partea cealaltă a grădinii. Atunci cînd tufele şi copăceii acoperiră focul şi pe fetele mele îngheţate de frig, mă îndreptai, eram liber.
— Hei — spuse cineva cu glas scăzut.
— Hei!
Se apropie de mine, suplă în neguri, frumoasă în neguri, tînără în neguri, îmi luă faţa în ambele mîini de parcă ar fi vrut să mă privească atent în lumina lunii neaşteptate ce apăruse dintre norii răzleţi.
— Eu te iubesc şi azi - şopti.
— Dar tu cine eşti?
— Fata ta de demult.
încercai s-o recunosc după voce, dar vorbea doar în şoaptă. Iar şoapta este numai ecoul glasului.
— Şi eu te iubesc.
— Ţi-aduci aminte uneori de mine printre altele şi nu ştii că sînt eu.
Mă sărută pe gură cu buze tinere.
— Ştii, mă duc.

— Ştiam că vei pleca.
— Mă duc pe malul celălalt.
— Ce spui tu? Ce s-a întîmplat?
— Aşa a reieşit necesar.
— Ce înseamnă asta?
— Că s-a terminat cu glumele. Cu glumele mele.
— Te-am visat rău. îmi aduceai un copil mic. Nici al tău, nici al meu.
— îmi voi aduce aminte de tine totdeauna.
v — De fapt nu ştii cine sînt.
— îmi voi aminti de tine, tînără, misterioasă, întunecată de crepusculul văratec, ca de o madonă slavă. Vrei?
— Bine, aşa să-ţi aminteşti de mine.
— Şi tu să-ţi aduci aminte de bine de mine.
— O să-mi amintesc întotdeauna.
••' — Dacă ţi-am dăruit ceva. i
— Şi dacă eu ţi-am putut da ceva.
Ne-am sărutat lung şi sincer ca doi oameni nedreptăţiţi. Vîntul zburda prin grădină deja într-o nebunie de toamnă, rupea acoperişurile boitelor, răsturna rămăşiţele de îngrădi-

tură, urla cu glas artificial pe cărările aleilor.
— Hei — spuse ea.
— Hei.
Şi n-a mai fost. Am rămas o clipă adunîndu-mi gîndurile. Capul parcă se dilatase şi se umflase puţin de la paharul ăla de rachiu pentru dame. Am luat-o spre nord tăind defileul grădinii chircite.
Nu-i adevărat, îmi amintesc mereu de Speranţa. Pe dărîmăturile astea ale iubirilor sau trecătoarelor iubiri îmi apare ca în ceaţă monumentul Nadejdei. Cu părul roşu răsfirat, cu mîna întinsă spre mine, cu gura deschisă a strigat, îmi pare grozav de rău de ceva. Ce este? Ce s-a întîmplat în ultimele ore dinaintea ultimei nopţi?
Nu s-a întîmplat nimic. Am mulţi martori, inclusiv ştiinţa biologiei, că nimic nu se poate întîmpla. Am întîlnit întîmplător o fată, pe care puteam să n-o întîlnesc deloc. O fată cu părul roşu după un aşa-zis bunic, o fată zdravănă cu pielea albă, cu buze mari, pline, cu un ochi verzui, iar celălalt albastru-violet, cu un sporadic strabism divergent, greutate cir-

ca cinzeci şi opt de kilograme. Cincizeci şi opt de kile de apă cu adaos de calciu, fosfor, fier şi o neînsemnată cantitate de alte minerale. Cincizeci şi opt de kile de apă şi cîte un pic din elementele din tabloul concetăţeanului ei Mendeleev. Zece găleţi de apă animate de marea evoluţie sau de Dumnezeul nostru de ţară.
Nu s-a întîmplat nimic. Ne-am regulat din întîmplare împinşi de un instinct animalic într-o ruină solitară, pe nişte scări scîmăvite de beţie. Mi-am vîrît în organul ei fecund organul meu fecund, ea a atîrnat pe picioarele înţepenite cu un milimetru deasupra podelei arse, a îndepărtat ritmic cu tălpile inerte bucăţile casante de tencuială ce se prăvăleau pe podea. De sub umeri se pulveriza varul, în corpul ei s-a produs o rapidă reacţie electrochimică, în jurul corpului ei s-a creat un cîmp magnetic propriu care coopera cu sfera biocurenţilor mei. Apoi a survenit relaxarea convenţională a sistemelor nervoase şi nu s-a întîmplat nimic, nimic nu s-a întîmplat. Ne-am despărţit luînd-o fiecare pe propria sa cărare în jungla care se usucă şi se pustieşte înainte de exterminare. Poate nu ne vom mai întîlni niciodată şi neîntîlnirile noastre nu înseamnă, de asemenea, nimic, ca regulatul nostru singular sau de mai multe ori. Nu s-a întîmplat nimic. Slavă Domnului că nu s-a întîmplat nimic. Nu este adevărat. Ceva totuşi s-a întîmplat. Ea a venit spre mine din milioanele de întîmplări, evitînd milioanele de alternative şi eu m-am dus spre ea într-un mod asemănător. Multe stele s-au aprins şi s-au stins în acelaşi timp cînd ne-am ieşit în întîmpinare. Multe universuri mici s-au născut şi au murit pînă cînd ne-am întîlnit în casa destinată demolării, în care zace paralizat un combatant al marelui război sau al războaielor următoare care zguduie ritmic globul nostru miniatural. Frumos: „nimic nu s-a întîmplat"!
Ba s-a întîmplat ceva groaznic, în ultima clipă. Poate să sar într-o gaură de şoarece din cimitirul ăsta? Să fac un cuib în care nimic nu se va mai naşte? Ah, Speranţa, Speranţa mea.
— Hei — am auzit din faţa mea. — N-aţi pierdut bidonul?
Tadzio şi Pikus stăteau pe drumul noroios, desfundat, de lîngă gardul ce înconjura şantierele începute şi abandonate.

Aici trebuia să se înalţe cîndva un cartier de blocuri turn. Unele se înălţaseră nu de tot, altele muriseră în stadiu embrionar.
— Ei şi ce? — mă întrebai pe mine.
— S-a îndrăgostit de mine.
— Cine?
— Lucyna. Nu plec la Starograd, fiindcă mi-am dat mîine întîlnire.
— .Tadzio, tu eşti un labagiu groaznic.
— Aveţi grijă cum vorbiţi. Mai vedem noi cine este labagiu. Am avut trei neveste, toate de secretari. Am regulat o jumătate din partidul de la Starograd.
— Ce-ar fi să ne despărţim? Chiar trebuie să umbli cu mine?
— Trebuie. Strîng material pentru un mare reportaj, despre ultimul dumneavoastră drum. Vă voi face nemuritor.
îl ocolii prin stingă pe o trecere de scînduri putrede. N-am ştiut niciodată bine cartierul ăsta, dar ştiam că voi nimeri. De ani de zile nu se mai aprindeau becuri pe aici, din multe motive, dar în principal din economie.

— Dacă aveţi unele notiţe, proze începute sau scrisori interesante să ni le lăsaţi — bombănea din spate Tadzio Skorko. Pikus o luase înainte, mă conducea cu abilitate prin fundături. A trebuit să-mi luminez cu lanterna.
în sfîrşit am zărit nişte oameni care stăteau pe nişte ţevi de beton. Unii dintre ei ţineau prapuri şi steaguri bisericeşti. Cîteva fete îmbrăcate în alb ocroteau de vînt flăcăruile anticelor luminări din ceară. Lîngă ele stăteau purtătoarele cu figura de ghips a sfîntului. Murmurau toţi cu glasuri somnoroase un cîntec religios lent.
— Stinge lumina! Nu ne orbi! - auzii o voce ciudat de cunoscută. Pikus începu să latre prietenos, eu îmi ascunsei în buzunar lanterna capturată.
— Pe cine văd? - Din întuneric se desprinse Kolka Nachalow cu ochiul burduşit. - Ce faceţi aici, muşchetarilor?
— Ne întoarcem de la un mic banchet. Poate că te duci acolo? în grădinile parcelate aşteaptă nişte duduci.
— A, nu, nu pot. Merg la noapte în pelerinaj la Czestochowa.

— Te-ai botezat, Kolka? Cînd? Poate alde Szmidt te-au convertit?
— A, nu, sînt ateu. Am întîlnit un coleg de la organizaţia de tineret. El este astăzi preot. Conduce pelerinajul şi are paşaport colectiv. M-am alăturat lor, fiindcă la Czestochowa vor dărîma combinatul „Bierut". Acum este la noi o mare învîrteală cu combinatele siderurgice. Vrei un cuptor convertizor?
Din semiîntuneric apărea mereu cineva pe furiş şi anunţîndu-se la preot se alătura credincioşilor care aşteptau...
— Zintek, vino puţin — strigă Kolka.
Un preot tînăr cu breviar, un preot cu ochii transparenţi care, deşi nu privesc, văd totul în amănunt, deci acest preot din noua generaţie se apropie de noi fără grabă.
— Faceţi cunoştinţă. Colegii vin de la un banchet, dar nevinovat. Poate îi binecuvîntezi, fiindcă rătăcesc prin noapte ca nişte suflete păcătoase.
— Kolka, te iau şi pe tine cu condiţia să te porţi cuviincios. Am supranumerar, pot fi neplăceri.
Am făcut schimb de saluturi. Preotul îl cercetă cu privirea foarte puţin, dar atent pe Tadzio.
— Poate cîte un păhărel? — propuse Kolka lovind cu degetul în haina umflată la piept. Sigur a subtilizat o sticlă de la C. C.
— Mai tîrziu. Pe drum. Te avertizez, Kolka. Credincioşii se uită — spuse aspru tînărul preot.
— Atunci vă urăm călătorie plăcută — zisei.
— Reciproc — spuse Kolka, iar preotul salută cu gravitate.
Trecurăm de punctul de adunare al pelerinajului şi o luarăm spre strada Swietokrzyska. într-o latură stătea marele stîlp alb al Palatului Culturii.
— îl ştiu de undeva pe preotul ăsta — vorbi Tadzio. — Părinţii mei erau religioşi. Eu nu prea. Uneori cred, alteori nu cred. Iar cel care s-a dezbrăcat la Congres a vrut probabil să îmbine marxismul cu religia.
De undeva din spaţiile vaste veni o rafală de vînt şi puţin a lipsit să nu ne răstoarne. Mă scutură un frison neaşteptat. Poate că am febră? Pot să am şi febră. Totuna-i.

Traversarăm Swietokrzyska. Pe colinele negre ale oraşului cînta orchestra. Gigafoanele tăcuseră, numai vîntul fluiera prin burdihanele lor moarte zăbrelite. Am observat ce cerc mare descriu în jurul acestui Palat albit de reflectoare care se exfoliază de plăcile de piatră ca un peşte gigantic. Cum de nu-l pierd eu din ochi, cum de-l păzesc şi totodată îl ţin la distanţă? Am presimţit eu de ani de zile că ăsta-i cavoul meu.
Iată şi casa lui Jan. O clădire antediluviană, dar mai sănătoasă decît astea noi. în ferestre, stafia cadaverică a Palatului meu. Casa dormitează. Toate casele la ora asta dormitează. Şi oamenii dormitează, în afara acelora care n-au voie, care trebuie să se distreze şi să sărbătorească.
— Aşteptaţi-mă o clipă — spun suitei mele.
— Dar e frig. O să fac guturai — zice Tadzio. — Şi mi-am dat întîlnire cu Lucyna. Ştiţi, domnule, ea are efect asupra raea, e o femeie şic, deşi am oroare de văduve.
— Adăpostiţi-vă în casa scării, ordon.
Dar pe scări ne opreşte un pensionar din autoapărarea Io* patarilor.
— La domnul Jan — zic. t,

,} — Cel de la primul etaj? {
— Da. Aţi ghicit.
— Toţi?
— Nu, ei aşteaptă.
— Dar vă rugăm linişte. Acolo adesea e vacarm. Vin tot felul de oameni, chipurile, cumsecade, ca după aceea să se audă zbierete şi cîntări.
— Eu numai pentru un moment.
— Vă rog să nu uitaţi că la nouă încuiem poarta.
Mă urc la etajul unu. Peste tot pute a urină, deşi casa este păzită de autoapărarea locatarilor. Sun la uşa asta cunoscută, la care am sunat de atîtea ori în viaţă.
Deschide poştaşul cu chipiu de serviciu pe cap.
— Nu-i închisă — zice. — Sînteţi de-al casei?
— Prieten.
Mă conduce în cabinetul lui Jan. Peretele de deasupra biroului este acoperit cu fotografii şi vederi. Fotografii ale prietenilor şi fetelor din diverse generaţii care l-au iubit pe Jan

sau pe care Jan le-a iubit cîndva după un drum lung. Pe cărţile poştale, vederi din oraşe deosebite şi din colţuri deosebite ale lumii pe care le-au vizitat prietenii lui sau pe care le-a vizitat el însuşi. Chitanţe vechi, stranii, scrisori neactuale, de la instituţii cunoscute, de la oameni celebri. Marea arhivă a unui om care s-a căţărat spre elita mondială şi n-a ajuns niciodată într-adevăr la ea. în mijlocul camerei şuieră aparatul electric de umezit aerul, fiindcă Jan suferă de astm.
— Ştiţi, domnule, am un necaz — zice poştaşul. — Am adus pensia şi o aduc special seara fiindcă maestrul doarme în mod obişnuit pînă la prînz. Trebuie să fie o nenorocire, maestrul este probabil bolnav. S-a închis în baie şi nu iese. Ciocănesc, bat, încerc să-1 conving. Fără rezultat.
— Să i-o iau eu, poate.
Poştaşul mă priveşte plin de îndoială.
— Dar cine sînteţi dumneavoastră?
— Un prieten. Prieten apropiat. Nu m-aţi văzut aici?
— Se poate să vă fi văzut. Dar este o pensie mare, pentru emeriţi. Peste un milion de zloţi.
Observ televizorul deschis lîngă fereastră. Un televizor mare color, pe care i 1-au trimis lui Jan prietenii din Vest, pe cînd Vestul mai avea încă ce trimite. Pe ecran, în plină gală de culori, din nou prezidiul şi din nou copiii. Acum sînt copiii de noapte, iar dimineaţa au fost copiii de dimineaţă. Copiii nocturni leagă la gîtul demnitarilor cravatele roşii, deşi demnitarii sînt deja legaţi cu ele de copiii de dimineaţă. Fiecare membru al prezidiului îşi ia copilul său în braţe şi-1 sărută pe gură. Dar unii copii sînt deja fete ţîţoase. Cea mai abundentă femeiuşcă a primit-o secretarul oaspete. Are ochii deja aburiţi fiindcă a ras bine în timpul pauzei, are de asemenea o faţă de poponar, un soi de mină ofensată în stil de poponar, dar trebuie să o sărute pe copila noastră cu ţîţe bune, pe gură. Imaginea merge pe muteşte. Cineva întreaipsese sunetul, căci pretutindeni se întrerupe sunetul în timpul unor astfel de transmisii.
— Să vă arăt poate buletinul? — îl întreb pe poştaşul îngrijorat care are chef să scape de banii buclucaşi.
— Dar semnaţi cu numele lui? 'î
— Bineînţeles. Nu o dată l-am semnat.

îmi verifică buletinul trăgînd cu ochiul la canistră. Canistra nu se ştie de ce trezeşte îndoieli.
— Semnaţi — zice poştaşul cu un oftat.
Apoi numără un milion două sute de mii de zloţi în bancnote noi scuipînd zdravăn degetele.
— Păcat de om — mormăie pentru sine. — Altădată era o casă cumsecade. Dar de cînd a fugit soţia, actriţa aia, au început să se adune diverşi pe-aici. Chipurile, artişti, îi ştiu eu pe artişti. Cumnatul meu lipeşte porţelan. Cît e treaz nu găseşti, domnule, artist mai mare, dar cînd dă de tărie, e sfîrşitul lumii. Fiţi bun şi număraţi şi dumneavoastră.
Mă prefac că număr repede. Pe birou, în maşina de scris era băgată o foaie cu vreo cincisprezece rînduri de litere.Văd de asemenea diverse manuscrise începute, desene neterminate, chiar şi hîrtie de muzică. Fiindcă Jan practică multe arte. Exact ca Leonardo da Vinci, în ţările mici, marii artişti sînt multilaterali. Cu cît este mai mică ţara, cu atît mai mare este multilateralitatea.
— în regulă — zic şi bag o miişoară în mina reumatică a funcţionarului de poştă.

— Mulţumesc respectuos — spune cu uşurare, căci a simţit în mine un domn, şi nu te guduri la unul ca ăsta pentru bani străini. — Vă urez noapte bună.
Iese, iar eu închid uşa cu cheia. Cîte zile şi nopţi am petrecut în casa asta, care odată era îndestulată, bogată, cu coniacuri, somoni, vînat, iar altădată, sărăcuţa, la capătul puterilor, cu vodculiţă simplă, costiţă prăjită şi bob fiert. Acum camera asta stă în faţa mea dezgolită, copleşită de ruşine. Pot să mă uit prin manuscrise, pot să deschid sertarul biroului, pot să ascund banii în buzunar.
Jan a fost bătrînul nostru Zosima, fiindcă într-adevăr nimeni nu l-a cunoscut tînăr. Poate că în general n-a avut tinereţe. Poate a apărut pe lume dintr-o dată ca un domn bătrîn, cărunt, uscat, cu o frunte enormă pe care poate să încapă cu succes o nuvelă întreagă sau un peisaj de atmosferă sătesc. La Jan se venea pentru sprijin moral, pentru un păhărel de vodcă sau pentru un compliment. Nimeni n-a adus niciodată nimic la Jan, toţi au luat cu ei ceva de la el.
Mă duc spre uşa de la baie, bat delicat.

; — Jan, eu sînt.
Liniște, nici apa nu geme în țevi.
— Jan, am venit să-mi iau rămas-bun.
Baia parcă ar fi îngropată în moloz. Numai din spate, dincolo de fereastră, viforul se zbuciumă cu vaier, geamăt, bubuit. Apăs pe clanță. Ușa nu-i închisă pe dinăuntru. Se deschide cu un scîrțîit blînd. Pe marginea căzii pîlpîie flăcăruia unei lumînări arse aproape pînă la capăt. Sigur că s-a ars becul în casa asta ajunsă o ruină.
Intru peste niște țoale care-s căzute pe podea. Abia acum văd că Jan zace în cadă. Are pe el o cămașă ușor ridicată în așa fel încît se vede de sub ea membrul jalnic de om bătrîn. Mîinile inerte ating picioarele chircite date cu un lichid, poate o doctorie, sau poate restul de la o vodcă dulce.
Și Jan mă privește de sub pleoapele întredeschise. Se uită, dar nu reacționează. Nici nu se bucură, nici nu se rușinează, nici nu-și face griji.
— Ce faci, Jan? Te odihnești — întreb ca într-un fel să fac naturală această situație nenaturală.
Mă aplec peste el.
— Te simți rău?
El neagă ușor cu capul. Mă așez deci pe marginea căzii alături de luminarea ce filează cu fum negru.
— Poate ai nevoie de ajutor?
Se uită nemișcat la mine. Pe obraji și pe bărbie începuseră să-i iasă peri albi, firavi. Flăcăruia din soba cu gaz imită flacăra luminării. Se zvîrcoleau amîndouă, fiecare în felul ei.
— Știi, Jan, am de luat o decizie groaznică.
începe să-și miște buzele arse. Abia acum observ că peretele vanei din spatele lui este plin de vărsătură. Un fel de substanță fioroasă din stomacul hrănit numai cu alcool.
Trag cu urechea la șoapta lui și aud:
— Ne-am rătăcit în marea pădure a nemerniciei popoarelor și a fiecărui om în parte.
— Jasin, de ce te omori așa de înfiorător, în rate, ani întregi?
, — Dar tu?
— Eu ispitesc soarta din cînd în cînd. Atunci cînd vine ora cea mai rea.
•196
— Pămîntul, o putrefacție totală. O permanentă, veșnică agonie. Planeta morții.
— Jan, noi toți sîntem din tine. Ne-ai hrănit, ne-ai încălzit, ne-ai învățat de veacuri. Ce s-a întîmplat?
Atîția ani m-am temut de Jan. Fiecare faptă a mea, pînă a o înfăptui, i-am supus-o lui, în gînd, spre aprobare. De cîte ori am spus da, m-am gîndit la Jan, de cîte ori am spus nu, am văzut înaintea mea fața lui Jan. Dar acum nu mai trebuia să-mi fie frică. Zăcea în fața mea gol, scîrnăvit, lipsit de omenesc.
— Jasin, vreau să pornesc spre ultimul zbor ca să cad în prăpastia de gheață. Vezi canistra asta? E benzină. Mă duc la Palatul Culturii, fiindcă deja m-am decis, și acolo în durere îmi închei existența. Eu, mandatarul proștilor și înțelepților, viclenilor și naivilor, șmecherilor și sfinților. Spune, merită oare? Nu-i păcat de viața mea mizeră pentru niște idei splendide?
încearcă să-și înghită saliva. I-am ridicat capul cu părul argintiu, care se lipea ca blana de șoarece.
— Istoria — șopti — de aproape, istoria este scîrboasă, de mascaradă, tîmpită. Abia de la distanță este tragică, fru-

moasă, maiestuoasă.
— Ce să fac, Janek?
îşi ridică cu greu pleoapele, dar şi aşa văzui numai marginile globilor oculari, roşii, bolnave. Privea intensiv, parcă înteţindu-şi în el o imensă durere. Cîndva fusese de asemenea orgolios. Mai orgolios decît noi toţi. Oamenii rămaşi în viaţă, din ţara asta a mea, tot mai aşteaptă cuvîntul lui.
— Cineva trebuie să întrerupă letargia, Jan, Să-i trezească cu urlet sălbatic pe cei adormiţi.
Se străduieşte să dea din cap. La vecini dau drumul la apă în cadă. O cascadă mică trece prin ţevile de lîngă tîmplele acestui bătrîn, care n-a fost niciodată bătrîn, deşi nimeni nu l-a cunoscut tînăr.
Mirîndu-mă singur de mine, ridic mîna udă, murdară, cu degete înspăimîntător de lungi. Sărut pielea flască a mîinii. Mîna lăsată de mine cade pe pereţii vanei pînă-şi găseşte locul pe cămaşa ridicată lîngă încheietura coapsei acoperită de un păr alb-verzui.

— La revedere, Jan. Roagă-te dacă poţi, dacă ţi se limpezeşte mintea, dacă îngerul bun vine la tine în zori cu o veste rea.
Fitilul luminării se răsuci spre băltoaca de stearina. în curînd se va stinge. Să se stingă.
închid uşa băii lăsînd o crăpătură mare: fie ca Jan să-şi vadă camera, celula lui de condamnat şi fie ca cei care poate vor veni să-l găsească pe bătrînul nostru Zosima.
Vreau să cuprind cu privirea încă o dată şi să-mi amintesc pentru totdeauna micul univers al lui Jan. Cărţile lui în toate limbile, cărţi pe care nimeni nu le-a citit, fotografiile filmelor care au dat chix în cinematografele experimentale de pe cinci continente, pînzele tablourilor neexpuse pînă azi vederii publicului. Pereţii golaşi destinaţi laurilor pe care nimeni nu i-a trimis din cer.
Atunci sună telefonul şi asta era ciudat fiindcă nu-mi aminteam ca în casă să fi fost telefon. Dar stătea Ungă televizor pe pervazul ferestrei şi zbîrnîia a grabă.
Am ridicat receptorul.
— Alo?
— Numărul 8713? — întrebă cineva într-o poloneză nu prea bună.
— Da. — Am privit pe cartonaşul lipit de cutia aparatului. — Ăsta e.
— Pot vorbi cu proprietarul?
— Din păcate, este grav bolnav.
— Dar dumneavoastră cine sînteţi?
— Sînt prietenul lui.
— Aha, înţeleg. Aici Krulick, ziarist la Associated Press. Voiam să întreb ce se aude azi pe la Varşovia?
— Nimic interesant. Mici tulburări sărbătoreşti.
— Aha, înţeleg. Ca şi la noi. Mici tulburări cotidiene. Mulţumesc. La revedere.
— Noapte bună.
Am pus receptorul jos. Trebuia să mă grăbesc. Preşedintele lucrărilor congresului citea telegramele de felicitare care i se întindeau dintr-un teanc mare. în curînd vor cînta „Internaţionala" şi vor pleca la banchetul finanţat din economiile partidului nostru.

Dar din nou sună telefonul.
— Alo?
— Cu ce număr aţi vorbit? — întrebă o voce bărbătească, nervoasă, agresivă.
— Dumnezeu ştie. Ştiu numai că din America.
— Asta ştim şi noi. Vă rog să ne daţi numărul exact că vă întrerupem telefonul pînă la noi ordine.
— Desfiinţaţi-l şi spînzuraţi-vi-l de Tata-mare.
— De ce?
— De gît.
Ceva scrîşni îngrozitor în membrană, iar eu am lăsat receptorul în furcă. Dincolo de fereastra fără perdele, de geamul gol însemnat de urmele varicoase ale picăturilor de ploaie, se întindea tăcut oraşul ghemuit. Dacă mi-aş fi încordat privirea aş fi putut vedea Zoliborz şi Bielany, marea întindere de case modeste, construite strîmb, şi de spaţii verzi sălbăticite. Fiindcă oraşul ăsta s-a construit de veacuri sub cnut şi oraşul ăsta a fost ars de cine a avut chef. Iar eu iubesc oraşul ăsta puţin, nu aşa de puternic ca haitele de artişti lachei, care iubesc tare pînă la nebunie, iubesc pentru banii scoşi de la

locuitorii sentimentali, care trebuie să-şi iubească oraşul, fiindcă nu au altceva de iubit şi pentru banii scoşi de la vicleanul partid care s-a identificat cu oraşul, cu statul şi cu Domnul Dumnezeu.
Undeva, acolo în hăul nopţii, moare Ucraina, agonizează Lituania, îşi dă ultima suflare Bielorusia, pleacă la drum lung spre raiul lui Mahomed Tataria. Acolo, undeva în mocirlele şi mlaştinile pămîntului, mic cît un atom, mor oameni şi agonizează prematur popoare nefericite. Clopotul interstelar bate pentru rugăciunea de seară. Inima cosmosului bate alarma.
Cobor la uşa de la intrare unde mă aşteaptă Tadzio şi Pikus.
— Se sfirşeşte încă un infinit. Se scurge următoarea veşnicie — citează în semn de salut băiatul în vîrstă din Starograd. — Am înţepenit. Vedeţi ce se petrece?
Văd şi nu-mi cred ochilor. Din cer cad fulgi rari de zăpadă. După o amiază toridă, sufocantă vine o noapte scurtă de iarnă. Pikus aleargă fulgii ce planează lin, amintind de veselul crăciun canin.

Tadzio se deplasează spre mine confidenţial, mă apucă timid de mînecă.
— Eu ştiu — şopteşte cu groază — eu ştiu totul. Dumneavoastră vreţi să atentaţi la propria viaţă din cauza lipsei de succes.
Undeva, pe strada vecină, ceva s-a prăbuşit cu vuiet de mormînt. Dar din fericire fără victime, fiindcă nu se aude nici un strigăt omenesc.
— Eu vă răzbun.
Intru fără o vorbă în ţarcul de cărămidă pentru tomberoanele de gunoi, pe care nimeni nu le mai duce. Sub piramida de gunoaie găsesc o cărămidă zdravănă.
— Tadzio, vino puţin.
Poetul intrigat din Starograd intră încrezător în acest crematoriu împuţit. Las jos bidonul, îl înşfac pe Tadzio de gulerul ud al scurtei.
— Despre ce-i vorba? — Se străduieşte să se elibereze din prinsoarea mea.
— Ştii ce, ştii ce — spun gînditor — m-am hotărît ca pînă la urmă să te omor pe tine. Poţi să strigi cît vrei. Nimeni nu va apărea nici măcar la fereastră. Am o cărămidă zdravănă. O sculă bună varşoviană. îţi întrerupem în mod ştiinţific viaţa ta prăpădită.
— Glumiţi. Dumneavoastră vă place să ucideţi în romane.
— Nu, Tadzio, nu glumesc. Ajunge cu imaginaţia, ajunge cu ficţiunea. Facem o crimă obişnuită, banală.
— Vedeţi, eu nu strig, nu vă apuc de gîtlej. Dumneavoastră faceţi o probă.
— Nu. Uite, ridic cărămida sus şi imediat îţi trosnesc fruntea pistruiată. O să vedem cum arată lucrul ăsta în viaţă, cu adevărat.
Tadzio se uită fără spaimă la cărămida ciobită pe care o ţin în mînă.
— Am poftă, am un capriţ grozav să ispitesc soarta. De mă trec şi fiori pe spate. Şi apoi imediat ne întîlnim, bine? Vă voi aştepta exact la cincizeci de kilometri deasupra şpiţului Palatului Culturii, acolo unde se termină definitiv atmosfera noastră, draga noastră zonă terestră. Dar dumneavoastră n-o veţi face, fiindcă acum două mii de ani un armean le-a
200
spus cruzilor lui contemporani: „În loc să ucizi ca jertfă un miel, vecinul sau pe fratele tău, fă jertfă din tine însuţi", în mine sînt şapte atomi de Anticrist, dar în dumneavoastră cel puţin şaptezeci şi şapte.
— Priveşte, Tadzio, ce uşor este să ucizi un om. Peste o jumătate de an, în cadrul unei acţiuni patriotice, te-ar duce împreună cu gunoaiele în păduricea de lîngă oraş unde cresc ultimele ciuperci necomestibile şi ultimele ierburi otrăvitoare. Ce uşor este să întrerupi o existenţă străină.
— Dar pe cea proprie?
îmi luă din mînă cărămida, o cîntări în palmă.
— O iau cu mine ca amintire. Va fi talismanul meu. O bucăţică de ştreang. Poate sînteţi flămînd. Am două cuburi de zahăr.
— Ce tot baţi cîmpii?
— Ar trebui să vă şterg faţa cu o basma. Dar nu am basma,
— Asta a fost ultima staţie a chinului nostru.
— Da. în faţa noastră este altarul de jertfă. Arătă cu mînă iconostasul Palatului, albind în viforniţă, înalt pînă la cer.
— De ce nu te-am omorît cînd puteam să te ucid?

— Eu n-am în buzunare arginţi. Onorariul meu vor fi cinci pagini de proză dacă nu-mi fură pe drum tema. Ştiţi cum este în ziua de azi. Lucrez în sudoarea frunţii, de dimineaţă, vă conduc ca pe un orb spre predestinare, iar în ultima clipă răsare vreun păduche şmecher şi suflă poanta, ultima dedicaţie, întreaga metaforă.
— Tadzio, îţi dărui viaţa.
— Bine, bine. E timpul. N-avem voie să întîrziem.
Pornirăm cu pas grăbit de-a dreptul spre Palatul Culturii. A trebuit să caut prin buzunare lanterna ca să fac lumină prin fundăturile astea. Pikus trecuse discret peste fasoanele noastre şi alerga vioi înaintea mea alegînd o cale sigură. Ninsoarea se înteţea tot mai mult.
Atunci ne agăţă o muiere îngrijorată,
— Domnilor, nu ştiţi unde este locul de adunare al pelerinajului spre Czestochowa?
Vocea mi se părea cunoscută. I-am pus lumina în ochi pentru o clipă. I-am văzut faţa mare brăzdată de riduri energice şi mînjită pe obraji cu un ruj strident.

— Nu-i departe, doamnă Gosia. Trebuie s-o luaţi la dreapta, acolo unde sînt blocurile turn neterminate.
— Dumneavoastră eraţi — spuse fără mirare. — Frumoasă distracţie, n-ai ce zice. Mitocanul ăla a abuzat de mine. Sînt dezonorată. Pe banii mei personali.
— Dar şi preotul care conduce pelerinajul arată suspect.
— Nu face nimic. Preotul poate fi fals, numai ispăşirea să fie adevărată. Aveţi o reprezentaţie în faţa Palatului.
— Cine v-a spus?
— Nu-mi amintesc. Sărmanul meu cap. Atîtea nenorociri deodată. Ştiţi dumneavoastră cum e drumul pînă la Czestochowa? Jumătate din traseu e un pustiu prin minele alea de suprafaţă. Au diminuat pînza freatică, au ruinat ecologia, peste tot numai dune şi cîini sălbatici. Altădată se mergea o săptămînă, dar acum poate vom face pelerinajul ăsta chiar pînă la Anul Nou. Sînt falită.
— Vă rog să vă rugaţi şi pentru sufletul meu.
— Nu ştiu dacă mi-l răscumpără pe al meu. Dar ce mitocan, dar ce sănătate are. Abia am scăpat cu viaţă.
Se îndepărtă fără a-şi lua rămas-bun, înjurîndu-l pe bucătarul-colonel. Pikus a vrut să latre, dar a renunţat, îşi rînji numai colţii lui nu prea frumoşi şi mîrîi privind în întuneric.
Numai ispăşirea să fie adevărată. Iată, se apropie din întuneric Palatul Culturii, luminînd ca luna cu lumina străină a reflectoarelor. Se apropie de noi afundîndu-se prin norii trecători de viforniţă. Văd deja montate în atic, deasupra Sălii Congreselor, coloanele de oţel, marea palisadă ce avea să-i apere pe delegaţi de blocurile mari de plăci de gresie ce cad pe neaşteptate, iar pe palisadă se întinde un curcubeu uriaş din becuri colorate, care poartă pe arcul său o inscripţie însîngerată: „Am construit socialismul".
încă mai pot fugi într-o gaură de şoarece, încă mai am timp în ultima clipă să mă ascund într-o gaură, de exemplu la Starograd, să-mi schimb numele, să intru în partid, să întemeiez o nouă familie. Să salvez cîţiva ani pentru Nadejda, adică Speranţa. Dar abia atunci o voi pierde. Va muri în braţele mele sau în gîndurile mele. Nadejda cu sînii mari, elixir de stepă al feminităţii, încîntătoare potolire după care am tînjit toată viaţa. Fiindcă abia acum am înţeles deodată ce este misteriosul element feminin purtat de vînturile solare din viscerele cosmosului. M-am culcat cu semimuieri, ca semibăieţi, am mîngîiat butaforie din proteină, am iubit manechine biologice asexuate. Aş vrea să-mi aşez capul pe sînul Speranţei şi să adorm pentru totdeauna.

înaintea mea, pe aceeaşi cale au mers pe rug călugării budişti, un ceh, nişte lituanieni, înaintea mea au mers pe rugul înroşit oameni de diverse rase, limbi, religii. De ce sinuciderea în singurătate este un jalnic delict? De ce moartea solitară de mînă proprie este o încălcare păcătoasă a legilor divine, iar moartea în ochii semenilor este chemarea victorioasă a lui Dumnezeu?
Unde sînteţi, spirite pocăite, neputincioase care ne însoţiţi în zbuciumul nostru pămîntesc? Pălăvrăgesc cu voi de dimineaţă, urzesc povestea care va fi o multiplicare de lucruri repetate. Mă repet nevolnic, fiindcă robia se revoltă zilnic. V-am plictisit şi pe voi, de aceea aşteptaţi în tăcere momentul cînd voi intra printre sufletele păcătoase pocăite, care nu sperie pe nimeni noaptea, de care nimeni dintre vii nu se teme, care

pe cel viu nu l-au oprit niciodată de la crimă.
N-am făcut în viaţa mea proze ponderate, epice, obiective, atotcuprinzătoare, pline de semnificaţii şi mari, cum este Biblia sau Coranul. Vremea mea m-a constrîns la monotonie, la o monotonă bolboroseală gemătoare, la o isterie respingătoare, la acuzaţii unilaterale, la urîţenia lipsită de farmec. Am fost constrîns să rămîn un literat anonim, un necunoscut, o perfectă mediocritate a epocii de declin, o mediocritate cu ambiţii deşănţate.
Stai, opreşte-te. Nu-i oare păcat de cele cîteva luni sau cîteva zile prăpădite de toamnă pe care ţi le poate dărui moartea? Ore exaltate de speranţă sau de lipsă de speranţă, fiindcă lipsa de speranţă este de asemenea un gest sumbru de speranţă. Dar poate se va petrece ceva ce aşteaptă Pămîntul de milioane de ani?
Sîntem deja în Piaţa Defilărilor, înaintea noastră colonada ciobită a Sălii Congreselor, în jurul ei au fost aşezate reflectoarele îndreptate spre şirul uşilor de ieşire, sau poate spre platforma de piatră care mă aşteaptă ca pămîntul natal. Văd

două camere asemănătoare unor mitraliere gata de tragere. Iar în mijlocul echipei de filmare desfăşurate stă Wladyslaw Bulat într-un cojoc mare. Şi-a amînat plecarea în America şi are dreptate. Va filma ieşirea delegaţiilor, dar filmează moartea mea. Aceşti cîţiva metri de peliculă traşi cu moartea unui om îl vor face nemuritor.
îi observ pe cei apropiaţi mie. Pe Nadejda cu un băiat cu barbă, pe Rysio Szmidt, pe sumbrul Caban cu care am avut o dispută cînd încă mai era vară, îl zării de asemenea pe clochard-ul din zona mea, un bărbat de vîrstă nedefinită, cu ţeasta cheală şi cu barba ca o lopată, cu un ciomag ciobănesc în mînă. Docentul Edward Szmidt mîrîind de plăcere se uşurează în mijlocul mulţimii, ceea ce în ultima vreme a intrat în obişnuinţă. Stau prin urmare toţi în semicercul ajurat de gură-cască, între activul demonstranţilor, delegaţiile populaţiei somnolente şi copiii vioi ca nişte vrăbiuţe. Iar în faţa publicului sînt puse cîteva monitoare care transmit desfăşurarea lucrărilor. Tocmai se ridică prezidiul şi după el sala. încep să cînte cu glasuri inegale „Internaţionala". Secretarul nostru îşi împleteşte mîna cu mîna celui mai înalt secretar care conduce întreaga lume.
Dar cine cîrmuieşte într-adevăr întreaga lume? Doar eu sînt rob, rob este secretarul nostru şi rob este acest conducător de imperiu cu o faţă de calmuc uşor jignită. Pe noi şi pe întreaga lume ne conduce biroul politic al fantomelor, un amalgam de năluci, obişnuitele stafii ale lui Stalin, Dzerdjinski, Jdanov, Beria şi ale celorlalţi ascunşi în întunericul cimitirelor.
Cineva mă cuprinde din spate. E Caban. Fără să spună nimic mă sărută pe umăr, cum se sărutau cîndva polonezii. Mă scutură pe mine cel înţepenit de frig şi se dă în lături. Aleargă Nadejda. începe să hohotească agăţîndu-se de mîneca mea.
— Nu trebuie să plîngi. Acum nici nu mai este voie — spun.
Vaierul acelei „Internaţionale" trece prin pereţi pînă la noi. Seamănă cu un plînset de oameni zidiţi de vii.
— Vin cu tine. — Poate-ţi va fi mai uşor — şopteşte printre lacrimi Nadejda.

— Nu, tu rămîi. Cineva trebuie să rămînă. îl iei pe Pikus. Clinele pelerin. El ştie deja totul despre mine.
Se apropie tînărul ăla cu barbă ca a proorocului loan Botezătorul.
— Vă rog să vă eliberaţi antebraţul — ordonă.
— De ce? Lăsaţi-mă în pace acum.
— Marek o înlocuieşte pe Halina. Ea a fost arestată după-amiază şi el a fost eliberat — şopteşte.
Pînă să reuşesc eu să protestez, îmi ridică mîneca şi-mi vîrî un ac sub piele. Ţipai înfundat, dar el deja ştergea urmele acului cu un tifon ud.
— E un analgezic — mă informă.
— Ea doua injecţie pe ziua de azi.
Ea îmi ridică mîna. Sărută cu buze reci locul traumatizat. Stai, opreşte-te. Nu-i păcat oare de lumea asta prăpădită? Nu-ţi pare rău după înfrîngerile trăite zilnic? Iubirile nereuşite, veşnica teamă de necunoscut.
— în mine sălăşluiesc toate sufletele pocăite — şopteşte din spate Tadzio. — Priviţi în jur la ei. Aşteaptă la semnul lor. Sînt eu. Sînt eu. Ca scîrţîitul podelei sub picioare, ca o

halucinaţie lunatecă, ca laringele sufocat de un vis groaznic. Pe monitoare toată sala împletită într-un lanţ de mîini cîntă un cîntec, care cîndva în tinereţe a fost frumos, iar la bătrîneţe sună ca bocetul unor sclavi, şi secretarul cîntă, dar parcă mai anemic decît alţii, şi se uită în spate, îşi înghite saliva, în cele din urmă lasă mîna secretarului sovietic, îşi lasă sprijinul său şi cade pe spate direct în al doilea rînd al prezidiului şi se prăvăleşte sub masă, inert, cu ochii morţi daţi peste cap. Din spate îl prinde şeful vigilent al gărzii lui personale, un ins mare cu faţă de porc, cu un nas ciudat de subţire şi ascuţit, ca şi cînd cineva l-ar fi tras mult de acest organ, îl prinde de subţiori, sar alţii, după vin zbucium scurt îl trag în culise. Totuşi, pe drum renunţă, îl aşază într-un fotoliu liber şi în acest moment imaginea sălii dispare, dar apare desenul cu două păsăruici roşii din care una cu coada albă.

— Şi lui i s-a făcut rău. Tuturor li se face rău — zice Rysio Szmidt. — Ascultă, bătrîne, ca să nu fie neînţelegeri, îţi aduci aminte ce a zis Edek de cartea aia a mea a regimului, din care trăiesc eu şi trăieşte opoziţia? Este amenda mea,

o amendă aplicată statului turbat, o contribuţie smulsă de sclav de la opresor.
Cineva din spectatorii consternaţi începe să scandeze cu glas subţire.
— Polonia! Polşa! Vperiod, înainte!
— E timpul — şopteşte Caban.
— Nu, nu — mă acoperă Speranţa mea. Plînge sfîşietor, iar eu o mingii pe părul ud, care ziua este roşcat.
Zăpada se cerne ca şi cînd ar vrea să ogoiască, să insensibilizeze, să adoarmă. Oraşul negru se uită la mine cu ochi nevăzuţi. Şi totuşi este oraşul meu. Mi-a sporit suferinţele, dar nici eu nu l-am cruţat de suferinţă. Oraş de păcătoşi nevinovaţi asemenea mie păcătosului.
După a vieţii mele greutate,
Vreo consideraţie de-am meritat,
Nu vreau ca sicriul să mi-l poarte
Cei pe care nu i-am suportat.
Aşa mi-a scris înainte de a muri prietenul meu, protectorul meu, tatăl meu spiritual, poetul Antoni S. L-au dus cei mai apropiaţi. Şi eu l-am purtat. Vin la voi prin efracţie, violent, cu puţin înainte de termen, cum mă veţi primi, prieteni? Intru printre voi carbonizat cu groaznica pecete a păcatului de moarte pe frunte. Doamne, din dragoste pentru legile Tale încalc cea mai sfîntă lege a Ta.
Este canistra înnourată de zăpadă ca de lacrimi. Sînt chibriturile în mîna tremurîndă. Capul îmi vuieşte. Cascada gîndurilor risipite, furtuni — oglinzi de evenimente, cîntecul drept vaier, vaierul drept cîntec. Se aprind toate luminile în colonade semicirculare. Agenţii încep să deschidă porţile mari spre iad sau spre rai. Au pornit camerele de filmat clipind din ochişorii roşii ai lămpilor de control.
Sărut puternic gura Nadejdei care se deschide într-un hohot surd. Vreau să i-o închid cu buzele mele ca să tacă şi să nu-şi amintească de viaţa nedusă pînă la capăt, de visurile neduse la capăt, de iubirile neduse la capăt.
Văd cu coada ochiului că Tadzio îngenunchează în zăpada topită. Pikus se zvîrcoleşte nehotărît, vrea să alerge după mine, dar un fel de înţelepciune bruscă îi porunceşte să rămînă printre cei vii. Rysio Szmidt şi-a lăsat capul în jos, ful-

gii ninsorii neaşteptate i se cern sub guler. Caban ridică mîna de parcă ar fi dat un semn sau poate ar fi binecuvîntat.
— Rămîi cu bine, Speranţa. Dacă nu după mine, atunci după unul din următorii poeţi, muncitori sau studenţi va veni libertatea neaşteptată, ca un început brusc de vară.
— Pe tine te-am iubit toată viaţa... Şi eu pe tine, scumpa mea, te voi iubi atît de mult cît voi putea.
Da, văd, îmi amintesc de noaptea trecută. O luminozitate bruscă în pragul unei nopţi de toamnă sau de vară. O siguranţă bruscă, atotcuprinzătoare că noi, oamenii, acest rîu al materiei biologice ce curge de nicăieri spre nicăieri, că noi l-am creat pe Dumnezeu. Nu în şapte zile, ci în veacurile gheţarilor şi tropicelor, în veacurile continentelor ce se năşteau şi ale mărilor ce secau de-a lungul veacurilor de dezvoltare a emisferelor cerebrale şi de dispariţie a branhiilor, de-a lungul veacurilor rele şi bune, în erele dezvăluite şi acoperite pînă acum de mister, de-a lungul întregii noastre veşnicii omeneşti l-am creat anevoios, cu durere, cu chin pe Dumnezeul nostru, Dumnezeul milostiveniei şi binelui ca să ne păzească pe noi de râul universului, cosmosului sau măcar de

acest cer albastru care ne loveşte cu fulgerele. Ca să ne păzească de noi înşine.
Dumnezeu există. Un Dumnezeu modelat din undele noastre electromagnetice sau din altele, din undele vibrînde ale suferinţei noastre, din disperarea noastră, din mînia noastră. Un Dumnezeu împotriva altor Dumnezei.
Dumnezeul nostru se întăreşte, cuprinde cele mai îndepărtate galaxii, în sfîrşit va domni asupra întregului univers, asupra universului nostru fiindcă nu ştim nimic despre alte universuri şi va face din noi popoail ales din pămîntul făgăduinţei. Dumnezeul milosteniei, Dumnezeul oamenilor.
Mă îndrept încet spre platforma de piatră ce înconjoară scările joase. Picioarele îmi devin grele şi capul trage spre pămîntul din care cîndva am ieşit şi în care trebuie să mă întorc din propria mea voinţă. Oameni, daţi-mi un plus de putere. Oameni, daţi un plus de putere fiecărui om de pe această lume care la această oră merge cu mine la jertfirea prin foc. Oameni, daţi un plus de putere. Oameni...

*
La preţul de vînzare se adaugă 2%,
reprezentînd valoarea timbrului
literar ce se virează
Uniunii Scriitorilor din România,
Cont nr. 2511.1-171.1 / ROL,
B.C.R. Filiala sector 1, Bucureşti
Redactor
VLAD RUSSO
Apărut 2002
BUCUREŞTI - ROMÂNIA
Tiparul executat la Regia Autonomă „Monitorul Oficial"

<coperta a IV-a>
Prima ediţie poloneză a Micii Apocalipse a fost o ediţie clandestină. Şi nici nu putea fi altfel. Fiindcă, înainte cu un an de apariţia „Solidarităţii", romanul lui Tadeusz Konwicki arăta că în Polonia e pe cale să se întîmple ceva. Nimic senzaţional totuşi în paginile acestui roman, doar disperarea pe care eroul, scriitor disident, o împărtăşeşte cu autorul - disperarea şi, născută din ea, necruţătoarea luciditate cu care amîndoi privesc o lume bezmetică, o lume alcătuită din oameni singuri...
*
În aceeaşi serie:
Isabel Allende Fiica norocului
Salman Rushdie Furie
Anais Nin Incest
*
ISBN 973-28-0364-9
5 948353 001785
</coperta a IV-a>

207 pag.